

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697
ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ו/או תומר נאור ו/או אריאל
ברזילי ו/או הידי נגב ו/או גילי גוטווירט ו/או רחלי אל-שי
רוזנפלד ו/או רותם בבלי דביר ו/או תמר באום
מרח' יפו 208, ת.ד. 36054 ירושלים 9136001
טל': 02-5000073; פקס': 02-5000076

המבקשת

מדינת ישראל

ע"י ב"כ עוה"ד חנה קורין מפרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה)
מרח' מנחם בגין 154, תל אביב
טל': 073-3924600; פקס': 03-5163093

המאשימה

- נגד -

חיים (בן אברהם) כץ

ע"י ב"כ עוה"ד נויט נגב ו/או יאנה פוגל-סלוצניק ו/או
תובל בוך ממשרד שינמן, נגב ניב עורכי דין
מרח' ויצמן 2, תל אביב
טל': 03-6099914; פקס': 03-6099915

הנאשם

בקשה מטעם התנועה למען איכות השלטון בישראל להצטרף
להליך במעמד "ידידת בית המשפט"

בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן למבקשת, התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר), (להלן "התנועה" ו/או "המבקשת") היתר להצטרף במעמד של "ידידת בית המשפט", להליך שבכותרת המתברר בפני בית המשפט הנכבד במסגרת הליך ת"פ 22398-11-21 מדינת ישראל נ' חיים כץ, מן הטעמים אשר יפורטו להלן.

א. מבוא

1. עניינה של בקשת ידיד בית המשפט זו, בשאלת הטלת הקלון על חבר הכנסת חיים כץ (להלן: "הנאשם" או "חה"כ כץ"), כחלק מן ההכרעה וגזר דינו של בית המשפט הנכבד בהליך הפלילי שבכותרת.
2. לאור החשיבות שמייחסת המבקשת לקידום טוהר המידות ברשויות השלטון ולשירוש מעשי שחיתות מן המנהל הציבורי תוך שמירה על האינטרס הציבורי והמומחיות שרכשה לעצמה במשך למעלה מ-30 שנות פעילותה, ראתה המבקשת לנכון לפנות לבית המשפט הנכבד, בבקשה להניח בפניו כ"ידידת בית המשפט" את עמדתה, לפיה יש להטיל קלון על חה"כ כץ בניסבות דנן.
3. יצוין, כי לבית המשפט עומדת סמכות ייחודית וחריגה לקבוע כי במעשיו של חבר הכנסת כץ דבק קלון, אף מבלי שנתבקש לעשות כן על ידי רשויות התביעה. כך, סעיף 42א(א) לחוק יסוד: הכנסת קובע, כי "חבר הכנסת שהורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית, וקבע בית המשפט,

ביוזמתו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שיש עם העבירה קלון, תיפסק חברותו בכנסת ביום שפסק הדין נעשה סופי, ואין נפקא מינה אם העבירה נעברה בזמן שהיה חבר אותה הכנסת, חבר כנסת קודמת או לפני שהיה לחבר הכנסת.

4. הווה אומר, המחוקק עצמו קבע כי עומדת לבית המשפט הנכבד הסמכות להורות **מיוזמתו** ועל הטלת קלון, גם מבלי שנתבקש לכך על ידי התביעה.

5. בהתאם תטען המבקשת כי על פי המבחנים שנקבעו על ידי בתי המשפט להטלת קלון על נבחר ציבור, וביניהם, מעמדו הציבורי של הנאשם; זיקת האישומים המיוחסים לו לתפקידו הציבורי; וההשפעה הציבורית של הנאשם בתפקידים ציבוריים – קמה חובה להטיל קלון במקרה זה, ובמקום בו מתפרק היועץ המשפטי מחובתו כאמור, על בית המשפט הנכבד להורות על הטלת הקלון האמור.

6. אשר על כן, תעמוד המבקשת, בקציר האומר המתחייב, על הגדרתו ותכליתו של מוסד הקלון, בו נשקלים שיקולים ציבוריים מתוך מארג נסיבות שאינם חלק מיסודות העבירה הפלילית, שיקולים הקשורים במהותם למשפט המינהלי, כמו הפגיעה באינטרס הציבורי; באמון הציבור ברשויות ובנבחריו; השלכות הרוחב וצרכי השעה – המבקשת תטען כי הלכה למעשה, אין מנוס מהטלת קלון והפסקת כהונתו של הנאשם כחבר בית המחוקקים הישראלי.

7. נוסף על כך, ולאור התנערותו של היועץ המשפטי לממשלה מחובתו, תעמוד המבקשת בקצרה גם על חומרת המעשים המיוחסים לחה"כ כץ, שנעשו תוך ניצול תפקידו ומעמדו כיושב ראש ועדת העבודה, הרווחה והבריאות (להלן: "הוועדה") וחבר הכנסת, ותשפוך אור על היבטים ציבוריים חשובים הכרוכים בהליך זה, שיקולים שנעלמו מעינייה של המאשימה.

8. החלטה זו של המאשימה ובראשה היועץ המשפטי לממשלה (להלן: "היועץ" ש"י) שלא לבקש הטלת קלון על חה"כ כץ נעדרת כל התייחסות לפגיעה האנושה והעמוקה באינטרס הציבור ולהלכות בנושא שהותוו על ידי בתי המשפט השונים. זאת, שעה שנבחר ציבור אשר הודה בעבירת שחיתות שלטונית מוצא עצמו, ולא בפעם הראשונה, בחזרה על כס השלטון מבלי שהוא נתן על כך את הדין לציבור.

9. ומכאן, דרך הילוכנו בבקשה זו יהיה כדלקמן: **ראשית**, תעמוד המבקשת על הטעמים המיוחדים המצדיקים צירופה כידידת בית משפט בנסיבות דנן; **שנית**, יוצג בקצרה הרקע העובדתי לבקשה דנן; **ושלישית**, תעמוד המבקשת על עיקרי הטענות אשר יוצגו בפני בית המשפט הנכבד ככל שתתקבל בקשת ההצטרפות.

10. יצוין, כי עניינים בעלי חשיבות מכרעת לסוגיית קביעת הקלון, **לא הובאו בפני בית המשפט הנכבד על ידי התביעה**, ורק מן הטעם הזה סבורה המבקשת כי יש לאפשר לה להישמע בפני בית המשפט הנכבד, להביא את התשתית העובדתית המלאה והמפורטת, וכן את ניתוח המשפטי.

11. כן, כבר בנקודה זו תציין המבקשת כי בשלב זה מדובר בתמצית טענותיה, וכי ככל שבקשה זו תתקבל, יוכל בית המשפט הנכבד לווסת את מעורבותה של המבקשת כפי שיראה לנכון, לרבות להורות לה להגיש חוות דעת מעמיקה יותר, או להשמיע טיעוניה בפניו בדיון הצפוי להתקיים בהליך.

ב. עמידת המבקשת בתנאים להכרה כידידת בית המשפט

ב.1. אמות המידה לבחינת בקשה להצטרף כ"ידיד בית המשפט"

12. מוסד "ידיד בית המשפט" (Amicus Curiae) קיים בשיטות משפט שונות מזה שנים רבות. "ידיד בית משפט" הוא "אמצעי פרוצדורלי דרכו רשאי צד, שאינו אחד המתדיינים הפורמליים בהליך השיפוטי, להציג עובדות המצויות בידו או להציג את עמדתו בפני בית המשפט כדי לעזור לו במילוי מלאכתו השיפוטית" (ראו: ישראל דורון ומנאל תותרי-גיבוראן "לידתו והתפתחותו של ידיד בית-משפט" ישראלי" עלי משפט ה' 65, 66 (2006)).

13. הלכה היא כי על הערכאה השיפוטית הדנה בסכסוך ליתן דעתה גם להיבטים כוללניים ורוחביים יותר החורגים מגדרי הסכסוך אשר בפניה. לשם כך, ניתנה בידי בית המשפט הסמכות לצרף להליך צדדים נוספים, בין אם מיוזמתו, בין אם לבקשת הצדדים, ובין אם לבקשת צד שלישי המבקש להצטרף להליך – וזאת על מנת שיוכל בית הדין להכריע באופן יעיל ושלם בסוגיות המשפטיות העומדות להכרעה בפניו.

14. מתוך כך, קם מוסד ידיד בית המשפט אשר נועד לתרום לבית המשפט בבחינת סוגיה משפטית מורכבת, באמצעות הצגת גווניה השונים, על ידי מי שאינו צד ישיר לסכסוך הנדון. ידיד בית המשפט מהווה מעין צד נוסף להליך, שאינו דווקא ניטראלי ואובייקטיבי, אלא מייצג – מתוקף תפקידו או עיסוקו – אינטרס או מומחיות, שמן הראוי שישמעו בפני בית המשפט בסכסוך ספציפי:

"אכן, בצד הכלל העקרוני שלפיו בפני בית המשפט מצויים בעלי הדין הנוגעים בסכסוך הספציפי [...] מצווה בית המשפט הדין בסכסוך ליתן דעתו – במקרים המתאימים לכך – גם להיבטים כוללניים יותר של הסכסוך שבפניו. מטעם זה, מוסמך לעתים בית המשפט לצרף צדדים להליך עצמו מיוזמתו שלו, בכדי להכריע בסכסוך באופן יעיל ושלם [...] כך, מקום בו ישנו גוף ציבורי – שאמנם אינו צד ישיר להליך – אך יש לו אינטרס רחב בפתרון ההליך והיכרות עם המאטריה הנדונה, הרי שיינתן לאותו הגוף להשמיע עמדתו בנדון בצד העותר, לו יש נגיעה אישית או ישירה לעניין. [...] בכך, יינתן ביטוי לאותם הגורמים המייצגים והמומחים, שיש להם עניין בנושא הדיון ויש בידיהם, בה בעת, לסייע לבית המשפט בגיבוש עמדה והלכה המשקפת נאמנה את מגוון המצבים והבעיות שבסוגיה שבפניו." (מ"ח 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל, פס' 44 להחלטתו של כבוד הנשיא (בדימוס) ברק (פורסם בנבו, 16.2.1999) (להלן: הלכת קוזלי).¹

15. מאז נקבעה הלכת קוזלי נתנו בתי המשפט הכרה במעמד "ידיד בית משפט" לגופים שונים במספר לא מבוטל של הליכים, לרבות בהליכים פליליים, דוגמת: ע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי (פורסם בנבו, 4.5.2006); ע"פ 7853/05 רחמיאן נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, 27.11.06); בש"פ 7064/08 מדינת ישראל נ' ברקו (פורסם בנבו, 13.8.2009); רע"פ 1/09 ג'וג'ו אסרף נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 17.3.2010); ע"פ 111/99 ארנולד שוורץ נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 7.6.2000); ת"פ (שלום נצ"י) 4426/04 מדינת ישראל נ' אבו רביע (פורסם בנבו, 7.9.2006); מ"י (שלום ב"ש) 40936-04-16 מדינת ישראל נ' כמלאת (פורסם בנבו, 28.7.2016); ב"ש (שלום ת"א) 4904/06 פגנסקי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 12.4.2007), ועוד (להרחבה,

¹ להרחבה, ראו: ישראל (איסי) דורון, מנאל תותרי-גיבוראן, גיא אנוש וטל רגב "עשור לידיד בית המשפט": ניתוח אמפירי של החלטות בתי המשפט" עיוני משפט לד' 667 (2011).

ראו: שי פרבר "ידיד בית המשפט" במשפט הפלילי – האיזון הראוי בין זכויות נפגעי עבירה לבין זכויות מעורבים בפלילים" משפטים נ 253, 262-266 (2020) (להלן: "פרבר").

16. הסמכות להחליט האם יש להיעתר לבקשה להצטרף "ידיד בית המשפט", ובאילו תנאים, נתונה כאמור לערכאה שבפניה נדון ההליך. בפסיקה נקבעו מספר קריטריונים שלאורם יש לבחון בקשות מסוג זה:

"אכן, בטרם תינתן לגוף או לאדם הזכות להביע עמדתו בהליך שבו אין הוא צד מקורי, יש לבחון את תרומתה הפוטנציאלית של העמדה המוצעת. יש לבחון את מהות הגוף המבקש להצטרף. יש לבדוק את מומחיותו, את ניסיונו ואת הייצוג שהוא מעניק לאינטרס שבשמו מבקש הוא להצטרף להליך. יש לברר את סוג ההליך ואת הפרוצדורה הנוהגת בו. יש לעמוד על הצדדים להליך עצמו ועל השלב שבו הוגשה בקשת ההצטרפות. יש להיות ערים למהותה של הסוגיה העומדת להכרעה. כל אלה אינם קריטריונים ממצים. אין בהם כדי להכריע מראש אימתי יהא מן הדין לצרף צד להליך כ"ידיד בית-המשפט", ומתי לאו. בה בעת, יש לשקול קריטריונים אלה, בין היתר, טרם יוחלט על צירוף כאמור." (הלכת קוזלי, פסקה 45 לפסק דינו של כבוד הנשיא (בדימוס) ברק).

17. בענייננו, כפי שיפורט להלן, יישום כלל המבחנים שנקבעו בפסיקה מלמד כי יש להיעתר לבקשה. אשר על כן, המבקשת תתכבד לבקש מבית המשפט הנכבד להורות כמבוקש במבוא לבקשה זו, ולצרף את המבקשת להליך דין כ"ידידת בית משפט".

2.3. פוטנציאל התרומה של העמדה המוצעת

18. כפי שיפורט להלן ובמורד בקשת הצטרפות זו, עיקר חוות דעתה של המבקשת בסוגיה תתייחס לכך שלבית המשפט הנכבד יש סמכות להטיל קלון על חה"כ כך במסגרת החלטתו בנוגע להסדר הטיעון אליו הגיעה המאשימה עם חה"כ כך, וכי הטלת קלון על חה"כ כך מתחייבת נוכח השמירה על האינטרס הציבורי.

19. לפיכך, ומכיוון שגורמי התביעה והיועץ המשפטי לממשלה התפרקו מסמכותם, סמכות המוקנית להם בחובה, לדאוג לאינטרס הציבורי, סבורה המבקשת כי יש חשיבות בשמיעת עמדתה בסוגיה הנדונה.

20. אכן, עסקינן בהליך בו המדינה היא המאשימה, ולה מוקנית הסמכות להגיע להסדר טיעון עם נאשם תוך עיצוב תנאיו. המבקשת סבורה, לאור המסמרות הברורים שנקבעו על ידי בתי המשפט בסוגיית הטלת הקלון וכדי לבטא את חומרת המעשים אשר ביצע תוך ניצול תפקידו ומעמדו כחבר כנסת, כי היה על היועמ"ש לבקש להטיל על הנאשם קלון.

21. זאת, לא רק על מנת למנוע מחה"כ כך להמשיך ולכהן כחבר כנסת, אלא גם על מנת להרתיע נבחר ציבור אחרים מלעבור עבירות טוהר מידות, ולמנוע הוזלת ההליך הפלילי כנגד נבחר ציבור. עמדה חשובה זו, לא הוצגה בפני בית המשפט על-ידי גורמי התביעה, וראוי כי היא תובא בפני בית המשפט הנכבד בטרם הוא יכריע בנוגע להסדר הטיעון בענייניו של חה"כ כך.

22. כל הכרעה בסוגיית הקלון שיוטל על חה"כ כך תשפיע השפעה ישירה על האופן שבו בוחנות רשויות אכיפת החוק את העבירות המתבצעות על ידי נבחר ציבור, ועל אופן הציבור ברשויות אלה שיפעלו בכדי לשמור על מנהל תקין ועל טוהר המידות בשירות הציבורי.

23. לכן, סבורה המבקשת כי הצגת הצורך בהטלת קלון מיוזמתו של בית המשפט, תוך עמידה על ההשלכות הציבוריות החשובות שבהטלת קלון במקרה הזה - צפויים להאיר נדבך חשוב נוסף בסוגיה הנדונה ולסייע לבית המשפט בקבלת הכרעה מושכלת ומבוססת.

3.ב. מהות הגוף המצטרף, מומחיותו, ניסיונו ואיכות הייצוג שהוא מעניק

לאינטרס

24. המבקשת הינה עמותה, רשומה כדין, אשר חרטה על דיגלה שמירה על טוהר המידות בשירות הציבורי, עידוד ערכי שלטון החוק, שירוש נורמות בלתי ראויות במנהל הציבורי והטמעת נורמות ראויות של מנהל ציבורי תקין, וכן הגנה על חושפי שחיתויות בשירות הציבורי ועל אזרחים הפועלים למען הציבור הרחב.

25. במהלך קרוב ל-32 שנות פעילותה, הגישה המבקשת מאות עתירות כעותרת ציבורית, כמו גם כידדת בית המשפט, בין היתר אף בכל הנוגע להתנהלות רשויות אכיפת החוק ופגמים שנפלו בהתנהלותה.

26. המבקשת ביקשה בעתירותיה להפנות את הזרקור כלפי התנהלות בלתי-תקינה לכאורה של רשויות אכיפת החוק, עתירות שהביאו לתיקון ליקויים קשים ואשר לעיתים קרובות גררו עימן ביקורת חריפה מצידו של בית המשפט (לרוב בית המשפט העליון) על האופן בה פעלו הרשויות המשיבות. בין היתר הגישה המבקשת עתירות שעסקו בהשפעת ההליך הפלילי על מינוי או המשך כהונה של עובד ציבור או נבחר ציבור, תוך הדגשת השלכות הרחב של סוגייה זו על שמירת האינטרס הציבורי ועל טוהר המידות של נבחר ציבור.

27. כך, בין היתר, נידון הנושא בהליכים המשפטיים הבאים שהגישה המבקשת: בג"ץ 3094/93 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד מז(5) 404 (1993) (פרשת דרעי); בג"ץ 5747/07 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח' (26.02.2008) (פרשת קצב); בג"ץ 3959/99 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הוועדה לעיון בעונש, פ"ד נג(3) 721 (1999); בג"ץ 5675/04 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נט(1) 199 (2004) (פרשת האי היווני); בג"ץ 6410/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' פרקליט המדינה (04.02.2015) (פרשת הרב פינטו).

28. במרוצת השנים הטביעה המבקשת את חותמה בתחום זה. במקרים שונים, בעקבות פעילותה ובעקבות הליכים משפטיים להם הייתה שותפה, נקבעו נורמות חשובות הנוגעות לשמירה על טוהר השירות הציבורי ותקינות התנהלות נבחר וועבדי ציבור.

29. יצוין, כי המבקשת הוכרה לא פעם כגוף מומחה, שקול וענייני אשר האינטרס הציבורי בראש מעייניה, ואף צורפה כידיד בית משפט בהליכים שונים כגון: ת"א 16167/08 מועצה מקומית מבשרת ציון נ' כהן; מ (מרכז) 13028-04-09; סע"ש 13265-04-14 מורן גינוסר נ' חברת החשמל לישראל בע"מ; עת"מ 2838-04-15 שלמה נ' מירון; עת"מ 30939-04-15 דרקץ נ' מדינת ישראל ואח' וכן בעניין אליהו נ' עיריית טבריה (פורסם בנבו 11.3.2010), שם התייחסה השופטת אוהד לצירופה באמרה כי:

"התנועה לאיכות השלטון ידועה כגוף א-פוליטי הפועל למען שמירת טוהר מידות הממשל הציבורי, ולמען מנהל תקין, ואין יסוד לחשש כי צירופם של

המבקשים להליך יביא לפגיעה של ממש ביעילות הדיון או, באינטרסים של המתדיינים".

30. גם בעניין ת"א (שלום ת"א) 22755-06-14 אורבן נדל"ן י.ד. בע"מ נ' שרון שפורד (פורסם בנבו, 6.7.2017) קבעה כבוד השופטת רחל עורקבי כי המבקשת צורפה כ"ידיד בית משפט" למספר הליכים שעסקו בסוגיות שונות וחשובות, כדלקמן:

"בסוגיית המומחיות והתרומה של התנועה לאיכות השלטון להליך, הרי שהתנועה לאיכות השלטון הוכרה לא פעם כגוף א-פוליטי הפועל רבות למען שמירת טוהר מידות הממשל הציבורי ומנהל תקין. צירופה כ-"ידיד בית המשפט" אף התקבל בשורה של החלטות שהוזכרו בבקשה, כמו גם בהחלטות אחרות, בנושאים וסוגיות שונות וחשובות".

31. הנה כי כן, למבקשת מומחיות וניסיון מוכחים ויכולת לייצג את האינטרסים הציבוריים באופן הנדרש, וצירופה להליך כ"ידידת בית משפט" צפוי לתרום לבירור הסוגיות המשפטיות הנדונות בו (ראו לעניין זה גם פסק דינה של כב' סגנית הנשיאה השופטת רות צדיק בסע"ש 41860-12-20 ועד הנדסאים רשות שדות התעופה נ' רשות שדות התעופה (אר"ש, 4.5.2021), שם צורפה המבקשת במעמד ידיד בית המשפט, ופרשה לפני בית המשפט את חוות דעתה בסוגיית תופעת המינויים הפוליטיים בישראל).

32. למבקשת נקודת מבט ייחודית אשר מאפשרת לה לתרום להארת צדדים שונים בסוגיה החשובה המונחת לפתחו של בית המשפט הנכבד במקרה דנן, ודווקא בגלל ייחודיותו של ההליך דנן, הנוגע לא רק להמשך כהונתו של הה"כ כץ כנבחר ציבור, אלא להשרשת נורמות של התנהגות ראויה של נבחר הציבורי, ומיצוי הדין עד תום עם נבחר הציבורי שמעלו באמון הציבור.

ב.4. סוג ההליך, הפרוצדורה הנוהגת בו והשלב בו מוגשת בקשת ההצטרפות

33. לאורך השנים הכירו בתי המשפט במוסד ידיד בית המשפט, ובזכותו של העותר הציבורי להצטרף להליכים שונים. ראו למשל: עת"מ (ת"א) 2498-09 אדם טבע ודין - אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' הועדה המחוזית לתו"ב ת"א (פורסם בנבו, 20.1.2010), שם קבעה השופטת אגמון-גוון כי "יש חשיבות לקבלת עמדתם של גופים ומוסדות שיש בידם כדי לסייע לבית המשפט בבירור ההשלכות הרחבות של העתירה על הסביבה והציבור".

34. כמו כן, וכפי שפורט לעיל, בשנים האחרונות נצפית מגמה המאפשרת הצטרפות ארגונים שונים כ"ידיד בית משפט" להליכים פליליים, ארגונים אשר מטרתם היא לייצג את האינטרסים של קבוצות מובחנות כנפגעי זכויות עבירה או אינטרסים רחבים יותר כגון האינטרס הציבורי, וזאת לעיתים גם בניגוד לאינטרסים של הנאשם. ראו, למשל: רע"ב 10349/08 מדינת ישראל נ' גנאמה (פורסם בנבו, 20.7.2009); ע"פ 1076/15 אבנר טווק נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 7.6.2016); דני"פ 5625/16 מדינת ישראל נ' טווק (פורסם בנבו, 29.11.2016). להרחבה ראו: פרבר, בעמ' 273-272.

35. צירופה של המבקשת להליך והשמעת עמדתה עשויה לסייע לבית המשפט הנכבד להגיע להחלטה המקיפה והטובה ביותר, המבוססת על מידע רחב מזה שמוצג לו על-ידי הצדדים להליך. כמו כן, השתתפות המבקשת כידידה בהליך וכמייצגת של האינטרס הציבורי תסייע להגברת הלגיטימיות המוסדית של בתי המשפט בקרב הציבור (ראו: פרבר, בעמ' 287-289).

36. יצוין, כי צירוף המבקשת להליך במעמד של ידידת בית המשפט לא יסרבל או יעכב את ליבון השאלות המונחות לפתחו של בית המשפט. צירוף המבקשת צפוי אך לחשוף בפני בית המשפט הנכבד נקודת מבט שונה ולהביא לידיעתו פרטי מידע נוספים, שאינם מצויים בפניו כיום. זאת, במיוחד בשלב זה של ההליך, בו כתב האישום הוגש לבית המשפט הנכבד כחלק מהסדר הטיעון לפני 14 ימים בלבד, וטרם התקיים הדיון בעניינו.
37. והמבקשת תדגיש בשנית, כי אין בבקשתה כדי להכביד על ניהול ההליך. יתרה מכך, בית המשפט הנכבד יכול לווסת את מעורבותה של המבקשת כפי שיראה לנכון, כך שיהא במעורבותה אך תרומה להליך ולליבון השאלות המרכזיות המונחות על הפרק.
38. לסיכום חלק זה, צירוף המבקשת כידדת בית משפט עשוי לסייע לבית המשפט להכריע בשאלות שלפניו, ובד בבד לא יגרום לעיכוב ההליך או לסרבולו, שכן מידת מעורבותה של המבקשת בהליך נתונה בידיו של בית המשפט הנכבד.

5.ב. מהות הסוגיה העומדת להכרעה – שאלת הטלת הקלון על חה"כ כ' כ' כ'

39. השאלה העומדת לפתחו של בית המשפט הנכבד בהליך דנן הינה סוגיה ציבורית חשובה: האם יש להטיל קלון על נבחר ציבור, כשזה חטא לתפקידו והורשע בעבירה של טוהר המידות שביצע במסגרת תפקידו.
40. לבית המשפט הנכבד נתונה כאמור, סמכות ייחודית, עצמאית ונפרדת להטיל קלון על הנאשם, וזאת מכוח סעיף 42א(א) לחוק יסוד: הכנסת, אשר קובע כדלקמן:
- "חבר הכנסת שהורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית, וקבע בית המשפט, ביוזמתו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שיש עם העבירה קלון, תיפסק חברותו בכנסת ביום שפסק הדין נעשה סופי, ואין נפקא מינה אם העבירה נעברה בזמן שהיה חבר אותה הכנסת, חבר כנסת קודמת או לפני שהיה לחבר הכנסת."
41. מדובר בסוגיה בעלת השלכות ציבוריות והשפעה רחבה על השירות הציבורי, וכן על ההתנהלות הנורמטיבית של נבחר הציבור, כמו גם על מרחב השיקולים שעל בית המשפט לשקול בעת הכרעתו האם להטיל קלון על נאשם, בנסיבות בהן מעורב נבחר ציבור.
42. כפי שיובא בהרחבה להלן, החלטתו של היועמ"ש שלא לעשות שימוש בסמכותו ולא לבקש הטלת קלון מבית המשפט הנכבד, על אף חומרת המעשים שמיוחסים לחה"כ כ' ועל אף עמדתו התקיפה והנחרצת – אשר נשמעה מפיו פעמים רבות, אינה סבירה לאור ההלכה בסוגיית הטלת הקלון ואינה עולה בקנה אחד עם האינטרס הציבורי והפגיעה באמון הציבור ברשויות ובנבחריה.
43. מכאן מקומה של המבקשת – גוף ציבורי עתיר ניסיון – להניח בפני בית המשפט הנכבד את החשיבות שיש ליתן להיות נאשם נבחר ציבור, כמו גם לחומרת מעשיו והאופן בו ניצל את תפקידו ומעמדו, במכלול השיקולים טרם קבלת החלטתו בדבר הטלת, או אי-הטלת קלון, ולהבהיר כי המדובר בסוגיה ציבורית חשובה בעלת השלכות רוחב עתידיות.
44. על רקע זה, כפי שפורט לעיל וכפי שיפורט להלן, ולנוכח חשיבות הנושא סבורה המבקשת כי אך נדרש צירופה להליך על מנת לסייע בידי בית המשפט במידת האפשר לבחון את המקרה שלפניו.

45. כעת, ולאחר שהניחה את התשתית לצירופה להליך, המבקשת תפנה לפירוט תמצית עמדתה, בקיצור המתחייב.

ג. תמצית עמדת המבקשת בסוגיית הטלת קלון על חה"כ כץ

ג.1. הרקע העובדתי

46. ביום 14.8.2019, החליט היועמ"ש להגיש כתב אישום נגד חה"כ כץ. בהתאם לסעיף 4(א)(2) לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, תשי"א-1951 (לעיל ולהלן: "חוק החסינות"), עותק של כתב האישום נמסר, בטרם הוגש לבית המשפט, לחה"כ כץ, ליו"ר הכנסת וליושב ראש ועדת הכנסת.

47. יובהר, כי לנוכח כתב האישום החדש שפורסם בצירוף להסדר הטיעון, לא תתייחס המבקשת לעובדות והמעשים המפורטים בהחלטת היועמ"ש מיום 14.8.2019 בעניין הגשת כתב אישום נגד חה"כ כץ, למעט אזכורו העובדתי.

48. נוכח החלטת היועמ"ש, לחה"כ כץ עמדו 30 ימים מהיום שהומצא לו כתב האישום על מנת לבקש מהכנסת שתקבע כי עומדת לו חסינות בפני דין פלילי לגבי האשמה שבכתב האישום, בהתאם לסעיף 4(א)(3) לחוק החסינות.

ג.1.א. בקשת חה"כ כץ לחסינות מהכנסת ה-22

49. ביום 11.9.2019, הגיש חה"כ כץ בקשה למתן חסינות מפני העמדה לדין פלילי (להלן: "בקשת החסינות"), בהתאם לסעיף 4(א)(3) לחוק החסינות.

50. ראשית, ביסס חה"כ כץ את בקשתו על סעיף 4(3)(א) לחוק החסינות, לפיו העבירה נעשתה במסגרת התפקיד או למען התפקיד כחבר כנסת – ובכך למעשה ביקש דה פקטו חסינות מהותית בכסות של חסינות דיונית. בהקשר זה, טען חה"כ כץ כי פעל באופן ענייני ונטול פניות לטובת הציבור בלבד, כי הליכי החקיקה התנהלו באופן תקין ומקצועי, וכי חברי הכנסת לומדים מהסובבים אותם על קשיים ובעיות שהם מבקשים לפתור בדרך של חקיקה בדרך שבשגרה.

51. שנית, טען חה"כ כץ כי בהתאם לסעיף 4(3)(ב) לחוק החסינות, מדובר לשיטתו במקרה היחיד בו יש כוונה להגיש כתב אישום בשל הליכי חקיקה של חבר כנסת, ועל כן מדובר בכתב אישום שהוגש תוך הפליה או חוסר תום לב.

52. שלישית, חה"כ כץ הוסיף וביסס את בקשתו על סעיף 4(3)(ג) לחוק החסינות, וטען כי ועדת האתיקה של הכנסת דנה בעניינו כבר בשנת 2011 ומצאה אמנם טעם לפגם בהתנהלותו, אך סברה שהדברים אינם עולים עד כדי עבירה אתית.

53. ורביעית, ביקש המשיב 4 לחסות אף תחת העילה הקבועה בסעיף 4(3)(ד), בטענה כי קבלת כתב האישום תטיל מגבלות פליליות מרחיקות לכת על פעילות חברי הכנסת וועדות הכנסת באופן שייגרם נזק של ממש לתפקוד הכנסת או ועדה מוועדותיה.

54. כרקע והכנה לקראת הדיונים בעניין בקשת החסינות בכנסת, הביע היועמ"ש את התנגדותו לבקשה בכתב מיום 19.1.2020, שהעביר ליו"ר וועדת הכנסת דאז, חה"כ לשעבר אבי ניסקורן (להלן: "המכתב מטעם היועמ"ש").

55. בראשית המכתב, ביקש היועמ"ש להדגיש כי ההחלטה להגיש כתב אישום בעניינו של חה"כ כץ אינה מיועדת להתערב בעבודתם הסדירה של חברי הכנסת ובתפקידם כמחוקקים, אלא שהמעשים המפורטים בהחלטה "הם חריגים ביותר בנסיבותיהם ואינם תואמים את דרכי העבודה המקובלת בכנסת", והם כוללים, בין היתר, "מצגי שווא מרמתיים, בין היתר כלפי חברי כנסת אחרים, באופן אשר היה בו כדי להשפיע על יכולתם של חברי כנסת להפעיל את שיקול דעתם באופן ענייני ועל בסיס מצע עובדתי נכון ומלא." (סעיף 2 למכתב מטעם היועמ"ש).

56. כן פירט היועמ"ש במכתב מטעמו, כי חקירתו הראשונית של חה"כ כץ במשטרה הייתה **בחשד לביצוע עבירת שוחד**, וכי לאחר שימוע שהתקיים בעניינו הוחלט להעמידו לדין בעבירה של מרמה והפרת אמונים (סעיף 4 למכתב מטעם היועמ"ש).

57. בעת תיאור מעשיו של חה"כ כץ, היועמ"ש התייחס לכך שהאישומים נגדו מתארים פעולות פליליות שגולשות מתפקידו כחבר כנסת, באופן מתמשך ועל פני פרק זמן משמעותי ובמספר הזדמנויות שונות, כדלקמן:

"המעשים המפורטים בכתב האישום משקפים מהלך פעיל, מתוכנן מראש ומתמשך מצידו של חה"כ כץ, לקידום חוק שיש בו כדי להיטיב כלכלית הן עם חה"כ כץ עצמו והן עם בן ארי, הכול תוך הסתרה רציפה של העובדות הרלוונטיות ואף הצגת מצגי שווא לגביהן... **כתב האישום מתאר פעולות מתוכננות, שיטתיות ומתמשכות בין היתר של הסתרה והטעיה, והכל תוך ניצול תפקידו של חבר הכנסת.**" (סעיפים 22-23 למכתב מטעם היועמ"ש).

58. כך, התייחס היועמ"ש גם לכך שחה"כ כץ ניצל את תפקידו המנהלי כיו"ר ועדה בכנסת, על מנת לבחור את הגורמים שיוזמנו לדיונים בוועדה, לקבוע את סדר יומה ולכוון את אופי הדיונים, תוך שילוב בן ארי בקידום הצעת החוק ובניסוחה. בכך, קבע היועמ"ש, "שונה עניינו של חה"כ כץ מעניינם של חברי כנסת אחרים בקידום חקיקה, שכן מרחב ניגוד העניינים בפעולות מנהליות שונה ממרחב ניגוד העניינים בפעולות חקיקה." (סעיף 34 למכתב מטעם היועמ"ש).

59. בהתייחס לחומר הראייתי אשר עמד לנגד עיני היועמ"ש בעת קבלת ההחלטה להגיש כנגד חה"כ כץ כתב אישום, טען היועמ"ש במכתבו כי "**כתב האישום גובש לאחר חקירה מקצועית ויסודית**, לאחר בחינה עניינית של הראיות שנאספו לגביו ולאחר שנשמעו טענותיו בשימוע, אשר חלקן התקבלו." (סעיף 29 למכתב מטעם היועמ"ש).

60. דהיינו, כתב האישום הקודם כנגד חה"כ כץ הוגש לאחר עבודה מעמיקה ויסודית של היועמ"ש במסגרתה נבחנו כלל הראיות והעמדות, **כולל עמדתו של חה"כ כץ אשר הובאה במהלך שימוע**, ועדיין הוחלט על העמדה לדין בגין עבירת טוהר מידות חמורה.

61. היועמ"ש דחה גם את טענתו של חה"כ כץ לפיה אי ניהול הליך פלילי בעניינו לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי, תוך שהוא קובע לעניין זה כדלקמן:

"מעשיו של חה"כ כץ, המפורטים בכתב האישום נגדו. מלמדים על ביצוע בעירה חמורה של מרמה והפרת אמונים. בנסיבות מקרה זה, שיש בהן חומרה רבה, לא ניתן לומר כי האיזון בין האינטרס העומד בבסיסי עילת החסינות המנויה בסעיף זה, לבין האינטרס הציבורי המיצוי הדין, עשוי היה לבוא על סיפוקו באמצעות הליך אתי משמעותי.²" (סעיף 38 למכתב מטעם היועמ"ש; ראו גם בסעיף 42 למכתב מטעם היועמ"ש).

² ראו בבג"ץ 11298/03 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת הכנסת (23.2.2005).

62. בסיום מכתבו, מבקש היועמ"ש לדחות את טענותיו של חה"כ כץ במסגרת הבקשה לחסינות, תוך שהוא קובע כדלקמן:

"...העובדה כי ניהול הליך פלילי במקרה זה יהיה בו כדי להעביר מסר לכלל חברי הכנסת באשר לחומרה הקיימת מפעילות בניגוד עניינים חריף תוך הסתרת ניגוד עניינים זה ואף הצגת מצגים חלקיים ואף כוזבים לגביו, אין בו כדי להוביל למסקנה שאין להגיש את כתב אישום, ואולי דווקא להפך." (סעיף 27 למכתב מטעם היועמ"ש).

העתק מכתבו של היועמ"ש ליו"ר ועדת הכנסת "בקשת חה"כ חיים כץ למתן חסינות", מיום 29.1.2020, מצורף ומסומן כנספח "ב/1".

ג.1.א.1. הדיונים בחסינות הנאשם בכנסת ה-22

63. בקשת הנאשם לחסינות נדונה על-ידי הכנסת ה-22, בדיונים אשר התקיימו בוועדת הכנסת בחודשים ינואר ופברואר 2020.

64. היועמ"ש נכת באותם הדיונים בכנסת בעניין בקשתו של חה"כ כץ למתן חסינות, ואף הציג עמדה עקבית וברורה לפיה המעשים של חה"כ כץ חמורים ביותר, עולים בכדי עבירות טוהר מידות מהחמורות שקיימות בספר החוקים, וכן נתמכים בחומר ראיתי מבוסס.

65. בדיון הראשון שהתקיים בעניין בקשת החסינות של חה"כ כץ בוועדת הכנסת ביום 30.1.2020 (להלן: "הדיון הראשון בבקשת החסינות"), ציין היועמ"ש ביחס למעשיו של חה"כ כץ והשימוע שהתקיים בעניינו, כי: "דווקא קו הטיעון שחילץ את חבר הכנסת כץ מעבירת השוחד, הדגיש עוד יותר וחזק את הימצאותו במצב של ניגוד עניינים חריף בכל הנוגע לבן ארי באופן שכן מקיים את עבירת המרמה והפרת האמונים באופן מובהק." (עמוד 18 לפרוטוקול הדיון הראשון בבקשת החסינות).

66. כמו כן, התייחס היועמ"ש בוועדת הכנסת, לחומרת ניגוד העניינים במעשיו של חה"כ כץ, כדלקמן:

"כתב האישום לא עוסק בהתנהגות שהפגם הגלום בה הוא משהו לא אסתטי או לא אתי. ההתנהגות שמיוחסת לחבר הכנסת כץ בכתב האישום מצויה בגרעין הקשה של עבירת מרמה והפרת אמונים, מדובר בהפרת סמכות של יושב ראש ועדה תוך ניגוד עניינים חריף ומתוך מצג מרמתי, שנועד להסתיר את ניגוד העניינים, וזאת בין השאר מביא גם לטובת הנאה אישית לחברו וגם לו לעצמו..."

כשבחנתי את המעשה שביצע חבר הכנסת כץ, כמתואר בכתב האישום על פי ארבעת המאפיינים האמורים, טיב ניגוד העניינים ועוצמתו, מצאתי שמדובר במקרה חריג מאוד, ושיש פגיעה משמעותית בשלושת הערכים המוגנים שניצבים בבסיסי עבירת הפרת האמונים. זה לטעמי, לא מקרה גבולי, לא בתחום אפור – זו התנהלות שמצויה בגרעין הקשה של האיסור הפלילי שבאופן חריג מצדיקה גם העמדה לדין פלילי, וזה עניינו של כתב האישום" (עמודים 22, 25 לפרוטוקול הדיון הראשון בבקשת החסינות).

העתק העמודים הרלוונטיים מפרוטוקול ישיבת ועדת הכנסת, מיום 30.1.2020, בנוגע ל"בקשת חה"כ חיים כץ לקביעת חסינות בפני דין פלילי", מצורף ומסומן כנספח "ב/2".

67. בדיון השני שהתקיים בוועדת הכנסת בבקשתו של חה"כ כץ לחסינות ביום 4.2.2020 (להלן: "הדיון השני בבקשת החסינות"), בתגובה לדברים שאמרה באת כוח של חה"כ כץ, עוה"ד נויט

נגב, אמר היועמ"ש שלו "אין בעיה" להכנס לראיות כי קיים כתב אישום, ולא בטוח שלבאת כוחו של כץ כדאי להכנס לדיון בסוגייה הזו (עמוד 66 פרוטוקול הדיון השני בוועדת הכנסת").

68. בהתייחס לחומרת המעשים המיוחסים לחה"כ כץ, נשא היועץ המשפטי לממשלה את הדברים הבאים:

"קודם כול אני רוצה להדגיש שיהיה ברור, וזה כתב האישום, הפעולה, למרות כל הניסיונות לטעון את זה, היא ממש לא רק עצם חקיקת החוק, אלא מגוון של פעולות ומצגים שנעשו, שכללו לדעתנו הסתרה מכוונת ואקטיבית, מצגים כוזבים שהוצגו לחברי הוועדה ולמשתתפים בה, ותכף אפרט אותם. אני מזכיר שהייתה הזמנה לשימוע, ובאמת עורכת הדין נגב בכישרון רב שכנעה והרימה לפחות ספק לגבי השאלה האם הדברים האלה נעשו בקשר עם מילוי התפקיד, ובעבור מתת שניתן עבור התפקיד, וזאת הסיבה למעשה שבסופו של יום שאין פה כתב אישום של שוחד. אבל צריך להבין שמדובר פה במרמה והפרת אמונים, לשיטתנו, ברף הגבוה ביותר ולא במקרה שהוא אפור, למרות שמדובר בפעילות שהייתה בכנסת.

כמו שאמרתי, אני ממש לא מקל ראש ברגישות הרבה שגלומה בבחינת התנהלות של חבר כנסת במסגרת תהליך של חקיקה באספקלריה של עבירה פלילית. אני חושב שגם ההפך הוא הנכון, אני מודע לאופי עבודתם של חברי הכנסת. אמרתי גם ששילבתי בצוות שסייע לי לקבל את ההחלטה אנשים שיש להם ניסיון רב ביעוץ משפטי בכנסת ומכירים את אופי המלאכה הזאת. ואני ממש לא מתכוון להתערב בעבודה הסדירה של חברי הכנסת.

המעשה הפלילי שבגיננו נחקר חבר כנסת כץ הוא לא ניגוד עניינים עם קבוצה רחבה, אלא ניגוד עניינים בשל ענייני האיש של חברו הקרוב מאוד ובמידה רבה מי שאפשר לכוונת אותו, למרות מה שנאמר קודם, מנטור שלו לענייני מסחר בשוק ההון. תוך הסתרה של ניגוד העניינים, משיכת הצעת החוק לוועדה שבראשה הוא עומד, הצגת חברו כמומחה אובייקטיבי שהוא לא מכיר, מבחינה חברית ומבחינה כלכלית. הסיפור שהוצג פה לגבי הקבוצה הרחבה, זה ממש לא הסיפור של כתב האישום. אנחנו עוסקים בשאלה של מערכת יחסים קונקרטיים, מערכת יחסים חיה שיש בה אינטרסים כלכליים ברורים וחבריים. לא בשאלה אם פעולה מסוימת הייתה טובה לציבור או לא. [...]

אני מזכיר שאנחנו לא עוסקים בשוחד וזו הייתה הקביעה שלי, אבל עדיין צריך להבין שכשמדובר במקרה כזה של ניגוד עניינים חריף וזה מקרה פרטני חמור במיוחד של ניגוד עניינים, עבירת השוחד היא בעצם מדרגה אחת מעל מה שבדרך כלל קורה, כמו שקרה במקרה הזה, נותר ספק בשאלת הקשר הסיבתי בין המתת לבין התמורה.

ניגוד העניינים שלנו במקרה הזה לא היה רחוק בסיטואציה שמוגנת למעשה בעבירת השוחד. העמדה הזו עולה בקנה אחד, בניגוד למה שנטען קודם, עם החלטות היעוץ המשפטי של הכנסת לאורך שנים... (עמוד 88 לפרוטוקול הדיון השני בוועדת הכנסת).

69. היועמ"ש אף התייחס בדבריו לכך שבמעשיו עבר חה"כ כץ גם על כללי האתיקה וגם ביצע עבירה פלילית (עמוד 91 לפרוטוקול הדיון השני בוועדת הכנסת), וכן התייחס לכך שלמרות הניסיונות להפוך את מעשיו של חה"כ כץ והעבירה בה הוא מואשם למינוריים, אין לכך מקום לאור חומרת העבירות והמעשים שביצע.

70. לכן, אמר היועמ"ש: "עלו שאלות על הקבוצה הרחבה, עלו שאלות על תקנון האתיקה, אז לא היה מנוס לפרט את הדברים ולהסביר למה לדעתנו האירוע הזה הוא אירוע חמור. לא הייתי

מגיש כתב אישום אם הייתי חושב שהדברים לא חמורים. " (עמוד 92 לפרוטוקול הדיון השני בוועדת הכנסת, וראו גם דבריו בעמוד 112).

71. למעשה, מסביר היועמ"ש, שעוצמת החברות והקשרים בין חה"כ כץ לבן ארי חייבה את חה"כ כץ לחובות גילוי מוגברות, אותן הוא כשל בלמלא, כדלקמן:

"... צריך להבין שככל שהחברות עוצמתיות יותר זה מעמיק למעשה את עוצמת ניגוד העניינים בין השניים, ולכן זה מחייב יותר חובות גילוי, יותר להראות את הדברים, יותר להסביר את הדברים. וזאת למעשה העבירה שמיוחסת לו. " (עמוד 130 לפרוטוקול הדיון השני בוועדת הכנסת; וראו גם דבריו של היועמ"ש בעמוד 142).

72. עוד הוסיף היועמ"ש, כי המעשים המיוחסים לכץ מהווים: "מקרה חריף של ניגוד עניינים ואני חושב שהדברים שנעשו פוגעים באמון הציבור, בתקינות העבודה ובטוהר המידות." (עמוד 141 לפרוטוקול הדיון השני בוועדת הכנסת).

העתק העמודים הרלוונטיים מפרוטוקול ישיבת ועדת הכנסת, מיום 4.2.2020, בנוגע ל"בקשת חה"כ חיים כץ לקביעת חסינות בפני דין פלילי", מצורף ומסומן כנספח "ב/3".

73. על אף הדברים התמורים, החליטה וועדת הכנסת להציע למליאת הכנסת לקבוע כי יש להעניק לחה"כ כץ חסינות בהתאם לעילות המופיעות בסעיפים 4(א)(3) ו-4(א)(3)(ג) לחוק החסינות. הצעה זו אכן אומצה, ובעקבותיה, הוענקה לחה"כ כץ חסינות בהתאם לשתי העילות במסגרת הכנסת ה-22.

ג.1.ב. הדיון בבג"ץ 1276/20 על חסינותו של הנאשם

74. שאלת החסינות של חה"כ כץ נידונה בבג"ץ במסגרת עתירה שהגישה המבקשת ביום 18.2.2020 (1276/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת, פורסם בנבו (9.9.2020)). עמדת היועמ"ש בסוגיה זו הייתה כי אין מקום להעניק לחה"כ כץ חסינות, וכי החלטת הכנסת ניתנה בחוסר סמכות בשל חריגה מהעילות הקבועות בחוק, ולפיכך היא בטלה.

75. בתגובתו המקדמית לעתירה, התייחס היועמ"ש להתנהלותו החמורה של חה"כ כץ בפרשה, תוך שהוא קובע כדלקמן:

"יודגש כבר כעת, כי החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה כי מעשיו של כץ מבססים אישום במישור הפלילי נבעה מחומרת התנהלותו של חה"כ כץ, אשר פגעה בטוהר המידות של חברי הכנסת, בתקינות עבודת ועדות הכנסת ובאמון הציבור בכך שמוסדות השלטון המתנהלים כדין. חומרתה הייחודית של הפרשה דנן משתקפת בהצטברות מכלול הנסיבות החמורות כפי שיפורטו להלן." (סעיף 23 לתגובה המקדמית מטעם היועמ"ש לעתירה בבג"ץ 1276/20, מיום 8.7.2020).

העתק התגובה המקדמית של היועמ"ש לעתירה בבג"ץ 1276/20 מיום 8.7.2020 מצורף ומסומן כנספח "ב/4".

76. כלומר, באופן חריג ביותר התייצב היועמ"ש לצד העותרים וסבר כי הכנסת חרגה מסמכותה כאשר העניקה לחה"כ חסינות, וכי בנסיבות העניין החמורות אין להעניק לחה"כ כץ חסינות בשל מעשיו החמורים.

77. בפסק דינו מיום 9.9.2020, דחה בית המשפט את העתירה, וקבע כי היא תיאורטית ומוקדמת. זאת מאחר שממועד קבלת בקשת החסינות ועד מועד הדיון, **התפזרה הכנסת ה-22**, ולאחר מערכת בחירות נוספת, הושבעה הכנסת ה-23.

78. אם כן, הדיון בהחלטת הכנסת ה-22 הפך לתיאורטי, בהתאם לסעיף 4(ג) לחוק החסינות, הקובע כי קביעת הכנסת בדבר חסינות תקפה לתקופת כהונתה של אותה כנסת. בנוסף, נקבע כי הדיון בסוגיה הפך מוקדם ביחס להחלטה הפוטנציאלית של הכנסת ה-23, אם וכאשר יגיש ח"כ כץ בקשת חסינות נוספת.

ג.1.ג. ההליכים שהתקיימו לאחר פסק הדין בבג"ץ 1276/20, והחלטה על הסדר

טיעון בעניינו של כץ

79. ביום 27.10.2020, הודיעה פרקליטות המדינה לחה"כ כץ כי היועץ המשפטי לממשלה שוקל להעמידו לדיון בפרשה נוספת, בכפוף לשימוע, בחשד לעבירות מס.

80. בהתאם, פנתה המבקשת ליועמ"ש מספר פעמים בבקשת עדכון בנוגע למצבם של כתבי האישום בעניינו של חה"כ כץ. פניות אלו לא זכו למענה לגופם של דברים מצד היועמ"ש.

81. והנה, כאמור, ביום 9.11.2021 פורסמה החלטת היועמ"ש בדבר הסדר הטיעון אשר נחתם עם חה"כ כץ, בגינו הוא יואשם בעבירה של קשירת קשר להשגת מטרה כשרה באמצעים פסולים, והיועמ"ש אף לא ימליץ לבית המשפט להטיל עליו קלון.

82. בעקבות פרסומים אלו, ביום 11.11.2021 פנתה המבקשת ליועמ"ש ולפרקליט המדינה, בדרישה שיפעלו על מנת להטיל על חה"כ כץ קלון, לאור חומרת מעשיו, זיקתם למעמדו ולאור הפגיעה האנושה באינטרס הציבורי מקום שלא יוטל על חה"כ כץ קלון.

83. במכתבה, פירטה המבקשת אודות הפער בין עמדתו הראשונית של היועמ"ש בעניין חומרת המעשים המיוחסים לחה"כ כץ, לבין כתב האישום המקל ללא התייחסות לשאלת הקלון אשר הוגש לבית המשפט במסגרת הסדר הטיעון: כאמור, עמדתו הראשונית של היועמ"ש הייתה שמדובר במעשים חמורים העולים כדי שוחד. לאחר שימוע שהתקיים בעניינו, הצליחו באי כוחו לשכנע כי מדובר בעבירת מרמה והפרת אמונים, ולבסוף, לאחר סבב ארוך של דין ודברים בין היועמ"ש לבין באי כוחו של חה"כ כץ, החליט היועמ"ש על הגשת כתב אישום בעבירה חמורה עוד פחות.

84. בהתאם, המבקשת טענה במכתבה כי החלטת היועמ"ש שלא לבקש להטיל קלון על כץ תמוהה וחריגה עוד יותר, משום שהיא מאפשרת לחה"כ להמשיך ולכהן כחבר כנסת ונבחר ציבור הן בכנסת הנוכחית, וללא מגבלה בכנסות הבאות.

מכתב המבקשת ליועמ"ש ולפרקליט המדינה בעניין הטלת קלון על חה"כ כץ מיום 10.11.2021 מצורף ומסומן כנספח "ב/5".

85. מכתב זה, נותר ללא כל מענה עד לכתיבת שורות אלו, וזאת חרף חשיבותם של הדברים והרלוונטיות שלהם להליך שמתקיים בפני בית המשפט הנכבד.

ד. תמצית הטיעון המשפטי

ד.1.א. הקלון במשפט הפלילי

86. בפתח הטיעון המשפטי תעמוד המבקשת על קווי המתאר כפי ששורטטו בפסיקה ובספרות המשפטית, ואשר עיצבו את מוסד ה"קלון" במשפט הישראלי. במסגרת דיון זה תעמוד המבקשת על תכליותיו הציבוריות של הקלון ועל משקפי בית המשפט בבחינת שאלת הקלון – משקפיים שאינם זכוכית מגדלת הממוקדת אך ביסודות העבירה הקונקרטית, אלא משקפיים הבוחנות ממעוף הציפור את מכלול נסיבות העניין – ובכללם, את הזיקה שבין ההתנהגות הפסולה לבין התפקיד הציבורי; כלל היסודות העובדתיים והנפשיים ש"עוטפים" את ההתנהגות העבריינית; ההשקפות החברתיות בציבור ביחס לעניין; והכל כפי שיפורט להלן.

ד.1.א.1. תכלית הקלון המשפטי

87. חרף היותה חלק מהותי מההליך הפלילי, תכלית הטלת הקלון המשפטי היא תכלית ציבורית, ושאלת הקלון מבוססת על שיקולים מן המשפט הציבורי ובראשם הגנה על מעמדו ויוקרתו של השירות הציבורי, שמירה על אמון הציבור בנבחריהם והקפדה על מילוי תפקידים שלטוניים באופן ראוי, חוקי ותקין (בג"ץ 103/96 כהן נ' היועץ המשפטי לממשלה, נ(4) 309, פס' 23 לפסק דינו של כב' השופט חשין (1996); ת"פ (שלום י-ם) 4063/06 מדינת ישראל נ' הנגבי, בעמ' 43 (פורסם בנבו, 9.11.2010) (להלן: "עניין הנגבי")).

88. כפי שתואר היטב בבג"ץ 5699/07 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה, סב(3) 550 (2008) (להלן: "עניין פלונית"), תכלית הקלון היא "בדיקת כשירותו המוסרית של אדם למלא תפקידים בעלי השלכות ציבוריות. היא נועדה לאפשר את ניפוי של זה אשר נמצא לוקה מבחינה ערכית מבין המועמדים לאותם תפקידים, וזאת כדי שתפקידים אלה ימולאו כראוי וכדי להבטיח את האמון במערכת הציבורית ובשלטון החוק." (עניין פלונית, פס' 36).

89. דהיינו, התשתית הנורמטיבית המתווה את יעדיו של הקלון המשפטי מבוססת על שיקולים מן המשפט הציבורי, ואין לשקול במסגרת הטלת הקלון שאלות הנוגעות לשיקולי ענישה קלאסיים – כגון גמול או שיקום. הסיבה שבידי בית המשפט שדן בהליך הפלילי מופקדת סמכות ההחלטה בעניין הקלון, היא שהוא הערכאה הבקיאה ביותר במכלול נסיבות המקרה (עניין פלונית, פס' 36).

90. נגזרת נוספת של תכלית זו היא העברת מוקד הבחינה השיפוטית מן הנאשם, נסיבותיו, אישיותו או עברו – אשר מקבלים מקום של כבוד במסגרת ההליך הפלילי ובמסגרת פרקטיקות כמו הסדר טיעון – אל הגוף המקצועי והציבורי ממנו הוא בא ואליו הוא מבקש ללכת.

91. לכן, במסגרת שאלת הטלת הקלון על בית המשפט הנכבד לבחון שני משתנים מרכזיים – את הנזק הישיר שיגרם לגוף הציבורי אם אדם שעבר עבירה מעין זו ימשיך לכהן בתפקיד וישוב למעשיו הבלתי חוקיים, ואת הנזק העקיף בדמות פגיעה ביוקרתו ומעמדו בציבור של הגוף הציבורי (עניין הנגבי, פס' 31 לפסק דינם של כב' השופטים שחם ורומנוב).

מהות הקלון: "מטען שלילי עודף" ובחינה שחורגת מיסודות העבירה הפלילית

92. "עבירה שיש עמה קלון" מהווה מונח המתייחס לעבירה פלילית שהתמלאו כל יסודותיה, ונוסף על כך יש עמה מטען נורמטיבי-מוסרי שלילי עודף המלווה את ההתנהגות, שנובע מכך שההתנהגות האסורה פגעה באופן מיוחד בעקרונות מוסריים או חברתיים, באופן שאינו מותר כשירות לנאשם לכהן בתפקיד ציבורי כלשהו.
93. בית המשפט העליון פירש את הביטוי "עבירה שיש עמה קלון" ככזה שאינו מתייחס לרכיביה של העבירה בה הורשע הנאשם בלבד, אלא מדגיש את הדופי המוסרי החמור שבדק ב**נסיבות ביצועה** (בג"ץ 11243/02 פייגלין נ' יו"ד ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 (פורסם בנבו, 15.5.2003) (להלן: "עניין פייגלין")). בהתאם לכך, בית המשפט התקשה לעשות קלסיפיקציה ברורה של עבירות, במסגרתה יסומנו עבירות אחדות ככאלה שתמיד מלווה אליהן קלון ואחרות ככאלה שלעולם לא ילווה אליהן קלון (רות גביוון "עבירה שיש עמה קלון כפסול לכהונה ציבורית" משפטים א 176 (1968) (להלן: "גביוון")).
94. לפיכך, הקלון תמיד ייקבע לפי **נסיבות המקרה הקונקרטי** ובאופן החורג מבחינת יסודות העבירה בלבד (גביוון, בעמ' 178; בג"ץ 251/88 עודה נ' ראבי, מב(4) 837, פס' 2 לפסק דינו של כב' השופט (כתוארו אז) ברק (1989); עש"מ 4/81 אוחיון נ' מדינת ישראל לה(4) 494, פס' 4 לפסק דינו של הנשיא שמגר (1981) (להלן: "עניין אוחיון")).
95. משמעות קביעה זו היא שהקלון ייבחן באספקלריה רחבה יותר של נסיבות המקרה ממשקפי ההליך הפלילי, אשר בוחנים את ההתנהגות הפלילית על פי דקדוקי דיני העבירות גרידא, וכי "המסקנה בדבר הקלון שבדק במעשה ובעושהו תנבע מנסיבות ביצוע העבירה, גם כאשר העבירה עצמה אינה מהחמורות שעלי ספר החוקים" (על"ע 11744/04 זיו נ' הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין, פס' 4 לפסק דינה של כב' השופטת ארבל (פורסם בנבו, 8.8.2005) (להלן: "עניין זיו")).
96. מהות "הקלון" מבוססת על היבטים לבר-משפטיים הקיימים בנסיבות המקרה, וביניהם שיקולים מוסריים, ערכיים, חברתיים וכיוצ"ב. המשמעות לענייננו, היא שמדרג חומרת העבירה או המשקל שניתן לראיות מבחינה פלילית טהורה, לא מהווה שיקול מכריע בשאלת הקלון, אלא דווקא מקום העבירה ומהותה; מעמדו הציבורי של הנאשם; הערכים המוגנים שנפגעים בעקבותיה; ואופיו של הכשל המוסרי שבה.
97. אם כן, הקלון ייבחן דרך היבטים שונים של ההתנהגות הפסולה שאינם בהכרח נמנים עם יסודות העבירה, ויש בהם בכדי להשפיע על הרבב שבדק בנאשם, על כשירותו להמשיך ולהתזיק במעמדו ובתפקידו והפגיעה הפוטנציאלית באמון הציבור. היבטים אלה אינם מעוגנים בעבירות ספציפיות בספר החוקים, אלא מהווים רקמה פתוחה אשר בית המשפט יוצק אליה תוכן על פי נסיבות המקרה ובהתאם לשתי התכליות המרכזיות האמורות – שמירה על תקינות שלטונית והגנה על אמון הציבור בשירות הציבורי.
- הזיקה בין התפקיד הציבורי וההשפעה הציבורית של העבירה לבין שאלת הקלון**
98. לפי גביוון, קנה המידה לאי-המוסריות הנדרשת יתבסס, בין היתר, על התפקיד הציבורי אותו עשוי למלא הנאשם. בהתאם לכך, אם הנאשם עשוי לכהן כחבר כנסת, אז קנה המידה לבחינת הצורך בהטלת קלון יתבסס על מבחן הציפיה של "הבוחר הסביר" מחבר הכנסת (עניין פייגלין, פסק דינה של השופטת פרוקציה; בג"ץ 178/81 ג'אפר נ' ראש המועצה המקומית ג'לג'וליה לו(1) 40 (1981) (להלן: "עניין ג'אפר")).

99. כך, בעניין פלונית העלה כב' השופט לוי בפסק דינו דוגמה המבחינה בין הטלת קלון על מי שעבר עבירות סמים ועשוי להתמנות לנציג במועצת הלול, לבין הטלת קלון על מי שעבר עבירות סמים ועשוי להתמנות לראש הרשות למלחמה בסמים (עניין פלונית, פס' 32).

100. לחיזוק טענת הזיקה בין התפקיד הציבורי העיתידי הצפוי לבין העבירה, ניתן לראות את דברי כב' השופט לוי, בעניין פלונית המוזכר לעיל: "החשוב הוא, שקביעת הקלון אינה ענין ערטילאי. אין היא דבר שבעקרון. היא אינה נערכת בחלל ריק, ולעולם כפופה להקשר ולנסיבות. [...] הניתן לבחון את מידת התאמתו המוסרית של אדם לתפקיד פלוני, שעה שאינך יודע מה עיסוק יבקש לעצמו ביום מן הימים, אם בכלל?" (עניין פלונית, פס' 31). הלכה זו התבססה בפסיקה, ובאה לידי ביטוי בעניינים רבים הנוגעים לשאלת הקלון, וביניהם עש"מ 3362/02 מדינת ישראל נ' אבו-עסבה, נו(5) 6, 11 (2002); עש"מ (ירושלים) 2699/01 חלף נ' נציבות שירות המדינה (פורסם בנבו, 15.5.2001); עניין זיו, פס' 4 לפסק דינה של כב' השופטת ארבל).

101. דוגמה לזיקה הנדרשת בין אופי העבירה לבין אופי התפקיד באה לידי ביטוי בבג"ץ 4523/03 בונפיל נ' יושבת-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השבע-עשרה, נו(4) 857 (2003), שם נידונה שאלת הקלון ביחס לממלא תפקיד בכיר בעיריית ירושלים, שהואשם במרמה והפרת אמונים. שם, קבע כב' השופט מצא, תוך שהוא מבסס את מסקנתו לפיה נפל קלון בעבירה: "בנצלו את הכוח שניתן לו בגדרי תפקידו הציבורי לקידום ענייני מקורביו, פגע העותר בשירות הציבורי כולו והיה דוגמה לרעה הן לנבחרי הציבור ועובדי הציבור הן לכלל האזרחים."

102. אם כן, הקביעה האם העבירה שנעברה נושאת עמה קלון תלויה תמיד בתפקיד הציבורי בו נושא, או צפוי לשאת הנאשם. זאת, בהתאמה מלאה לתפיסה ששאלת הקלון תלויה תמיד בנסיבות המקרה הספציפי, ברבב שדבק באיש הציבור ובתכליות הציבוריות של מוסד הקלון המשפטי.

התאמת הסטנדרט המוסרי לרוחות השעה

103. בתי המשפט קבעו כי הסטנדרט המוסרי שייקבע את היקף תחולת הקלון, תלוי גם בתפיסה המוסרית הציבורית המשתנה, רוחות השעה המשנות את כיוון מזמן לזמן ואמות המידה החברתיות המתעצבות אט-אט עם השנים. דהיינו, המדיניות המשפטית בשאלת הקלון היא גמישה ומשתנה, ויפים לעניין זה, דבריו של כב' השופט לוי בעניין פלונית, לפיהם –

"גם לו ניתן היה להקיף מראש את כל הנסיבות העשויות להתגלות כבעלות זיקה לשאלת הקלון, לא היה בכך לספק מענה למשתנה יסודי, המצוי בכל הכרעה נורמטיבית באשר היא, וכוונתי היא לרוחות השעה... ייתכן כי במרוצת הזמן תשנה התפיסה המוסרית השלטת בחברה את פניה. מעשים מהם נשקף, בשעתם, קלון חיוור בלבד, עשויים להיתפש לימים כלוקים מוסרית באורח מובהק." (עניין פלונית, פס' 33 לפסק דינו של כב' השופט לוי).

104. כך, למשל, קבע בית המשפט במסגרת עפ"ת (מחוזי חי') 9687-10-18 מדינת ישראל נ' עאסלה (פורסם בנבו 25.10.2018), כי יש לכרוך עבירות תעבורה של ראש עיר בקלון, בשל "צרכי השעה, הסיכון הרב הקיים בדרכי הארץ, חשיבות הדברת הנהיגה המסוכנת" (שם, בעמ' 14), וזאת על אף שאינה מהווה עבירה בעלת דרגת חומרה גבוהה במיוחד מבחינת הדין הפלילי הטהור.

105. הנה כי כן, מכל האמור עולה כי הקלון התעצב בפסיקת בית המשפט הנכבד כמושג ערכי ויחסי. תכליתו של הקלון היא תכלית ציבורית, והמבחן המרכזי הוא מבחן של מוסרי, אשר אינו ממוקד ביסודות העבירה הפלילית, אלא בכלל המשתנים המשפיעים על המטען השלילי העודף של

ההתנהגות הפסולה. זאת, תוך מיקוד מרכזי בתפקיד הציבורי של הנאשם, ובזיקה בין ההתנהגות הפסולה והרבב שנפל בו לבין התפקיד הקונקרטי וההשלכות הציבוריות.

ד.1.א.2. אופן יישום הקלון במשפט

106. לאחר שעמדה על הגדרתו של הקלון, תפנה המבקשת להציג את אופן יישום הקלון במשפט הישראלי, בהתאם לקווים המפורטים לעיל. המבקשת תטען כי בית המשפט קבע שבעניינים הנוגעים לסוגיות של טוהר המידות כאשר הדבר בזיקה למילוי תפקידו של הנאשם, אין מנוס מכריכת העבירה בקלון. כמו כן, בית המשפט ייחס תשיבות גבוהה בעניינים מתחום טוהר המידות לנסיבות לבר-פליליות כגון מהות התפקיד הציבורי ומניע ביצוע העבירה. והכל כמפורט להלן, ראשון ראשון ואחרון אחרון.

המשקל הכבד שניתן לעבירות שחיתות ציבורית בהטלת קלון

107. בתי המשפט שדנו בשאלת הקלון ייחסו שיקולים שונים – חברתיים, משפטיים, ערכיים ומוסריים – הנוגעים להתנהגותו הפסולה של איש הציבור. אולם, ניתן לראות כיצד כחוט השני השזור בפסיקה, בית המשפט שב ומגלה דעתו שוב ושוב, כי בכל הנוגע לעבירות בעלות מאפיינים של שחיתות שלטונית - מרמה, גניבה, הפרת אמונים, קבלת שוחד וכיוצא ב – הטלת הקלון מחויבת כמעט תחת כל מערכת נסיבות אפשרית. להלן תביא המבקשת את הדברים מתוך מקורותיהם שבפסיקת בית המשפט הנכבד.

108. בעש"מ 4123/95 אור נ' **מדינת ישראל**, מט(5) 184 (1996) נקבע כי מבין סוגי העבירות שעמן באופן טיפוסי יהא כרוך הקלון "נודעת חומרה מיוחדת לעבירות שעובד המדינה עבר בקשר למילוי תפקידו. עבירה של מירמה, לדוגמה, היא בדרך כלל עבירה שכרוך בה קלון." יפים לעניין זה אף דבריו כב' הנשיא שמגר שנקבעו בעניין **אוחיון ביחס להטלת קלון על עבירות מרמה**:

"יש עבירות, שעמן כרוך, בדרך כלל, קלון, ואשר לגביהן קשה להעלות על הדעת נסיבות עובדתיות, אשר אינן כרוכות בקלון. למשל, מעשה מרמה ממית, בדרך כלל, קלון על עושהו, וקשה על-כן לישוב, בדרך כלל, הרשעה במרמה עם העדר קלון." (שם, פס' 4 לפסק דינו של הנשיא שמגר).

109. הרציונאל לכך שבתי המשפט מתייחסים בכובד ראש כה רב אל עבירות מתחום טוהר המידות בשאלת הקלון, מבוסס על שני ראשים: ראשית, עבירות אלו נעברות באופן טיפוסי במסגרת תפקידו של נבחר הציבור. בהתאם לכך, הרציונאלים הציבוריים של הגנה על תקינות שלטונית ועל אמון הציבור במערכות השלטון מתבטאים ביתר שאת במקרים אלו; שנית, בית המשפט תיאר את ההשלכות הלב-משפטיות של עבירות שחיתות – הן אינן תחומות אך להפרת החוק, אלא חותרות תחת האדנים הדמוקרטיים השלטוניים היסודיים ביותר של מוסד המדינה.

110. בקציר האומר, קיים משקל מרכזי ומכריע כי בעבירות מתחום טוהר המידות אצל נבחרי ציבור נכון להטיל קלון. הלכות בית המשפט מציגות תמונה ברורה ונהירה לפיה יש מתאם ברור בין הקלון המוסרי לעבירות. למדגם פסיקות מעין אלה ראו: עמ"א (שלום חי) 58660-03-16 **מדינת ישראל נ' עמר** (פורסם בנבו, 8.1.2017); ת"פ (מחוזי-ים) 260/08 **מדינת ישראל נ' רוזנטל** (פורסם בנבו, 29.9.2014); ת"פ (שלום ת"א) 37164-05-13 **מדינת ישראל נ' רוכברגר** (פורסם בנבו, 31.5.2015); ת"פ (שלום ת"א) 2906-10-13 **מדינת ישראל נ' לחיאני** (פורסם בנבו, 30.9.2014);

עניין הנגבי; עפ"ג (מחוזי ת"א) 2699-07-12 מדינת ישראל נ' ויסנר (פורסם בנבו, 6.3.2013);
ת"פ (שלום תל אביב-יפו) 2024-07 מדינת ישראל נ' פיגר (פורסם בנבו, 15.3.2010).

111. כך, במקרים בהם גלום ממד של עבירה מתחום טוהר המידות אצל נבחרי הציבור, עולה ומתגלה באופן מובהק קונצנזוס שיפוטי רחב לפיו יש להטיל קלון על איש הציבור הנאשם. זאת, אף בגין עבירות הנחשבות לקלות במדרג הפלילי הטהור. בוודאי כאשר בנסיבות אלה, השתמשו נבחרי הציבור בתפקידיהם ומעלו באמון הציבורי שניתן בהם, אותה "רקמה פתוחה" עמומה ורבת-פנים המאפיינת את שאלת הקלון, הופכת לכלל משפטי ברור, נחרץ ומוסכם לפיו יש להטיל קלון.

הצורך בשקילת שיקולים ונסיבות שאינם חלק מיסודות העבירה

112. בבואם לבחון את שאלת הקלון, בתי המשפט לא עסקו אך בשאלה מהי העבירה שנעברה, מהם יסודותיה והאם התקיימו ביחס אליה נסיבות מקלות או מתמירות כמצוין בחוק הפלילי. אלא ההכרעה בבחינת שאלת הקלון היא בחינה רחבה, אשר לוקחת בחשבון סל בלתי סגור של שיקולים חברתיים, ערכיים וציבוריים.

113. כך, מהות התפקיד הציבורי בו אווזו הנאשם והזיקה בין ההתנהגות הפסולה לבין התפקיד, הם שיקולים בעלי חשיבות מכרעת בשאלת הקלון. במסגרת עפ"א (מחוזי חי') 20258-02-17 מדינת ישראל נ' עמר (פורסם בנבו, 3.5.2017) (להלן: "עניין עמר") נקבע כי יש להטיל קלון בגין עבירת תכנון ובנייה, אך בשל היותה של העבירה קשורה באופיו של התפקיד. בית המשפט הדגיש את החומרה המוסרית העודפת של ההתנהגות, באופן שמחייב הטלת קלון, על רקע העובדה שנעשתה "על ידי נבחר ציבור ובמיוחד על ידי מי שמשמש כסגנו של ראש העיר, שעה שראש העיר הוא יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ובנייה וממלא תפקיד בכיר בתכנון העירוני ובאכיפת דיני התכנון והבנייה בעיר" (שם, פס' 28).

114. בהקשר זה, בתי המשפט מתייחסים אף לחשיבותו, יוקרתו ומעמדו של התפקיד כשיקול מרכזי לחומרא בשאלת הקלון. התפיסה השיפוטית היא כי שככל שהתפקיד הוא בעל חשיבות ציבורית רבה יותר, האינטרסים הציבוריים המוגנים נפגעים באופן גס יותר על ידי התנהגות פסולה נתונה. כך, התנהגות של חבר הכנסת או חבר הממשלה, פוגעת באמון הציבור ובמינהל התקין בצורה חמורה בהרבה מהתנהגות זהה שנעשתה בידי נציג ציבורי בוועדה ברשות המקומית. דברים אלו נקבעו בפירוש בפסיקת בית המשפט, בעניין ג'אפר:

"אמת המידה של "קלון" [...] היא גם שונה מהוראת חוק אחד בה מופיע ביטוי זה אל הוראת חוק אחר. הזכרנו לעיל, כי עבירת קלון באה לפסול גם עורך-דין ושופט מלכהן בתפקידם. בה במידה שהאחריות הציבורית, הכרוכה בכהונה ציבורית, כבדה יותר, מחמירים עם נושא אותה כהונה ודורשים ממנו רמת התנהגות גבוהה יותר, כך שיייתכן שמעשה, שלא ייחשב כ"קלון" לפי אחד החוקים המשתמשים בביטוי זה, תחול עליו הוראה הפוסלת בגינו בחוק אחר." (שם, בעמ' 45; ההדגשות נוספו ע"י הח"מ).

115. כלומר, שאלת הקלון באחריות הציבורית כלפי חבר כנסת תהיה שונה משאלת הקלון כלפי אדם עורך דין לצורך העניין – מאחר ותדרוש ממנו רמת התנהגות גבוהה יותר.

116. כמו כן, מניע לעבירה שמלמד על השחתה מוסרית, זיהום טוהר המידות השלטוני ומעילה באמון הציבור ייטה את הכף אל עבר הטלת קלון (ראו לעניין זה, לדוגמה, בעניין ג'אפר, פס' 5 לפסק דינו של השופט לוי; עמנואל גרוס "הקלון כרועץ לעקרון החוקיות: על פגיעה הקלון בעקרון החוקיות" עלי משפט יא 7, 9 (תשע"ד); עניין עמר).

117. הנה כי כן, לסיכום הדברים, עד כה עמדה המבקשת על תכליותיו של מוסד הקלון, על הגדרתו הפתוחה כפי שעוצבה בדין ועל הקווים המנחים העדינים הקובעים את תחולתו. יתרה מכך, **הציגה המבקשת, על יסוד פסיקה רצופה וברורה את נטייתו הברורה של בית המשפט לראות במעשים שלטוניים הנושאים אופי של פגיעה בטוהר המידות השלטוני ככאלה שאין מנוס אלא לקבוע שמשיתים קלון על איש הציבור.** כמו כן, עמדה המבקשת על מאפיינים נוספים שבית המשפט לוקח בחשבון בקביעותיו בשאלת הקלון – כגון מעמדו הציבורי של הנאשם ושאלת זיקתו הציבורית לחומרת העבירות.

השלכות רוחב על תיקים פליליים אחרים של נבחר ציבור

118. לאחר שעמדה המבקשת על השיקולים והנסיבות בהם יש לבחון את הטלת הקלון – וביניהן: האינטרס הציבורי, אמון הציבור, ורוחות השעה, תבקש היא כעת לעמוד על כך ששאלת הטלת הקלון על תה"כ כך, אינה עומדת אך שלעצמה, **אלא בעלת השלכות רוחב על מקרים דומים של נבחר הציבור העומדים בקרוב להכרעה וכן, יש בה השפעה מכרעת על פעילות רשויות האכיפה והמאשימה.**

119. אם כן, תה"כ כך, אינו נבחר הציבור היחידי העומד לפני אישום בעבירות מתחום טוהר המידות – בבית המחוקקים ישנם לא פחות משלושה חברי הכנסת נוספים (חברי הכנסת יעקב ליצמן, אריה דרעי ודוד ביטן), אשר לגביהם המליצו רשויות האכיפה על הגשת כתב אישום.

120. לצערה של המבקשת, נדמה כי השחיתות והפגיעה המתמשכת בטוהר המידות פושה בכל המערכת הציבורית כמגפה בימים אלו ממש.

121. לכן, **להכרעת בית המשפט הנכבד בסוגיית הקלון במקרה דנן, יש כדי להשפיע על אמון הציבור ברשויות האכיפה ועל היכולת של מערכת אכיפת החוק לנהל תיקים עתידיים בפרופיל גבוה – כלומר נגד בעלי הכוח והשררה שסרחו בפלילים.**

122. במלוא הכבוד למאשימה וליועמ"ש, המבקשת סבורה כי במתדלם לדרוש הטלת קלון בהתאם לסעיף 42א(א) לחוק יסוד: הכנסת, שוגות רשויות התביעה שגיאה קשה המנוגדת להלכות שנקבעו בעניינים אלה על ידי בתי המשפט, ובראשם בית המשפט העליון, ובכך מתפרקות למעשה מחובתן הראשונה במעלה – כלפי האינטרס הציבורי בכללותו, וכפי שהובא בהרחבה לעיל.

123. לכן, לאור השלכות הרוחב על נבחר הציבור והפגיעה המתמשכת בטוהר המידות, שטמונות במקרה זה, כמו גם כדי למנוע אפקט מצנן על מערכת אכיפת החוק וכדי להחזיר את אמון הציבור בנבחריו, יש לבחון בענייננו דנן גם שיקולים מעין אלה בשאלת הטלת הקלון.

124. מכאן תצביע המבקשת, לאור הדיון לעיל, על חומרת המעשים של הנאשם – תה"כ כך, ותטען שאין מנוס מן הקביעה כי יש לכרוך את אישומו הפלילי בקלון.

ד.1.ב. נסיבות העניין מחייבות הטלת קלון על הנאשם

125. כפי שפורט לעיל, התנהלותו החמורה של חה"כ כץ במהלך כהונתו כשר, חבר כנסת, ויו"ר וועדה, חובילה את היועמ"ש לשקול להעמידו לדין על בסיס הראיות המוצקות בכתב האישום בהסדר טיעון המוצג כעת לפתחו של בית המשפט הנכבד. כן הדגיש היועמ"ש את חומרת ניגוד העניינים החרף והממושך של חה"כ כץ בין תפקידו הציבוריים לבין האינטרסים הפרטיים שלו של ובן ארי, ואת מצגי השווא שלו בפני וועדות הכנסת.
126. בהתאם לפסיקת בתי המשפט, בעת בחינת מכלול הנסיבות הנלוות להתנהגותו של חה"כ כץ, מלבד העבירה בה הוא הואשם – מתגלה תמונה מדאיגה של שחיתות שלטונית חמורה. בחינה זו מובילה למסקנה אחת ברורה – על בית המשפט הנכבד לתת ביטוי לחומרת מעשיו של חה"כ כץ ולאופן שבו מעל בתפקידו, באמצעות הקביעה כי הוא עבר עבירה שיש עימה קלון.
127. גם העובדה שמדובר במי שנשא תפקיד מהבכירים ביותר כנבחר ציבור בעת ביצוע העבירות – שר, חבר כנסת ויו"ר וועדה, כמו גם העובדה שכיום הוא ממשיך לכהן כחבר כנסת, מצדיקים הטלת קלון על חה"כ כץ.
128. עוד בהתאם לפסיקת בתי המשפט כאמור, הקלון הוא מונח יחסי ומושפע מאירועי השעה. לצערה של המבקשת, וכי שהיטיב לתאר זאת כבוד השופט לוי בפסק דינו בעניין פלונית: "בשנים האחרונות נחשפו מקרים רבים בהם ניצלו אנשי ציבור את מעמדם ואת כוח השררה שבמשרתם כדי להטיב עם עצמם ועם מקורביהם, ולא במעט מקרים אגב עשיקתה של הקופה הציבורית."
129. זהו צו השעה, הקורא לבית המשפט להטיל קלון על חה"כ כץ באופן שעשוי לשים סוף לריבוי המקרים בהם נבחר ציבור מנצלים את כוחם ומעמדם כדי להטיב עמם ועם מקורביהם, באופן שחוטא לתפקידם, מזהם את טוהר המידות השלטוני ומועל באמון הציבור.
130. מגמה זו מצטרפת למגמה מדאיגה נוספת, לפיה גורמי התביעה מגישים תחילה כתב אישום חמור נגד נבחר ציבור, ההליכים נגדם מתנהלים באיטיות ובסופו של דבר הם מואשמים בעבירות קלות מבלי שמוטל עליהם קלון והם חוזרים לשירות הציבור, באופן שמעמיק את הפגיעה באמון הציבור הן בנבחריו והן במערכת אכיפת החוק.
131. בית המשפט העליון כבר עמד בעבר, פעם אחר פעם, על חובת הרשויות לפעול באופן ששומר על אמון הציבור במערכות השלטון, זאת כתנאי ליכולתו של שלטון דמוקרטי לתפקד. בהקשר זה, כבר נפסק כי אמון הציבור הוא מנכסיה החשובים ביותר של הרשות השלטונית. בפסק הדין בעניין בג"ץ 6163/92 יואל אייזנברג נ' שר הבינוי והשיכון (פורסם בנבו, 23.3.1993), קבע כבוד השופט (כתוארו אז) בדימוס ברק כדלקמן:

"אמון הציבור ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית, ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור, כי משרתיו אינם אדוניו וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן, טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו." (בג"ץ 6163/92 יואל אייזנברג נ' שר הבינוי והשיכון, פסקה 54 לפסק דינו של כבוד השופט (כתוארו אז) בדימוס ברק (פורסם בנבו, 23.3.1993).

132. מקרה בו חה"כ כץ, שהודה במסגרת הסדר טיעון שביצע עבירה חמורה מתחום טוהר המידות, מכהן כחבר כנסת מהווה פגיעה מתגלגלת ומתעצמת באמון הציבור, שסופה לרסקו כליל. העובדה כי מדובר בנבחר ציבור ואופי העבירה בה הוא מואשם מחייבים לקבוע כי מדובר בעבירה שיש עימה קלון.

133. מנבחי ציבור נדרש ניקיון כפיים. על נבחי ציבור להוכיח התנהגות ללא דופי, כדי שיוכלו להגשים את אינטרס הציבור כהלכה. לכך לא נתנה המאשימה די משקל (וייתכן כי אף לא נתנה משקל בכלל), ובהתפרקותה של התביעה מחובתה כלפי הציבור, נדרש בית המשפט הנכבד להכנס בנעליה – וכפי שקבע המחוקק באופן מפורש בסעיף 42א(א) לחוק יסוד: הכנסת – ולהטיל קלון על חבר הכנסת כץ.

ה. סוף דבר

"מציאות קשה, כמותה לא ידענו בעבר, הולכת ומתהווה לנגד עינינו. עד לפני מספר שנים לא רב הורגלנו במנהיגים אשר נהגו בחייהם בצניעות, כמעט בסגפנות, תוך שהם עושים זאת עקב השקפת עולמם או מתוך רצון להיות דוגמה לרבים, בבחינת עמוד האש ההולך לפני המתנה. את כל עתותיהם הם הקדישו לטובת העם והארץ, ולביתם מיעטו לעשות, אם בכלל. מנגד, בשנים האחרונות נחשפו מקרים רבים בהם ניצלו אנשי ציבור את מעמדם ואת כוח השררה שבמשרתם כדי להטיב עם עצמם ועם מקורביהם, ולא במעט מקרים אגב עשיקתה של הקופה הציבורית. כתוצאה מכך הולכת ומתארכת רשימת אנשי הציבור שסרחו ואשר עמדו או עומדים לדין, שלא לדבר על אלה הנחקרים בפלילים." (עניין פלונית, פסקה 70 לפסק דינו של כב' השופט בדימוס א' לוי).

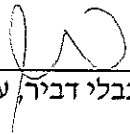
134. ענייננו בבקשת התנועה למען איכות השלטון בישראל להצטרף אל ההליך במעמד ידידת בית המשפט, ועל מנת שתוכל לפרוש בפני בית המשפט הנכבד זווית רחבה יותר ואף בעלת חשיבות מכרעת להחלטתו בסוגיית קביעת הקלון על הנאשם, כחלק מסמכותו לפי סעיף 42א(א) לחוק יסוד: הכנסת.

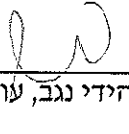
135. כך, במקום בו המאשימה ובראשה היועמ"ש, מתפרקת מסמכותה וחובתה לפרט לפני בית המשפט הנכבד על הלכות בתי המשפט לדורותיו שבנו את מוסד הקלון הישראלי המפואר, תבקש התנועה להיכנס ולהביא לפני בית המשפט את הפגיעה האנושה באמון הציבור בנבחריו והאינטרס הציבורי להילחם במגפה הולכת וגוברת של חברי הכנסת, נבחי הציבור המורמים ביותר, המועלים בתפקידם ומטיבים עם עצמם ומקורביהם.

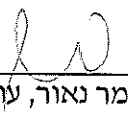
136. יצוין פעם נוספת, כי בקשה זו עומדת כתמצית טענותיה של המבקשת בלבד, וכי בית המשפט הנכבד יכול לווסת את מעורבותה של המבקשת כפי שיראה לנכון, לרבות להורות לה להגיש חוות דעת מעמיקה יותר, או להשמיע טיעוניה בפניו בדיון הצפוי להתקיים בהליך.

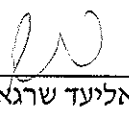
137. בקשה זו נסמכת על תצהירה של הגב' תמר באוס, עו"ד באגף הכלכלי אצל המבקשת.

138. לאור כל האמור לעיל מתכבדת התנועה לבקש צירופה להליך במעמד ידידת בית המשפט.

רֹתֵם בַּבְּלִי דְבִיר, עו"ד

כ/הידי נגב, עו"ד

כ/תומר נאור, עו"ד

כ/די"ר אליעזר שרגא, עו"ד

ב"כ המבקשת

25 בנובמבר 2021; כ"א כסלו תשפ"ב,
ירושלים.

ת"פ 22398-11-21
בפני כב' הנשיאה עינת רון
קבוע ליום 27.12.2021

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697
ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ו/או תומר נאור ו/או אריאל
ברזילי ו/או הידי נגב ו/או גילי גוטווירט ו/או רחלי אל-שי רוזנפלד
ו/או רותם בבלי דביר ו/או תמר באום
מרח' יפו 208, ת.ד. 36054 ירושלים 9136001
טל': 02-5000073; פקס': 02-5000076

המבקשת

מדינת ישראל

ע"י ב"כ עוה"ד חנה קורין מפרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה)
מרח' מנחם בגין 154, תל אביב
טל': 073-3924600; פקס': 03-5163093

המאשימה

- נגד -

חיים (בן אברהם) כץ

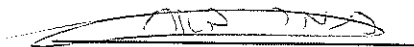
ע"י ב"כ עוה"ד נויט נגב ו/או יאנה פוגל-סלוצניק ו/או
תובל בוך ממשרד שינמן, נגב ניב עורכי דין
מרח' ויצמן 2, תל אביב
טל': 03-6099914; פקס': 03-6099915

הנאשם

תצהיר

אני החתומה מטה הגב' תמר באום, מס' זהות 305227290, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת כולה ואת האמת בלבד, וכי אם לא אעשה כן אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק, מצהירה בזה לאמור:

1. המצהירה הח"מ עובדת באגף הכלכלי של המבקשת החל מחודש נובמבר 2021.
2. תצהירי זה ניתן לתמיכה בבקשה להצטרף להליך במעמד "ידידת בית המשפט" ולאימות האמור בה.
3. האמור בפרק העובדתי הוא בידיעתי האישית.
4. האמור בפרק המשפטי הוא נכון לפי מיטב ידיעתי ואמונותי. המקור לידיעתי ולאמונותי הוא ייעוץ משפטי שקיבלתי.
5. אני מצהירה כי השם דלעיל הוא שמי, החתימה דלמטה היא חתימתי, וכי תוכן תצהירי זה אמת.

תמר באום, המצהירה

אישור

אני החתום מטה עורכת הדין רותם בבלי דביר, מס' רישיון 84615, מאשרת בזה כי ביום 25.11.2021 הופיעה בפני הגב' תמר באום, המוכרת לי אישית ואשר זיהיתיה על פי תעודת זהות מס' 305227290, ולאחר שהוזהרתי כי עליה לומר את האמת כולה ואת האמת בלבד, וכי תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישרה נכונות הצהרתה דלעיל וחתמה עליה בפני.

רותם בבלי דביר, עו"ד
מ.ר. 84615

רותם בבלי דביר, עו"ד

רשימת נספחים

- נספח 1/ב
העתק מכתבו של היועמ"ש ליו"ר ועדת הכנסת "בקשת
חה"כ חיים כץ למתן חסינות", מיום 29.1.2020.
- נספח 2/ב
העתק העמודים הרלוונטיים מפרוטוקול ישיבת ועדת
הכנסת, מיום 30.1.2020, בנוגע ל"בקשת חה"כ חיים כץ
לקביעת חסינות בפני דין פלילי".
- נספח 3/ב
העתק העמודים הרלוונטיים מפרוטוקול ישיבת ועדת
הכנסת, מיום 4.2.2020, בנוגע ל"בקשת חה"כ חיים כץ
לקביעת חסינות בפני דין פלילי".
- נספח 4/ב
העתק התגובה המקדמית של היועמ"ש לעתירה בבג"ץ
1276/20 מיום 8.7.2020.
- נספח 5/ב
מכתב המבקשת ליועמ"ש ולפרקליט המדינה בעניין הטלת
קלון על חה"כ כץ מיום 10.11.2021.

נספח ב/1

העתק מכתבו של היועמ"ש
ליו"ר ועדת הכנסת "בקשת
חה"כ חיים כץ למתן חסינות",
מיום 29.1.2020.

היוקף המשפטי לממשלה

ירושלים, ג' שבט תש"פ
29 ינואר 2020

מס' מסמך: 004-99-2020-002519

לכבוד
חה"כ אבי ניסנקורן
יושב ראש ועדת הכנסת

שלום רב,

הנדון: בקשת חה"כ חיים כץ למתן חסינות

במסמך זה אבקש להביא את התייחסותי לבקשת חבר הכנסת כץ למתן חסינות בעניינו. אודה על הבאת מסמך זה לידיעת חברי ועדת הכנסת לקראת הדיונים הקבועים בבקשתו של חה"כ כץ.

כללי

1. ביום 14.8.19 החלטתי על הגשת כתב אישום נגד חבר הכנסת חיים כץ בגין ביצוע עבירת מרמה והפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין") ביחד עם סעיף 29(ב) לחוק העונשין.

יחד עם חה"כ כץ החלטתי להעמיד לדין גם את מר מרדכי בן אריה (להלן: "בן אריה") בעבירת מרמה והפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין, ביחד עם סעיף 29(ב) לחוק העונשין, ובעבירות שימוש במידע פנים, לפי סעיף 52 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן: "חוק ניירות ערך").

כמפורט בכתב האישום, בעת שניהן כץ כחבר כנסת, ובמסגרת תפקידו כיושב ראש ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת (להלן: "ועדת הרווחה"), נהג חה"כ כץ במרמה והפרת אמונים, בכך שפעל בניגוד עניינים חריף בין ענייני הפרטיים לבין תפקידו הציבורי; בכך שהסתיר את ניגוד העניינים החריף האמור; ובכך שהציג מצג שוא מרמתי בפני ועדת הרווחה של הכנסת ובפני ועדת האתיקה של הכנסת.

2. בפתח הדברים אבקש להדגיש כי איני מקל ראש ברגישות הרבה הגלומה בבחינת התנהלותו של חבר כנסת במסגרת הליכי חקיקה כעבירה פלילית. אני מודע היטב לאופי עבודתם של חברי הכנסת, ולמאפיינים המיוחדים של העשייה הפרלמנטרית ומלאכת החקיקה בפרט. כתב האישום בעניינו של חה"כ כץ אינו מיועד, בשום פנים ואופן, להתערב בעבודתם הסדירה של חברי הכנסת, ואין בו כדי לשקף כל כוונה לקבוע נורמות חדשות בנוגע לעבודת חברי הכנסת.

היוזף המשפטי למבטלה

אדרבא, המעשים המפורטים בכתב האישום בעניינו של תה"כ כץ הם תריגים ביותר בנסיבותיהם ואינם תואמים את דרכי העבודה המקובלות בכנסת. על כן קיים שוני משמעותי בין מקרה זה לבין מקרים אחרים של קידום חקיקה על ידי חברי כנסת, ואפרט על כך בהמשך. בשלב זה אציין רק כי חלק מחריגות מעשיו של תה"כ כץ נובע מכך שהם כללו מצגי שווא מרמתיים, בין היתר כלפי חברי כנסת אחרים, באופן אשר היה בו כדי להשפיע על יכולתם של חברי כנסת להפעיל את שיקול דעתם באופן ענייני ועל בסיס מצע עובדתי נכון ומלא.

3. בטרם אביא את עיקרי העובדות המפורטות בכתב האישום, אקדים מעט על תהליך החקירה ועל קבלת ההחלטה להגיש כתב אישום כנגד תה"כ כץ.

4. במערכות הפיקוח של רשות ניירות ערך התגלה מידע שהעלה חשד כי תה"כ כץ וחברו בן ארי, שהוא סוחר שוק הון מיומן, ביצעו מסחר בניירות ערך המבוסס על מידע פנים. בעקבות כך נפתחה חקירה שבמהלכה התגלו נתונים נוספים בנוגע ליחסים הכלכליים בין השניים. תחילה עלה חשד כי מתקיימת ביניהם מערכת יחסים שוחדית, ועל כן נחקר תה"כ כץ, בין היתר, בחשד לביצוע עבירות שוחד. זאת, מאחר שמהחקירה עלה שבן ארי היטיב עם תה"כ כץ כלכלית, בין היתר בכך שנתן לו עצות והמלצות בנוגע למסחר בשוק ההון, איפשר לו להעתיק את פעולותיו במסחר באופן תדיר ואף נתן לו מידע פנים, כשבמקביל לכך פעל תה"כ כץ במסגרת תפקידו כחבר כנסת ויו"ר ועדה מוועדות הכנסת לטובת האינטרסים הכלכליים של בן ארי ושל החברות בהן פעל. לאחר ששמעתי את באי כוחו של תה"כ כץ במהלך השימוע שהתקיים בפניי, שוכנעתי, בין היתר בשל יחסי החברות העמוקים בין השניים, כי אין בסיס ראייתי מספיק להעמדת תה"כ כץ לדין בגין עבירת שוחד. לצד זאת החלטתי כי יש מקום להעמיד את תה"כ כץ לדין בעבירה של מרמה והפרת אמונים.

אביא עתה את עיקרי העובדות המפורטות בכתב האישום בעניינו של תה"כ כץ, אשר האישום המיוחס לו הוא האישום הראשון.

5. בין תה"כ כץ לבין בן ארי, שהוא כאמור איש שוק הון מנוסה, התקיימה מערכת יחסים חברית קרובה ביותר, וכן מערכת יחסים בעלת היבטים כלכליים משמעותיים. מערכת יחסים זו התפתחה, בין היתר, על רקע ההערכה הרבה שרכש תה"כ כץ ליכולותיו ולכישוריו של בן ארי בתחום ההשקעות והמסחר בשוק ההון, שבעטיה כינה אותו "מסי של שוק ההון", ועל רקע רצונו של תה"כ כץ לנצל יכולות אלה לשם הפקת תועלת כלכלית לחשבונו.

במסגרת מערכת היחסים הכלכלית בין השניים, אפשר בן ארי לתה"כ כץ לעקוב אחר פעולותיו במסחר בניירות ערך ולהעתיק אותן, וכן נתן בן ארי לתה"כ כץ עצות והמלצות בנוגע

היועץ המשפטי לממשלה

למסחר בשוק ההון, אשר ערכן הכלכלי רב. תה"כ כץ ובן ארי אף תיאמו ביניהם עסקאות בבורסה לניירות ערך, ונמנעו מלסמן אותן כעסקאות מתואמות, כנדרש לפי כללי הבורסה. לתה"כ כץ היה אינטרס משמעותי לשמר את מערכת היחסים הכלכלית בינו לבין בן ארי, אשר בגינה זכה לטובות הנאה בעלות ערך כלכלי ניכר.

בד בבד לקיומה של מערכת היחסים האמורה בין תה"כ כץ לבן ארי, פעל תה"כ כץ לקידום תיקון לחוק ניירות ערך (תיקון 44), אשר אותו יזם בן ארי, ואשר העברתו עשויה הייתה להביא לבן ארי הטבות כלכליות משמעותיות, הן באופן אישי והן מתוקף תפקידו בקבוצת "אקוויטלי", בשל ניירות הערך בהם החזיקו, הוא או החברות. בנוסף לכך, תיקון 44 עשוי היה להטיב כלכלית גם עם תה"כ כץ עצמו, בשל החזקותיו שלו.

תה"כ כץ הניח את הצעת החוק על שולחן הכנסת כהצעת חוק פרטית מטעמו. לאחר אישורה בקריאה טרומית פעל תה"כ כץ לניתוב הדיון בה לוועדת הרווחה בראשותו. בהמשך לכך פעל בנחישות כדי להבטיח את קידומו המהיר של הדיון בהצעת החוק בוועדת הרווחה. למרבית הדיונים הביא תה"כ כץ את בן ארי והציג אותו בפני הוועדה כמומחה אובייקטיבי לשוק ההון. בעידודו של תה"כ כץ, נטל בן ארי חלק דומיננטי ומרכזי בדיונים ואף הוחלט כי ייטול חלק בניסוח ההצעה.

לכל אורך הדיונים בוועדה, נמנע תה"כ כץ ביוזעין מלמסור לחברי הוועדה או לגורמים אחרים שליוו את עבודתה דבר על מערכת היחסים המשמעותית, החברית והכלכלית, בינו לבין בן ארי או על האינטרסים הכלכליים של בן ארי ושלו עצמו בתיקון לחוק. יתרה מכך, תה"כ כץ הציג בפני ועדת הרווחה מצג כוזב, ותיאר את בן ארי כמי שבא מחברה שהנפיקה אג"ח בהיקפים גדולים, דבר שהיה בו כדי ליצור את הרושם שאין לבן ארי אינטרס אישי בקידום החוק, ואף שיש לו אינטרס הפוך לכך. אף כאשר הוגשה נגד תה"כ כץ קובלנה לוועדת האתיקה של הכנסת, שהתייחסה להצעת החוק האמורה ולדרך קבלתה, הציג תה"כ כץ בפני ועדת האתיקה מצגים חלקיים ואף כוזבים. בין היתר טען תה"כ כץ כי היוזמה לתיקון החוק הייתה שלו; כי מעורבותו של בן ארי כמומחה הייתה שקופה ונטולת אינטרס; כי האינטרס הכלכלי של בן ארי בתיקון התמצה בסכום של 1550 ש"ח; כי מערכת היחסים בינו לבין בן ארי היא על רקע חברי בלבד; וכי גורמים בוועדת הרווחה ידעו על קשר חברי זה. על רקע מצגים חלקיים ואף כוזבים אלה, החליטה הוועדה כי מעשיו של תה"כ כץ אינם עולים כדי הפרת חובה אתית, אך קבעה כי קיים טעם לפגם בכך שלא יידע את חברי ועדת הרווחה בנתונים שאותם פירט בפני ועדת האתיקה.

לאחר העברת התיקון לחוק, הוסיף הקשר החברי והכלכלי בין תה"כ כץ לבין בן ארי להתקיים, ובן ארי המשיך להעניק לתה"כ כץ טובות הנאה כלכליות שונות, כדוגמת המלצה

היועץ המשפטי לממשלה

על רכישת ניירות ערך בשעה שהוא מחזיק בידו מידע פנים. הדבר הניב לחה"כ כץ תועלת כלכלית ניכרת. כמו כן, לאחר שחה"כ כץ מונה לתפקיד שר, ניהל בן ארי את חשבון ניירות הערך של השר כץ ללא תמורה, בניגוד לחובה שחלה על העברת החשבון ל"ינאמנות עיוורת", ומבלי שהשר כץ דיווח על כך לגורמים המוסמכים.

בגין מעשים אלה, החלטתי כאמור להעמיד את חה"כ כץ לדין בעבירת מרמה והפרת אמונים.

6. על-פי הוראת סעיף 4(א)(2) לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951 (להלן: "חוק חסינות חברי הכנסת" או "החוק"), העברתי עותק מכתב האישום לבאי-כוחו של חה"כ כץ וליושב ראש הכנסת, חה"כ יואל (יולי) אדלשטיין, בטרם הגשתי לבית המשפט.

7. ביום 11.9.19 פנה חה"כ כץ ליושב ראש הכנסת בבקשה למתן חסינות, בהתאם לחוק חסינות חברי הכנסת, וטען כי מתקיימות לגביו העילות הקבועות לכך בחוק.

8. עמדתי היא שיש לדחות את בקשתו של חה"כ כץ למתן חסינות, וכי לא מתקיימות לגביו אף אחת מן העילות המפורטות בסעיף 4(א)(3) לחוק חסינות חברי הכנסת.

9. בטרם אפרט את הדברים, אציין כי במסמך זה אבקש להציג בפני חברי ועדת הכנסת את עיקרי התייחסותי לטענות חה"כ כץ, לקראת הדיונים הצפויים להתקיים בקשר לבקשתו למתן חסינות. אין מדובר במסמך ממצה, ובמסגרת הדיונים ניתן יהיה להרחיב בסוגיות השונות ולהשיב לשאלות חברי הוועדה, ככל שיעלו. במסגרת המסמך אבקש להעמיד על דיוקם של דברים את היקף פרישתן של העילות למתן חסינות, הקבועות בחוק חסינות חברי הכנסת, שכן סוגיה זו קשורה באופן הדוק להתייחסותי לבקשת החסינות של חה"כ כץ.

10. עוד אציין כי נקודת המוצא לעניין זה היא שהדין בוועדת הכנסת בבקשה למתן חסינות לא נועד להוכיח את אשמתו של חבר הכנסת, או להזים את כתב האישום נגדו. העילות לקביעת חסינות אינן כוללות עילה שלפיה חבר הכנסת לא עבר את העבירה המיוחסת לו בכתב האישום. בעניין זה נפסק בעבר כי:

"לצורך ניתוח טענת החסינות אנו יוצאים מתוך ההנחה כי עובדות כתב האישום יוכחו כראוי".¹

¹ בג"ץ 1843/93 פנחסי נ' כנסת ישראל (17.1.1995) וכן ראו בג"ץ 11225/03 בשארה נ' היועץ המשפטי לממשלה (1.2.2006).

היועץ המשפטי לממשלה

11. לצד זאת חשוב להדגיש כי כל עוד לא הורשע חבר הכנסת בבית המשפט בגין המעשים המיוחסים לו בכתב האישום, הרי שהוא מוחזק חף מפשע. הדיון בוועדת הכנסת בבקשתו למתן חסינות אינו מעלה ואינו מוריד לעניין זה, תהא אשר תהא ההחלטה אשר תתקבל בסופו של יום. דיון זה מתמקד כאמור בשאלה אם מתקיימות עילות החסינות להן טען חה"כ כץ בבקשתו, ולכך אבקש להתייחס.

בחירת התקיימות העילות הקבועות בסעיף 4(א)(3) לחוק חסינות חברי הכנסת

12. סעיף 4(א)(3) לחוק חסינות חברי הכנסת קובע ארבע עילות אשר על יסוד אחת מהן או יותר רשאי חבר כנסת לבקש שהכנסת תקבע כי תהיה לו חסינות בפני דין פלילי.

13. מעבר לטענת חה"כ כץ כי לא ביצע כל עבירה, טענה אשר כאמור, אין מקומה להיות מוכרעת בדיון בבקשת החסינות, טוען חה"כ כץ כי מתקיימת לגביו כל אחת מהעילות הקבועות בחוק חסינות חברי הכנסת. בתוך כך טוען חה"כ כץ כי על מעשיו חלה חסינות מהותית וחסינות דיונית. אתייחס אם כן לכל אחת מן העילות הקבועות בחוק ולטענות חה"כ כץ בנוגע אליה.

א. חסינות במילוי תפקיד – "חסינות מהותית"

14. עילה זו מוגדרת בסעיף 4(א)(3) לחוק חסינות חברי הכנסת, ועניינה ב"חסינות מהותית" או "חסינות עניינית" הנתונה לחבר הכנסת בסעיף 1 לחוק חסינות חברי הכנסת. במסגרת עילה זו טוען חבר הכנסת כי:

"העבירה שבה הוא מואשם נעברה במילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו כחבר הכנסת וחלות הוראות סעיף 1".

15. סעיף 1 לחוק חסינות חברי הכנסת קובע כי:

"(א) חבר הכנסת לא ישא באחריות פלילית או אזרחית, ויהיה חסין בפני כל פעולה משפטית, בשל הצבעה, או בשל הבעת דעה בעל פה או בכתב, או בשל מעשה שנעשה – בכנסת או מחוצה לה – אם היו ההצבעה, הבעת הדעה או המעשה במילוי תפקידו, או למען מילוי תפקידו, כחבר הכנסת.

...

(ג) חסינותו של חבר הכנסת לפי סעיף זה תעמוד לו גם לאחר שחדל להיות חבר הכנסת."

16. בבקשתו למתן חסינות טוען חה"כ כץ כי חלה בעניינו חסינות לפי הוראות אלה, שכן לטענתו "פעולות שעשיתי כחבר כנסת וכיו"ר ועדה לקידום הליכי חקיקה, ודברים שנאמרו על ידי

היועץ המשפטי לממשלה

בישיבות של ועדות הכנסת הם דברים המצויים בלב ליבו של תפקידי כחבר הכנסת – כמחוקק, וקיימת זיקה ישירה בינם לבין התפקיד¹. אלא שבדברים אלה אין די כדי לקבוע שיש להעניק לחה"כ כץ חסינות מפני העמדה לדין פלילי.

17. טענתו של חה"כ כץ בעניין זה אינה עולה בקנה אחד עם התוכן שניתן לעילה הרלוונטית בפסיקת בית המשפט העליון, ועם הכלל הברור לפיו אין בקיומה של עילה זו משום מתן "היתר" לחבר כנסת לבצע עבירות, אף אם הן נעשות תוך כדי מילוי תפקידו. בעיקר, טענתו מתעלמת מהמבחן המרכזי והקובע בפסיקה בקשר לשאלת התגבשותה של חסינות מהותית לפי עילה זו – הוא מבחן "מתחם הסיכון הטבעי"².

18. בקבעו מבחן זה, הבהיר בית המשפט העליון כי תפקידו של חבר הכנסת משתרע על פעולות מותרות בלבד. לחבר כנסת אין "היתר" לבצע עבירות. אלא, שהחוק מכיר בכך שפעולותיו המותרות של חבר הכנסת יוצרות אפשרות של "גלישה" לפעולה בלתי חוקית. כך למשל, בעת נאום של חבר כנסת במליאה, הוא עלול "לגלוש" גם לאמירות המקימות עבירה פלילית. בהתאם למבחן שנקבע, תזכה לחסינות מהותית אך ורק פעולה בלתי חוקית שנופלת לגדר מתחם הסיכון שהפעילות החוקית כחבר כנסת יוצרת מטבעה ומטיבה³.

19. ועוד, המבחן של "מתחם הסיכון הטבעי" נועד לתת ביטוי לקרבה הדרושה בין הפעולה הבלתי חוקית שבוצעה לבין תפקידו ומעשיו החוקיים של חבר הכנסת, וזאת על מנת להבטיח כי החסינות המהותית תהווה מגן מפני סיכונים שהם כרוכים וטבעיים לתפקידו של חבר הכנסת, בלא שתהווה היתר לניצול התפקיד לרעה⁴. בהקשר זה הוסבר כי:

"חוק החסינות מעניק לחבר הכנסת "תגורת ביטחון" באותם מקרים שבהם גלש במילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו אל השוליים האסורים, ובלבד שאלה מצויים במתחם הסיכון הטבעי של פעילותו כחבר כנסת. "תגורת ביטחון" זו נועדה להגן על העצמאות ועל חופש הפעולה של חבר הכנסת לבל יירתע מהצבעה, מהבעת דעה ומעשיית מעשים הקשורים קשר בל-ייתק לתפקידו, בשל החשש שהוא עלול לעמוד

² עניין פנחסי וכן בג"ץ 11298/03 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת הכנסת (23.2.2005).

³ ראו בעניין פנחסי וכן ראו בג"ץ 11298/03 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת הכנסת (23.2.2005), בג"ץ 11225/03 ח"כ בשארה נ' היועץ המשפטי לממשלה (1.2.2006), ע"פ 6833/14 סעיף נפאע נ' מדינת ישראל (31.8.2015), דני"פ 6455/15 סעיף נפאע נ' מדינת ישראל (21.10.2015).

⁴ ראו בעניין פנחסי וכן ראו את דברי השופט (כתוארה אז) חיות בבג"ץ 11298/03 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת הכנסת (23.2.2005); ואת דברי המשנה לנשיאה השופט א' רובינשטיין (כתוארו אז) בע"פ 6833/14 סעיף נפאע נ' מדינת ישראל (31.8.2015).

היועץ המשפטי לממשלה

לדין בגין כך. לעומת זאת אין החסינות העניינית מיועדת להגן על פעילות אסורה, מתוכננת מראש, שמבצע חבר כנסת תוך ניצול מעמדו זה.⁵

20. ובהמשך לאמור לעיל, יובהר שוב כי לצורך ניתוח טענתו של חה"כ כץ בעניין זה, יש לצאת מתוך ההנחה כי עובדות כתב האישום יוכחו, ולבחון אם המעשים המפורטים בכתב האישום עומדים במבחן "מתחם הסיכון הטבעי".⁶

21. יישומו של מבחן "מתחם הסיכון הטבעי" על העובדות הנוגעות לעניין מביא למסקנה ברורה לפיה לא ניתן לבסס טענת חסינות מהותית בגין המעשים המיוחסים לחה"כ כץ.

22. המעשים המפורטים בכתב האישום משקפים מהלך פעיל, מתוכנן מראש ומתמשך מצידו של חה"כ כץ, לקידום חוק שיש בו כדי להיטיב כלכלית הן עם חה"כ כץ עצמו והן עם בן ארי, הכול תוך הסתרה רציפה של העובדות הרלוונטיות ואף הצגת מצגי שווא לגביהן.

הצעת החוק הונחה על ידי חה"כ כץ כהצעת חוק פרטית בחודש אוקטובר 2010 ולאחר מכן פעל חה"כ כץ כאמור לניתוב הדיון בה לוועדת הרווחה שבראשותו. בוועדת הרווחה קיים חה"כ כץ מספר דיונים בהצעת החוק, במשך חודש וחצי, תוך שלמרבית הדיונים הביא חה"כ כץ את בן ארי והציג אותו בפני הוועדה כמומחה אובייקטיבי לשוק ההון, הכול מבלי לחשוף את הקשרים האישיים והכלכליים ביניהם. לאחר מכן, הציג חה"כ כץ את הצעת החוק בפני מליאת הכנסת, וגם שם נמנע מלמסור פרטים בנוגע לקשריו האישיים והכלכליים עם יוזם ההצעה. הצעת החוק אושרה בקריאה שנייה ושלישית בחודש ינואר 2011. בהמשך לכך, בדיון לפני ועדת האתיקה בחודש יוני 2011 הציג חה"כ כץ מצגים חסרים, חלקיים ואף כוזבים, שעל בסיסם ניתנה החלטת ועדת האתיקה בקובלנה.

23. ביצוע פעולות מתוכננות מראש, באופן מתמשך, אשר ננקטות על פני פרק זמן משמעותי ובהזדמנויות שונות, אינו מתיישב עם טענה לפעילות ספונטנית או בלתי מתוכננת, כפי שהודגש לא אחת בהקשר של מבחן הגלישה. לא ניתן לראות בפעולות כאלה, בשום פנים, משום "גלישה" חד פעמית וספונטנית לאי חוקיות שהיא במתחם הסיכון הטבעי של חבר כנסת ואף לא משום "סיכון מקצועי" טבעי להתנהלות מקובלת בהליכי חקיקה. אין מדובר במעשים שהם במסגרת "חגורת הביטחון" המקיפה את מתחם הפעולות החוקיות של חבר הכנסת. כתב האישום מתאר פעולות מתוכננות, שיטתיות ומתמשכות, בין היתר של הסתרה והטעיה, והכל תוך ניצול תפקידו של חבר הכנסת. פעילות מסוג זה אינה פעילות שהחסינות המהותית נועדה להגן עליה.

⁵ בג"ץ 11225/03 ח"כ בשארה נ' היועץ המשפטי לממשלה (1.2.2006).

⁶ ראו בעניין פנחסי.

היועץ המשפטי לממשלה

24. יתרה מכך, חלק משמעותי מן המעשים שביצע חה"כ כץ נעשה במסגרת סמכויותיו כיו"ר ועדה בכנסת. תפקידו של חה"כ כץ כיו"ר ועדה בכנסת הוא בעל היבטים מנהליים אשר אפשרו לו, לאחר שנותב דבר החקיקה לוועדה בראשותו, לבחור את הגורמים שיוזמנו לדיונים בה, לכוון את אופי הדיונים, לקבוע את סדר היום ולשלב את בן ארי בקידום הצעת החוק ובניסוחה. חה"כ כץ הפעיל סמכויות אלה תוך ניגוד עניינים חריף, תוך הסתרתו ואף תוך הצגת מצגים חלקיים ואף כוזבים לגביו. גם בשל כך, קשה לקבל טענה כי יש במעשיו של חה"כ כץ משום "גלישה" טבעית לאי חוקיות הנובעת מתפקידו. הדבר נכון גם בכל הנוגע להופעתו של חה"כ כץ בוועדת האתיקה, שאף היא אינה מהווה חלק מפעולותיו כמחוקק.

25. לבסוף, באשר לעבירה של מרמה והפרת אמונים, קבע בית המשפט כי גם במישור המושגי-נורמטיבי, אין מדובר בסיכון שהוא טבעי לחבר כנסת. וכך נכתב בקשר לכך:

"נניח כי חבר-כנסת הוא 'עובד ציבור' לעניין עבירת השוחד. חבר הכנסת נוטל כסף ותמורתו נואם בכנסת לטובת עמדה של חברה מסחרית. אם יסודות עבירת השוחד מתקיימים, לא תעמוד לו חסינותו העניינית. שוחד (או הפרת אמונים) אינו סיכון שהוא טבעי לחבר-כנסת".⁷

ב. העילה של הגשת כתב אישום שלא בתום לב או תוך הפליה

26. עילה זו מוגדרת בסעיף 4(א)(3)(ב) לחוק חסינות חברי הכנסת, והיא כוללת שתי חלופות: הגשת כתב אישום בחוסר תום לב או בהפליה.

27. העילה המדוברת מבטאת את התכלית המקורית שעמדה בבסיס החסינות הדיונית של חברי הכנסת, כפי שנקבעה בפסיקה של בג"ץ בנושא, עוד קודם לקביעה המפורשת של עילות החסינות בחוק, ולפיה:

"חסינות זו לא הוענקה להם בשל תכונתם האישית המיוחדת, כאילו הם מעמד של 'אנשי סגולה', אלא כדי להבטיח את פעולתה התקינה של הכנסת כרשות המחוקקת, פן תופרע פעולתה על ידי הטרדת חבריה בהגשת אישומי שווא מטעמים פסולים, ביזמת הרשות המבצעת, שתבקש להשפיע בדרך זו שלא כדין על חופש פעולתם של נבחרים העם ולשבש את הבעת רצונם החופשי".⁸

במסגרת עילה זו נבחנים למעשה שיקוליו של היועץ המשפטי לממשלה בהגשת כתב האישום, על מנת לבחון אם כתב האישום הוגש שלא בתום לב או תוך הפליה.

⁷ בעניין פנחסי.

⁸ בג"ץ 507/81 אבו חצירא נ' היועץ המשפטי לממשלה (20.11.1981).

היועץ המספטי לממשלה

28. להוכחת עילה זו טוען חה"כ כץ בבקשתו כי המדובר במקרה יחידי שבו הוחלט על הגשת כתב אישום בשל הליכי חקיקה של חבר כנסת. אלא שבכך לא די כדי להראות שמדובר בכתב אישום שהוגש בחוסר תום לב או בהפליה.
29. כתב האישום נגד חה"כ כץ גובש לאחר חקירה מקצועית ויסודית, לאחר בחינה עניינית של הראיות שנאספו לגביו, ולאחר שנשמעו טענותיו בשימוע, אשר חלקן התקבלו. לאחר תהליך זה, הגעתי לכלל מסקנה כי בנסיבותיו המיוחדות של המקרה פעולותיו של חה"כ כץ בעניין תיקון 44 שונות שוני משמעותי ורלוונטי מפעולות של חברי כנסת אחרים בקידום חקיקה.
30. בבקשת החסינות טוען חה"כ כץ כי "כל חקיקה היא חקיקה מהחיים ובדרך שגרה, אנו חברי הכנסת לומדים מהסובבים אותנו על קשיים ובעיות שאנו מבקשים לפתור בדרך של חקיקה". אלא שטענה זו מתעלמת לחלוטין מנסיבותיו המיוחדות והחריגות של מקרה ייחודי זה. כך גם טענות נוספות של חה"כ כץ בנוגע לעילה זו, המבקשות להשוות בין עניינו לבין מקרים אחרים של קידום חקיקה, הן טענות המתייחסות בצורה חלקית מאוד למעשים המיוחסים לחה"כ כץ ובודאי שאינן מתמודדות עם עובדות כתב האישום במלואן ועם חריגותן.
31. גם טענתו של חה"כ כץ כי החוק שביקש לקדם הוא חוק חברתי חשוב ואינו חוק פרסונאלי, טענה אשר אני מוכן להניח לטובת חה"כ כץ כי היא נכונה, אינה מעלה או מורידה דבר לעניין נסיבותיו החריגות של מקרה זה.
32. כפי שפורט, עובדות כתב האישום מצביעות על כך שחה"כ כץ פעל בניגוד עניינים חריף בין ענייניו הפרטיים לבין תפקידו הציבורי, הוא הסתיר את אותו ניגוד עניינים חריף ואף הציג מצג שווא מרמתי לגביו.
- ניגוד העניינים שבו היה נתון חה"כ כץ, נבע הן ממערכת היחסים החברית הקרובה שלו עם בן ארי והאינטרסים הכלכליים של בן ארי; הן מהאינטרס הכלכלי של חה"כ כץ עצמו בשימור יחסיו הכלכליים עם בן ארי, והן מהאינטרס האישי של חה"כ כץ בשל החזקותיו האישיות. המדובר בניגוד עניינים חריף וחריף ביותר.
- פעולותיו המתמשכות של חה"כ כץ תוך שהוא מצוי בניגוד עניינים חריף כאמור, וחמור מכך - תוך כדי הסתרת ניגוד עניינים זה ואף הצגת מצגי שווא לגביו, גם הן חריגות ביותר. כפי שפורט לעיל, חה"כ כץ הציג מצגים חלקיים ואף כוזבים בעניינו של בן ארי, וביקש להציגו כמומחה אובייקטיבי, נטול אינטרס בקידום החוק, ואף בעל אינטרס הפוך לו. המדובר במצגים מטעים בנוגע לעובדות משמעותיות, אשר יש בהן כדי להשליך על אפשרותם של חברי הכנסת למלא את תפקידם תוך הפעלת שיקול דעת ענייני, על בסיס עובדתי מלא.

היועץ המשפטי לממשלה

בכך שונה עניינו באופן משמעותי ממקרים אחרים של קידום חקיקה על ידי חברי כנסת.

33. בהקשר זה יצוין כי לא אחת פונים חברי כנסת שונים מיוזמתם לבירור המגבלות החלות עליהם בנסיבות מסוימות שבהן עולה חשש כי ימצאו בניגוד עניינים. כך למשל, פנה הח"כ דני דנון, ששימש יו"ר השדולה למען אלמנות ויתומי צה"ל, אל ועדת האתיקה בנושא קידום הצעת חוק שתיטיב עם קבוצה של אלמנות צה"ל, ביניהן גם אמו⁹. במקרים אחרים, היה עניינם האישי של חברי הכנסת מוכר וידוע, כמו כאשר פעל ח"כ שי חרמש באופן מוצהר לקידום עניינים הקשורים לענפי החקלאות בתוקף היותו יו"ר השדולה החקלאית בכנסת, חרף היותו חבר קיבוץ שבקיבוצו קיימים, בין היתר, ענפים אלה¹⁰ או כאשר פעל ח"כ דוד אזולאי ז"ל לקידום הטבות מס לעיר עכו חרף היותו תושב העיר.

בשונה ממקרים כמו אלה שהוזכרו לעיל, בהם אין כמובן כל פסול ואיני מעלה על דעתי, בשום פנים באופן, כי הייתי מתערב בהם או בוחן אותם בכלים פליליים, בענייניו של הח"כ כץ לא נבע ניגוד העניינים שבו היה נתון מעובדות היותו תושב אזור מסוים או בן למשפחה מסוימת, אלא מחברות אישית קרובה ומאינטרסים כלכליים משמעותיים ביותר שנבעו מפעולות מסחר שבחר הח"כ כץ לבצע. מעבר לכך, ניגוד העניינים של הח"כ כץ לא היה מוכר וידוע לגורמים הרלוונטיים, ואף הוסתר על ידו באופן פעיל.

34. ואזכיר שוב, בהקשר זה, כי חלק משמעותי מן המעשים שביצע הח"כ כץ נעשו במסגרת תפקידו המנהלי כיו"ר ועדה בכנסת, אשר אפשר לו לבחור את הגורמים שיוזמו לדיונים בה, לקבוע את סדר היום וכיוון את אופי הדיונים, ולשלב את בן ארי בקידום הצעת החוק ובניסוחה. גם בהקשר זה שונה עניינו של הח"כ כץ מעניינם של חברי כנסת אחרים בקידום חקיקה, שכן מרחב ניגוד העניינים בפעולות מנהליות שונה ממרחב ניגוד העניינים בפעולות חקיקה.

35. לבסוף אציין כי התנהלות הח"כ כץ כמפורט בעובדות כתב האישום, ובכלל זה פעולות ההסתרה שביצע והצגת המצג המרמתי על ידו, אינה מתיישבת עם האפשרות שהיעדרו של מקרה קודם בעל מאפיינים דומים הוא שהביא אותו לפעול כפי שנהג, מתמת טעות או אי הבנה. אזכיר כי בעניין "רפורמת הגז" החליט הח"כ כץ עצמו שלא להשתתף בהצבעה במליאת הכנסת, בשל חברותו עם מר קובי מימון, וזאת על אף שניתנה חוות דעת של היועץ המשפטי לכנסת, אשר הייתה מקובלת גם עלי, כי אין בכך כדי למנוע ממנו מלהצביע במליאת הכנסת.

⁹ החלטה מס' 43/18 של ועדת האתיקה של הכנסת בעניין פנייתו של ח"כ דני דנון בנושא קידום הצעת חוק (מיום 29.11.10).

¹⁰ החלטה מס' 41/18 של ועדת האתיקה של הכנסת "בעניין קובלנותו של מר רחמים אליהו נגד ח"כ שי חרמש (מיום 23.11.10).

היועץ המשפטי לממשלה

ג. העילה של התקיימות הליכים אחרים בשל מעשה המהווה עבירה לפי כתב האישום

36. עילה זו מוגדרת בסעיף 4(א)(3)(ג) לחוק חסינות חברי הכנסת, הקובע כי:

"התקיימו כל אלה: הכנסת או מי שמוסמך בה לכך קיימו הליכים או נקטו אמצעים לפי הדינים והכללים הנהוגים בכנסת נגד חבר הכנסת בשל המעשה המהווה עבירה לפי כתב האישום, העבירה בוצעה במשכן הכנסת במסגרת פעילות הכנסת או ועדה מוועדותיה, ואי ניהול הליך פלילי, בהתחשב בחומרת העבירה, מהותה או נסיבותיה לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי".

37. להוכחת עילה זו טוען חה"כ כץ כי ועדת האתיקה של הכנסת כבר קיימה הליכים משמעותיים בעניינו ולא מצאה שהתקיימה עבירה אתית, וכן הוא טוען כי אי ניהול הליך פלילי, בהתחשב בחומרת העבירה, מהותה ונסיבותיה לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי. אלא שגם טענה זו אינה מביאה בחשבון את כלל העובדות המפורטות בכתב האישום.

38. ראשית, אין לקבל את טענתו של חה"כ כץ כי אי ניהול הליך פלילי בעניינו לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי. מעשיו של חה"כ כץ, המפורטים בכתב האישום נגדו, מלמדים על ביצוע עבירה חמורה של מרמה והפרת אמונים. בנסיבות מקרה זה, שיש בהן חומרה רבה, לא ניתן לומר כי האיזון בין האינטרס העומד בבסיס עילת החסינות המנויה בסעיף זה, לבין האינטרס הציבורי במיצוי הדין, עשוי היה לבוא על סיפוקו באמצעות הליך אתי או משמעותי.¹¹

39. שנית, אמנם בעניינו של חה"כ כץ התקיים הליך בוועדת האתיקה של הכנסת, אשר דן בנסיבות הקשורות לחקיקת החוק, ובכלל זה בשאלת ניגוד העניינים שבו היה נתון חה"כ כץ ושאלת חשיפת ניגוד העניינים בזמן אמת. אלא שבמסגרת הליך זה מסר חה"כ כץ לוועדת האתיקה של הכנסת מידע חלקי וחסר ביותר, שלא היה בו כדי להעמידה על מצב הדברים האמיתיים. חה"כ כץ הציג לוועדת האתיקה מצגים כוזבים בנוגע לנתונים משמעותיים, ואת החלטת ועדת האתיקה בעניינו, יש לראות על רקע אותם מצגים חלקיים ואף כוזבים.

40. לא ניתן לקבל טענה לפיה הליך שנשען על מצגים חלקיים ואף כוזבים מצידו של חבר הכנסת, ובשל כך, הוא הליך שנוהל על תשתית עובדתית מוטעית, ימלא אחר התנאי של קיום הליכים בשל אותו מעשה, כנדרש לפי עילה זו.

ד. העילה של נזק של ממש לתפקוד הכנסת או לייצוג ציבור הבוחרים

¹¹ וראו בבג"ץ 11298/03 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת הכנסת (23.2.2005).

חיוקץ המשפטי לממשלה

41. עילה זו מוגדרת בסעיף 4(א)(3)(ד) לחוק חסינות חברי הכנסת, ועניינה בכך ש:

"ייגרם נזק של ממש בשל ניהול ההליך הפלילי, לתפקוד הכנסת או ועדה מוועדותיה או לייצוג ציבור הבוחרים, ואי ניהול הליך כאמור, בהתחשב בחומרת העבירה, מהותה או נסיבותיה, לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי".

42. גם כאן, תנאי לקיומה של העילה הוא שבהתחשב בחומרת העבירה, מהותה או נסיבותיה, אי ניהול הליך פלילי לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי. אין לקבל טענה זו בשים לב לחומרת המעשים המיוחסים לחה"כ כץ, כפי שפורט.

43. בקשר לעילה זו נטען בבקשת החסינות כי כתב האישים מבקש להטיל מגבלות פליליות מרחיקות לכת על פעילות חברי הכנסת וועדות הכנסת באופן שייגרם נזק של ממש לתפקוד הכנסת או ועדה מוועדותיה. כלומר, המדובר במעין טענת "אפקט מצנן" מעצם הגשת כתב האישים נגד חה"כ כץ.

44. טענה מסוג זה אין בה כדי לבסס את העילה האמורה, אשר נועדה לחגן מפני נזק שייגרם לכנסת או לוועדה מוועדותיה בשל ניהול ההליך הפלילי נגד חבר כנסת מסוים, ולא מהשפעת ניהול ההליך הפלילי כלשהו על חברי הכנסת כולם ועל התנהלותם. הדברים נלמדים הן מלשון החוק והן מההיסטוריה החקיקתית שלו. כך למשל אמר יו"ר ועדת הכנסת דאז, ח"כ רוני בראון, בהציגו עילה זו בדיון בהצעת החוק במליאת הכנסת בשלב אישור ההצעה לקריאה שנייה ושלישית:

"יש עילה נוספת, והיא טענה של חבר הכנסת כי ייגרם נזק של ממש בשל ניהול ההליך הפלילי לתפקוד הכנסת או ועדה מוועדותיה או לייצוג ציבור הבוחרים, ואי-ניהול ההליך, כמאזן בעניין המידתיות, לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי. אם חבר הכנסת יגיד: העובדה שמתנהל משפט פוגעת באיזון, שוללת ממני את זכות ההצבעה, ונניח שהרוב בכנסת, הקואליציוני-אופוזיציוני, עומד על קול אחד ומישהו מתאנה לעניין הזה - אותו דבר בוועדה..."¹²

45. הטענה כאילו העילה האמורה קמה בשל החשש מ"אפקט מצנן" כלפי חברי הכנסת כולם, אף אינה מתיישבת עם העובדה שהחסינות הדיונית היא חסינות המוגבלת בזמן, כך שעם תום כהונת חבר הכנסת, ממילא ניתן להעמידו לדין בגין אותם מעשים. לאור זאת, ולאור הפרשנות שניתנה בפסיקה בקשר לקיומה של חסינות דיונית נוכח הפגיעה בשוויון בפני החוק

¹² פרוטוקול ישיבה מס' 274 של מליאת הכנסת של הכנסת ה-16, עמ' 104 (25.7.2005).

היועץ המשפטי לממשלה

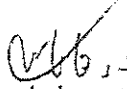
הכרוכה בה¹³ מובן כי אין בטענותיו של חה"כ כץ בעניין זה כדי להקים את העילה הנוגעת לגרימת נזק של ממש לתפקוד הכנסת או לייצוג ציבור הבוחרים.

46. כן מובן כי חה"כ כץ לא עמד בנטל להראות את הנדרש ממנו כאמור לעיל לפי הסעיף, בדמות הנזק הממשי התפקודי שייגרם כתוצאה מכך שהוא יהיה נתון להליך פלילי, לפעילות הכנסת, לוועדה מוועדותיה או לייצוג ציבור הבוחרים. לעניין זה אפנה גם לאמור בחוות דעת היועצת המשפטית לוועדה ולפיהם עילה זו "מכוונת למצבים מיוחדים שבהם הפגיעה באינטרסים של הכנסת ושל הבוחרים גורמת לנזק של ממש" ולא די בכך שכל חבר כנסת הוא שליח של קבוצת הבוחרים במפלגתו ושניהול הליך פלילי נגדו עלול לגזול ממנו זמן ניכר.¹⁴

47. מעבר לכך, העובדה כי ניהול הליך פלילי במקרה זה יהיה בו כדי להעביר מסר לכלל חברי הכנסת באשר לחומרה הקיימת מפעילות בניגוד עניינים חריף תוך הסתרת ניגוד עניינים זה ואף הצגת מצגים חלקיים ואף כוזבים לגביו, אין בו כדי להוביל למסקנה שאין להגיש את כתב אישום, ואולי דווקא להפך.

לאור האמור, אבקש לדחות את טענותיו של חה"כ כץ במסגרת הבקשה לחסינות ולקבוע כי לא קיימת לו חסינות מפני העמדה לדין פלילי.

בברכה,

אביחי מנדלבליט

העתק:

עו"ד נרית נגב, באת כוח חה"כ כץ

¹³ ראו עניין אבו חצירא.
¹⁴ בסעיף 20 לחוות הדעת.

נספח ב/2

העתק העמודים הרלוונטיים
מפרוטוקול ישיבת ועדת הכנסת,
מיום 30.1.2020, בנוגע ל"בקשת
חה"כ חיים כץ לקביעת חסינות
בפני דין פלילי".

הכנסת

הכנסת העשרים-ושתים
מושב ראשון

פרוטוקול מס' 2
מישיבת ועדת הכנסת
יום חמישי, ד' בשבט התש"פ (30 בינואר 2020), שעה 10:06

סדר היום:

בקשת חה"כ חיים כץ לקביעת חסינות בפני דין פלילי

נכחו:

חברי הוועדה:

אבי ניסנקורן – היו"ר
קארין אלהרר
משה ארבל
מיכאל מרדכי ביטון
קרן ברק
ניר ברקת
איתן גינזבורג
יעל גרמן
צבי האוזר
תמר זנדברג
אחמד טיבי
יעקב טסלר
מירב כהן
אופיר כץ
עופר כסיף
מרב מיכאלי
מיקי מכלוף זוהר
יוליה מלינובסקי
אורי מקלב
מיכאל מלכיאלי
מיכל שיר סגמן
יואב סגלוביץ'
רויטל סויד
אופיר סופר
אוסאמה סעדי
גדעון סער
מנסור עבאס
חווה אתי עטיה
עודד פורר
אורית פרקש הכהן
אלכס קושניר
קטי קטרין שטרית
יואב קיש
שלמה קרעי
אילת שקד

חברי הכנסת:
חיים כץ**מוזמנים:**

- היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט
מזכירת הכנסת ירדנה מלר-חורוביץ
- רז נזרי
 - משנה ליועץ המשפטי (ציבורי-חוקתי), משרד המשפטים
 - גיל לימון
 - עוזר בכיר ליועמי"ש, משרד המשפטים
 - עדי מנחם
 - עוזרת ליועמי"ש, משרד המשפטים
 - חגי הרוש
 - עוזר ליועמי"ש, משרד המשפטים
 - עמי ברקוביץ
 - ממונה חקיקה, משרד המשפטים
 - יוני לבני
 - סגן בכיר א' בפרקליטות מחוז ת"א (מיסוי וכלכלה), משרד המשפטים
 - נוית נגב
 - באת כוחו של תה"כ חיים כץ
 - יאנה פוגל-סלוצניק
 - עו"ד מטעם תה"כ חיים כץ
 - תובל בוך
 - מתמחה במשרד עו"ד מטעם תה"כ חיים כץ

ייעוץ משפטי:

ארבל אסטרמן

מנהלת הוועדה:

נועה בירן – דדון

דישום פרלמנטרי:

אסתר מימון; איה לינציבסקי; תמר פוליבוי; יפעת קדם; ירון קוונשטוק; רמי בן שמעון; מוריה אביגד; אתי בן שמחון; תפציבה צנעני; לאה קיקיון

בקשת חה"כ חיים כץ לקביעת חסינות בפני דין פליליהיו"ר אבי ניסנקורן:

בוקר טוב לכולם, אנחנו מתחילים. אנחנו דנים פה בנושא החסינות של חבר הכנסת חיים כץ. אני מכיר את חיים כץ שנים רבות כיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה בכנסת, כשר העבודה והרווחה, כשותף פוליטי בקואליציה בהסתדרות, כיושב-ראש ארגון עובדי התעשייה האווירית, כתבר ותיק בסיעת הליכוד המתמודדת על הנהגת המדינה מול כחול לבן. אני מעריך את פועלו - - -

יואב קיש (הליכוד):

אבי, זה כדי שלא יגישו נגדך כתב אישום? שאני אבין.

היו"ר אבי ניסנקורן:

לא. אני מבקש, זה לא לעניין.

אחמד טיבי (הרשימה המשותפת):

אני מבקש שתיקח את ההערה שלך בחזרה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

כן. זה לא לעניין.

אחמד טיבי (הרשימה המשותפת):

זה מיותר לחלוטין.

יואב קיש (הליכוד):

אתה יכול להמשיך.

היו"ר אבי ניסנקורן:

תודה שאתה נותן לי להמשיך... וגם תודה שקטעת אותי...

יואב קיש (הליכוד):

לא, דיברתי אליו.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני מעריך את פועלו, את עשייתו החברתית בתפקידיו השונים. אני בטוח שרבים מכם מכירים את חיים כץ שנים רבות, מי יותר ומי פחות, ואני בטוח שהאירוע של דיון בחסינות לחיים כץ אינו פשוט לכם כמו גם לי.

עם זאת, אני חייב לציין, חובה עלינו, כתברי ועדה וכתברי הכנסת הדנים בחסינות, לעשות את תפקידנו תוך הקפדה על עקרונות החוק. השיקול היחיד אשר עלינו לבחון הוא האם עילות החסינות מתקיימות במקרה שלפנינו, להבדיל מהדיון בעבירה עצמה.

אנחנו נשמע במהלך הדיון את הייעוץ המשפטי לוועדה, את היועץ המשפטי לממשלה, את פרקליטיו של חיים כץ ואת חיים כץ עצמו.

חיים כץ (הליכוד):

לא בדיון הזה.

גדעון סער (הליכוד):

אפשר שאלת הבהרה:

ארבל אסטרון:

אני ממש מסיימת, ממש עוד שני משפטים. ההצבעה גם בוועדה וגם במליאה תתבצע בנפרד, לגבי כל עילה, כי כמו שציינתי ההחלטה היא לא סתם בעד או נגד חסינות, אלא צריכה להיות קשורה לעילה מסוימת. זאת אומרת, הוועדה בוחנת את העילות. היא לא בוחנת האם מה שכתוב בכתב האישום הוא נכון או לא נכון. הטענה שלא עשיתי משהו היא לא טענה שנדונה בוועדת הכנסת. ההנחה היא שיש עובדות בכתב האישום, והשאלה היא האם מתקיימות העילות ונכון לא להעמיד את חבר הכנסת לדין באותה כנסת.

קריאת:

לא מתעסקים עם כתב האישום.

ארבל אסטרון:

הוועדה לא מחליפה את בית המשפט, לא עושים פה משפט זוטא או חכנה להליך המשפטי.

ולסיום, אני אזכיר שמדובר בדין מעין שיפוטי, שהחוק והתקנון קובעים לגביו כללי דיון מיוחדים: רשאי להשתתף בהצבעה רק חבר הוועדה או ממלא מקום, שנכח בכל הישיבות – כרגע מדובר על שתי ישיבות, אני לא יודעת אם יחיו יותר, ואז צריך להיות נוכח בכל הישיבות. מי שלא נמצא היום למשל, כבר לא יוכל להצביע – ובכל ישיבה צריך להיות נוכח לפחות מתצית ממשכה.

הרישום הוא מדויק, ולכן יש ליד הדלתות – אתם רואים פה ובדלת השנייה בחוץ – יש עמדות עם מחשבים, ומסמנים את הכניסה והיציאה שלכם כמו שאתם נכנסים לבניין, ואז יצא דוח שיראה לגבי כל חבר כנסת האם הוא נכח לפחות 50% מזמן הישיבה, ולפי זה אפשר יהיה לדעת מי זכאי להשתתף.

אלה עיקרי הדברים שרציתי לפתוח בהם - - -

קריאות:

היו"ר אבי ניסנקורן:

לא, לא. רק רגע. רק רגע.

אורי משלב (יחדות התורה):

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני רוצה שנייה לתמצות. תברים, לאט לאט.

אורי משלב (יחדות התורה):

תתייחס למה שהעלה חבר הכנסת - - - לאור הדברים של היועץ המשפטי, צריך גם לתחום את זמן הסיום.

מיכאל מלכיאלי (ש"ס):

ב-00:15 אתה מסיים:

רויטל סויד (העבודה-גשר):

שאלה שנייה, גם היועצת המשפטית לוועדה מתייחסת לעובדות כתב האישום. מה המשמעות שאת אומרת לנו? אנחנו אמורים לראות את כתב האישום כאילו הוא הוכח? את אומרת נקודת המוצא היא שכל מה שכתוב בכתב האישום הוא מדויק?

ארבל אסטרנו:

כך.

רויטל סויד (העבודה-גשר):

אני שואלת זאת כי אם אני מסתכלת על האופן שבו מתואר, יש מקומות שבהם מכניסים אמירות כמו "הטעה בידועין את הוועדה", או "אמר טיעון במתכוון", כל מני דברים שמייחסים כוונות ולאן דווקא את העובדות. יכול להיות שהוא אמר עובדה מסוימת אבל הכוונה שעמדה מאחורי כן לא הייתה כוונת זדון. איך אנחנו אמורים להתייחס לכתב האישום הזה? כאילו מה שכתוב בכתב האישום הוא נכון? הייתה פה כוונת זדון בהכרח?

חרי בסופו של דבר, אם יתנהל הליך בבית משפט, הרי בדיוק על הדברים האלה בית משפט יצטרך לשמוע ראיות. אם היה זדון או לא? אם הייתה כוונה או לא? למה אנחנו פה, כשאנחנו דנים בוועדה, צריכים מראש לקבל את הדברים שאולי יוכחו אחרת בבית המשפט?

עודד פורר (ישראל ביתנו):

ההפרדה הזו בין החסינות המהותית לדיונית מבחינת הסמכויות של ועדת הכנסת, לי לפחות זה משחו חדש. זה מתוך פרשנות! זה מגיע מתוך מראה מקום בחוק שאומר שלוועדת הכנסת יש או אין את הסמכות הזאת? האם תוכלי להרחיב את זה? אני לא מצליח להבין מאיפה זה נולד. לפחות, אם אנחנו בוחנים את הנושא שבעיני הוא מהותי, לא סתם החסינות הזאת היא מהותית, האם זה היה במסגרת מילוי תפקידו כחבר כנסת זו שאלה מהותית. אם הכנסת קובעת שזה היה במסגרת עבודת הכנסת, אני לא מצליח לרבע את המעגל הזה ומאיפה זה מגיע? האם זו פרשנות או מדאורייתא?

זוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

שאלת הבהרה, אם עכשיו הוועדה מקבלת, בכנסת הבאה שוב צריך להגיש בקשה באותו עניין וכן הלאה והלאה. הכנסת מחליטה שזה תקף רק לכנסת הזו, זה אומר שחבר כנסת, במקרה הזה חיים כץ, הדבר יחול עליו כל עוד הוא חבר כנסת. ברגע שאדם הוא לא חבר כנסת, הוא יצטרך לטעון את זה בבית משפט. זה שוב להיכנס לכל זה. זו שאלה מהותית כי אנחנו סבורים שאם כבר מעניקים חסינות מהותית מעילות כאלו, זה צריך להיות משחו מהותי, לתמיד. כי זה לא סביר לגלגל בן אדם.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אתם שואלים שאלות הבהרה. בסוף אנחנו צריכים תשובה משפטית קצרה ולהמשיך בדיון. אנחנו לא מייצרים את המצב המשפטי עכשיו, רק צריכים להבין אותו.

שלמה קרעי (הליכוד):

היועצת המשפטית, השאלה מכוונת לחוות הדעת שלכם. אני מנסה להבין מה הבסיס? אני לא משפטן גדול, אבל אני חולק על מה שאתם כותבים במסקנות שלכם, שאנחנו צריכים לחניח שעובדות כתב האישום יוכחו כראוי, כי זה מנוגד עם סעיף א', שאתם מציינים כאן, שהחוק קובע שהעבירה בה הוא מואשם נעברה במילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו כשאר העובדות הן שזה למען מילוי תפקידו וחלות הוראות סעיף 1, או זאת אומרת שהעובדות בכתב האישום שנעשה שם, כמו שהזכירו, שזה מעשה פלילי, או זה לא מעשה פלילי. אנחנו חולקים על העובדות ברגע שאנחנו מצביעים סעיף א' לעילת החסינות.

דבר שני, אם סעיף א' אומר שאנחנו מצביעים בעד והוא אומר: חלות הוראות סעיף 1. סעיף 1 לחוק אומר שחלה חסינות מהותית. לפי מה שאני מבין את הפשטות של החוק - - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני קוטע אותך ברשותך. כולכם שואלים את אותה שאלה, נשמע את התשובה, אין טעם לחזור. אם יש לך משהו אחר תשאל.

שלמה קרעי (חליכוד):

אני מסיים, זה שאנחנו מצביעים על סעיף א', שחלות הוראות סעיף 1, סעיף 1 אומר שחלה חסינות מהותית.

היו"ר אבי ניסנקורן:

שאלת את זה כבר, למה לחזור?

קרן ברק (חליכוד):

פעם זה היה הפוך. הייתה חסינות והיא הייתה מהותית.

ארבל אסטרון:

הייתה חסינות דיונית. חסינות מהותית הייתה ונשארה ולא חל בת שינוי.

קרן ברק (חליכוד):

הייתה חסינות ועכשיו הפכנו את זה בזה שאנחנו מבקשים את מה שהיה קבוע מראש. רציתי לחדד את זה כי אז החסינות היא לתמיד, אחרת למה אנחנו עושים את הדיון הזה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני אבקש תשובה בקצרה ואז נעבור לדברי היועץ המשפטי לממשלה.

ארבל אסטרון:

אנחנו פועלים מכוח החוק. כל הדיון הזה נעשה לפי החוק. יש פה חברי כנסת שחושבים שצריך לשנות את החוק, את המבחנים ואת הגבולות. זה לא הפורום כרגע לעשות את זה. החוק הוא זה שקובע שאנחנו כרגע נמצאים בדיון על חסינות דיונית.

אין עילה, מבין העילות שהוועדה מוסמכת לשקול שזו לא עבירה, שהוא לא ביצע את המעשה, זה לא מגדר שיקול הדעת של הוועדה. קבע בית משפט בעבר כמה פעמים, למשל בבג"צ פנחסי אמר בית המשפט העליון: לצורך ניתוח טענת החסינות אני יוצא מתוך הנחה כי עובדות כתב האישום יוכחו כראוי. אנו שואלים את עצמנו אם מעשים אלו הם במילוי תפקידו, למען מילוי תפקידו של העותר כחבר הכנסת.

חזרו על זה אחר כך בבג"צ בשארה. בעניין גורלובסקי אמר בית המשפט העליון שהם לא קובעים דבר וחצי דבר באשר לנכונות האמור בטיוטת כתב האישום. חזקת החפות עומדת לחבר הכנסת גורלובסקי, בחינתנו שלנו מבוססת רק על הנחה כי ההחלטה על דבר החסינות העניינית מתבססת על האמור בטיוטת כתב האישום.

כלומר, יוצאים מתוך הנחה שמה שמופיע שם הוא הנכון ובודקים האם מתקיימות העילות והן בלבד. אני מתארת לעצמי שאם תינתן חסינות מאחת מהעילות והיועץ יצטרך לשקול בכנסת תבאה האם הוא שב ומגיש את כתב האישום, הוא יהיה מודע היטב וייתחם למה שקרה פה בכנסת בשיקוליו.

אני רוצה להבהיר לגבי חסינות המהותית במבחן הגלישה. שאלו כמה חברי כנסת כי זה באמת מעט מבלבל. לכאורה מה זה במילוי התפקיד? אם חבר כנסת, שילמו לו כדי לעשות פעולה פרלמנטרית. זה במילוי התפקיד, נכון? אבל ברור שזה לא בסדר. ברור שחבר כנסת לא אמור להגיד שעכשיו הוא באופן פומבי מוסר את החוק. גם אסור לחבר כנסת שרוצה לשנות את החוק, לפני ששינה את החוק, לנהוג באופן שאותו הוא רוצה לשנות.

הדברים האלה מכוונים בעיקר לגבי חברי הכנסת. אני ער להבדלים שיש בין העבודה של חברי הכנסת לבין אנשים אחרים ששייכים לשירות הציבורי, בין אם אלה נבחרו ציבור, בין אם אלה עובדי ציבור. אני אומר בזהירות, מגיעות אלי לא מעט תלונות לגבי חברי כנסת וכמעט כולם נסגרות בלי שאתם יודעים ושומעים עליהם. אלה דברים שקורים הרבה והמקרה הזה חריג. במצבים מורכבים צריך להיזהר מלצבוע בדיעבד מעשה אפור בצבע פסול של שחור שהוא פלילי, אבל זה לא המקרה שבפנינו, הוא חריג.

כתב האישום עוסק בעיקרו בפעולות מנהליות של יושב-ראש ועדה בכנסת. הפעולות היו מתוכננות, כללו הסתרה ומצג שווא שנעשה בתשומות לב. לפיכך, במובן זה, כתב האישום מתאר מסכת עובדתית שלא באה לחדש אלא משקפת את הדין הקיים שנועד להגן על האופן שבו משרתי ציבור, לרבות חברי כנסת, מפעילים את הכוח שמופקד בידיהם.

הדגש השלישי הוא של התנהגות שביסוד כתב האישום מלמדת על פגיעה בכל אחד מהערכים שמוגנים על ידי עבירת מרמה והפרת אמונים, פוגעת בטוהר המידות של חברי הכנסת. - - -

יעל גרמן (כחול לבן):

אנחנו מנסים להקשיב. אנחנו מבקשים שתבקש מכולם לשמור על השקט.

היו"ר אבי ניסנקורן:

נא לשמור על השקט.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

יש שלושה ערכים מוגנים, אני אדבר עליהם אחר כך. יש חובה לשמור על טוהר המידות של חברי הכנסת, זה ערך ראשון. תקינות העבודה בוועדות הכנסת זה הערך השני ובאמון הציבור לכך שמוסדות השלטון, דגש במקרה הזה על כנסת ישראל וועדותיה, מתנהלים כדין.

אין שום משמעות בעניין הזה לשאלה האם הפעולה שביצע חבר הכנסת נועדה להיטיב גם עם הציבור אם לאו. כמו שאמרתי, אני מכיר את חבר הכנסת חיים כך שנים רבות, אני מודע למעלותיו כמשרת ציבור ותיק ומיומן, אני לא סבור בשום אופן שחבר הכנסת כך ביקש לפגוע בציבור באמצעות תיקון 44 לחוק ניירות ערך. יצאתי מנקודת הנחה שחבר הכנסת חיים כך לא ראה רק את טובתו האישית, אלא אני מוכן גם להניח שחבר הכנסת כך חשב באמונה שלמה כי מדובר בתיקון הוק נחוץ שיכול להיטיב עם הציבור.

למרות הכול סברתי שההתנהגות שלו כן מגבשת עבירה פלילית. המעשים לא נבחנים בגישה תועלתנית, מה הרווח שמופק מהם, אלא בראי המשפט הפלילי. האם כך יכול לפעול יושב-ראש ועדה בכנסת ישראל, תוך הטעיה מכוונת ונמשכת של חבריו לוועדה וגם מתוך מטרה אישית לעזור לחבר שלו.

אני בטוח שכל אחד מחברי הכנסת שנוכחים פה וגם אלה שלא, מבין שאסור לו להפעיל סמכויות במסגרת תפקידו בניגוד עניינים חריף; שאסור להסתיר נתונים מהותיים מחברי הכנסת ומהציבור; ושאסור להציג מצגי שווא בעת הפעלת הכוח הנתון לחבר כנסת במילוי תפקידו.

אני בטוח גם שרובכם צריכים להבין ומבינים, שנכון לאכוף את הדין נגד מי שעושה כן. זו החובה שלי לאינטרס הציבורי.

אנו דנים היום בכתב אישום, שאישרתי להגיש ביום 14 באוגוסט 19' נגד חבר הכנסת חיים כך ומר מוטי בן ארי. יש שני אישומים בתיק, רק אישום אחד מיוחס לחבר הכנסת כך, ובו הוא נאשם בעבירה של מרמה והפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק העונשין.

הנאשם הנוסף בכתב האישום, מוטי בן ארי, הוא חברו הקרוב מאוד של חבר הכנסת כך. מדובר באיש שוק הון מיומן, שמתזיק בתיק השקעות בשווי כספי אדיר, שמגיע כדי מאות מיליוני ש"ח, חלק גדול ממנו באגרות חוב הן בתיק ניירות הערך האישי שלו ושל בני משפחתו, והן זה של קבוצת אקויטל שבה הוא שימש כמנהל השקעות.

אני מציין זאת, משום שההיכרות בין חבר הכנסת כך למוטי בן ארי נוצרה מספר שנים לפני המעשים המיוחסים לחבר הכנסת חיים כך בכתב האישום בעקבות המלצתו של איש העסקים קובי מימון לחבר כך על איש השקעות מהמעלה הראשונה. כפי שצינתי, לאחר אותה היכרות שערך קובי מימון בין השניים על רקע של ייעוץ בתחום שוק ההון ולמרות פער הגילאים ביניהם, הפכו השניים לחברים מאוד מאוד קרובים.

החקירה נפתחה, לאחר שבמערכות הפיקוח של רשות ניירות ערך התגלה מידע שהעלה חשד כי חבר הכנסת כץ וחברו בן ארי – שהוא כאמור סוחר שוק החון מיומן מאוד שעוסק בהיקפים מאוד גדולים של עסקאות – ביצעו מסחר בניירות ערך של חברות נצבא ויואל שמבוסס על מידע פנים. במסגרת החקירה הזו, גם נחשפה מערכת היחסים האישית והכלכלית בין חבר הכנסת כץ לבן ארי. כך נחשפה פעילות החקיקה - -

חיים כץ (הליכוד):

נחשפה?

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבלט:

אמרת?

חיים כץ (הליכוד):

אני אמרתי?

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבלט:

- - כך נחשפה פעילות החקיקה שזים בן ארי ושחבר הכנסת כץ קידם במסגרת תפקידו כיושב ראש ועדה בכנסת, תוך שהוא יודע שיש בה כדי להטיב כלכלית עם בן ארי במידה ניכרת ותוך הסתרה מכוונת של אופי היחסים בין השניים ושל טיב האינטרסים שבהם הם אחוז.

לכתחילה התגבש חשד כי מערכת היחסים בין חבר הכנסת כץ לבין בן ארי מבססת עבירה של שוחד. זאת משום שחבר הכנסת כץ ביצע לכאורה פעולה במסגרת תפקידו שמטיבה עם בן ארי, ומנגד בן ארי סייע לכך בהשקעות שהניבו לו רווח כלכלי רב. לכן הודעתי מלכתחילה לחבר הכנסת כץ, שאני שוקל להעמידו לדין בעבירה של שוחד, וכי הוא מוזמן לשימוע בפניי. לאחר ששמעתי את באת כוחו – באי כוחו, היו כמה – של כץ במהלך השימוע שהתקיים בפניי, וכמו תמיד, מי שנמצאת כאן הטיבה לטעון, אני שוכנעתי והגעתי למסקנה בין היתר שיש יחסי חברות עמוקים מאוד בין השניים; כי בעיניי קיים ספק בנוגע להתקיימותה של עבירת השוחד, אך עדיין קיימות ראיות לעבירה של מרמה והפרת אמונים, כפי שמוחס לו בכתב האישום שלפניכם.

בשימוע הדגישה באת כוחו של כץ את הקשר הקרוב מאוד בין כץ לבין בן ארי, טענה שאותה אני כאמור מצאתי לנכון לקבל. כתוצאה מכך, שונה סעיף האישום. אבל צריך להבין, דווקא קו הטיעון שהילץ את חבר הכנסת כץ מעבירת השוחד, הדגיש עוד יותר וחיזק את הימצאותו במצב של ניגוד עניינים תריף בכל הנוגע לבן ארי באופן שכן מקיים את עבירת המרמה והפרת האמונים באופן מובהק.

ממש בקצרה לתמצית כתב האישום. אני הבטחתי שאני אדבר לכל היותר שעה, אני אנסה לקצר, לא רק בגלל הקול, כך שנשארה בערך פחות מחצי שעה. לגבי כתב האישום, חשוב שתקראו אותו. נאמר מה שנאמר על ידי היועצת המשפטית של הוועדה, אני מצטרף לכל מה שנאמר. לפי כתב האישום, בין חבר הכנסת כץ לבין בן ארי – שהוא כאמור איש שוק החון מנוסה ביותר – התקיימה מערכת יחסים חברית קרובה ביותר, וכן מערכת יחסים בעלת היבטים כלכליים משמעותיים. מערכת היחסים הזאת התפתחה בין היתר על רקע ההערכה הרבה שרכש חבר הכנסת כץ, ובצדק רב כמובן, ליכולותיו ולכישוריו יוצאי הדופן של בן ארי בתחום ההשקעות והמסחר בשוק החון, שבעטיה הוא כינה אותו למשל "מסי של שוק ההון". מי שיודע, אני אוהד ריאל מדריד...

גדעון סער (הליכוד):

0-4.

אחמד טיבי (הרשימה המשותפת):

הדברים מופנים אליי...

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבלט:

יש עוד כמה אוהדי ריאל מדריד...

גדעון סער (הליכוד):

היית צריך לברך אחרי ההצגה שהיתה אתמול מול סרגוסה ונמנעת מזה ונגעת למשחקים פחות - -

אחמד טיבי (הרשימה המשותפת):

שמרת על שתיקה הרבה ומן...

היו"ר אבי ניסנקורן:

כן, כדורגל זה כדורגל. עוזבים את הכדורגל, חוזרים למציאות.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

חבר הכנסת כץ ביקש ליהנות מהיכולות האלה לשם הפקת תועלת כלכלית לחשבוננו. במסגרת מערכת היחסים הכלכלית בין השניים, אפשר בן ארי לחבר הכנסת כץ לעקוב אחרי פעולותיו במסחר בניירות ערך ולהעתיק אותן, נתן לו עצות והמלצות בנוגע למסחר בשוק החון, שערכן הכלכלי היה רב ביותר, והיה גם בין חבר הכנסת כץ ובן ארי תיאום עסקאות בבורסה לניירות ערך, בלי לסמן אותן כעסקאות מתואמות, דבר שנדרש לפי כללי הבורסה. לכן לחבר הכנסת כץ היה אינטרס אישי משמעותי מאוד לשמר את מערכת היחסים הכלכלית בינו לבין בן ארי, שביגנה כאמור גם זכה לטובות הנאה כלכליות ניכרות.

בד בבד לקיומה של אותה מערכת יחסים הדוקה בין חבר הכנסת כץ לבין בן ארי, פעל חבר הכנסת כץ לקדם את תיקון 44 לחוק ניירות ערך, שאותו יזם בן ארי, ושהעברתו היתה עשויה להביא לבן ארי הטבות כלכליות משמעותיות מאוד בשווי של מיליונים רבים של ש"ח, הן באופן אישי והן מתוקף תפקידו בקבוצת אקויטל בשל ניירות הערך שבהן הוא החזיק, הוא או החברות. בנוסף לכך, תיקון 44 גם היה עשוי להיטיב כלכלית עם חבר הכנסת כץ עצמו, שגם הוא החזיק ניירות ערך בסכומים ניכרים.

חבר הכנסת כץ הניח את הצעת החוק על שולחן הכנסת כהצעת חוק פרטית מטעמו. לאחר אישורה בקריאה טרומית, הוא פעל לניתוב הצעת החוק לוועדת הרווחה בראשותו. בהמשך לכך הוא פעל בנחישות להבטיח את קידומו המהיר של הדיון בהצעת החוק בוועדת הרווחה, ולמרבית הדיונים הובא בן ארי על ידי חבר הכנסת כץ, והוא הציג אותו בפני הוועדה כמומחה אובייקטיבי לשוק החון. בעידודו של חבר הכנסת כץ, נטל בן ארי גם חלק דומיננטי ומרכזי בדיונים, ואף הוחלט כי ייטול חלק בניסוח ההצעה.

לכל אורך הדיונים בוועדה נמנע חבר הכנסת כץ ביודעין מלמסור לחברי הוועדה ולגורמים אחרים שליוו את עבודתה דבר על מערכת היחסים המשמעותית, החברית והכלכלית בין השניים, או על האינטרסים הכלכליים של בן ארי עצמו ושלו עצמו בתיקון החוק.

יתרה מכך, חבר הכנסת כץ הציג בפני ועדת הרווחה מצג כוזב, המתאר את בן ארי כמי שבא מחברה שהנפיקה אג"ח בהיקפים גדולים, דבר שהיה בו ליצור רושם שאין לבן ארי אינטרס אישי בקידום החוק, ואולי אפילו יש לו אינטרס הפוך לכך כמי שמנפיק אג"חים.

גם כשהוגשה נגד חבר הכנסת כץ קובלנה לוועדת האתיקה של הכנסת, שהתייחסה להצעת החוק האמורה ואל דרך קבלתה, הציג חבר הכנסת כץ בפני ועדת האתיקה מצגים חלקיים, חלקם אף כוזבים: בין היתר טען חבר הכנסת כץ, כי היוזמה לתיקון היתה שלו באופן אישי; כי מעורבותו של בן ארי כמומחה שקופה ונטולת אינטרס; שהאינטרס הכלכלי של בן ארי בתיקון התמצה בסכום של 1,550 ש"ח בלבד; שמערכת היחסים בינו לבן ארי היתה על רקע חברי בלבד ולא כלכלי; ושגורמים במערכת הרווחה ידעו על קשר חברי זה.

על רקע המצגים הכוזבים והחלקיים הללו, החליטה הוועדה כי מעשיו של חבר הכנסת כץ אינם עולים כדי הפרת חובה אתית, אך קבעה שיש טעם לפגם בכך שלא יידעה את חברי ועדת הרווחה באותם נתונים. לאחר העברת התיקון לחוק, הקשר החברי והכלכלי בין השניים נמשך, ובן ארי המשיך להעניק לחבר הכנסת כץ סיוע ועזרה כלכלית, למשל: המלצה לרכישת ניירות ערך, בשעה שהוא מחזיק בידו מידע פנים. זה אותו דבר שתיארתי קודם, זה לא מיוחס לחבר הכנסת כץ, אבל - - - והדבר גם הניב לו תועלת כלכלית ניכרת.

בנוסף, אחרי שחבר הכנסת כץ מונה לתפקיד שר, ניהל בן ארי את תשבון ניירות הערך שלו ללא תמורה, בניגוד לחובה שחלה על העברת תשבון ל"נאמנות עיוורת" ומבלי שהדבר דווח לגורמים המוסמכים. עד כאן כתב האישום, ובגינו החלטתי להעמיד את חבר הכנסת כץ לדין בעבירת מרמה והפרת אמונים.

עכשיו אני מבקש לדבר בכמה מילים על העבירה עצמה. סעיף 284 לחוק העונשין קובע עבירה, שכותרתה מרמה והפרת אמונים. זה מופיע באותו פרק בחוק העונשין, שעניינו "עבירות בשירות הציבור וכלפיו" ו"פגיעות בסדרי השלטון והמשפט". מדובר בפרק בחוק העונשין, שכולל עבירות שמיוחדות למשרתי ציבור – פקידי ממשל ונבחרי ציבור, לרבות חברי כנסת. בבסיס העבירות האלה התכלית העיקרית היא כמובן הגנה על כך שמשרתי ציבור יפעילו את הכוח השלטוני שהופקע בידיהם בנאמנות, ורק לטעם שבגינו הופקד בידם הכוח והסמכויות; שמשרתי ציבור לא ינצלו לרעה את תפקידם ואת כוחם במשרה שהם מופקדים עליה, ובייחוד שמשרתי ציבור לא יפעלו מכוח משרתם לשם הפקת טובת הנאה אישית פסולה עבור עצמם, או עבור מי שהם חפצים ביקרם. תכלית האיסור הפלילי של מרמה והפרת אמונים היא לשמור על האמון שהציבור רוחש לתקינות עבודתם של מוסדות השלטון. תשיבותה של התכלית הזו נובעת מכך, שפגיעה באמון כאמור מכרסמת בבית המשפט העליון "בעבודות הקושרות אותנו כבני חברה אחת", "מעודדת זלזול ברשויות הציבור ובעובדי הציבור" ו"מערערת את היציבות התברתית".

כמו שאמרתי בראשית דבריי, יש שלושה ערכים מוגנים באותה עבירה, התכלית שלהם להגן על שלושה ערכים מוגנים: האחד הוא אמון הציבור בעובדי הציבור; השני הוא טוהר המידות של עובדי הציבור, דהיינו פעולתם באופן הגון וישר. פעולה לא הגונה, שאינה ישרה, מובילה לאובדן הסמכות המוסרית של עובד הציבור לפעול בשם הציבור; השלישית פעילותו התקינה של השירות הציבורי. בראש ובראשונה, הגשמת התפקיד הציבורי כנדרש, תוך שעובד הציבור ימנע ממה שמכונה סטייה מן השורה. סטייה מהשורה אסורה, גם אם הדבר נועד לקידום אינטרס אישי, ואפילו ציבורי לגיטימי.

אני יודע שכל אחד ממי שיושב כאן מזדהה עם אותם ערכים ומעוניין שהם יישמרו ויתקיימו גם בעבודת הבית הזה. לכולנו חשוב טוהר המידות ואמון הציבור, בכך שנבחריו פועלים כדין ובנאמנות.

שלמה קרעי (הליכוד):

רק מה עם יאיר לפיד וחוק ישראל היום?

היו"ר אבי ניסנקורן:

לא קרעי, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה, אל תיאלץ אותי להוציא אותך. אני מבקש שההערות האלה לא יחזרו.

שלמה קרעי (הליכוד):

אני רוצה להבין למה ---

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

צבי האוזר (כחול לבן):

הראשון שמביא את הקרקס ---

היו"ר אבי ניסנקורן:

צביקה, בבקשה, אנחנו פה בדיון רציני.

שלמה קרעי (הליכוד):

גם את ---

היו"ר אבי ניסנקורן:

קרעי, עוד פעם אחת, אני מוציא אותך. בבקשה.

חיועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבלית:

לא שאין לי תשובה, אבל זה לא המקום כאן.

במקרה המתואר בכתב האישום, מעשיו של חבר הכנסת כץ פגעו בצורה מהותית וחריגה בכל אחד משלושת הערכים המוגנים בקשר לעבודת הכנסת. לא מדובר בפגיעה מינורית, שנמצאת אולי בתחום האפור, אלא בפגיעה חמורה ומשמעותית שנמצאת עמוק במרחב של הדין הפלילי.

יש מספר תרחישים עובדתיים לעבירת "הפרת האמונים", אבל התרחיש העובדתי הבסיסי ביותר שלה, עניינו בדיוק בדברים שמיוחסים לחבר הכנסת חיים כץ: שימוש בכוח המשרה תוך כדי הסתרה ואף הצגת מצג כוזב, כאשר בעל הסמכות מצוי בניגוד עניינים חריף.

הפעולה הראשונה שאני ביצעתי כשבאתי לבחון את ההתנהגות היא אפיון ניגוד העניינים, שבו היה מצוי חבר הכנסת כץ בתקופה הרלוונטית. הבחינה הזו כוללת שני רבדים ששילובים זה בזה: הראשון הוא בחינת סוג ניגוד העניינים, והשני בחינת עוצמת ניגוד העניינים. אני אסביר, מבחינת סוג ניגוד העניינים – אני אדבר קודם באופן כללי ואחרי זה על היישום – ניגוד העניינים שנובע מקשר מקצועי לא דומה לניגוד העניינים שנובע מקשר אישי קרוב. ניגוד עניינים שנובע מקשר אישי אינו דומה לניגוד עניינים שנובע מקשר כלכלי ומאינטרס קונקרטי להפקת רווח. כל אחד מהמקרים מבסס ניגוד עניינים מסוג שונה, שיש להתייחס אליו בצורה שונה.

מבחינת עוצמת ניגוד העניינים, לא כל מערכת יחסים יוצרת ניגוד עניינים בעוצמה דומה. לא כל מערכת יחסים מחייבת עובד ציבור או נבחר ציבור להימנע מלעסוק בעניינו של מי שהוא בקשר אתו. יש מדרג של עוצמה של ניגוד עניינים, שנובעת מנתונים סובייקטיביים וגם מנתונים אובייקטיביים. לצורך הדוגמה, ביחס לניגוד עניינים אישי, עוצמת ניגוד העניינים שנובע מקשר של ידידות, אינה דומה לזו שנובעת מקשרי משפחה או מקשר של חברות קרובה מאוד. ביחס לניגוד עניינים כלכלי, עוצמת ניגוד עניינים שנובעת מקשר בעבר עם מעסיק לשעבר אינה דומה לזו שנובעת מקשר עם שותף עסקי בהווה. יש הבדל גדול בין עוצמת ניגוד העניינים בין מקרה אחד לאחר.

שני המאפיינים שתוארו, סוג ניגוד העניינים ועוצמת ניגוד העניינים, משפיעים זה על זה ביחס של כלים שלובים. לפני שאני אציג באופן קונקרטי את היישום של הדברים, חשוב להדגיש כי עצם הימצאותו של משרת ציבור או נבחר ציבור בניגוד עניינים זו לא עבירה, לכולנו יש מערכות יחסים שמציבות אותנו בניגוד עניינים. איננו נדרשים חלילה להפסיק קשרים חבריים או כלכליים, כשאנו מצטרפים לשירות הציבורי, או מה כן? מה שמצופה ממי שהוא נאמן של הציבור זה לא לבצע פעולות תוך שהוא מצוי בניגוד עניינים; לא כל שכן פעולות למען מי שהוא מצוי עמו בניגוד עניינים. פעולה תוך כדי ניגוד עניינים יכולה כמובן בנסיבות חמורות גם לגבש עבירה פלילית. מה שעוד מצופה זה להגיד ולגלות בגילוי נאות את אותו ניגוד עניינים, לפני שמקבלים החלטה כלשהי או מבצעים פעולה כלשהי.

כפי שמתואר בכתב האישום, מצאתי בעניינו של חבר הכנסת כץ כי ניגוד העניינים שהוא היה מצוי בו שעה שהוא פעל כיושב ראש ועדה לקדם את תיקון 44 לחוק נירות ערך, הוא ניגוד עניינים חריף שמצוי ברף גבוה מאוד. מסקנה זאת מבוססת על אותם שני נדבכים. מבחינת סוג ניגוד העניינים, מצאתי שמתקיימות שתי זיקות של ניגוד העניינים באופן משולב. הזיקה הראשונה, עניינה באותו קשר אישי עם חבר שהוא במעמד שווה לבן משפחה במקרה הזה; והזיקה השנייה היא זיקת הקשר הכלכלי. השילוב של שתי הזיקות מבחינת סוג ניגוד העניינים, מציבה את פוטנציאל ניגוד העניינים ברף מאוד גבוה.

הקריטריון השני הוא עוצמת ניגוד העניינים, ואני אתייחס לכל זיקה בנפרד. ביחס לניגוד העניינים שעניינו בקשר האישי, בחנתי את טיב הקשר האישי של חבר הכנסת כץ לבן ארי. כמו שמתואר בכתב האישום, החברות בין השניים היא חברות אישית קרובה מאוד, חברות שכוללת מפגשים על בסיס שבועי, לפעמים אף מספר פעמים בשבוע, חברות שדומה מאוד לקשרי משפחה מדרגה ראשונה. יש הרבה ראיות לדברים האלה, וחברות בעוצמה כל כך גבוהה, שבגינה סברתי לאחר השימוע שנערך לחבר הכנסת כץ, כי החטבות הכלכליות שקיבל בשנים הרלוונטיות לכתב האישום הן הטבות שיש קושי לראותן כהטבות המגבשות עבירות שוחד. התייחסתי לזה קודם, החברות היא כל כך קרובה כמו בן משפחה, שזה למעשה מה שבין השאר הסיר מהשולחן את עבירת השוחד מבחינתי, אבל בה בעת זה מקשה מאוד לגבי העבירה של מרמה והפרת אמונים, כי זה יוצר ניגוד עניינים הרבה יותר חריף וסיטואציה שבה אסור לקבל החלטות במצב הזה ואסור לפעול למען האינטרסים במצב הזה, בטח בלי שאתה מגלה את זה.

ביחס לזיקת ניגוד העניינים הכלכלי, בחנתי את טיב הקשר הכלכלי בין חבר הכנסת כץ לבין בן ארי, וכפי שמתואר בזמן האישום, בזמנים הרלוונטיים לכתב האישום, אפשר בן ארי לחבר הכנסת כץ להגיע

למשרדו, לעקוב אחר פעולותיו במסחר בניירות ערך ולחזק אתו, וכן נתן בן ארי לחבר הכנסת כץ עצות וטיפים בנוגע למסחר בשוק החון. הוא לא עשה את זה עם אנשים אחרים, הוא עשה את זה עם חבר הכנסת כץ.

לאור כישוריו ויכולותיו של בן ארי ומיומנותו החריגה במסחר בשוק החון, היה לכל אלה ערך כלכלי רב מאוד לחבר הכנסת כץ. חבר הכנסת כץ ובן ארי, כאמור, גם תיאמו ביניהם עסקאות בבורסה לניירות ערך במיליוני שקלים, לרבות סביב אותם ימים שבהן התכנסו ישיבות ועדת הרווחה לדון בתיקון 44, והן נמנעו מלסמן אותן כעסקאות מתואמות כנדרש לפי כללי הבורסה.

על הרקע הזה היה לחבר הכנסת כץ גם אינטרס כלכלי משמעותי מאוד לשמר את מערכת היחסים המעולה והקרובה בינו לבין בן ארי, שנשאה עמה תועלת כלכלית רבה לחבר הכנסת כץ. בד בבד עם קיומה של מערכת היחסים האמורה בין חבר הכנסת כץ לבן ארי, הוא פעל גם לקידום תיקון 44 כאמור לחוק ניירות ערך, והתיקון הזה כשלעצמו היה צפוי להניב לבן ארי הטבות כלכליות משמעותיות ביותר, ממש לא 1,500 שקל – גם באופן אישי וגם מתוקף תפקידו בקבוצת אקוויטל, בשל נירות ערך שבהן הוא החזיק. בצד זה, אותו תיקון גם היה עשוי להטיב כלכלית גם עם חבר הכנסת כץ עצמו בשל החזקותיו האישיות שלו באג"ח.

עד כאן לגבי עוצמת ניגוד העניינים והחריגות שלו. לכל הפחות, היה מצופה מחבר הכנסת כץ לדווח במדויק ובאופן מלא על ניגוד העניינים הזה ליועץ המשפטי של הכנסת ולחברי הוועדה או לחברי הכנסת עצמם; אלא שאז, אם היה מדובר ליועץ המשפטי של הכנסת, ספק רב אם היה יכול לקדם את החוק בוועדה שבראשותו. הדברים לא נאמרו, כזאת לא נעשה.

אחרי שנמצא כי טיב ניגוד העניינים ועוצמתו ניצבים ברף גבוה מאוד, נפניתי לבחון את טיבה של הפעולה שנקט חבר הכנסת חיים כץ במסגרת תפקידו בזמן שהיה בניגוד העניינים המתואר. לעניין זה, כאן המקום להבהיר שלפי פסיקת בית המשפט העליון בעבירת מרמה והפרת אמונים יש "מקבילית כוחות" בין עוצמת ניגוד העניינים מצד אחד לבין טיב הפעולה שנעשת מהצד השני. ככל שעוצמת ניגוד העניינים רבה ומשמעותית יותר, נדרשת פעולה מינורית יותר כדי לחצות את הרף הפלילי; וככל שהפעולה משמעותית יותר, אפשר להסתפק בניגוד עניינים פחות עוצמתי. במקרה הזה, כמו שאמרת, ניגוד העניינים הוא בעוצמה חריפה מאוד, אבל גם הפעולה בעוצמה חריפה מאוד.

בכל מקרה, גם כשיש ניגוד עניינים, לא כל פעולה מגבשת עבירה פלילית. צריך לבחון מה היא טיב הפעולה שנעשתה במסגרת התפקיד. כאן אני רוצה לדבר על ארבעה רכיבים שאותם בחנתי. הראשון הוא המרחב שבו בוצעה הפעולה; השני הוא סוג הסמכות המופעלת; השלישי הוא השפעת הפעולה על גורמים נוספים; והרביעי אם הפעולה כללה גם רכיב של מרמה.

ביחס למאפיין הראשון, המרחב שבו בוצעה הפעולה, אני אומר את הברור בעיני – אמרתי את זה גם בדגשים בראשית דבריי – מתחם הפעולה שבו פועל חבר הכנסת במסגרת תפקידו, חייב להיות רחב מאוד וטוב שכן. דומני כי מתחם הפעולה של חבר כנסת הוא רחב יותר משל כל משרת או נבחר ציבור אחר, ובצדק. אני לא מעוניין להצר כלל וכלל את מרחב הפעולה של חברי הכנסת. ההפך הוא הנכון, לתפיסתי לחברי הכנסת צריך להיות מרחב פעולה גדול מאוד, שיהלום את חובתם להגשים את רצון הבוחר בצורה המיטבית. לכן במקרים מסוימים יש לאפשר לחבר הכנסת להגשים את רצון הבוחר, גם אם הוא מצוי ביחס אליו בניגוד עניינים מסוים. אבל אם בתוך אותו מרחב פעולה ייחודי, שהוא רחב מאוד בצדק, יש תחום ברור גם של פעילות אסורה, כתב האישום הזה הוא דוגמה ברורה ומובהקת להימצאות חבר כנסת עמוק בתוך השדה האסור שמקים עבירה פלילית.

כתב האישום לא עוסק בהתנהגות שהפגם הגלום בה הוא משהו לא אסתטי או לא אתי. ההתנהגות שמיוחסת לחבר הכנסת כץ בכתב האישום מצויה בגרעין הקשה של עבירת מרמה והפרת אמונים, מדובר בהפרת סמכות של יושב ראש ועדה תוך ניגוד עניינים חריף ותוך מצג מרמתי, שנועד להסתיר את ניגוד העניינים, וזאת בין השאר מביא גם לטובת הנאה אישית לחברו וגם לו עצמו.

ביחס למאפיין השני, סוג הסמכות המופעלת, אני מבקש להגיד שכתב האישום לא עוסק בהצבעת חבר כנסת במליאת הכנסת – שם מרחב הפעולה של חבר הכנסת הוא למעשה בלתי מוגבל – אלא בהתנהגות של חבר כנסת כיושב ראש ועדה בכנסת, תוך הפעלת סמכויות שניתן לקרוא להן סמכויות מעין מנהליות, שקשורות לניהול עבודת הוועדה. בהקשר הזה של הצבעה במליאת הכנסת, הדוגמה הבולטת לכך היא שחבר כנסת יכול לפעול גם בשעה שהוא מצוי בניגוד עניינים. הוא יכול להצביע על הצעת חוק שמטיבה גם עם עצמו באופן אישי או עם מי שחבר הכנסת מצוי עמו בקשר. על פי חוות הדעת של היועץ המשפטי של הכנסת שמקובלת גם עלי, ככלל אין רואים חבר כנסת מנוע מעצם הליך ההצבעה במליאה על פי חוק, גם כאשר הוא מצוי בניגוד עניינים בקשר לאותו חוק, ובלבד שהוא יצהיר על ניגוד העניינים שהוא מצוי בו. זאת למשל בשונה מחבר ממשלה, שאני נותן להם את היעוץ, או מפקיד ציבור אחר.

כך למשל בקשר לחוק של מתווה הגז, הודיעו מספר חברי כנסת וביניהם חבר הכנסת חיים כץ עצמו, כי הם אינם מתכוונים להצביע על הצעת החוק במליאה, וזאת משום שהם בניגוד עניינים בשל קשרי חברות עם קובי מימון, שצפוי היה להיות מושפע כלכלית מאישור מתווה הגז. על הדבר הזה הוא פנה ליועץ המשפטי לכנסת וקיבל הודעה, שאף על פי שחברי כנסת מצויים בקשר אישי עם מימון, שמונע מהם לדעתם לפעול ולהצביע במליאה בקשר לאותו מתווה גז, הם רשאים להצביע במליאה ודווקא במליאה, והוא סייג, דווקא במליאה להבדיל מוועדות הכנסת. הוא לא ידע שיהיה התיק הזה, אבל יש את המכתב שלו שאומר את הדברים בצורה מפורשת.

וגם אז בהצבעה במליאה, הוא ציין שיש צורך שהם יצהירו על טיב קשריהם עם מימון קודם להצבעתם. יש מכתב שלו לחבר הכנסת כבל, שנמצא ברשותי. לכן ואף על פי שחבר הכנסת כץ לא הצהיר על ניגוד העניינים שהיה מצוי בו עם בן ארי, עצם בחירתו להשתתף בהצבעה במליאת הכנסת בקשר להצעת החוק בתיקון 44 לחוק ניירות ערך, אפילו שהיה מצוי בניגוד עניינים, ואפילו חריף, עם בן ארי שנהנה מהחוק, לא מיוחסת לו כמעשה עבירה.

יואב קיש (חליכוד):

רק שאלת הבהרה להבין את לוחות הזמנים. נכון שכתב האישום עוד לא היה, אבל האם כל המקרה תקשורתי היה לפני ההצבעה על הגז? יכול להיות שזה היה כאיזשהו לקת? אני שואל מבחינת לוחות הזמנים, אני לא מדבר על התיק.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

לא, אתה שואל שאלה של לוחות זמנים, זו שאלה מתקדמת יותר. אני לא ידעתי על זה ואני לא התעסקתי בתקשורת של 2010.

יואב קיש (חליכוד):

אתה לא, אבל כשאתה אומר שחיים כץ בהצבעה על הגז העיד על ניגוד עניינים, אני שואל אם האירוע וכל הסיבוב התקשורתי היה לפני או שהיה אחרי, שאלה לחבחרה, כי ברור שהתיק הגיע אחר כך.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

יש תאריכים, אני יכול להגיד לך, זה היה לפני. האירוע היה לפני.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

קיש, עזוב.

שלמה סרעי (חליכוד):

זה לא עזוב בכלל, אנחנו רוצים להבין את זה אבי.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

מה אתה רוצה להבין?

שלמה סרעי (חליכוד):

זה שחיים הצהיר על ניגוד עניינים, אם זה קרה אחרי הסיפור עם ועדת האתיקה, אז הכול בסדר, זאת לא איזושהי הוכחה - - -

יואב קיש (חליכוד):

ברור, אחרי. חיים, זה היה אחרי?

תיים כץ (הליכוד):

אני לא מדבר. כשיהיה לי מה לתגיד, אני אגיד, כי לפחות אני מבין בחומר.

יואב קיש (הליכוד):

להבנתי זה היה אחרי.

קרו ברק (הליכוד):

אבל היועץ המשפטי אמור לדעת את זה וגם לענות.

קריאה:

או שהוא לא.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

בהקשר הזה יצוין כי לא אחת פונים גם חברי כנסת מיוזמתם לבירור מגבלות שחלות עליהם בנסיבות מסוימות, שבהן עולה חשש כי יימצאו בניגוד עניינים. כך למשל חבר הכנסת לשעבר דני זנון, ששימש יושב ראש השדולה למען אלמנות ויתומי צה"ל, פנה אל ועדת האתיקה מראש.

אורית פרקש הכהן (כחול לבן):

אבי, יש לי שאלת הבהרה לפני שנמשיך.

היו"ר אבי ניסנקורן:

לא, לא עכשיו.

אורית פרקש הכהן (כחול לבן):

אבל זה קשור לנקודה הזאת.

היו"ר אבי ניסנקורן:

לא עכשיו. אני מבקש שהוא ישלים את הדברים שלו בלי הפרעה, אחר כך תשאלי שאלת הבהרה.

אורית פרקש הכהן (כחול לבן):

שאלת הבהרה בסוף?

היו"ר אבי ניסנקורן:

כן.

משה אבוטבול (ש"ס):

אם היית ליכודניקית, היית שואלת...

אורית פרקש הכהן (כחול לבן):

בדיוק, זה מה שאני רואה.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

יש פה שיקוף של הדין הקיים, זה דין שהייב להיות ידוע, אין פה שום חידוש. יש כמה דוגמאות, שגם ציינתי במכתב שצירפתי, דוגמאות מהעבר, למשל של חבר הכנסת דני זנון ששימש יושב ראש השדולה למען

אלמנות ויתומי צה"ל, אל ועדת האתיקה בנושא קידום של הצעת חוק שתטיב עם קבוצה של אלמנות צה"ל, ביניהן גם אמו. הוא פנה מראש. יש מקרים אחרים, שהיו עניינים ידועים ומוכרים, כמו המקרה שחבר הכנסת שי חרמש פעל לקידום עניינים שקשורים לענפי החקלאות בתוקף היותו יושב ראש השדולה החקלאית בכנסת, תרף היותו חבר קיבוץ שבקיבוצו קיימים בין היתר ענפים אלה, וחבר הכנסת דוד אזולאי זכרונו לברכה שפעל לקידום הטבות מס לעיר עכו שהוא גר בה. יש כמובן דוגמאות רבות נוספות, ואני לא אפרט.

בשונה מהמקרים האלה, שאני לא רואה בהם שום פסול, ואני לא מעלה על דעתי בשום אופן שהייתי בוחן אותם בכלים פליליים או בכלים אחרים, בענייניו של חבר הכנסת כץ, ניגוד העניינים שבו הוא היה נתון, לא נבע מעובדת היותו תושב אזור מסוים או בן למשפחה מסוימת ולא היה ידוע גם. הוא נבע מחברות אישית קרובה ומאינטרסים כלכליים משמעותיים ביותר, שמקורם בפעולות מסחר שאותן הוא בחר לבצע. זה כמובן לגיטימי, אבל אף אחד לא ידע על זה. ניגוד העניינים של חבר הכנסת כץ לא היה מוכר וידוע לגורמים הרלוונטיים, ואף הוסתר על ידו באופן פעיל.

לכן מעשה העבירה שמיוחס לחבר הכנסת כץ בא לידי ביטוי בעיקר באופן בו הפעיל את סמכויותיו כיושב ראש של ועדה. כמו שציינתי, קיים הבדל גדול בין הפעלת סמכויות של יושב ראש ועדה בכנסת לעניין ניהול עבודתה, לבין פעולה של חבר כנסת בתפקידו הפרלמנטרי. זה לא הבדל דק או סמנטי. ליושב ראש ועדה יש סמכויות ביצוע מנהליות נוספות על הסמכויות של חבר כנסת: הוא קובע את זמני התכנסות הוועדה; איזה נושא יעלה בידי הוועדה; באיזה קצב ידונו בדברים; מי יופיע בפני הוועדה – שזה מאוד חשוב; איזה מצג יעמוד בפני חברי כנסת שחברים בוועדה וגם במליאה; וסמכויות מנהליות נוספות. זו פונקציה מנהלית, שיש לה השפעה רבה, והיא שניצבת בסופו של דבר בבסיס העבירה שמיוחסת לחבר הכנסת כץ. הפונקציה המנהלית הזאת גם גוררת חובות ביחס לחובת הגילוי שנתונה ממילא על חבר כנסת, ומשמעותית הרבה יותר גם לעניין הפעלת סמכויות מנהליות.

בתוך כך, כמו שאמרת, יש גם טובות הנאה כלכליות שצמחו מהעניין הזה. למעשה, במרבית הדיונים באותה ועדה השתמש חבר הכנסת כץ בסמכויותיו כדי להביא את אותו בן ארי לשכנע את חברי הוועדה לתמוך בהצעת החוק. כמו שצוין קודם, הוא הוצג כמנחה אובייקטיבי לשוק ההון. הוא נטל חלק דומיננטי ומרכזי בדיונים, ואף הוחלט שהוא ייטול חלק בניסוח ההצעה.

לאחר הדיון, הגישה תנועת אומ"ץ קובלנה נגד חבר הכנסת כץ "בגין העברת חוק המטיב עם חברת ישראל מקו, שהוא מתזיק באורח אישי במניותיה". זה מופיע בפניכם, ראיתי שצירפו לכם את הדיון בוועדת האתיקה. כדאי לקרוא אותו, את החלטתה ובהחלטה יש גם את הטענות. חשוב לקרוא כדי להבין שזה לא הדיון שהיה בפניי, אין שום דמיון. הקובלנה באמת כללה חלק מאוד מצומצם של ההתנהגות הפסולה של חבר הכנסת כץ, וזאת משום שגם בפניה הוסתר חלק נוסף ומשמעותי של אותה התנהגות.

הרכיב השלישי לעניין שבחנתי - זה ההשפעה הפסולה על גורמים נוספים, ובעניין הזה, כמו שנאמר, הייתה השפעה על לפחות שני גורמים - למעשה, על שלושה. המקום הראשון זה ועדת הרווחה עצמה שחבר הכנסת כץ עמד בראשה, שממנה הוא הסתיר מידע מחותי ויצר מצג שווה שעשוי היה להשפיע על חברי הוועדה ועל הגורמים המקצועיים שהופיעו בה - הדבר הזה גם השתלשל כמובן למליאת הכנסת. המקום השני זה ועדת האתיקה של הכנסת, כמו שפירטתי לעיל.

הרכיב הרביעי שציינתי לעניין הפעולה שנושאת בניגוד עניינים - זה האם הפעולה כללה גם אלמנט של מרמה. במקרה הזה, לצערי, התישבה היא גם חיובית - חבר הכנסת כץ הסתיר מוועדת הרווחה שהוא עומד בראשה, לרבות הח"כים שהיו חברים בה, וגם מוועדת האתיקה, לרבות הח"כים שהיו חברים בה, נתונים מחותיים. ההסתרה לא לבשה רק אופי פסיבי, אלא היא כללה גם יצירת מצג כוזב אקטיבי. אם אני חוזר למקבילת הכוחות שתארתי, שני הצדדים שלה הם תמורים מאוד - גם ניגוד העניינים הוא ברף חמור מאוד וחרף וגם הפעולה.

כשבחנתי את המעשה שביצע חבר הכנסת כץ, כמתואר בכתב האישום על פי ארבעת המאפיינים האמורים, טיב ניגוד העניינים ועוצמתו, מצאתי שמדובר במקרה חריג מאוד, ושיש פגיעה משמעותית בשלושת הערכים המוגנים שניצבים בבסיס עבירת הפרת האמונים. זה, לטעמי, לא מקרה גבולי, לא בתחום אפור - זו התנהלות שמצויה בגרעין הקשה של האיסור הפלילי שבאופן חריג מצדיקה גם העמדה לדין פלילי, וזה עניינו של כתב האישום.

לסיום אני מבקש להדגיש - זו לא התנהגות רגילה ומקובלת של חבר כנסת, שביחס אליה אין לדין הפלילי כל תפקיד, וזו גם, לטעמי, לא התנהגות בתחום האפור שראוי היה להימנע מלהתערב בעבודת חברי הכנסת, כולל בוועדות הכנסת. אני משוכנע שהעמדה לדין של חבר הכנסת כץ במקרה הנוכחי לא תפגע בדרך כלשהי בעבודה השגרתית והטובה של חברי הכנסת, ועדות הכנסת ומליאת הכנסת, אלא ההיפך הוא הנכון - העמדה לדין במקרה הזה רק תחזק את אמון הציבור בעבודת הכנסת, ועדותיה וחבריה.

יואב קיש (הליכוד):

השאלה הייתה ליועמי"ש.

ארבל אסטרטחו:

הרבה פעמים חברי הכנסת נאלצים, כמו שאתם יודעים, להצביע - לא בדיונים כאלה - לא בגלל אמונתם והכרעתם האישית, אלא כחלק מאיזה שהוא קולקטיב ומשמעת סיעתית, ולכן יש הבדלים משמעותיים בין חברי הכנסת לבין עובדי הציבור בכל מה שקשור לניגוד עניינים. רציתי פשוט את הנקודות האלו לתת כרקע. אני אתן ליועץ להשלים.

אורית פרקש הכחו (כחול לבן):

לפי עמדת הייעוץ המשפטי של הכנסת - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

אורית, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. תכבדי את ההתנהלות.

אורית פרקש הכחו (כחול לבן):

אבי, זה דיון מעין שיפוטי, אנחנו צריכים להבין על מה מדברים.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אורית, אני מבקש ממך להפסיק.

אורית פרקש הכחו (כחול לבן):

אבל - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני מנהל את הדיון. את לא תנהלי במקומי. אני החלטתי שזהו. היועץ המשפטי, בבקשה.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

אני רוצה להשלים כמה דברים בראייה שלנו. אני מודד את הדברים לפי הדין הפלילי. אם מישהו מעלה על דעתו שהוא יקבל מיליון שקל ובתמורה לזה הוא יעביר הצעת חוק בצורה נסתרת, מתחת לשולחן - - שמעתי קודם את חברת הכנסת איילת שקד שאמרה שאין דבר כזה ניגוד עניינים של חברי כנסת, שלעולם לא יהיה, לא משנה מה. בסוף הדברים ייקבעו במקומות המוסמכים. אם מישהו מעלה על דעתו שהוא יקבל כסף בסכום גדול ובתמורה לזה הוא יעביר הצעת חוק למען בעל האינטרס - זה שוחד. גם לחבר כנסת, לא יעזור כלום. לא צריך להפוך את זה לעיר מקלט לעבריינים.

גדעון סער (הליכוד):

זה שוחד, לא ניגוד עניינים.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

גם הפרת אמונים, פעולה שהוא עושה - - יכולות להיות רמות נמוכות יותר. זה לא עיר מקלט שאפשר לעשות כל מה שרוצים. יש פער עצום - אני אשמח לחוות הדעת של היועץ המשפטי לכנסת שאני מסכים עם כל מילה - בין הפעולה שמתבצעת כשמרימים אצבע, וזה בדיוק מה שקרה במתווה הגז כי בסוף יש עניין קואליציה מול אופוזיציה, לבין דברים אחרים. כשפונים אליכם כדי לקדם עניינים ואינטרסים, בוודאי שאפשר לקדם, זו העבודה שלכם. למה אין פה מאות ואלפי חקירות? אמרתי לכם, אני מקבל פניות, יש תלונות. אי אפשר לפרסם כל דבר. אני סוגר כשאני לא רואה שום - - יש לי בעיה להיכנס לפעולות של חברי כנסת. פה היה מקרה מאוד מאוד חריג שאני לא חושב שהוא מאפיין את העבודה הפרלמנטרית.

קארין אלהרר (כחול לבן):

אתה יכול לשים את האצבע על מה היה חריג?

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

אמרת שהיה פה מקרה של ניגוד עניינים מאוד חריף במובן של תברות אישית מאוד קרובה עד כדי רמה של משפחה, ושהיו אינטרסים כלכליים מאוד מאוד משמעותיים. אם הוא פונה אליך ואומר לך, "אני רוצה שתקדם את החוק הזה" - אין בעיה, לך ליועץ המשפטי של הכנסת, תגיד לו, "תדע לך שהאיש הזה הוא את שלי, תבין שהאיש הזה מסייע לי מבחינה כלכלית, האם אני יכול לקדם את החוק הזה לוועדה?". אין בעיה שהוא ייקח את זה לוועדת הרווחה, זה לא הסיפור.

קרו ברק (הליכוד):

זו לא עבירה.

אתמד טיבי (הרשימה המשותפת):

אי אפשר לקרוא חבר כנסת לסדר במקום הגשת כתב אישום על ההערה הזאת.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

זה לא אתיקה. בעיני זה פלילי, זה חוצה את הרף הפלילי.

גדעון סער (הליכוד):

אם הוא היה הולך ליועץ המשפטי - זה כבר כשר. אם הוא היה הולך ליועץ המשפטי ואומר לו - זה כבר לא פלילי. זה עובר ככה מפלילי ללא פלילי.

אורית פרקש הכהן (כחול לבן):

אבל אמרת שהוועדה הייתה עוצרת אותו.

קרו ברק (הליכוד):

כל מה שהוא היה צריך לעשות זה ללכת - -

מכלוף מיסקי זוהר (הליכוד):

אתה מייצר פה תקדים - כל חבר כנסת צריך לבוא כל פעם ליועץ משפטי לפני שהוא עושה פעולה. אנחנו לא יכולים לעבוד בשיטה שכל דבר צריך אישור משפטי.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני לא אאפשר שאלות נוספות.

צבי האזור (כחול לבן):

אבי, יש פה טעות בשימוש במונחים.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אנחנו בדין.

קריאה:

אז תדון עוד יום.

חיים כץ (הליכוד):

לא קיבלתי שקל אחד. אתה יודע להוכיח?

יעל גרמו (כחול לבן):

אנחנו חייבים לקבל תשובות מהיועץ המשפטי.

אורית פרקש הכהן (כחול לבן):

אבי, תפנה לדף של סדר היום.

צבי האזור (כחול לבן):

אבי, יש פה הבהרה חשובה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אם למישהו יש שאלת הבהרה - -

יואב קיש (הליכוד):

אבי, הוא לא ענה על השאלות ששאלנו.

צבי האזור (כחול לבן):

לגדר הדיון.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אנחנו צריכים לשמוע את הטענות על עילות החסינות ואת התשובות על עילות החסינות ויהיה דיון מלא בנושא הזה. אנחנו עוד לא שם. אנחנו כרגע בהסבר על כתב האישום.

יואב קיש (הליכוד):

שאלתי שאלה שאני מבקש עליה תשובה. הוא לא ענה על השאלות שלי, הוא ענה רק לה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני מבקש שלא יהיו יותר התפרצויות לדברי היועץ המשפטי, אני לא אסבול את זה.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

ניסיתי לענות, אבל כל תשובה נתקלת בצעקות.

היו"ר אבי ניסנקורן:

כל מי ששאל שאלה יקבל תשובה. זה לא דו שיח. היועץ המשפטי הציג את כתב האישום. אנחנו אחר כך עוברים לדיון על עילות החסינות. מי שפותח את הדיון על עילות החסינות זה באת כוחו של חיים כץ. היא מציגה את עמדתה לגבי התקיימות עילות החסינות. אנחנו עוד לא שם.

תמר זנדברג (המחנה הדמוקרטי):

יש לנו שאלות על מה שהוצג בכתב האישום.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני רוצה להבהיר לכולם - אנחנו לא פה בדיון על כתב האישום, האם הוא מוצדק או לא מוצדק.

תמר זנדברג (המחנה הדמוקרטי):

מה שהוצג.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

אני עוד פעם רוצה להגיד לכם - אנחנו לא פה בדיון של ההליך הפלילי של כתב האישום.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

אבל יש השלכות - -

תמר זנדברג (המחנה הדמוקרטי):

אבי, זה לא רציני.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

אל תגידי "לא רציני".

תמר זנדברג (המחנה הדמוקרטי):

הוצג משהו על ידי היועמ"ש. יש לנו שאלות על זה.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

לא אמרתי שלא תשאלו. אתם חיים להבין את סדר הדיון. אנחנו לא דנים פה בתיק הפלילי, עם כל הכבוד לנו, אנחנו דנים בעילות החסינות. עילות החסינות הן נושא הדיון שעליהן יש לנו סמכות לדון, וזה בלבד. צריך להבין את סדר הדיון. התפקיד שלנו הוא לכבד אותו. אנחנו לא ערכאה משפטית שמכריעה.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

אתה טועה.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

אני קורא לך לסדר פעם ראשונה. אל תגידי לי, "אתה טועה". תפסיק להפריע לי. היחידה שיכולה להגיד לי שאני טועה בנושא הזה זו היועצת המשפטית של הוועדה. אנחנו לא מכריעים פה בנושא הפלילי, כן או לא, זה לא תפקידנו, זה לא סמכותנו. אנחנו דנים האם עילות החסינות מתקיימות או לא מתקיימות. צריך להבין את סדר הדברים. בבקשה לא להפריע ליועץ המשפטי, הוא עדיין משיב על השאלות שנשאלו. אחר כך נעשה עוד פעם שאלות וניתן לו להשיב, ואז נעבור לדיון על עילות החסינות.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

האמת שעל כל השאלות שנשאלו עניתי במהלך הדברים שלי.

יואב קיש (הליכוד):

לא על מה ששאלתי.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

גם על מה שאתה שאלת.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

הוא ענה.

יואב קיש (הליכוד):

אני לא מבין. אתה רוצה שאני אגיד לך למה? אני מבין שיש שוק חופשי. אני יכול להרחיב טיפה בעניין הזה?

חיים כץ (הליכוד):

שיסביר, כי הוא חושב שהוא צודק. גם הוא לא מבין.

יואב קיש (הליכוד):

אני מבקש לחבין מהות, זה נושא מהותי.

חיים כץ (הליכוד):

אז תסביר. תסביר מה זה תיקון 44.

היו"ר אבי ניסנקורן:

חיים, אתה לא יכול להתערב.

חיים כץ (הליכוד):

תקשיב, שותים את דמי. שיסביר, כי הוא לא מבין את זה. הוא עשה אותי רמאי.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני לא חושב שהוא צריך לתת תשובה על השאלה הזאת.

יואב קיש (הליכוד):

למה?

היו"ר אבי ניסנקורן:

כי זו לא התנהלות.

יואב קיש (הליכוד):

אבי, שהיים לא יתערב, הוא לא רלוונטי. אני מתעסק בהשקעות בשוק ההון ברמת האישי, מכיר את הדברים האלה. אני אומר לך, אני מסכים עם מה שאמר פה היועץ המשפטי, אני גם חושב שזה תיקון חוק נחוץ שמיטיב עם הציבור. אני יכול גם להרחיב מה זה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

לא צריך.

יואב קיש (הליכוד):

בסדר. כאיש שוק ההון אני יכול לומר לך שלחוב שנסחר בבורסה יש קונים ומוכרים, הוא עולה ויורד. ברגע שהתיקון הזה נכנס לתוקף הוא לא תשפיע כלום רטרואקטיבי, הוא לא שינה כלום כלכלית. אני לא מצליח לחבין את הטענה הכלכלית בבסיס האמירה שלך - שמישהו שעשה את החוק הזה הרוויח אישית מחעניין הזה. זה נראה לי קשקוש לפי ההבנה הכלכלית שלי.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

אתה מכיר את חוק ליטו?

רויטל סויד (העבודה-גשר):

אני רוצה שהיועץ המשפטי יתייחס בבקשה לשאלה האם ניתן עכשיו, בפעם הראשונה, מבלי שהתקיים דיון, בלי שורטטו גבולות, בלי שהתקיים אפילו דיון כזה במקרים אחרים – האם ניתן להגיש כתב אישום שמייחס כוונה פלילית עם כוונות זדון?

אם הוא היה עושה בדיוק את אותו דבר, רק מביא מישהו אחר שישב בוועדה ויסביר, מומתה אחר, האם זה היה משנה את פני הדברים! זו דוגמה אחת. זה לא שהיה אי פעם דיון בכנסת ישראל שהתייחס לגבולות ניגוד העניינים, זה לא שהיה אי פעם דיון כמו שמתקיים פה עכשיו. דיון שבו, למעשה, בא היועץ ואומר – לא סתם שאלנו – אם הוא היה אומר אם זה מטיב או לא מטיב, זה היה מחדד.

אף פעם לא התקיים דיון כזה. כל אחד מביא פה מהתחושות האישיות שלו. אורית מביאה: הייתי פעם עובדת ציבור ולא ידעתי. קארין מביאה מענייני פנית הציבור ותמי מביאה ליושבת-ראש ועדה. לכן השאלה פה: האם זה נכון וראוי להגיש כתב אישום בפעם הראשונה על דברים כאלה בלי שאנחנו מעולם דנו בזה, לא אנחנו, לא קודמינו בתפקיד, עשרות שנים.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

אין לי מה לענות. אני לא יודע מהי השאלה.

רויטל סויד (העבודה-גשר) (העבודה-גשר):

השאלה היא אם נכון - - -

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

אם הגשתי כתב אישום, לדעתי כן.

רויטל סויד (העבודה-גשר) (העבודה-גשר):

אתה מקל ראש בחברי הכנסת שרוצים לעשות את עבודתם נאמנה ולא שרטטו לנו מעולם את גבולות - - - מעולם לא היה דיון כזה קודם.

היו"ר אבי ניסנקורן:

השאלה הבאה לאוסאמה.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

אני רק רוצה להגיד שאני חס וחלילה לא מקל ראש. אני מכבד מאוד את כולם. אבל אני חושב שיש פה מתלוקת עקרונית. היא חושבת שצריך לזכות – שיהיה משפט ויזכו. היא חושבת שיש טעות בהגשת כתב האישום.

מכלוף מיקי זוהר (חליכוד):

אנחנו חושבים שלא היה צריך להגיש כתב אישום.

רויטל סויד (העבודה-גשר):

כשלא מתקיים דיון ענייני על זה - - - ואנחנו פעם ראשונה שומעים את זה, אז אתה לא יכול לחקל בזה ראש.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

חס וחלילה.

חיים כץ (הליכוד):

אתה לא יכול להקל ראש ולשלוח בן אדם למשפט סתם כאין לך בסיס.

יעל גרמן (כחול לבן):

--- את חושבת שמישהו מחברי הכנסת כאן לא היה מבין שאנחנו --- ניגוד עניינים? את באמת מעלה בדעתך שרק בגלל הדיון הזה אנחנו פתאום נבין מה זה ניגוד עניינים?

היו"ר אבי ניסנקורן:

יעל, רויטל – די.

אני חייב לתודד: אנחנו דנים פה בעילות החסינות. צריך להבין איפה אנחנו נמצאים:

רויטל סויד (העבודה-גשר):

ברור, לכן לאור כל מה שאמרתי, אני חושבת שהוא צריך ---

קטי קטרין שטרית (הליכוד):

אבי, זה מאוד חשוב לנו בעבודה, במיוחד לכל החברים החדשים ---

היו"ר אבי ניסנקורן:

בסדר. אז נשאלות שאלות.

קטי קטרין שטרית (הליכוד):

--- שלא יודעים את הגבולות.

יעל גרמן (כחול לבן):

את לא היית יודעת את הגבול באמת? אני סומכת עליך.

קטי קטרין שטרית (הליכוד):

--- אבל אם אתה ---

היו"ר אבי ניסנקורן:

קטי, לא קיבלת רשות דיבור. אין הערה – יש רשות דיבור. אוסאמה, בבקשה.

אוסאמה סעדי (הרשימה המשותפת):

אדוני היושב-ראש, כבוד היועץ, נפגשתי באופן אישי עם חבר הכנסת חיים כץ, שמעתי אותו. קיבלנו את החומר ואת כתב האישום. באמת, איך שחתחילה החקירה, אני חושב שהחקירה הייתה מוצדקת, הייתה במקום. היו חשדות כבדים מאוד, חמורים מאוד, נגד חיים כץ. חלקם מפורטים בכתב האישום כנסיבות אחרי שירדו מכתב האישום כעילות שמקימות עבירה. כל העניין של רשות ניירות ערך, שהוא משתמש במידע פנים, כל העניין של העסקות המתואמות.

היום כבר ידוע, ואמרת את זה בהגינות, שאתה הגעת למסקנה אחרי השימוע שאתה מוריד את כל העבירות האלה. לכן היום אנחנו יודעים שאין שום עבירה, לא רק עבירה של שוחד, אלא גם על חוק רשות ניירות ערך, לא שימוש במידע פנים, לא עסקות מתואמות.

העניין השני, אחרי שהגעת למסקנה הזאת, נשאר העניין של קידום החוק, של תיקון 44. אתה הנחת שהחוק הזה הוא באמת לטובת הציבור וגם אני מניח כך. אני לא מבין בניירות ערך, אני לא משקיע ולא סוחר.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבלויט:

אני לא יודע מה הייתה השאלה. יש דעה מסוימת לגבי שיקול הדעת - - -

אחמד טיבי (הרשימה המשותפת):

אוסאמה, תענה לו.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבלויט:

אין לי כל כך מה לענות, בכל הכבוד. פשוט יש פיתוח מסוים של הדברים. אמרתי את הדברים, כתב האישום מדבר בעד עצמו. יש מחלוקת אם צריך להגיש כתב אישום על שיקול הדעת שלי. זה בסדר, זה לגיטימי – שבת משפט יזכה. מה הקשר בין זה לבין עילות החסינו, אני לא מצליח להבין.
היו"ר אבי ניסנקורן:

חבר הכנסת ניר ברקת, בבקשה.

ניר ברקת (הליכוד):

אני רוצה את ההתייחסות של היועץ. יש כאן ציר אחד שהוא הציר המשפטי, ויש את הציר השני שהוא הציר הציבורי. בהסתכלות שלנו כאנשי ציבור, כנבחרים שמנסים להעביר חוקים, הרי אין חוק אחד שאין בו מרוויחים ומפסידים. כל שינוי שאנחנו עושים, יש בו בהגדרה כאלה שמרוויחים ויכול להיות גם כאלה שמפסידים מהחוק הזה.

כשבא חבר כנסת ומחוקק חוק שהוא טוב עם הציבור – זה המבחן המרכזי: האם הוא טוב עם הציבור – האם עד עכשיו, כשאנחנו יודעים את כל מה שאנחנו יודעים היום, האם אנחנו רוצים לעשות שינוי בחוק.

כי אם, על פניו, אף אחד לא רוצה לעשות שינוי בחוק שחוקק, הוא כנראה – למרות שאנחנו יודעים היום, לכאורה, את הטענות שאתה טוען – שהחוק הזה הוא טוב לציבור. ברגע שחבר כנסת לא מערב את ענייניו האישיים, כי אם היה מערב את ענייניו האישיים, אז עכשיו כשאנחנו יודעים את התוצאה, היינו רוצים לשנות את החוק כי אולי הוא גנב מהציבור או עשה דבר לא נכון. אולי בגלל הדברים שהוא ידע אז ולא סיפר לציבור, הייתה הטייה בחוק - - -

צבי האוזר (כחול לבן):

לכן יש פה עניין אישי ולא ניגוד עניינים.

ניר ברקת (הליכוד):

אבל אם הדבר עבר את המבחן הציבורי המרכזי, הרי בשביל זה באים חברי כנסת ונבחרו לציבור: אנחנו רוצים לעשות טוב לציבור. עכשיו אתה מציע ציר משפטי שעל פניו, אם אני מבין נכון, זה בדיוק העניין שביגנו יש חסינות לחברי כנסת. חסינות מהותית.

אני רוצה להתייחס גם לנושא של יידע. אני זוכר כראש עיר וכחבר מועצה – אני רואה אותו דבר בכנסת – שבניגוד עניינים, רק מי שמבין אסר לו להתערב. הטענה שאנשים מבינים ורוצים דווקא להיכנס לתחומים שהם מבינים בהם והם מציעים חוק טוב וככל שאדם מבין יותר בעניין, הוא לכאורה ביותר ניגוד עניינים.

בעירייה, מי שמתעסק בחינוך, לא יכול להיות משפיע בחינוך; מי שעוסק בבנייה, לא יכול לעסוק בבנייה. אנחנו רוצים לעודד אנשים שמכירים את התחומים שהם עוסקים בהם. בקונטקסט הזה, אם חבר הכנסת מבין בתחום וחביא מומחים בתחום כי הוא מכיר אותם היטב ורוצה לעשות טוב לציבור, אז אני מבין שאנחנו צריכים להרחיק את הנושא ממי שמבין עניין. זה נראה לי משחו חזוי.

אני רוצה את ההתייחסות שלך כי מבחינתי, אדם שהעביר חוק נפלא ומצוין שעושה טוב עם הציבור ושירת את הציבור כראוי, מבחינתי זה גובר על ציר של תקלה משפטית כזו או אחרת כי בדיוק בשביל זה יש חסינות מהותית.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

טוב. אני חושב שיש פה חוסר הבנה של הדין. זאת לא הנקודה. כמו שגם אמרתי, אני מוכן לצאת מנקודת הנחה שהחוק מטיב לציבור. מההכרות של חבר הכנסת כץ, הוא לא היה מעביר חוק שיפגע בציבור. יכו להיות שהחוק נפלא, אבל זו לא השאלה בכלל. התייחסתי לזה בדברים שלי. לא על זה כתב האישוס.

ניר ברקת (הליכוד):

למה זאת לא השאלה?

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

אסור לעסוק בדברים – עזוב עכשיו את השאלה אם פלילי או לא פלילי – אסור לעסוק בדברים שיש לך בהם ניגוד עניינים אלא אם כן אתה מגלה את זה ומקבל דרך לפתור אותם. למשל, זה כל נושא הסדר ניגוד העניינים.

אתה חייב ליזום גילוי אם יש לך חברות, אם יש לך אינטרסים. למה? - - - לא דיברתי על חברי הכנסת, אני מדבר על תפקידים אחרים. רוצים לרפא את הבעיה הזאת. זה קשור לשאלה השנייה – בגלל שיש לך יתרון יחסי בתחום מסוים, אז תגיד את הבעיה שלך ויחפשו פתרונות. אולי ימצאו את הפתרונות.

כשאתה מסתיר את הדברים האלה, זה לא בסדר. אסור להסתיר את זה. זה פוגע באמון הציבור. זה יוצר תחושה שהדברים תאלה לא נעשו סתם. יכול להיות שהתשובה הייתה שאתה לא יכול לקדם את זה ואז זה יעבור למישהו אחר שיקדם את זה.

ניר ברקת (הליכוד):

אין משקל לשאלה אם זה טוב או לא טוב?

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

יש משקל. יש משקל לשלבים אחרים שאני לא יודע אם נגיע אליהם.

צבי האוזר (כחול לבן):

יש משקל כי יש התייחסות מפורשת לנושא הזה בכללי האתיקה של חברי הכנסת.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

אבל כללי האתיקה אינם חזות הכול.

צבי האוזר (כחול לבן):

חס לא חזות הכול, אבל חס מהות - - - בבית הזה.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

חס רלוונטיים בכל מקרה. אבל גם פה כדאי תקראו את הפסיקה של בית המשפט העליון ותבינו שזו לא חזות הכול. על פי כתב האישוס יש פה ניגוד עניינים ברמה הכי חמורה שיכולה להיות ומסתירים את זה ואז מקדמים חוק שיש בו אינטרסים שונים – הוגם טוב לציבור, אני לא אומר שלא.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

יש לנו עוד שבעה חברי כנסת שביקשו לשאול שאלות הבהרה. נסיים לשמוע את שאלות ההבהרה ואת התשובות ואז נצא להפסקה שאחריה נתחיל עם הטענות של באת כוחו של חבר הכנסת חיים כץ. נסיים לא ואחר משעה ארבע. היא תמשיך ביום שלישי.

רויטל סויד (העבודה-גשר):

אמרנו עד שעה שלוש.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

אמרנו בין שלוש לארבע. אמרתי עד ארבע מקסימום.

חבר הכנסת עופר כסיף, בבקשה.

עופר כסיף (הרשימה המשותפת):

אדוני היועץ, מכובדיי, אני רוצה ברשותכם להעלות שאלה שמבוססת על פרוטוקול של חקירה שנעשתה ברשות לניירות ערך עם עורכת הדין נועה בן שבת, שהיא היועצת המשפטית של ועדת העבודה והרווחה. אני מדגיש שמדובר ביועץ משפטי שעל בסיסו יושב-ראש הוועדה, מן הסתם, גם פועל.

שואלים אותה כך: בואי נדבר על החובות החלים על חבר כנסת בעיסוק בחקיקה הנוגעת אליו באופן אישי. היא שואלת: האם ניתן לחבר כנסת לזמן כל אדם שיחפוץ במקרים בהם דנים בהצעת לוק שלו. עונה היועצת המשפטית: כן, אין מניעה. האם ישנם כללים לאופי הקשר בין המומחה שמזומן על ידי חבר הכנסת לבין חבר הכנסת? לא מכירה כללים כאלה. האם יכולים להיות, חבר הכנסת והמומחה אותו הוא מזמן, בעלי קשרים עסקיים? עונה היועצת המשפטית: אני לא חושבת שיש בעיה עם זה.

עוד שאלה: חבר הכנסת והמומחה, האם הם יכולים להיות בעלי קשרים חבריים? עונה היועצת: למיטב ידיעתי, כן. האם יכול להיות קשר כספי בין המומחה לחבר הכנסת? עונה היועצת המשפטית: אני לא מכירה שום הגבלה על טיב הקשר בין חבר הכנסת לאדם שמזמן על ידו לוועדה.

עוד שאלה: מהי מידת החובה שחלה על חבר כנסת שזימן את המומחה להציף את מהות הקשר שלו עם המומחה שזימן בפני חברי הוועדה והנוכחים בדיון? עונה היועצת המשפטית: אני לא יודעת אם יש לו חובה חוקית, אני חושבת שמדובר בעניין אתי מוסרי ולא בחובה משפטית.

אלה ציטוטים של ייעוץ משפטי שקיבל יושב-ראש הוועדה ולמעשה נותן פה הסבר מדוע, לכאורה, אין פה שום עבירה פלילית או ניגוד עניינים כפי שהוגדרו קודם.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

מה השאלה?

סארינו אלהרר (כחול לבן):

הכיצד, הכיצד.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

הבנתי. זאת שאלה שנוגעת לכתב האישום - - -

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

יש ראיות לכאורה להגשת כתב אישום, יש סיכוי סביר להרשעה. זאת התשובה. גם לא הקראת את כל הקטעים, למשל, את הקטעים בהם היא אומרת שבענייני אתיקה צריך לפנות למישהו אחר כמו איל ינון או ארבל אסטרון והיא לא מבינה באתיקה. לא הבאת חוות דעת אתרות שישנן בתיק. בלי קשר לזה, מי שמחליט בעניין זה הוא היועץ המשפטי לממשלה. הוא קיבל ייעוץ משפטי כי הוא לא שאל. זה בדיעבד.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

תודה. חבר הכנסת מיקי.

מכלוף מיקי זוהר (חליכוד):

מחר בבוקר, חברים, אנחנו נקדם חוק שיחיה לטובת הציבור פר אקסלנט ובמקרה אחד מהתבררים הכי טובים שלכם, נניח, הבן שלו יהיה חולה צליאק ואתם תרצו לקדם חוק בעניין צליאק. אתם יוצאים איתנו לחו"ל 3 פעמים בשנה, אתם יושבים איתנו בארוחות ערב. לא טרחתם להגיד את זה ליועץ המשפטי של הכנסת או של הוועדה – אתם חשופים לכתב אישום.

היו"ר אבי ניסנקורן:

יש שאלה, מיקי? אתה שואל שאלה? תשאל שאלה.

מכלוף מיקי זוהר (חליכוד):

מה מפריע לך?

היו"ר אבי ניסנקורן:

אנחנו בשאלות ליועץ המשפטי.

מכלוף מיקי זוהר (חליכוד):

יכול להיות שזה יהיה אתה מחר.

היו"ר אבי ניסנקורן:

בסדר, אבל אנחנו בשאלות ליועץ המשפטי.

מכלוף מיקי זוהר (חליכוד):

צריך לקחת בחשבון בפני מה אנחנו עומדים. זה מה שמטריד אותי בעיקר היום. החוק שקידם חיים כץ נגע בהמון אנשים, בסופו של דבר, והטיב עמם. אחד מהם, כנראה, זה אותו בן ארי שמוזכר בכתב האישום.

נשאלת השאלה: במה חטא חיים כץ. זו השאלה שנשאלת פה ולכן אנחנו גם רוצים לתחליט היום בדיון אם היה פה חטא גדול, כפי שטוען היועץ המשפטי לממשלה, שמצריך את הגשת כתב האישום.

היו"ר אבי ניסנקורן:

לא. אנחנו לא בדיון על כתב האישום

מכלוף מיקי זוהר (חליכוד):

אני אגיד לך למה את טועה במה שאתה אומר, אדוני היושב-ראש, ויוצא לנו הרבה פעמים לחלוק זה על זה בשבועות ואולי בחודשים האחרונים.

היו"ר אבי ניסנקורן:

כן. שמעתי אותך אומר שגם אם ישלחו משטרה לכנסת ישראל, לא צריך לתת להיכנס.

מכלוף מיקי זוהר (חליכוד):

נכון. לא.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אז ברור שאנחנו חלוקים.

מכלוף מיסקי זוהר (הליכוד):

קודם כל, אמרתי - - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

מי שאמר דבר כזה, אני חלוק איתו 180 מעלות בהבנת הנושא המשפטי.

מכלוף מיסקי זוהר (הליכוד):

אם אתה רוצה לחדד, לפחות תדייק.

היו"ר אבי ניסנקורן:

שמעתי שאתה אמרת שכנסת ישראל היא ריבון ולא צריכה להקשיב לבג"ץ. שמעתי אותך אומר את הדברים האלה. הדברים האלה חמורים מאוד, אני חייב להגיד.

מכלוף מיסקי זוהר (הליכוד):

בעיניי הם נכונים. אני חושב שהכנסת היא ריבונית - - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני חושב שאתה עברת גבולות באיך שאתה מציג את הדברים. אתה אומר שאנחנו חלוקים - בודאי שאנחנו חלוקים בהרבה דברים. זה לא קשור, דרך אגב, לדיון החסינות. דיון החסינות צריך להתייחס לנושא החסינות.

מכלוף מיסקי זוהר (הליכוד):

אתה רוצה שניכנס לקרקס הפוליטי שעשית מהכנסת עכשיו? אל תיקח אותי לשם.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אוי, באמת.

מכלוף מיסקי זוהר (הליכוד):

עשית מהכנסת קרקס פוליטי. זה יירשם על שמך לנצח. אני לא הייתי רוצה להיות במעמד שלך. למה? בשביל לרצות את הקוקפיט בשנאה - - - אז עזוב, אל תיכנס לשם.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אוי, באמת. טוב. בבקשה.

מכלוף מיסקי זוהר (הליכוד):

בוא נדבר עכשיו לעניין. אתם באים אליי ואומרים לי שמה שקבע היועץ המשפטי בכתב האישום הוא בבחינת כזה ראה וקדש. אז אני אומר לך, אדוני היועץ המשפטי לממשלה, מה שכתבת בכתב האישום זוהי עמדתך.

היו"ר אבי ניסנקורן:

בשביל זה יש שופטים.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

יכול להיות שחלק מהעובדות שצינת בכתב האישום הן אפילו נכונות. אבל דבר אחד מרכזי לא הייתה לך סמכות לשקול, ואני אגיד לך מהו. לא הייתה לך את הסמכות לשקול, בסופו של יום, בעניין החסינות, האם יש לחבר הכנסת חיים כץ חסינות מהותית או לא.

היו"ר אבי ניסנקורן:

לכן אנחנו פה.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

אני מדגיש: מהותית. לא אמרתי דיונית.

היו"ר אבי ניסנקורן:

בסדר. זה אחד מהדברים שצריך להכריע בהם.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

אנחנו דנים בעניין שהוא שונה לחלוטין, לצערי הרב. אנחנו מדברים בעניין דיוני. אבל בחסינות המהותית לא הייתה לו סמכות לשקול.

קריאה:

למה?

היו"ר אבי ניסנקורן:

כי מיקי החליט ככה. כי מיקי החליט. יש לו פרשנות משפטית. אבל בסוף צריך לקחת בחשבון שיש יועץ משפטי לוועדה ויש יועץ משפטי לממשלה ואנחנו כולנו צריכים לכבד את זה. אנחנו בדיוני חסינות – אנחנו יכולים להחליט אחר כך שיש חסינות ויכולים להחליט שאין חסינות, אנחנו לא יכולים לשים את עצמנו בנעלי היועץ המשפטי לממשלה אם להגיש כתב אישון או לא. זה לא תפקידנו.

כל מי שפה הולך וטוען – הרי יש פה איזשהו קו שנמשך – האם יש מקום להגיש כתב אישום או לא, זה לא תפקידנו. בשביל זה יש יועץ משפטי לממשלה וצריך לכבד את זה. האם יש מקום לקבל החלטה על חסינות או לא? אחרי ששומעים שאת הדיונים בעילות החסינות, תפקידנו לקבל החלטה אם כן או לא.

תמר זנדברג (המחנה הדמוקרטי):

צודק במאת אחוז. לכן אנחנו שואלים - - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

אסור להתבלבל. את הבלבול הזה אסור - - - אני אומר שאוי ואבוי ליום שבו חבר כנסת יחליט שהוא בתפקיד היועץ המשפטי לממשלה או היועץ המשפטי לכנסת. אוי ואבוי ליום הזה. ואי ואבוי ליום שבו אנחנו נחליט אם להגיש כתבי אישום או לו. אוי ואבוי ליום הזה.

קטי קטרין שטרית (הליכוד):

אבל למה אתה לוקח את זה לשם? אתה לוקח את זה למקום לא נכון. יש לך פה שולחן שלם של חברי כנסת שהם חרדים, הם לא יודעים מה הולך להיות איתם. למה אתה לוקח את זה? אף אחד מאיתנו לא עובד כדי להיות יועץ משפטי - - - אתה כל הזמן מנסה לקחת את זה לשם.

היו"ר אבי ניסנקורן:

לכן אני אומר – אני לא לוקח את זה לשום מקום.

קטי קטרין שטרית (הליכוד):

אתה עושה את זה. אתה עושה את זה. אנחנו לא נגדך, היועץ המשפטי לממשלה. אנחנו רוצים לדעת את המקום שלנו. אתה רואה את זה, זה חוצה גם קואליציה וגם אופוזיציה. זה נוגע לכולם. אתה נואם בלי סוף, אתה מנסה להציג אותנו כמתנגדים ליועץ המשפטי, כמתנגדים לבית המשפט, כמתנגדים לכולם – למה? אנחנו לא שם.

היו"ר אבי ניסנקורן:

קטי, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

קטי קטרין שטרית (הליכוד):

--- אמרה דברים חשובים וגם רויטל אמרה דברים חשובים. כולנו אומרים דברים חשובים. אנחנו רוצים לדעת איפה אנחנו עומדים.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני מבין שזה במקום בקשת הדיון שלך.

קטי קטרין שטרית (הליכוד):

לא. אתה לא תעשה את זה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אז בבקשה לא להפריע.

מיקי, כבר אני אתן לך להשלים. אני רוצה לשרטט את מסגרת הדיון. יש שאלה וזו אחת הטענות שתטען, לגבי התקיימות הנושא של חסינות מהותית - - - זו דיונית-מהותית. אבל יש פה שאלה שנצטרך להכריע בה וצריך להבדיל: כל השאלות של למה הוגש כתב אישום כשהיועץ המשפטי החליט שיש מקום, זה בפני עצמו. אחר כך, לגבי החסינות המהותית-דיונית, יתקיים דיון. בבקשה, מיקי.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

אני לא יכול שלא הגיב לדברים שאמרת, אדוני היושב-ראש, אני מקווה שתוכל לסבול בסבלנות את מה שיש לי לומר על דברך.

היו"ר אבי ניסנקורן:

יש לך שלוש דקות.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

אין בעיה. אני יודע שביקורת לא כל כך אהבים לקבל - - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

מיקי, תזכור איך אתה ניהלת את הישיבות האלה ותעשה הבדל בין זה לבין איך שאני מנהל את הישיבות האלה.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

אני רק מאחל לך דבר אחד: שאני לא אחזור לכיסא שלך.

היו"ר אבי ניסנקורן:

תחזור.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

כי אם אני אחזור לכיסא שלך, אני אתנהג בדיוק כמוך.

היו"ר אבי ניסנקורן:

בבקשה.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

תזכור את מה שאמרתי.

רויטל סויד (העבודה-גשר):

די, די, מספיק. תכבדו את הוועדה הזאת ואת העובדה שיושב פה חבר כנסת שאתם דנים עליו.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

אתה עוד תתגעגע - - - אבל זה בסדר - - - אנחנו יודעים שהכנסת היא גם עולם יחסית עגול. אתה לא יודע בכל מקום איפה אתה נמצא - פעם אתה מיעוט פעם אתה רוב. אם אתה תחזור להיות המיעוט, אלה יהיו ימים קשים עבורך. אבל בוא נקווה שהציבור יעשה את מה שאני מקווה שהוא יעשה.

נתקדם. לגופם של דברים, כשאני אמרתי, ואני עדיין עומד ואומר את מה שאני מנסה לפתוח להביע

--

אתמד טיבי (הרשימה המשותפת):

אגב, אתה החוכחה לדברים שאמרתי.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

- - - שברגע שהיועץ המשפטי לממשלה החליט, והוא אמר שהוא החליט, שאין כאן עילה לקבל את החסינות המהותית, כבר העניין הזה יש מבחינתי שבר גדול. למה יש שבר גדול? כי לעצמאות חברי הכנסת וכוחם להשפיע יש משמעות קריטית, בעיניי לפחות, לדמוקרטיה הישראלית, בשונה ממה שאתה חושב. אתה רוצה להיות בעולם דמוקרטי שהיועצים המשפטיים קובעים הכול. אני רוצה להיות בעולם דמוקרטי שנבחרו הציבור - - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

מיקי, תחדד את השאלה ליועץ המשפטי לממשלה.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

חס ושלוש, ממש לא רוצה את זה.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

לא אמרתי אתה, אמרתי על אבי ניסנקורן. לא אתה, חלילה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

הוא גם מכניס דברים בפי.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

אני ממש מבהיר את דברי: אני דווקא, תאמין או לא, בעניין שלך סבור כמעט לחלוטין שאתה - - -

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

לא סיימת.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אתה לא שואל שאלה. יש לך שאלה?

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

כן.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אז תשאל אותה.

תמר זנדברג (המתנה הדמוקרטית):

דרך אגב, אתה גם לא עוזר לחיים כן, אם זאת הכוונה שלך.

מיכאל מרדכי ביטון (כחול לבן):

למה לעשות את זה פוליטי כשאפשר לעשות פה הליך הוגן על ענייני וגורלו של חיים כן? עזוב את הפוליטיקה עכשיו. בואו נהיה עניינים. נשמע את הכול וכל אחד יצביע בסוף. עזבו את הפוליטיקה לרגע אחד.

מכלוף מיקי זוהר (הליכוד):

בסדר גמור. הטענה שלי היא שנבחרי הציבור לא יכולים להיות במצב בו הם חשופים מבוקר עד ערב בגין כל נושא שהם עוסקים בו ובכל דבר שהם עושים הם חייבים לרוץ ליועץ המשפטי של הכנסת לקבל ממנו אישור על קיום הדיון או קיום העניין.

השאלה שלי היא אחת, וזו השאלה המרכזית ולשם אני חותר: אם אני כנבחר ציבור, או במקרה הזה חיים כן, עושה את עבודתי בצורה תמימה לחלוטין, בתום לב מוחלט, אין לי שום מושג תוך כדי הדיון, לפני הדיון ואחרי הדיון, שהייתי במצב של נגוד עניינים, וכנבחר ציבור אני רוצה לדעת כי כשאני פועל אני לא צריך להיות כל הזמן במצב שאני חשוף, אני רוצה ביטחון לפעול כנבחר ציבור, אם לא ידעתי, לא תשבוני – כי גם בכתב האישום שהוגש פה לפנינו אין שום יסוד נפשי מוכח שאומר שיש כאן עניין של ידיעה או החלטה ברורה לעשות משהו כדי לקבל בתמורה משהו. אין כאן יסוד נפשי מוכח. יש כאן הערכות של היועץ המשפטי לממשלה שיש ראיות לכאורה ליסוד נפשי מסוים שאולי יכול להיות, באמת בצורה מאוד מאוד קונספירטיבית. לא משהו ממוקד, לא איזושהי שיחה מוקלטת בין אנשים, משהו שהוא מאוד קונספירטיבי על בסיס עובדות. אתה אומר לי שבעצם על יסוד נפשי קונספירטיבי שאתה הצגת בכתב האישום קבעת שחיים כן פעל בתוספת תום לב.

אם אני כנבחר ציבור פועל בתום לב ומקיים דיון – ויכול להיות שהייתי באיזשהו נגוד עניינים, יכול להיות, זה יכול לקרות לכל אחד – האם זה לא מספיק כדי לומר: לא, את חבר הכנסת הזה, ברגע שאני יודע שהוא פעל בתום לב, או שהוא לא ידע שהוא נכנס לתוך אירוע, האם זה לא מספיק כדי להחליט שבמקרה הזה קיימת חסינות מהותית? זו שאלה חשובה, אגב, לכל אחד מחברי הכנסת.

אני אומר עוד משפט אחרון לסיום. אם נניח תימצא דוגמה בה חבר כנסת יפעל בניגוד עניינים וכיועץ משפטי לממשלה תצליח להוכיח בעובדות שלפניך או בחקירות שהתקיימו שהוא ידע שהוא בניגוד עניינים, שהוא ידע שהוא עושה טעויות בדרך, שהוא ידע שהוא פועל בצורה לא סבירה ולא תקינה, זה אולי סיפור אחר שאני יכול להקשיב לו. אבל כשאתה יודע שכן אדם לא ידע ולא היה מודע לכל האירוע הזה, אבל בגלל הסיטואציה שנוצרה – מקרה הגלישה, כפי שציננה היועצת המשפטית של הוועדה, ארבל – זה בעיני לבד מספיק כדי לקבל את החסינות המהותית. זו השאלה: למה לא החלטת לשקול את השקול הזה גם?

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

עזרת לי מאוד. אני מסכים עם כל מילה שאמרת. אני מחזיר לך גם מחמאה, אתה רואה? עם כל מה שאמרת אני מסכים. אם היה מצב שבו אין מודעות, אין מודעות לניגוד עניינים, זה בוודאי מצב שבו לא היה כתב

אישום גם. אבל כתב האישום אומר שאני סבור שיש ראיות לכאורה מספיקות כדי לבסס גם את היסוד הנפשי של העבירה. לכן הוגש כתב האישום. בכל הדוגמאות שהבאת קודם, על מצב שבו יש תוס לב מוחלט, בוודאי שלא היינו מגיעים לדיון הזה. זו לא שאלה של חסינות מהותית – אין עבירה בכלל. אבל המצב פה הוא שונה. לפי כתב האישום המצב פה - - -

מכלוף מיקי זוהר (חליכוד):

ערכת הדין של חיים כץ תבהיר את עניין תוס הלב.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

זו כניסה לתוך הראיות של כתב האישום, בדיוק מה שאסור לעשות בוועדה הזאת. הקביעה שלי היא שיש ראיות לכאורה לחוסר תוס לב, שיש מודעות.

היו"ר אבי ניסנקורן:

קטי, בבקשה.

קטי סטרין שטרית (חליכוד):

אף פעם לא חשבתי שיכול להיות שמערכת בחירות אחת, ועוד אחת, ועוד אחת, בעצם הצילו כמה מאתנו אולי מכתבי אישום עתידיים כי אין ועדות ואנחנו לא עוסקים בנושאים מהותיים. המסקנה היא שמה שנכון לעשות היום – יכול להיות שבעוד שנה ושנתיים בעצם יהיה עבירה פלילית שעשינו מבלי לדעת.

היו"ר אבי ניסנקורן:

תמקדי את השאלה.

קטי סטרין שטרית (חליכוד):

מה שאותי חטריד הן המילים שאמרת "האינטרס המיטיב". אם היום האינטרס הוא באמת לשרת את הציבור – לדוגמה, אני פעלתי בנושא תילדים האלרגיים, אז אם בעתיד, חס וחלילה, מישהו שקרוב אלי יהיה אלרגי ואני פעלתי בנושא הזה - - -

ארבל אסטרחרן:

אין עם זה בעיה.

קטי סטרין שטרית (חליכוד):

אבל זה האינטרס המיטיב. כי מה שהיום הוא בעצם אינטרס ציבורי הופך במהלך השנים לאינטרס מיטיב. זה דבר שהוא מסוכן. גם רויטל ותמר ציינו את זה. אנחנו באים באמת בתוס לב לפניות, לבקשות, לנושאים שצריך להעלות אותם כי יש צורך אישי, ובמהלך השנים זה הופך להיות איזשהו אינטרס מיטיב. זאת אומרת שאנחנו בעצם לא אמורים לעשות שום דבר. כלום ושום דבר. זו המסקנה שאני יוצאת מהדיון הזה.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

אני לא יודע מאיפה מגיעים למסקנה הזו. זה ממש לא נכון. בדיוק הפוך.

קטי סטרין שטרית (חליכוד):

כי, למשל, אתה ציינת שמגיעים אליך הרבה מאוד דברים - - -

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

לא הרבה מאוד.

נספח ב/3

העתק העמודים הרלוונטיים
מפרוטוקול ישיבת ועדת הכנסת,
מיום 4.2.2020, בנוגע ל"בקשת
חה"כ חיים כץ לקביעת חסינות
בפני דין פלילי".

הכנסת

הכנסת העשרים-ושתיים
מושב ראשון

פרוטוקול מס' 3
מישיבת ועדת הכנסת
יום שלישי, ט' בשבט התש"פ (04 בפברואר 2020), שעה 10:00

סדר היום:

בקשת חה"כ חיים כץ לקביעת חסינות בפני דין פלילי

נכחו:

חברי הוועדה:

אבי ניסנקורן – היו"ר
קארין אלהרד – מ"מ היו"ר
משה ארבל
מיכאל מרדכי ביטון
קרו ברק
ניר ברקת
איתן גינזבורג
יעל גרמן
צבי האוזר
מיקי מכלוף זוהר
תמר זנדברג
אחמד טיבי
יעקב טסלר
מירב כהן
עופר בסיף
מרב מיכאלי
יוליה מלינובסקי
מיכאל מלכיאלי
אורי מקלב
יואב סגלוביץ'
רויטל סויד
אופיר סופר
אוסמה סעדי
גדעון סער
מנסור עבאס
חוה אתי עטייה
עודד פורר
אורית פרקש הכהן
אלכסנדר קושניר
יואב קיש
שלמה קרעי
קטי קטרין שטרית
מיכל שיר
איילת שקד

חברי הכנסת:

חיים כץ

מוזמנים:

- היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט
מוזכרת הכנסת ירדנה מלר-הורוביץ
- רז נזרי
 - משנה ליועץ המשפטי (ציבורי-חוקתי), משרד המשפטים
 - גיל לימון
 - עוזר בכיר ליועמי"ש, משרד המשפטים
 - עדי מנחם
 - עוזרת ליועמי"ש, משרד המשפטים
 - חגי הרוש
 - עוזר ליועמי"ש, משרד המשפטים
 - עמי ברקוביץ
 - ממונה חקיקה, משרד המשפטים
 - יוני לבני
 - סגן בכיר א' בפרקליטות מחוז ת"א (מיסוי וכלכלה), משרד המשפטים
 - נוית נגב
 - באת כותו של חה"כ חיים כץ
 - יאנה פוגל-סלוצניק
 - עו"ד מטעם חה"כ חיים כץ
 - מתמחה במשרד עו"ד מטעם חה"כ חיים כץ
 - תובל בוך

יועץ משפטי:

ארבל אסטרך

מנהל/ת הוועדה:

נועה בירן - דדון

רישום פרלמנטרי:

הדס צנוירט; מאיר פרץ; אתי אפלבוים; שרון רפאלי; אושרה עצידה; הדר אביב; סיגל גורדון; רויטל יפרח;
רונית יצחק; איה לינציבסקי; חפציבה צנעני; יפעת קדם; אור שושני; חנה כהן; רמי בן שמעון; אסתר
מימון; טלי רם; אתי בן-שמחון; ירון קוונשטוק

בקשת חה"כ חיים כץ לקביעת חסינות בפני דין פלילי**היו"ר אבי ניסנקורן:**

בוקר טוב לכולם, אני מתכבד לפתוח את הישיבה. אני מזכיר לכולם, שאנחנו בדיון שהוא מעין שיפוטי ובדיון שהוא החלטות אישיות, ודיון שגם מדבר על גורלו של אדם, אז אני מבקש לקיים את הדיון בהרבה אורך רוח, בכבוד אחד לתברו ובכבוד למצב ולאירוע.

נוית תמשיך עכשיו לטעון את הטענות כמייצגת של חבר הכנסת חיים כץ, ואחר כך היועץ המשפטי יטען טענות גם כן לנושא החסינות גופא. חיים כץ רוצה להגיד כמה מילים אישיות מהלב – הוא כמובן יגיד את דברו, ואם היועץ ירצה גם להגיד אחר כך עוד כמה מילים – ניתן לו אפשרות.

חברי כנסת שרוצים לשאול שאלות – בצורה מסודרת. קחו בחשבון שנאפשר-בסוף-סיכום-ודיון ואפשרות לכל אחד להביע עמדה, אבל בקצרה – יש פה מעל 30 אנשים, לכן אהיה חייב לקצר שיח של חבר כנסת. אם מישהו מאוד רוצה לשאול שאלות בזמן טיעוני נויית או בזמן טיעוני היועץ המשפטי, יתאפשר, אבל אני אומר שוב – בקצרה ובמשורה כדי לאפשר רצף דיוני ואפשרות להביע את העמדה בצורה מלאה. כל מי שרוצה לדבר – שיצביע. בבקשה, עו"ד נויית נגב.

נוית נגב:

בוקר טוב לכולם. בדיון הקודם ממש הרגשתי שפתחתי בעיקרי הנקודות. זו סוגיה באמת מורכבת, וחשוב לי שהדברים ובעיקר הטענות שלנו יהיו ברורים לכם. לכן אני מתנצלת מראש גם אם אאריך. כן העירו לי בדיון הקודם שמהרתי ודילגתי, וחשוב לי מאוד שהדברים יהיו ברורים. אז ככל שיש לכם שאלות והערות בעניין זה – אשמח, ואנסה לעשות סיכום קצר מדי פעם.

אני כן רוצה להתייחס לשאלה אולי מרכזית שעלתה פה בדיון הקודם מפי חברי הכנסת, והיא שאלה של היקף שיקול הדעת שיש לכם בדיוני החסינות. כי אני חושבת שהיתה תחושה בדיון הקודם על מה אנחנו דנים פה, ונאמרו אמירות שלנו היתה תחושה, שבאו לצמצם מדי את שיקול הדעת שיש לכם כחברי כנסת, שהוענק לכם בחוק ומכוח חוק יסוד לבחון את שאלת החסינות המהותית. כי נאמרו פה אמירות: אנחנו לא צריכים לבדוק אם התקיימה כאן עבירה, אנחנו לא צריכים להיכנס לתוכן של כתב האישום וכו', המקרה הזה הוא מקרה שלא צריך לדון בו בחסינות מהותית, למה הוא חריג וכו'.

מרב מיכאלי (העבודה-גשר):

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר לשמוע.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני מבקש מהסדרנים – חברי כנסת שעומדים – להושיב אותם, ומחברי הכנסת – כל אחד שמדבר – אתם חושבים שאתם מדברים בשקט, אבל כולם שומעים, וזה לא מאפשר דיון. בבקשה.

מרב מיכאלי (העבודה-גשר):

אני מקווה שעכשיו כולם שומעים. אני מקווה שהדברים ברורים. אני מאוד מודה לכם - גם על ההקשבה בדיון הקודם. אני מאוד מקווה שהדברים יישמעו גם היום.

כפי שאמרתי, התחושה שלנו בדיון הקודם היתה שהוצג לחברי הכנסת, ששיקול הדעת שלהם הוא מצומצם מאוד – הם יכולים להחליט רק על חסינות דיונית, לא על חסינות מהותית, וכאילו אין מה להיכנס לעובדות כתב האישום, יש להניח שכל כתב האישום הוכח כראוי וכו' – דברים שבעצם הביאו גם אתכם להעלות שאלה: מצמצמים לנו את שיקול הדעת, כמעט מאיינים אותנו, בעוד שאנחנו דנים של חסינות מהותית – שאלה עקרונית שניתנה בה סמכות לוועדת הכנסת. לפעמים זה לא נוח שהיא ניתנה – הועלו פה מצד חברי הכנסת אמירות: לא נוח לנו שהתפקיד הזה הוטל עלינו, אבל התפקיד הזה הוטל על ועדת הכנסת מכוח חוק – זכות שמוקנית בחוק יסוד, החסינות המהותית, והסמכות הזו שלכם היא זכות אך גם חובה לדון בה ולהכריע בה.

במהלך הדיון הקודם נאמרה כאן כמה פעמים האמירה: אסור ליצור בכנסת עיר מקלט לעבריינים, אסור ליצור עיר מקלט למקרים חמורים וכו'. חשוב לנו להדגיש – אני מסכימה עם דברים שאמר כאן חבר

אומר לכם בדיוק למה הכוונה בהקשר הזה. לטעמנו, היתה התעלמות מהמבחן של מהו ענין אישי, מהשאלה מתי קם ניגוד עניינים, ומהשאלה מתי קמה חובת גילוי. אלה שלוש שאלות, אבל כולן נגזרות מאותה שאלה - מתי קם עניין אישי, ובהקשר הזה היתה התעלמות ממבחן גודל הקבוצה. כמובן, מייד אפרט.

חשוב לי להבהיר בעניין הזה: היו גם אמירות או תחושות שאולי הכללים של התנהגות חברי הכנסת אינם ברורים. זו לא עמדתנו. לטעמנו, להתרשמותנו, הכללים הם ברורים, היעוץ המשפטי של הכנסת ו-וועדת האתיקה של הכנסת חזרו שוב ושוב בהחלטות שנצטט אותן בפניכם, והבהירו את הדברים. נכון שהסוגיות מורכבות - אני חלילה לא אומרות שהסוגיות לא מורכבות, ועדיין הכללים בסך הכול הם ברורים. מה שקורה כאן - שביסוד כתב האישום עומדת לטעמנו התעלמות מהכללים האלה, וזה מה שאולי קצת מבלבל.

יואב סגלוביץ' (כחול לבן):

נוית, רק הבהרה: אנחנו לא כאלה מבלבלים. אני לא מבלבל.

שרן ברק (תליכוד):

אני כן.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

אני מבקש מכל חברי הכנסת. גם ככה, אתם רוצים להגיב בזמן הדיון - תבקשו מנועה, כי אחרת זה לא ילך, הדיון לא ילך. תרימוטיד, תגידו מה שאתם רוצים להעיר. בבקשה, נוית.

נוית נגב:

אני חוזרת באמת למבחן המרכזי שלטעמנו ביסוד כתב האישום וביסוד עמדת היועץ המשפטי לממשלה יש התעלמות ממנו, וזה המבחן של גודל הקבוצה. כפי שאמרתי, אני חושבת שלא מקרי שהמבחן הזה לא הוזכר בדברי היועץ המשפטי לממשלה, לא במכתב מטעמו. מי שהזכירה את הדברים היתה היועצת המשפטית של הוועדה עו"ד אסטרן, וגם כשהעניין הזה נשאל, כשחברי הכנסת שאלו את היועץ המשפטי בדיון הקודם מה לגבי מבחן גודל הקבוצה, היו מקרים שהוא לא השיב. בסופו של דבר הוא אמר: המבחן הזה לא רלוונטי לעבירה הזו. אנו חושבים שזו שגיאה מהותית שמתייחסת בהחלט למתחם של החסינות המהותית. זה המבחן שנקבע בכנסת, והוא בעצם, אנחנו מבינים כיום - לא נלקח בחשבון במסגרת השיקולים להעמדה לדיון כאן, למרות ששמעתם בעצמכם - היועץ המשפטי לממשלה לקח בחשבון - זה גם נאמר במכתבו - שהחוק כאן בא לטובת הציבור הכללי, ושהוא חוק חברתי שאינו פרסונלי, מה שעומד ביסוד זה, כלומר החוק הזה משפיע על קבוצה גדולה. זה לא חוק פרסונלי. אנחנו רואים שבתוך הדברים בעצם טמון כבר מבחן גודל הקבוצה.

אני רוצה את הדברים האלה להבהיר. אסכם ממש בקצרה את הדברים שאמרתי בדיון הקודם רק כדי שנתחיל מאותה נקודת מוצא, אבל אם מישהו כאן יחשוב שדילגתי על משהו - בבקשה לשאול, אם משהו מרגיש לכם חסר.

קארין אלהרר (כחול לבן):

אני רוצה לשאול. היא אמרה שאפשר.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

היא לא מנחלת את הדיון. ביקשת.

נוית נגב:

אם מרגישים שאני מדלגת, אשמח. אני לא אשאיר את הדברים פתוחים, ככל שתלוי בני.

אנחנו עוסקים כאן בשאלת קיומה של חסינות מהותית במסגרת עילת החסינות המהותית, בין מכוח סעיף 1, בין מכוח הסעיף הראשון בסעיף 4 בשאלת תחולת החסינות המהותית. מתי אנו שואלים את השאלה הזאת - כשיש מקרה של עבירה. במובן הזה אנחנו כן לוקחים בחשבון שמה שכתוב בכתב האישום

יעל גרמון (כחול לבן):

לפי דבריה של נזית נגב עניין אישי מותר תמיד ואין ניגוד עניינים.

צבי האוזר (כחול לבן):

לא, ממש לא.

היו"ר אבי ניסנקורן:

צביקה, צביקה.

יעל גרמון (כחול לבן):

אז שתסביר.

היו"ר אבי ניסנקורן:

שנייה, ישנה שאלה הבהרה של חברת הכנסת גרמון מתי בגודל קבוצה נכנס עניין אישי והופך להיות רלוונטי.

נזית נגב:

ברור, זה העניין הבא שאני מגיעה אליו. אולי אני בונה את דבריי בצורה פדגוגית מדי, אבל חשוב לי שהדברים יהיו ברורים.

אורית פרקש הכהן (כחול לבן):

אז תחדדי כי זה נשמע כאילו זה המבחן היחיד, אז תחדדי את התפיסה שלך.

נזית נגב:

בסדר גמור. זו לא התפיסה שלי, בכל הכבוד, אני מצטטת מהחלטות ועדת האתיקה.

אורית פרקש הכהן (כחול לבן):

פניתי אלייך כי את פה.

נזית נגב:

בסדר גמור, אני רגילה לריב עם בית משפט לפעמים.

קארין אלהרר (כחול לבן):

עדיין לא הגענו לרמה הזאת.

נזית נגב:

חשוב לי להגיד שוב שהמבחן המרכזי בעניין הזה הוא מבחן גודל הקבוצה. בטענות שהוצגו בכתב האישום יש התעלמות מוחלטת מהמבחן הזה.

תמר זנדברג (המחנה הדמוקרטי):

רגע, מה שהיועץ המשפטי אמר על מבחן גודל הקבוצה בישיבה הקודמת זה שהמבחן הזה לא רלוונטי, כי ההימצאות בניגוד העניינים היא האסורה. הוא גם אמר שלא מדובר בגילוי נאות אלא הוא אמר במשפט מובלע, שאשמה שתתייחסי לזה, שאם היה גילוי זה לא היה רק גילוי שכולם היו יודעים אלא שהיועץ שהיה מתקבל זה שאסור לעסוק בתחום הזה בזמן הימצאות בניגוד עניינים.

מרב מיכאלי (העבודה-גשר):

אחת לעניין היותו שר ולא חבר כנסת והשנייה לעניין המקרה הפרטיקולרי הספציפי.

נוית נגב:

נכון. ששם ההחלטה היא מצומצמת.

מרב מיכאלי (העבודה-גשר):

בסדר גמור. תודה רבה.

נוית נגב:

חשוב לי להגיד. בהקשר הזה אני מודה לתברת הכנסת מרב מיכאלי על אזכור העניין כבר עכשיו כי אהוד אולמרט הואשם בתיק הזה בעבירה של מרמה והפרת אמונים. על אותה עבירה שכאן מייחסים לחבר הכנסת חיים כץ בשל ניגודי עניינים שנובעים מיחסי תברות עם עורך הדין אורי מסר.

עודד פורר (ישראל ביתנו):

אפשר שאלות בינתיים, אדוני?

היו"ר אבי ניסנקורן:

אם יש שאלה, בבקשה.

עודד פורר (ישראל ביתנו):

השאלה היא ליועץ המשפטי לממשלה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אז יהיה זמן לשאול אותו.

נוית נגב:

תן לי להשלים את העניין הזה. אני בעניין הנורמטיבי. הנושא של התחולה המצומצמת של כלל ניגוד העניינים נתמך גם בעדות של עורכת הדין נועה בן-שבת שהייתה היועצת המשפטית של ועדת העבודה, הרווחה והבריאות שליוותה כאן את פעילות הוועדה, גם את הליכי חקיקת תיקון 44. היא הייתה העדה היחידה מטעם הכנסת שנחקרה כאן בחקירה לבד מחבר הכנסת כץ. אני אתייחס לעניין הזה בהמשך. היא אמרה בחקירתה שהשאלה מתי מתעורר עניין אישי היא שאלה מורכבת. היא אומרת שהרבה פעמים הנושא הזה עולה. הוא נידון בפני ועדת האתיקה ועולה השאלה אם חבר הכנסת יכול לעסוק או לא יכול לעסוק.

יעל גרמן (כחול לבן):

אבל היא ענתה מאוד ברור כאשר שאלו אותה אם היא ידעה שהוא מכר וקנה מבן-ארי, ואז היא אמרה: "את זה לא ידעתי". זה משנה את התמונה. אז, בבקשה, להשלים את כל מה שהיא אמרה. זה היה לקראת הסוף שהיא ענתה את התשובה הזאת.

שריאה:

--- מסרה עדות.

יעל גרמן (כחול לבן):

ואז היא אמרה, וזה משנה את התמונה.

עוצרת את הדיון אבל הייתי מתייעצת עם איל ינון או עם ארבל אסטרון כי היא מסייעת לנו בעניינים אלה ואז לקבוע אם יש צורך".

ואז הוצגה לעורכת בן-שבת טענה כאילו כץ ובן-ארי סוחרים זה מול זה בבורסה – טענה שבעניינינו, ואנחנו כך טוענים, היא בלתי נכונה בעליל עובדתית. היא השיבה – ואגב, בואו גם לא נגזים כאן – שהיא הייתה מתייחסת לעניין ביתר קפדנות, רוצה שהעניין יוצג לה והייתה שוקלת להתייעץ לגבי הדברים.

אני מקריאה: "ממצאי החקירה מלמדים כי במקביל לדיוני הוועדה בגלגול החוק סוחרים בן-ארי וכץ ביניהם באג'חים במיליוני שקלים. האם אתה חושבת שנתון זה היה צריך לבוא בפני הוועדה?". "הייתי שמחה על כל גילוי של מידע ושקיפות. להגי לך האם זה נראה לי לא רלוונטי ומעלה שאלה? אני לא יודעת". "היית הולכת להתייעץ אם זה היה עולה בפניך?". כן, הייתי הולכת להיוועץ. "אני אחדד: הקנייה והמכירה לא הייתה רק כייפוף. - - - ומכר מבן-ארי ולבן-ארי". "בעיניי, לא נכון עובדתית. נתון זה משנה את התמונה ואני חושבת שהייתי רוצה שמידע כזה יועבר לי והייתי מתייעצת לגביו. מדוע? כי זה שונה מייפוף השקעות רגיל. ברגע שהמסחר הוא מול בן-ארי - - - דורשים בירור והתייחסות יותר קפדנית – לכן אני חושבת שזה מצב שבו הייתי רוצה לשקול להיוועץ".

אני קוראת והתכוונתי לקרוא פה את כל הדברים של עורכת הדין בן-שבת. שימו לב, עדיין גם כאן היא הייתה שוקלת להתייעץ. היא הייתה שמחה אם היו מגלים לה לעניין גילוי נאות. עדיין אנחנו לא בשאלה של עניין אישי. בגלל זה הבאתי את דבריהם של היועץ המשפטי של הכנסת, של היועצת המשפטית של ועדת האתיקה של הכנסת. ושוב חשוב לי גם להדגיש: עורכת הדין בן-שבת קבעה שלא מדובר בהכרח בעניין אישי ובניגוד עניינים ובטח לא קבעה שמדובר במצב שכך היה מנוע לעסוק בתיקון 44 ולקדם אותו. חשוב גם לומר שהיא התייחסה לסוגיה הנורמטיבית בעת שהיא נחקרת בשנת 2017 כשאנחנו עוסקים באירועים שהיו בשנת 2010. זה האישים.

בכל זאת גם בשביל רוחב היריעה נסמכתי על היעוץ המשפטי של הכנסת וחשוב לי לומר שהייפוף המשפטי של הכנסת בעניין הזה נסמך על פסיקה של בית המשפט העליון; ראשית באשר למרחב הפעולה הרחב שיש לחברי הכנסת כשהם מחוקקים חוקים. זה נקבע בפסק הדין על התנועה לאיכות השלטון נגד ועדת הכנסת – בג"ץ 971/99 – כי יש הרבה פסקי דין כאלה. אמר כבוד השופט חשין ז"ל: "לא נתקשה להבחין כי מצבו של חבר כנסת הוא מצב מובנה של ניגוד עניינים. כך למשל, חוק המטיל מס. חוק זה אמור לחול על חברי הכנסת אף הם. הוא הדין בחוקים המיטיבים למשל עם הנגב, וחבר הכנסת הוא איש הנגב. אלא שעם ניגודי עניינים אלה למדנו להשלים – מובנים הם בתפקידי של חבר הכנסת".

אני מפנה גם לספרות משפטית כי אני רוצה להראות לכם שהנושא הזה הוא רחב ולא רק בכללי האתיקה. זה לא עניין פנימי של הכנסת. אני מפנה למאמר: "ניגוד עניינים של חברי הכנסת", משפטים כרך כ'. זה מאמר שנכתב על-ידי מי שהיה אז עורך דין אבל למים היה פרקליט המדינה – עורך הדין שי ניצן. הוא מתייחס לנושא של אינטרס אישי של חברי כנסת. לפעמים חבר כנסת מייצג סקטורים שונים וצריך לייצג את האינטרס שלהם שלפעמים הוא זהה לאינטרס האישי של חבר הכנסת. אני מצטטת רק חלק מהדברים אבל המאמר כולו תומך ונמצא לפניכם: "יתרה מזאת, אף אם פעולתו עבור סקטור זה או אתר טומנת בחובה פעולה שתחא גם לטובת האינטרס האישי שלו אין בכך, ככל הנראה, פגם שכן לא נוצר ניגוד בין אינטרס הסקטור שהוא המנחה את חבר הכנסת לבין האינטרס האישי. רק מצב שבו פעולת חבר הכנסת תיעשה כשבראש מעייניו עניינו האישי ולא עניינו של הסקטור עבורו הוא בוחר לפעול ואף לא עניינו של הציבור בכלל, הוא פסולי".

דברים דומים נאמרו גם במאמרה של פרופ' סוזי נבות "חבר הכנסת כנאמן הציבור", משפטים ל"א 433. אני מצטטת שוב קטע קצר: "המערכת הפוליטית מניחה פעילות על-פי אינטרסים אישיים, ולכן עקרונית קשה לטעון כי כל פעילות שיש בה כדי לקדם את ענייניו האישיים של חבר הכנסת היא פעילות מתוך ניגוד עניינים".

שוב אני רוצה להוסיף. אני התייחסתי לזה קצת קודם בתשובה לשאלתה של חברת הכנסת מרב מיכאלי לגבי עובדי ציבור. גם לגבי עובדי ציבור – למרות שכללי ניגוד העניינים לגביהם מצומצמים – יש כלל דומה לגבי החלטות רותב. אני רוצה בעניין הזה להפנות אתכם למסמך שיצא לאחרונה בחודש יולי 2018. זה דין וחשבון של צוות לחשיבה מחודשת בהיבטי ניגודי עניינים שהוגש ליועץ המשפטי לממשלה. זה צוות שהוקם בברכת היועץ המשפטי לממשלה בינואר 2017 על-ידי הגברת דינה זילבר, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה. הצוות הזה של משפטנים הוקם על רקע הבנת שנדרשת חשיבה מחודשת בכל הנושא של ניגוד עניינים. אני מדברת על עובדי ציבור, לא על חברי כנסת, בעניין האיזון שראוי בין הצורך להבטיח מניעת ניגודי עניינים בקרב בעלי תפקידים בשירות המדינה לבין הצורך לצמצם ככל הניתן את הפגיעה בתפקוד שירות המדינה. כי הייתה טענה שלפעמים מרוב שמדברים על ניגודי עניינים השירות הציבורי

קריאות:

זה שוחד.

ארבל אסטרון:

-- גודל הקבוצה לא פותר את זה. זאת אומרת, מבחן גודל הקבוצה הוא לא תזות הכול, זה משו
שצריך להבין. הוא לא מאפשר לחבר כנסת לעשות הכול ---

קריאה:

רק כשמדובר בשוחד.

היו"ר אבי ניסנקורן:

יש פה שאלה ואני מבקש שכן תהיה התייחסות לשאלה. יש פה שאלה שעולה. בשוחד, גם עו"ד נגב
באה ואומרת: שוחד זה מקרה שבו גודל הקבוצה סר בפני השוחד.

נוית נגב:

--- היא לא תזות הכול, אמרתי.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אבל השאלה במקרים שלא מגיעים לידי שוחד, ולזה בבקשה התייחסות.

גדעון סער (הליכוד):

--- ניגוד העניינים זה מהות העבירה פה ---

ארבל אסטרון:

הטענה פה בכתב האישום - היא טוענת שחבר הכנסת פעל בניגוד עניינים מול חבר קרוב ושותף
עסקי קרוב, וכתב האישום מייחס לו ניגוד עניינים בהליך קידום ההצעה ובמגוון פעולות שקשורות בהליך
הזה. כתב האישום לא מתייחס בכלל לתחולה של החוק ועל הקבוצה שהוא חל עליה, לכן כל המבחינים
האלה של גודל הקבוצה, אני חושבת שהם לא כל כך רלוונטיים למה שעולה מכתב האישום.

קרו ברק (הליכוד):

תסבירי. את אומרת שהליך החקיקה הוא העבירה? ההליך. זה עבירה אתית, אנחנו מדברים עכשיו
על עבירה פלילית.

ארבל אסטרון:

זה יכול גם להגיע לסף פלילי.

קארין אלהרר (כחול לבן):

חאם אפשר לחדד את ההבחנה, אם קיימת בכלל, בין חוות הדעת האתיות שהצביעה עליהן עורכת
דין לבין הסף הפלילי. בסופו של דבר היא אומרת: תראו, זה אפילו לא הגיע למישור האתי, ופה הקפצתם
את זה למישור הפלילי. תסבירו לי את זה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

זה משוה שנאמר כל הזמן, שברגע שיש נושא רחב אז העניין הנישי בכלל לא מתקיים כי אנחנו
מדברים על נושא רחב. זה איזשהו קו טיעון שקיים כל הזמן. ההתייחסות שהתבקשה היא בנושא הזה.

עניין אישי, יעדיף את טובת הכלל. זאת אומרת, יכול להיות שעניינו האישי מנוגד לטובת הכלל, ואז הוא בניגוד עניינים, ויכול להיות שענינו האישי תואם את טובת הכלל, ואז יש לו רק עניין אישי ואין ניגוד עניינים. כאשר יש עניין אישי גם אומרת ועדת האתיקה, והכנסת קבעה בכללי האתיקה, איך מתנהלים כאשר יש לך עניין אישי גם כאשר לא מתרחש ניגוד עניינים. כל זה בעולמו של אתיקה ודברים מפורשים וכתובים. בראש ובראשונה יש פה התייחסות לאתיקה. גם בסעיף החסינות הדיונית הכנסת צריכה לתת דעתה לשאלה האם יש פה כללי אתיקה רלוונטיים והאם נדונו, כן או לא – זה סעיף 3 לזה. זה לא דברים שהם מעגל רחוק, זה ליבו של הדיון.

קארין אלהרר (כחול לבן):

צביקה, שב ישר כשאתה מדבר. הרסת לי את האוזן.

צבי האוזר (כחול לבן):

סליחה, רציתי לראות אם היעץ מהנהן בהסכמה או בהתנגדות.

ארבל אסטרחרן:

אני חושבת שהדברים נאמרו ושהבהרתי לגבי גודל הקבוצה. גודל הקבוצה הוא לא חזות הכול. אם חבר כנסת פועל בניגוד עניינים לאורך הליך חקיקה שהוא מקדם, וזה יכול לכלול הרבה עניינים - - -

קארין אלהרר (כחול לבן):

ארבל, אבל - - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

לא, זה לא אפשרי. היא לא סיימה לדבר ואתם כבר קוטעים אותה.

קארין אלהרר (כחול לבן):

אבל היא אמרה את המשפט הזה כבר פעם.

ארבל אסטרחרן:

נכון, אז מה לא ברור במה שאמרתי?

קארין אלהרר (כחול לבן):

אני מבקשת הבהרה בעניין הזה. יש הגדרה של מהו ניגוד עניינים בכללי האתיקה של חברי הכנסת בתקנון, זה מה שאומר צביקה. הוא אומר שהדבר הזה לא עומד בכפיפה אחת עם האירוע כאן כי זה לא אישי ברמה הזו, זה לא בן זוג, זה לא אבא.

צבי האוזר (כחול לבן):

לא, זה לא אמרתי. אמרתי שזה הרפרנס בכלל של הדיון שצריך להיות. זה לא השערות אלא יש כללים.

קארין אלהרר (כחול לבן):

אז אני רוצה לחדד.

ארבל אסטרחרן:

האמת שאני העדפתי לא להתייחס לעובדות כתב האישום, רציתי להשאיר את זה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

כי לעובדות כתב האישים יתייחס היועץ המשפטי.

קארין אלהרר (כחול לבן):

בסדר, אז אשאל את השאלה באופן כללי. לכללי האתיקה יש מעמד. השאלה - יש את הדין הפלילי, מה הקשר ביניהם בעניין הזה?

ארבל אסטרך:

זה מתאים יותר ליועץ המשפטי, אבל יש מקרים שבהם יש חפיפה בין האתי לפלילי. הרף הגבוה ש

היו"ר אבי ניסנקורן:

תסכמי עכשיו בקצרה בשני נושאים.

ארבל אסטרך:

אני חושבת שאני סיימתי.

שלמה סרעי (הליכוד):

לא, זה לא היה ברור. לא הצלחתי להבין. אחדד את השאלה. אם העניין האישי הוא לא עניין אישי אלא עניין ציבורי, קבוצה גדולה, וזה מה שהבנו, אז מה זה משנה הליך הוועדה או הצבעה בוועדה, אם אין פה עניין אישי? אבל אני מבין שיש פה עניין ציבורי כי גודל הקבוצה הוא מאוד גדול אז למה זה נקרא - - - ?

ארבל אסטרך:

כן, אבל יש פה ערבוב של שני עניינים. בהליך יכולים - - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני מבקש, מכיוון שהשאלות עולות כל פעם, פעם אחת תגידי בצורה ברורה את עמדתך ונמשיך בטיעונים של עו"ד נגב עד 13:00, ובשעה 13:00 נעשה הפסקה. יש שתי שאלות שנשאלות כל פעם מחדש, למרות שאת אומרת שהבהרת את עמדתך: ראשית, היחס בין נושא רחב לבין ניגוד עניינים ועניין אישי - האם אחד דוחה את השני? שנית, היחס בין דיונים בוועדה לדיונים במליאה.

ניר ברקת (הליכוד):

רק חידוד קטן. לכאורה זה היררכי. אם זה קבוצה רחבה זה היררכי, אז איך בכלל יכול להיות שתחיה שאלה בהליך אם זה נשמע היררכי? יש פה היררכיה בתהליך.

היו"ר אבי ניסנקורן:

זה בדיוק מה ששאלנו. חזרת לשאלה שלי. השאלה הראשונה היא האם כשיש עניין רחב, הנושא של עניין אישי או ניגוד עניינים לא עולה לסדר היום. השאלה השנייה היא היחס בין דיונים בוועדה לדיונים במליאה.

ארבל אסטרך:

גם אתי שלפעמים יכול להגיע לכדי פלילים, בהתנהלותו של חבר כנסת בקידום הליך חקיקה יכול לקרות בין אם התוצר, אם בסוף הצעת החוק חלה על קבוצה רחבה ובין אם חלה על קבוצה קטנה, בין אם היא חלה עליו אישית, ובין אם היא חלה על מישהו אחר, חבר כנסת יכול לעבור עבירה כשהוא מקדם הצעת חוק. זה כמוזן דבר מאוד חריג ונדיר וקיצוני וחברי הכנסת בדרך יכולים להתייעץ איתנו, עם הייעוץ המשפטי, ועם ועדת האתיקה. זה לא דברים שבדרך כלל קורים מעצמם. אני הולכץ לדוגמה קיצונית, אבל חבר כנסת קיבל איזושהי טובת הנאה אסורה במהלך הליך החקיקה - -

שלמה קרעי (הליכוד):

אבל זה שוחד.

ארבל אסטרטון:

-- זה בכלל לא משנה אם החצעה חלה על קבוצה גדולה או לא, אם הוא ייחנה מהחצעה או לא.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אוקיי. היחס בין דיון בוועדה למליאה.

ארבל אסטרטון:

ניגוד עניינים אסור כזה יכול לחול גם בוועדה וגם במליאה. ההבדל הוא ביכולת ההצבעה של חבר הכנסת. זאת אומרת, היות ובוועדה אפשר להחליף חברי כנסת, אז קל יותר לכללי האתיקה לבוא ולהגיד לחבר כנסת שישנם מקרים שבהם הוא בניגוד עניינים, ולכן הוא לא יצביע. ואם הוא רוצה להשתתף בדיון, הוא צריך להודיע על כך וכו'. לעומת זאת, במליאה באים כללי האתיקה ואומרים שאם חבר הכנסת בניגוד עניינים ובכל זאת רוצה להשתתף בדיון ובהצבעה – מותר לו, לא ניתן לשלול את זה, אבל הוא יהיה חייב להודיע מראש על ניגוד העניינים.

היו"ר אבי ניסנקורן:

תודה רבה. עורכת הדין נגב, עד 13:00, וב-13:00 נעשה הפסקה.

שלמה קרעי (הליכוד):

היה בעבר חבר כנסת שהואשם שלא בשוחד על התחליף עצמו בתוך ה ---

קריאות:

לא. לא. לא. ---

יואב קיש (הליכוד):

זה התקדים.

שלמה קרעי (הליכוד):

לא היה?

יואב קיש (הליכוד):

לא היה.

שלמה קרעי (הליכוד):

אבי, אם כל הצעת חוק שאנחנו מקדמים – אני מקדם ביטול עמלת פירעון מוקדם על המשכנתה. אני צריך לבוא ולהגיד מה גדל המשכנתה שלי ומה התועלת שתצמח לי אם אני אבוא ותבע פירעון מוקדם?

קריאות:

לא. לא. לא.

יעל גרמן (כחול לבן):

לא. אבל מישהו שיש לך ממנו טובת הנאה - -

עכשיו אני מבקשת להתייחס לתחולה של החוק, של תיקון 44. כפי שאמרת, בענייני, די היה בכך שמדובר בחקיקה כללית ורחבה כדי להוביל למסקנה שאין ניגוד עניינים, ומשכך גם אין חובת גילוי כפי שהיה בנושא דירה שלישית וכך גם בעניינינו.

חשוב לי בהקשר הזה לומר, זאת גם הסיבה, שחיים כץ לא חש שהוא מצוי בניגוד עניינים, זאת גם הסיבה שהוא לא נתן דעתו בשום שלב לשאלת אינטרסים אישיים של בן-ארי בחקיקה, ככל שאלו היו קיימים - ואני מיד אתייחס לזה - אבל הוא גם אמר בתקירת שלו, לא ראיתי את האינטרס שלו, לא עמד לנגד עיני לחלוטין, אני רציתי להעביר את החוק כי חשבתי שזה חוק נכון והיום אני חושב שזה חוק נכון לכל אזרח במדינת ישראל. זאת הייתה המטרה שלו ומה שהוא ראה לנגד עיניו, את טובת כלל הציבור ובפרט קרנות הפנסיה, שהן אולי הגורם המרכזי שמחזיק, ואג"ח.

אני בכל זאת רוצה להיכנס דרגה אחת יותר לתוך הטענות בכתב האישום, רק כדי שתבינו בקצרה את החוק ומה שעומד מאחוריו. אנחנו מדברים על תקופה שלאחר המשבר הכלכלי, משבר הסאב פריים של 2008, הרבה מאוד חברות בקשיים לא עמדו בפירעון האג"ח שלהן ומתחילה תקופה של מה שמכונה "תספורות בשוק ההון". כלומר, אנשים השקיעו באג"ח, נתנו בעצם הלוואות לחברות, החברות היו-אמורות להחזיר את הכספים בתוספת ריבית, התחילו לא להחזיר את הלוואות או לתת לאנשים אחוזים או שברירי אחוזים ממה שהשקיעו. פתאום התחום הזה עולה. חיים כץ, מתוך הניסיון שלו וההיכרות שלו עם התחום הזה, זה תחום שהוא עוסק בו הרבה מאוד, הוא מתעניין בשוק ההון עוד מתקופת שירותו הצבאי, עוסק בזה הרבה מאוד, הוא גם משקיע בשוק ההון, הרבה לפני שהוא הכיר אגב את מוטי בן-ארי, הוא נחשב מבין ובר סמכא בתחום הזה, זה תחום שהוא עוסק בו. זה גם תחום שהוא שם לעצמו לעסוק בו בכנסת, נושא של פנסיה וכו'. הוא סבר שמתקיים כאן עוול והוא ראה זאת כתפקידו כמתוקק ואף חובתו לתקן את העוול הזה. הוא גם התבטא כך בעת העברת התיקון במליאה.

עכשיו, מבחינת החליק, בכל הכבוד, חשוב להדגיש, קידום החקיקה הזאת, זה התל באמת כהצעת חוק פרטית אבל הוא קיבל את תמיכת הממשלה ואת ברכת הדרך שלה. הוא אושר בוועדת שרים לענייני חקיקה ברמה העקרונית, מתוך הסכמה לעקרונות שבחקיקה. זה לפני שהתקיים איזשהו דיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. אכן, שר האוצר ביקש שהמשך תהליכי החקיקה יתואמו עם משרד המשפטים, האוצר ורשות ניירות ערך - ואני אראה לכם שכך היה בפועל. יש טענה בכתב האישום, נאמר: הגורמים המקצועיים התנגדו. ראשית, אנחנו יודעים שיש מקרים לא מעטים שגורמים מקצועיים מתנגדים ובכל זאת חברי כנסת סבורים שתקיקה צריכה לעבור. התנגדות של גורמים מקצועיים אין פירושה בהכרח שהחוק הוא לא טוב או לא צריך לעבור. אבל דווקא במקרה הזה נאמר כאילו איזה מן רמו שהחוק הוא לא טוב, מתעלמים מדבר מאוד משמעותי. ראשית, כפי שאמרת, מהאישור העקרוני של הנושא, של החוק על ידי הממשלה. שנית, אנחנו מדברים פה על שאלה של מדיניות, אין פה שאלה מקצועיות. ותשוב מכל, מתעלמים מהעובדה, שחיים כץ, לאחר שהחוק כבר נדון בוועדה והיה מוכן לקריאה שנייה ושלישית, אושר והיה מוכן לקריאה שנייה ושלישית, הוא, במהלך חסר תקדים, החזיר אותו, הוא עצמו משך אותו בחזרה לוועדה לדיון נוסף, במהלכו הוא קיבל את עיקרי ההערות של היועצים המשפטיים של משרד המשפטים ותיקן את החוק בהתאם. הוא לא היה חייב לעשות את זה. ההוכחה לכך, החוק עבר בקריאה שנייה ושלישית מבלי שמשרד המשפטים הגיש איזה הסתייגות לחוק. מאחר ומדובר בחקיקה פרטית, כמובן הוא קיבל את תמיכת הממשלה וכמובן את תמיכת המליאה.

עכשיו, לגבי צדקת החוק וההשלכות שלו על הציבור הרחב, אני באמת לא רוצה להרחיב, אני לא חושבת שיכולה להיות מחלוקת בעניין. חשוב לי להדגיש דבר אחד בעניין הייעוץ היה לתרוויח. החוק לא חל באופן רטרואקטיבי. כמעט אף חוק לא באופן רטרואקטיבי. על מנת שחוק יחול רטרואקטיבית, זה צריך לחיאמר בו באופן מפורש וברור. חוק, ככלל, חל מכאן ולהבא, מי כמוכם יודע את העובדה הזאת. זאת ברירת המחדל. בעניין החוק הספציפי הזה, לקראת הדיון על החוק בוועדה, חיים כץ, כיושב ראש הוועדה הוציא מסמך לקראת הדיון, שכלל את הצעת החוק ובו נאמר, במסמך הזה נאמר במפורש - - -

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

סליחה שאני מפריע, פשוט כמה פעמים את חוזרת על זה - הערה קטנה ויותר לא אפריע - אם את תיכנסי לראיות, אני גם אצטרך להיכנס לראיות ואני לא בטוח שזה כדאי. אני אומר, תחשבי טוב אם את רוצה להיכנס לראיות. בשביל להיכנס לראיות, את מדלגת על הרבה מאוד דברים שקשורים למשל על רטרואקטיביות. אני לא יודע אם כדאי, יש כתב אישום. לי אין בעיה.

נזית נגב:

אני אומר, נתחיל בכך, ראשית, יש דברים שאפשר בהם להיכנס לראיות, אני אשתדל מאוד לצמצם בזה ככל האפשר.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבלוט :

אל תיכנסו לזה.

נוית נגב :

אין טענה בכתב האישום - - -

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבלוט :

את אומרת שלא הייתה כוונה לרטוראקטיביות וכן הייתה כוונה לרטוראקטיביות.

נוית נגב :

לא מסכימה.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבלוט :

טוב, במשפט זה יתברר.

נוית נגב :

אני מקווה שלא נגיע למשפט.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבלוט :

יש טענה כזאת.

נוית נגב :

אני מציינת, על פני כתב האישום, שאין טענה שהחוק היה אמור לחול לרטוראקטיביות. החוק הזה, שוב, הוא חוק כללי, לא חוק שנועד לשרת אינטרסים של בן ארי או של מישהו אחר. ועובדה היא גם, בסופו של דבר הוא לא חל לרטוראקטיביות. לא נקבעה שום הוראה מפורשת כזאת וזו ברירת המחדל. זה עניין קודם כל מרכזי. את המסמך הזה הראינו בשימוע, נכון, כתב האישום בנקודה הזו שותק, הוא מתעלם מסוגית הרטוראקטיביות, הוא לא כופר בה. אבל יש משמעות לעניין תחולת החוק מכאן ולהבא, יש התעלמות מזה מפני כשבאים ואומרים עשוי היה להרוויח, זה יוצא מתוך הנחה שהחוק היה אמור לחול באופן רטוראקטיבי.

אני בכל זאת מבקשת להתייחס למה שנטען כאינטרס של מוטי בן ארי ושל חבר הכנסת - - -

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו) :

לא, אבל זה לא קשור לחסינות של חיים כץ. אנחנו לא דנים כאן - - -

נוית נגב :

זה ברור. אני במסגרת החסינות של חיים כץ, אני מתייחסת למה שכתב האישום טוען בעניין.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו) :

זה לא בית משפט.

נוית נגב :

ברור לי, זה ברור לי לחלוטין.

עו"ד נויט נגב:

אני מתכוונת מבחן הגלישה במובן שאנחנו מפרשים את בית המשפט העליון. אני לא מנסה ליישב את מבחן הגלישה בין הטענות של היועץ המשפטי לבין הטענות שאני מפרשת. מבחן הגלישה, כפי שנקבע בפסיקת בית המשפט העליון. אז לא, אני לא רוצה לחזור, זה היה בחלק הקודם וחשוב לי שנסיים היום. חשוב לי.

תמר זנדברג (המתנה הדמוקרטית):

לא, לא לחזור. בסדר אבל שוב, אנחנו ההדיוטות - - -

עו"ד נויט נגב:

חשוב לי לומר גם שלצד הטענה שתבר הכנסת כך היה בניגוד עניינים בקשר לקידום תיקון 44 – נטענו טענות לגבי האופן שבו הוא קידם את הדיון בדיוני הוועדה והכנסת, טענות שחודגות מהשאלה אם הוא פעל בניגוד עניינים - למשל, בהקשר של הבאת מומחה לדיון וכולי. בעינינו דווקא הבאתו של בן ארי – הרי יכול היה בינינו, אם החוק הזה היה איזה משהו מכוון ונסתר, הוא יכול היה להשאיר אותו בבית ולבוא ולהעביר חוק. בעינינו, דווקא הבאתו לדיון מעידה על ניקיון כפיים ופעולה בתום לב. אני מזכירה לכם שדיוני וועדה הם פומביים וגלויים ואפילו משודרים בשידור חי.

ושוב אני אומרת גם את זה בהקשר של מתחם הסיכון הטבעי: בכל מקרה, חשוב לי להדגיש שההזמנה למי יתייצב, מי יוזמן לדיוני הוועדה היתה הזמנה רחבה. רק חלק מהגורמים שהוזמנו התייצבו. כל מי שהתייצב הוזמן על ידי חבר הכנסת כך לקחת חלק בניסוח החוק ולעמוד בקשר בהקשר הזה עם היועצת המשפטית של הוועדה. וכפי שאמרתי, למשל מי שעוד הוזמן לקחת חלק בניסוח החוק ולעמוד בקשר עם היועצת המשפטית של הוועדה היה נציג איגוד התברות הציבוריות, שהתייצב לדיון והחזיק בעמדות הפוכות. הוא התנגד לחוק. גם הוא הוזמן לסייע ליועצת המשפטית ולקחת חלק בניסוח של החוק וכפי שאמרתי, חלק ניכר מההערות שלו התקבלו בנוסח הסופי של החוק.

יעל גרמן (כחול לבן):

איפה את רואה את ההזמנה הזאת? אני ראייתי שהוא השתק אחרי שפעם אחת הוא הביע התנגדות ויותר לא הופיע.

עו"ד נויט נגב:

טוב. אז אני אומרת לכם שאני לא חושבת שעל כך יש מחלוקת מבחינה עובדתית שהוא השתתף בניסוח. אם הוא לא בא לדיון, אז הוא לא בא לדיונים.

קארין אלהרר (כחול לבן):

- - -

אורית פרקש הכחן (כחול לבן):

כל הדיון הזה הוא על כתב האישום עכשיו. אנחנו לא יודעים להתמודד עם זה - -

עו"ד נויט נגב:

אני טוענת על כתב האישום על פני הדברים.

אורית פרקש הכחן (כחול לבן):

לא, את לא יכולה על פני הדברים, אין לנו את - - -

עו"ד נויט נגב:

אבל אני אומרת לך מה הנרטיב של מה שאתם קוראים. אם יש מי שקורא בתוך זה: תרוויח רווחים של מיליונים, אני מראה לכם שאי אפשר לקרוא את זה לתוך מה שזה. אני מראה לכם איך קוראים כתב אישום.

אורית פרקש הכהן (כחול לבן):

--- אז למה שהם ייכנסו לאם היה רווח או לא?

עו"ד נויט נגב:

אני לא חושבת שצריכים להיכנס לזה אבל זה דבר שעלה פה ואני שמעתי, ואני לא יכולה שלא להתמודד ולחציג לכם את הדברים האלה. אני מראה לכם איך לקרוא את כתב האישום על פני הדברים ולנרטיב שלו.

אורית פרקש הכהן (כחול לבן):

אבל אולי, היושב ראש, תקל עלינו שהדיון יתקיים בגדר הדיון כי כשאנחנו שומעים דברים שאין לנו את היכולת להתמודד אתם - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

אבל אמרנו כבר כמה פעמים שבנושא העובדות, אנחנו לוקחים את העובדות שבכתב האישום לצורך העניין כאילו הוכחו.

עו"ד נויט נגב:

אין על זה מחלוקת, נכון.

היו"ר אבי ניסנקורן:

לצורך דיון החסינות בלבד.

עו"ד נויט נגב:

נכון. זה לא אומר שאנחנו לא מתייחסים לעובדות. זה לא אומר שאנחנו לא מבדילים בין עובדות לבין פרשנות. מיכאל מרדכי ביטון (כחול לבן):

עו"ד נויט נגב:

בוודאי, זו פרשנות.

שריאת:

יש הבדל בין עובדות לבין פרשנות.

היו"ר אבי ניסנקורן:

רבותי, בואו.

מיכאל מרדכי ביטון (כחול לבן):

אורית פרקש הכהן (כחול לבן):

אנחנו רוצים להבין את גדר הדיון.

עו"ד נויט נגב:

אני לא אומרת שאתם שוקלים מחדש. אני מסבירה שוב ואני אגיד את זה במשפט אחד: אנחנו מדברים במסגרת החסינות, אנחנו יוצאים מתוך הנחה שמדובר בעבירה. אנחנו יוצאים מתוך הנחה שמדובר בעבירה, אנחנו בוחנים את מתחם הסיכון הטבעי של חבר כנסת בפעולה בניגוד עניינים. באמת, אני אמרתי את זה, אני לא אחזור על זה. אני מצביעה לכם איך הדברים עולים מתוך עובדות כתב האישום. אני מראה לכם שדברים שנוכרים בכתב האישום הם דברים שאתם יודעים שהם פרוצדורות מקובלות שמתקיימות ומקובלות בכנסת. למשל, חבר כנסת שיוזם חוק ומושך את הדיון בו לוועדה שהוא דן בה, מעבר לכך שהוועדה הזאת גם עסקה בנושא פנסיה, זה לא דבר יוצא דופן. אתם יודעים את זה. אתם יכולים להסתכל על זה. האופן שבו חבר כנסת מנהל דיון כשהוא יושב ראש ועדה – יש על זה גם פסיקה של ועדת האתיקה – יש לו שיקול דעת נרחב מאוד בעניין הזה כשהוא בא לקבל את – --

אני באמת רוצה לעצור פה את ההתייחסות המצומצמת לעובדות כתב האישום. אני כן אגיד במילה את מה שאמרתי בדיון הקודם: מה שמתואר בכתב האישום תחת הכותרת: המשך מערכת היחסים, לטעמנו הוא פשוט לא רלוונטי. העבירה נשלמת ב-2010 ו-2011 ביחס לוועדת העבודה והרווחה והטענה ביחס לוועדת האתיקה. תאמינו לי, יש לי הרבה מה לומר על הדברים שכתובים שם אבל כשאנחנו מסתכלים על פני הדברים, אלה דברים שאני לא רואה איך אתם יכולים לתת להם משקל.

אני חייבת לומר שוב: על פני הדברים, אם בכלל נעברה עבירה, אנחנו מדברים על עבירה במסגרת המנעד של ניגוד עניינים בנסיבות שמצדיקות הענקת חסינות מהותית כי היא נופלת במתחם הסיכון הטבעי. וזאת הטענה המרכזית שלנו, טענת החסינות המהותית. אתם גם רואים שהקדשתי לה חלק ניכר מאוד מהטיעון שלי, זאת הסוגיה בעינינו. זה הדבר המרכזי שלגביו גם ניתנה סמכות לוועדת הכנסת, ולא בכדי היא ניתנה וכפי שאמרתי, זאת הטענה המרכזית שלנו. אני לא חושבת שאפשר בהקשר הזה, אין שמץ של בסיס לומר כאילו חבר הכנסת כף פה פעל באופן שנועד לעשות שימוש לרעה בחסינות. לכן, כל הטענות לגבי עיר מקלט וכולי בהקשר הזה הן לא רלוונטיות.

נקבע בחוק שוועדת הכנסת היא הגורם המתאים להכריע בסוגיה של תחולתה של החסינות המהותית. אם זה מקרה שנכון ומצדיק להעניק בו חסינות מהותית: לטעמנו, המקרה הזה שנמצא בלב ליבה של הפעילות של חבר הכנסת יחד עם הגבולות והמורכבות של נושא ניגוד העניינים, ההתעלמות מהנורמות המקובלות בכנסת בכתב האישום, הם שמצדיקים פה תחולתה של חסינות מהותית לפי מבחן מתחם הסיכון הטבעי, מתחם הסיכון המקצועי. ובהקשר הזה, אני באמת מבקשת מכם להעניק את החסינות המהותית לחבר הכנסת חיים כץ.

אני מבקשת לדבר ממש בקצרה על העילות האחרות. אני אצמצם בזה ואני לפחות על עילה אחת אומרת לכם כבר עכשיו שלמרות שטענו להתקיימות כל ארבע העילות – לטעמנו יש בסיס לטעון שהן מתקיימות. לגבי עילה אחת אני כבר אומרת לכם גם לאור דברים ששמענו כאן, לאור דברים שקראנו במכתבו של היועץ המשפטי, אנחנו מתכוונים לוותר על העילה הרביעית וגם לא תצטרכו להצביע ולהחליט למענה. קודם כל, אני חושבת שמאוד ברור שאנחנו שמים את עיקר יתנו על עילת החסינות המהותית, אני לא חושבת שיכולה להיות על כך מחלוקת.

אני רוצה בכל זאת להתייחס לעילה השנייה שקבועה בחוק – עילת חוסר תום הלב והאפליה. חשוב לי כאן שתבינו: העילה הזאת היא עילה שנוספה לחוק במסגרת תיקון 33. היא לא היתה קיימת קודם לכן. קודם לכן כן היה מותר לבחון את שיקול הדעת של היועץ המשפטי, אלה בעצם היו המבחנים. לכן העילה הזאת, התוכן שלה בפסיקה לא קיים. זה גם נושא שבמידה רבה ראשוני לגביכם. הרציונל שלה הוגדר לפני התיקון בחוק בעניין דרעי: "חסינות זאת נועדה בעיקרה למנוע הטרדה של חבר הכנסת והפרעה בעבודתו כחבר כנסת ללא הצדקה על ידי הרשות המבצעת. היא משקפת את החשש כי הרשות המבצעת, באמצעות היועץ המשפטי לממשלה, תיזום הליכים פליליים אשר ישבשו את עבודתו הפרלמנטרית של חבר הכנסת. חסינות זו היא יחסית, היא ניתנת לנטילה". זה גם מה שהיה עוד בחוק הקודם.

אנחנו סבורים – אני מביאה בפניכם כאן את הפרשנות שלנו: אנחנו סבורים שנכון להתבסס כאן ולהשוות למבחן שקיים בתחום המשפט הפלילי, שמתייחס לעילה של הגנה מין הצדק. שמצדיק במקרים מתאימים של אפליה ופגיעה בשוויון גם ביטול של כתב אישום כי גם העילה של הגנה מין הצדק החלה כטענות לגבי חוסר תום לב של התביעה אבל היוזם המבחן שנקבע בה הוא מבחן התוצאה. לא צריך להוכיח שמישהו פעל חלילה מטעמי זדון – וחשוב לי להבהיר גם ליועץ המשפטי וגם כמוכן לכל רשויות האכיפה:

מכלוף מיקי זוהר (חליכוד):

אז תשמור לי זמן לשאול את היועץ המשפטי לממשלה.

תיו"ר אבי ניסנקורן:

נשמרת לך האפשרות לשאול גם את היועץ המשפטי וגם אחר כך בדיון.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבלוט:

צוהריים טובים, אני במצב קצת יותר טוב מהפעם שעברה. לא מושלם, אבל יותר טוב. בדיון האחרון הצגתי את כתב האישום ואת מה שעומד בבסיס החלטתי להגיש אותו. עמדתני על ניגוד העניינים החריף בו חבר הכנסת חיים כץ היה נתון עם מוטי בן ארי, והמעשים התריגים שהוא ביצע כיושב-ראש ועדה בכנסת.

מכלוף מיקי זוהר (חליכוד):

הוא לא היה בכנסת הזאת בוועדת העבודה והרווחה.

יואב קיש (חליכוד):

הוא מדבר על ועדה כללית בכנסת.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבלוט:

ועדה בכנסת. יושב-ראש בוועדה בכנסת. שמעתי את הדברים. גם אשתדל, אבל לא אוכל להימנע מלהיכנס לכתב האישום עד כמה שזה נוגע לשאלת החסינות. הכול בשאלת החסינות המהותית. פעם שעברה ניסיתי לצמצם בזה ככל האפשר מתוך הבנה שזאת לא השאלה המרכזית. אלא השאלה באמת אם כתב האישום נכון ונעברה עבירה – המבחן המהותי בין אם תיקח את זה בתצורה הכביכול מהותית המלאה או בצורה חידונית, לשאלת חבר הכנסת האזור, שזה הדיון היום, לא משנה איך שלא תסתכל על זה בסופו של יום השאלה היחידה היא שנעברה עבירה ויש גלישה ספונטנית – ואני אנמק את זה לפי הפסיקה – לדבר שסוטה מהחוק. מתחילים לפעול בצורה חוקית לגמרי ואז יש גלישה לאיזהו מתחם די מצומצם – אני אנמק הכול לפי הפסיקה – של דבר שהוא לא חוקי. מינורי לפי הפסיקה. אז זה ממש לא המצב פה לפי כתב האישום. כמובן שאפשר לחלוק, אפשר לדון, אבל ככל שאם זה יידון בבית המשפט, שם יהיה המקום לדון בזה. אבל זאת אמירה כללית. למרות הכול אי אפשר להימנע לאור כל הדברים שנאמרו כאן, כי צריכים להעמיד דברים על דיוקם.

קודם כול אני רוצה להדגיש שיחיה ברור, וזה כתב האישום, הפעולה, למרות כל הניסיונות לטעון את זה, היא ממש לא רק עצם חקיקת החוק, אלא מגוון של פעולות ומצגים שנעשו, שכללו לדעתנו הסתרה מכוונת ואקטיבית, מצגים כוזבים שהוצגו לחברי הוועדה ולמשתתפים בה, ותכף אפרט אותם. אני מזכיר שהייתה הזמנה לשימוע, ובאמת עורכת הדין נגב בכישרון רב שכנעה והרימה לפחות ספק לגבי השאלה האם הדברים האלה נעשו בקשר עם מילוי התפקיד, ובעבור מתת שניתן עבור התפקיד, וזאת הסיבה למעשה שבסופו של יום שאין פה כתב אישום של שוחד. אבל צריך להבין שמדובר פה במרמה והפרת אמונים, לשיטתנו, ברף הגבוה ביותר ולא במקרה שהוא אפור, למרות שמדובר בפעילות שהייתה בכנסת.

כמו שאמרתי, אני ממש לא מקל ראש ברגישות הרבה שגלומה בבחינת התנהלות של חבר כנסת במסגרת תהליך של חקיקה באספקלריה של עבירה כללית. אני חושב שגם ההפך הוא הנכון, אני מודע לאופי עבודתם של חברי הכנסת. אמרתי גם ששילבתי בצוות שסייע לי לקבל את החלטה אנשים שיש להם ניסיון רב ביועץ משפטי בכנסת ומכירים את אופי המלאכה הזאת. ואני ממש לא מתכוון להתערב בעבודה הסדירה של חברי הכנסת.

אני רוצה לדבר קצת על נושא גודל הקבוצה, כי זה עלה פה בהרחבה רבה, ולמעשה יש פה בעיה, לדעתי. הטענה שמנסים ללכת מהסוף להתחלה ולא מהתחלה לסוף מייצרת את הבעיה. כי בסופו של יום אחרי תהליך ארוך של חקיקה, כמו שבדרך כלל קורה, יש חוק שכמו שאמרתי עשוי וצפוי גם לסייע לציבור בלתי מסוים. אבל התולדה שלו בסופו של דבר או תחילתו היא בעצם במערכת של אינטרסים בין שני אנשים, שני חברים מאוד מאוד טובים, שמלכתחילה תחילת החקירה הייתה בהבנה שמדובר במערכת יחסים אינטרסנטית כלכלית. ובמהלכה, בסופה בעצם, שוכנעתי שמדובר במערכת יחסים שמעורבת גם

בתברות מאוד מאוד הדוקה וקרובה עד כדי קרבת משפחה, אבל בהחלט גם במערכת יחסים כלכלית ואינטרסנטית.

המעשה הפלילי שבגינו נחקר חבר כנסת כן הוא לא ניגוד עניינים עם קבוצה רחבה, אלא ניגוד עניינים בשל עניינו האישי של חברו הקרוב מאוד ובמידה רבה מי שאפשר לכוונת אותו, למרות מה שנאמר קודם, מנטור שלו לענייני מסחר בשוק החון. תוך הסתרה של ניגוד העניינים, משיכת הצעת החוק לוועדה שבראשה הוא עומד, הצגת חברו כמומתח אוניקטיבי שהוא לא מכיר, מבחינה חברית ומבחינה כלכלית. הסיפור שהוצג פה לגבי הקבוצה הרחבה, זה ממש לא הסיפור של כתב האישום. אנתנו עוסקים בשאלה של מערכת יחסים קונקרטיים, מערכת יחסים חיה שיש בה אינטרסים כלכליים ברורים וחבריים. לא בשאלה אם פעולה מסוימת הייתה טובה לציבור או לא.

ביחס לאינטרסים קונקרטיים כמו שמתואר כאן, קובע חוק העונשין, אמנם בהקשר של שוחד ולא מדובר פה בשוחד, אבל ההוראה רלוונטית לסיטואציה הנוכחית גם כן, שגודל הקבוצה ובפרט השאלה אם הפעולה שנעשתה הייתה מטיבה וטובה לכלל, אינה רלוונטית ואין מקום לשקול אותה. בסעיף 293 לחוק העונשין שקובע בעניין שוחד, אין נפקא מינה אם נלקח על מנת לסטות מהשוורה במילוי תפקידו או בעד פעולה שעובד הציבור היה חייב לעשותה על פי פקידו.

אני מזכיר שאנחנו לא עוסקים בשוחד וזו הייתה הקביעה שלי, אבל עדיין צריך להבין שכשמדובר במקרה כזה של ניגוד עניינים חריף וזה מקרה פרטני חמור במיוחד של ניגוד עניינים, עבירת השוחד היא בעצם מדרגה אחת מעל מה שבדרך כלל קורה, כמו שקרה במקרה הזה, נותר ספק בשאלת הקשר הסיבתי בין המתת לבין התמורה.

ניגוד העניינים שלנו במקרה הזה לא היה רחוק בסיטואציה שמוגנת למעשה בעבירת השוחד. העמדה הזו עולה בקנה אחד, בניגוד למה שנטען קודם, עם החלטות הייעוץ המשפטי של הכנסת לאורך שנים ואני מבקש להפנות בקצרה למספר החלטות שהוזכרו קודם:

כך למשל בהחלטת היועץ המשפטי של הכנסת בעניין ניגודי העניינים של חברי הכנסת לצורך הצבעה במליאה בעניין חוק הגז מבחיר היועץ המשפטי של הכנסת שיש הבדל גדול בין הצבעה במליאה לוועדות הכנסת בכל מה שקשור לניגודי עניינים. לא זו בלבד אלא שהוא קובע, שגם במקרה של הצבעה במליאה שבו יש לחבר הכנסת מתחם פעולה רחב יותר, ללא ספק, גם כשהוא במצב ניגוד עניינים במליאה, הרי שגם אז קמה עליו חובה לתת גילוי נאות ביחס לניגוד העניינים שהוא מצוי בו כדי להצביע במליאה. בוודאי שהוא יצביע, אלא שגם אז הוא צריך להגיד את ניגוד העניינים שהוא נמצא בו.

באותו הקשר ובאותה חוות דעת קובע היועץ המשפטי של הכנסת במענה לפנייתו של חבר הכנסת מיקי לוי, על קשרי חברות, למרות כללי האתיקה, שלא מזכירים קשרי חברות, למרות הכול קובע היועץ המשפטי של הכנסת שנוכח קשרי החברות שיש לחבר הכנסת באותו מקרה, משפחת לבנת שמחזיקה בשרשור חברת ישרמקו, שיש לה אחזקות במאגר תמר, הרי שמתעורר עניין אישי שנכון בעתו לתת גילוי נאות על יחסיו עם אותה משפחה לפני שהוא מצביע בוועדה באותו הקשר. דהיינו חברות, למרות שהיא לא מופיעה בכללי האתיקה, יצרה עניין אישי לצורך הצבעה במליאה ובוודאי שתיצור עניין אישי כזה בוועדה ונכון שחבר הכנסת במקרה כזה יעשה גילוי נאות.

בהחלטת בעניין מס ריבוי זירות שהוזכרה קודם, גם שם מבהיר היועץ המשפטי של הכנסת שכשיש ניגוד עניינים מובהק ופרטיקולרי יש מקום להטיל מגבלות על חברי הכנסת. זה נאמר על הצבעה במליאה. בעניינו, מדובר בסיטואציה הרבה יותר חמורה.

בהחלטת בעניין חוק ההמלצות מ-25 בדצמבר 2017 נקבע כי חברי כנסת שמתנהלת נגדם חקירה יוכלו להצביע במליאה רק לאחר שיתנו הודעה גילוי נאות בדבר ניגוד העניינים בו הם מצויים. היינו, כשיש לך בכנסת עניין אישי ומשמעותי בחוק, אפילו שהחוק חל על כל הקבוצה שרלוונטית, הדבר מקים עליו חובה לבצע גילוי נאות, זה לגבי הצבעה במליאה, קל וחומר לגבי ועדה.

באותו עניין נקבע גם שאותם חברי כנסת שמתנהלת נגדם חקירה לא יוכלו להשתתף בדיוני הוועדה בנושא הצעת החוק. במליאה כן, בוועדה לא. גם לגבי המליאה יש חובה לעשות גילוי נאות. דהיינו עניין אישי, אפילו חברי, שלא מוזכר בתקנון האתיקה, כשיש עניין אישי עוצמתי ומובהק שממנו יכול להפיק חבר הכנסת תועלת, אפילו אם מדובר בחוק שיחול על כלל אזרחי ישראל כמו במקרה של חוק ההמלצות, מתווה הגז ודברים אחרים - - -

חיים כץ (הליכוד):

בן ארי לא החזיק שפיר בחיים. בחיים שלו לא היה לו שפיר. יש לך את ניירות ערד, יגידו לך בלחיצת כפתור אם היה לו או לא היה לו. לא היה לו. בנית סיפור דמיוני, אלף לילה ולילה קטן לעומת מה שאתה בונה פה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

פעם שעברה ביקשתי שתירגע חמש דקות. הפעם אני לא מבקש, אבל תירגע.

חיים כץ (הליכוד):

אבל תקשיב - - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

אתה תדבר בתורך ותוכל לשטות את טענותיך, אני מבקש להפסיק להפריע ליועץ המשפטי לממשלה. אני מבקש את זה מכולם.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

זה לא משנה נייר כזה או אחר. המצב שאני מבקש להסביר - - -

חיים כץ (הליכוד):

למה לא משנה?

היו"ר אבי ניסנקורן:

די, בקשתי רק לפני רגע.

חיים כץ (הליכוד):

הוא מדבר על ליטו, אומר לא משנה, מדבר על שפיר, לא היה לו בחיים, לי היה שפיר, מפה בא החוק, אבל לא עשית שיעורים, לא חקרת כי לא עניין אתכם.

היו"ר אבי ניסנקורן:

חמש דקות להירגע בבקשה. אני לא אסכים לזה עוד פעם.

חיים כץ (הליכוד):

הוא אומר עלי דברים שלא היו ולא נבראו. לקח לי את הבריאות. פגע בי פגיעה גדולה על סתם ואתה רוצה שאני אשתוק? אני בסך הכול בן אדם. כלום מעבר לזה. אני בן אדם ישר ולא שיקרתי בחיים שלי. בחיים שלי לא שיקרתי ואתה יודע את זה. מילה שלי זו מילה. עשו אותי פה שקרן ורמאי. בחיים לא שיקרתי.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אני מבקש להפסיק את ההתפרצויות, עם כל הכאב של המצב.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

מה כלל לפי כתב האישום, איזה פעולות נעשות. חבר הכנסת כץ נעתר לבקשת החבר שלו ומגיש את הצעת החוק שמטיבה כלכלית עם החבר שלו, שחבר שלו יזם. דבר שני, הוא מושך את הדיון בהצעת החוק לוועדה שבראשותו. דבר שלישי, הוא מזמין את החבר שלו להציג את החוק המוצע בפני הוועדה שהוא עומד בראשה, למעשה כמעט לכל הדיונים. דבר רביעי, הוא לא מגלה בוועדה שמי שמופיע בפניהם הוא בעצם החבר הכי טוב שלו. זאת למרות ההזדמנויות הרבות שהיו לו לגלות אתה מידע החשוב הזה.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

עניתי קודם. פשוט יש פער בין הבנת כתב האישום או הצגתו כמו שהוא. אני אמרתי, כבר בישיבה הראשונה, למרות שהרגשתי שלא הובנתי, אולי בגלל הקול ואולי בגלל שקיצרתי, שזה לא רלוונטי לעניין הזה. אני חושב שגם הדברים שנאמרו קודם על-ידי היועץ המשפטי של הכנסת הסבירו את המשמעות של כתב האישום. זה לא התיק. לא, אני לא מתברר בין שותף לבין הפרת אמונים. אני לא עושה את החיבור הזה. אני אומר: במקרה הזה, אנתנו בכלל לא מגיעים לשאלת הקבוצה, כי זה לא לב הטיעון. זה לא לב הטענה נגד הפעולה של חבר הכנסת כץ, לפי כתב האישום.

שלמה קרעי (הליכוד):

רק אם אתה מושך את גודל הקבוצה, אז ברור שזה לא יהיה בטענה.

שריאה:

מה זה "לא לב הטענה"?

שלמה קרעי (הליכוד):

אבל אם אתה מכניס את גודל הקבוצה - - -

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

אני נתתי רשימה של תשעה דברים שבעצם הוסתרו בתהליך.

שלמה קרעי (הליכוד):

אבל כולם עומדים בבסיס הזה שגודל הקבוצה לא רלוונטי.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

יש פה שאלה. אני מחדד את השאלה. השאלה די פשוטה: האם בעבירה שהיא לא שותף, ויש את כלל הקבוצה הגדולה, עדיין יש מקום למבחנים שאתה ציינת לאורך כל הדרך או לא?

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

באופן כללי, מבחן גודל הקבוצה בוודאי שהוא רלוונטי ובוודאי שזה נלקח בחשבון, ואני מניח שאם זה היה הסיפור פה - אז לא היה תיק, לא היה כתב אישום. זה לא התיק. לא היה כתב אישום, ולא היינו מגיעים לפה בכלל.

שלמה קרעי (הליכוד):

אבל, אתה מסכים שיש - - -

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

זו התשובה.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

תודה.

מיקי.

היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט:

חשוב לי שהוא יבין.

יש את החקירה, תראה אותה. אמרתי לו: תקשיב, בכנסת חוקקנו את חוק צמצום הפירמידות. יש שם שני צמצומים, אחד ב-2017 ירידה מ-4 ל-3 אחוז.

נזית נגב:

חוק הריכוזיות.

חיים כץ (תליכוד):

מאה אחוז. ב-2019 ירידה מ-3 ל-2. אנחנו יושבים היום עם רביית אפס בעולם. אם תקנה "אקוויטל" – ואני כבר שר, עכשיו אני שר ואני לא מתעסק בשוק ההון. עצרתי את כל הפעילות שלי ביולי 2015 במסגרת שהייתה לי, חודשיים, כדי שאני לא אעשה עבירה טכנית. עצרתי את כל הפעילות.

אמרתי לו: תקשיב, אם אתה קונה "אקוויטל" – שעמד אז על 4000 נקודות – תוך שנתיים אתה תרוויח 20% בחיבור כי עד סוף דצמבר 2019 חייבת להיות השטחה. אתה תרוויח 20%. זה 10% לשנה, עשית קופה-קופה בריבית אפס.

בדצמבר או בנובמבר 2016 ירדו מהקטע של מידע פנים. הם הבינו שאין בזה בסיס. השאלה הראשונה שהוא שאל אותי בחקירה – שאלתי אותו: קנית "אקוויטל"? כי "אקוויטל" הכפילה את עצמה. אני לא קנית. הוא אמר: אסור לי לקנות.

התחילו איתי בחקירה ושאלו אותי שאלות ושאלו אותי על תיקון 44. בהתחלה לא זכרתי מה זה. אני אומר לך את האמת, 180 חוקים. וגם אז לא לקחתי עורך דין. הוא אמר לי - - - בתיקון הזה? התיקון הזה בא להגיד לבעלי שליטה: לקחת כסף מהציבור – תדע שאתה צריך להתזיר. זה התיקון. תדע שאתה צריך להחזיר.

התיקון הזה הוא תיקון רחב, הוא חל על אזרחי מדינת ישראל, היום גם על תינוקות, כי תינוק שנולד – אז זה לא היה – מקבל מהביטוח הלאומי 50 שקל שמושקעים. זה חל גם על תינוקות. אף אחד במדינה לא יודע להגיד מה הוא הרוויח מהתיקון הזה כי מאז ינואר 2011 עד שהגישו נגדי כתב אישום לא השתמשו בחוק הזה: התמרור הזה מנע תאונות דרכים.

אני לא הרווחתי שקל, מוטי לא הרוויח שקל. כשמישהו אמר בתקשורת שמוטי הרוויח, הבן שלי אמר לו: מוטי, אבל הרווחת כסף. זה היה ביום שישי. הוא הלך למכונת אמת אצל מי שהקים את יחידת החקירות של רשות ניירות ערך והוא נשאל אם הוא הרוויח שקל. הוא אמר "לא" ויצא דובר אמת. שקל הוא לא הרוויח. לך, יוליה, שקל לא הרווחתי. שקל הוא לא נתן לי, שקל אני לא צריך ממנו. הוא חבר אמת. אני לא צריך ממנו כסף, יש לי מספיק. לא צריך ממנו כסף ובטח הוא לא צריך ממני והוא לא צריך את החקיקה.

הוא לא צריך את החקיקה כי החקיקה הזו לא חלה על "אקוויטל" ולא על "ליטוי" ולא על שום דבר שאתה מדבר עליו. כלום. אני אומר לך, אני בן אדם ישר. לא הייתה לי כוונה שזה יהיה רטרואקטיבי. זה נאמר בפרוטוקול של הוועדה. נאמר: החוק לא רטרואקטיבי.

כתבת והמשכת וכתבת ש"הייתה חקירה ממצא ויסודית". תקשיב, זו הייתה חקירה חפזית. אני נחקרתי על תיקון 44 בערך שעה ברוטו: מ-14:08 עד 15:07. נחקרה נועה בן שבת, שאם אתה קורא את החקירה שלה, אין שום סיבה שאני אשב פה. שום סיבה.

נכון, לא אמרתי שמוטי חבר שלי. נכון. נחקרה דנה נויפלד ונחקר מוטי. אם הייתם רוצים להגיע לחקר האמת, היית חוקר את וילמה מאור, מנהלת הוועדה, איך היא הזמינה את האנשים. מי נתן לה את השם של מוטי? אני. אני נתתי לה. אני נתתי לה את הטלפון. לא הסתרת אותה.

לא חקרת את העובדות בוועדה, לא חקרתם את חברי הכנסת שהיו בחצבת. ואני לא צריך להשפיע עליהם. אני העברתי 180 חוקים. זה לפחות קריאה ראשונה – טרומית זה הכנה לראשונה – והכנה לשנייה ושלישית, זה בערך 360 הצבעות לפחות בוועדה. כל חוק פעמיים. הכנה בוועדה. ומאות תקנות. ב-95% קיבלתי פה אחד הצבעה בוועדה. לא צריך לשקר ולא לשכנע ולא שום דבר. כלום.

באתי נקי כפיים, ביושר ובהגינות וחוקקתי חוק שחשבתי שהוא נכון ועמדתי בלחצים – תקשיב, אני לא יודע כמה אנשים עומדים בלחצים כיו"ר ועדה. הובלתי את תוכנית "ויסקונסין" מול ביבי נתניהו.

אני הורדתי אותו. ישבתי איתו והוא אמר לי: תשמע, זה הדגל שלי. אמרתי לו: אז תוריד אותו לחצי התורן. כי חשבתי שזה לא נכון, שזה פוגע באוכלוסיות המוחלשות, שזה מנצל אנשים ושוזה חוק רע.

במתווה גז ישבתי מול ביב נתניהו ב-2015 ואמרתי לו: תקשיב, בעיתונות כתוב שאני מחזיק מניות של "ישראלמקו" – אייל ינון ישב בחדר, ביבי, אייל ינון ואני – אמרתי לביבי: לא יעזור לך כלום, גם אם תגיד שמותר לי להצביע, אני לא אצביע. והוא היה צריך את הקול שלי, אתה לא מביין. אמרתי לו: אני לא אצביע. כשיצאנו, אייל ינון, חי וקיים, אמר לי: יש לך ביצים של שור.

ב"ויסקונסקי" זה אותו דבר כי אני הולך ומאמין במה שאני עושה, כי אני לא צריך פה כלום. אני באתי לתת, וככה אני חושב שאני עושה, ביושר ובהגינות.

כשהייתי בוועדת האתיקה שהתכנסה בעקבות כתבה של שרון שפורר – גם כתב האישום זה שרון שפורר, העתק-הדבר – מעולם לא דיברתי איתה. ואם דיברתי, אני לא זוכר. ועדת האתיקה דנה בכתבה של שרון שפורר שהמערץ מפעם, אמיר חרמוני, הגיש תלונה. ביום שנבחרתי לכנסת הוא הגיש תלונה אם אני יכול להיות בוועד ובכנסת.

דן בזה צבי ענבר, זכרונו לברכה, היועץ המשפטי של הכנסת. אחר כך, כשהייתי בוועדה, הוא הגיש תלונה אם נני יכול להיות בוועדה. אנה שניידר דנה בזה. ככה הגיע מצב שגיומס, חיים אורון, אמר: אני לא דן יותר בתלונות שלו. לא דן.

אני עניתי בוועדת האתיקה לכל שאלה שנשאלה לפי הכתבה, כי בכתבה דיברו על אחזקות של "ישראלמקו" ב"ליטוי". ואמרתי בכתבה ש"ישראלמקו" מחזיקה ב"ליטוי" 1,502 שקל והבאתי מסמך כי זה מה שהיא החזיקה, ואמרתי ש"ישראלמקו" מחזיקה בא"נחים של 300 מיליון שקל. ולא שיקרתי לאף אחד. אני דיברתי אמת. הם אמרו לי: בכלל אל תבוא, תשלח מכתב. אמרתי: לא, אני אבוא.

אבל חברי ועדת האתיקה לא נחקרו. לא ארבל סטרטון ולא אייל ינון ולא וקנין ולא אריה אלדד ולא ציפי חוטובלי ורחל אדטו. הם לא נחקרו. כי אם אתה עושה חקירה ממצא, תחקור את האנשים. כי אתה שופך את דמי. תחקור את האנשים, תעשה חקירה. למה זה מגיע לי? על מה? עבדתי ביושר ובהגינות. על מה החקירה? לא בדקת.

יש שם מישהו, התאהב בחקירה. אולי הוא רוצה לגדול. תבדוק את הקוריקולום של שמוליק האוזר: חקרתי את חיים כץ. למה הוא כותב את זה בקוריקולום?

על אף כל מה שאמרתי פה, אף פעם לא שקלתי בעבודה שלי מה יגיד עיתונאי כזה ועיתונאי אחר. אף פעם לא עניין אותי. כשסגרתי את תוכנית "ויסקונסקי", לא עניין אותי. כשהצבעתי נגד חלמת קרנות הפנסיה, האופוזיציה החרימה את הדין. בשעה 02:00 בלילה כולם יצאו, רק הקואליציה נשארה. ביקשתי הצבעה אלקטרונית כדי שייראו שאני מצביע נגד. שייראו שאני מצביע נגד. גם בתיקון 44 אני שלם עם עצמי לחלוטין. ידי נקיות.

אני לא חושב שהייתי צריך לעבור את מה שעברתי כי התהליך זה העונש. התהליך זה העונש: לא לישון, הפגיעה בבריאות, הגבלות על חבנק, לקיחת הוויזה לארצות הברית בתהליך הזה. זה העונש. שלוש וחצי שנים אני משלם עונש על מה שלא עשיתי. עונש שאני לא ראוי לקבל אותו. לא ראוי לקבל אותו. אני חושב שקמה לי חסינות מהותית.

אני מקבל שטעייתי כשלא אמרתי שמוטי חבר שלי, כפי שקבעה ועדת האתיקה. אולי היה טעם לפגם, אולי לא הייתי בסדר. אני מצטער על כך. למען האמת, אני מצטער על כך. אני רואה מה אנחנו עושים למוטי. אני רואה את הלילות שהוא לא ישן. לא מעניין אותו הכסף. הלילות, המתח. כסף לא במשחק הזה בכלל. הוא לא שם. אתה אמרת שיש לו מאות מיליונים. הוא בא מבית עני, הוא נותן בסתר. לא מעניין אותו כסף.

אני לא חושב שעברתי על עבירה כלשהי בתקנון הכנסת. אני חושב שעבדתי לפי תקנון הכנסת, ונועה בן שבת אמרה את זה: גם אם היו עסקאות, הוא לא היה צריך להגיד. אחרי שתקרו אותה ודשו, דשו, אז הוציאו שורה שהיא אמרה שהיא לא מבינה באתיקה.

אז למה לא חקרו את ארבל? אם היא לא מבחנה, למה לא חקרו את ארבל? היו צריכים לחקור את ארבל ולהגיד: נו, נו, נו. כי היא האוטוריטה שלי. נועה בן שבת, יועצת משפטית מוערכת ברמה גבוהה פה בכנסת, היא האוטוריטה שלי. 180 חוקים ותקנות – לא הרגתי, לא זזתי סנטימטר אחד. לא הרגתי מתקנות הכנסת, ואני אומר לך את זה בתום לב. ואם עשיתי – ואללה, בשגגה, בטעות, לא מתוך כוונה. לא

הייתה לי שום כוונה. שום כוונה לחרוג מתקנון הכנסת. לא הייתה לי שום כוונה ומוטי לא הייתה שום כוונה – לא יודע לגבי מוטי – לי לא הייתה שום כוונה שמוטי ירוויח שקל אחד מתיקון 44, כי לא הייתי עושה את זה ואני לא צריך לשלם לו.

כשאני עברתי מעקפים, הוא ישב בתורנות משפחתית. אשתי, שלושת הילדים ומוטי עשו עליי תורנות. אני הייתי עד בגירויים שלו. ניסיתי לעשות שלום בית. הוא לא המנטור שלי בשוק ההון. כשהוא אמר לי: תשמע, אני אקנה "אל-על". אמרתי לו: אני לא סומך עליך. קניתי ב-500 שקל והוא קנה 4% מהחברה. מכאן ועד כתב אישום בעבירה פלילית - - -

מכלוף מיסקי זוהר (הליכוד):

הוא ישר. פשוט ישר.

חיים כץ (הליכוד):

שנים כל כך רבות אחרי האירוע - - -

קריאות:

- - -

יואב קיש (הליכוד):

לא להפריע.

חיים כץ (הליכוד):

- - - חוק שחוקק ב-2011 ובשנת 2019 כתב אישום ואומרים לי: היית עשוי להרוויח. רשות ניירות ערך זו יחידה סייבריסטית מעולה – בקלות, בלחיצת כפתור היא יודעת להגיד אם הרווחתי או אם הפסדתי. כשאתה מדבר על עסקאות מתואמות, תבדוק מה הרווחתי שם: 3,000 שקל אחרי חודש. כששאלתי אם עסקת מתומת זה עבירה, אמרו לי שלא. אז אמרתי: למה אני צריך לעשות עבירה? אמרו: אולי רצית שהוא יחלץ אותך. לחלץ אותי זה כשהוא קונה ממני, אבל אני קניתי.

תשמעו, אני אמרתי את מה שאני חושב, אני באתי לפה לבקש חסינות, כי התהליך הוא העונש. אני בן 72, רוצה להמשיך לתרום למערכת. משפט זה שלוש שנים, אין שום סיבה בעולם, אין שום סיבה בעולם שימשיכו לתת לי את העונש הזה, כי כשאני אזוכה – כתבו, אני לא יודע כמה: וואלה, לא מחזיק מים. האמת שהתחלתי לחשוב ככה שכתב לי האת של אסף כספי: הנושא לא מחזיק מים, לא יחזיק בשום בית משפט הוגן.

נוית נגב:

זו פגיעה בעצמך - - -

חיים כץ (הליכוד):

טוב, משפט אחרון.

נוית נגב:

לא. אני פה בשביל לעזור לך.

חיים כץ (הליכוד):

בסדר גמור. ולכן - - -

נוית נגב:

- - -

יואב קיש (הליכוד):

אני מסיים. ואני אומר, במידה מסוימת, עכשיו אני כן הולך לפן אישי – ויכול להיות, אולי זו טעות – אבל וואלה, לשמוע את הדברים של חיים כץ שמדבר על הגיל שלו, המשמעות של כניסה למשפט, שכל זה בא מכוונה טובה, ומה יעשה לו? יברר את חפותו בבית המשפט, ארבע מילים שכאילו אין להן משקל. שנים של עוגמת נפש, של כאב לב, של כסף, של זמן. למה? כי הוא רצה לעשות טוב לציבור.

חיו"ר אבי ניסנקורן:

תודה. מיכאל ביטון.

מיכאל מרדכי ביטון (כחול לבן):

אני רוצה להתייחס לחוק הקיים, ללקונות שלו, לסיפור הנוכחי של חיים כץ, ולכתב האישום כפי שהוא ומה המסקנה שלי.

התיקון לחוק החסינות לא הביא את הבשורה לכנסת, ואנחנו בודקים את החוק הזה לדעתי פעם ראשונה כפי שהוא תוקן, ובדרך הזאת יש בעיה חמורה מכיוון שקוראים להליך הזה הליך שיפוטי או מעין שיפוטי, אבל נאסר עלינו לבחון ראיות, אז אתה שופט בעצם את המלצתו של היועץ המשפטי.

הדבר הזה הוא בלתי אפשרי. אם זה הליך מעין שיפוטי, אז הכול לדיון, ואם זה לא שיפוטי, זה לא תפקידנו ולא סמכותנו לעשות את זה.

וההליך הזה גם מזדהם במהלכים ומתחים ושיקולים פוליטיים, כל אחד לפי מעלתו, עם היכולת שלו להפריד בין פוליטיקה לבין מקרה אישי פרטני.

לכן, בכוונתי להביא הצעת חוק עתידית שתבטל את הסמכות של חברי הכנסת בסוגיית החסינות ותעתיק אותה לוועדה ציבורית, כפי שהסמכות בשכר חברי הכנסת, ובתוך הוועדה הזאת יהיו אנשי משפט שידונו גם בהיבט התהליכי וגם בכתב האישום על כל פרטיו - -

גיר ברקת (הליכוד):

זה בית משפט. קוראים לזה בית משפט.

מיכאל מרדכי ביטון (כחול לבן):

- - והם יחליטו האם מופקעת חסינותו.

קריאה:

- - -

מיכאל מרדכי ביטון (כחול לבן):

לא. על החסינות. זו תהיה ועדה ציבורית לעניין החסינות.

אני חושב שבמידה מסוימת נתנו לחתול לשמור על החלב, או דימוי אחר, נתנו לסוס לשמור על האורווה וכל הסוסים ברחו, והדבר הזה חייב להשתנות.

יחד עם זאת, יש לי אמון מלא ביועץ המשפטי, ביושרתו, בכל הדברים שהציג, ואני מאמין באמונה שלמה שהוא בא לא ממקום של אפליה ולא אכיפה בררנית וכן הלאה.

מצד שני, כשאני מסתכל על כתב האישום אני רואה שקשה מאוד להוכיח את ההיבטים של תועלות כספיות או תועלות אחרות. הדבר הזה לא הוכח, לא הוצג לנו, ואני לא אשלח בן אדם לכלא או לדיון בבית משפט בלי שאני יודע לפחות שהייתה פה איזו תועלת אישית.

אני חושב שחיים כץ כשל מאוד, כשל בעבירה חמורה של חוסר שקיפות ויושרה, והיו לו שתי תחנות לחציג את היושרה שלו – בתחילת דיוני הוועדה, ותתנה שנייה בוועדת האתיקה – היה צריך להגיד

בעבירות של טוהר מידות זה לא מילוי תפקיד. מילוי תפקיד נועד במהות לשים את אמון הציבור בכנסת, את אמון הציבור במוסדות, ושמעתי את חברי כאן מדברים על אמון הכנסת.

ואני רוצה להתברר לתקופה. בתקופה כזו, שהאמון בכנסת כל כך נמוך, שהאמון בחברי הכנסת כל כך רעוע, אנחנו גם כן צריכים מה שנקרא לדקדק בעניין הזה. ואני חושבת שכשהציבור יסתכל על החלטה כזו של מרמה והפרת אמונים, הוא בוודאי לא יחשוב שחברי כנסת צריכים לקבוע שזה דבר שהוא חלק ממילוי תפקידם.

היושר אבי ניסנקורן:

תודה רבה. איילת.

איילת שקד (הימין החדש):

התפקיד של חבר כנסת, הוא חובק עולם ומלואו. הכנסת, בתפקידה גם כמחוקקת, גם כמפקחת על עבודת הממשלה, בעצם מתערבת בכל תחום מתחומי החיים שלנו - כל בן אדם, מרגע שהוא נולד עד הרגע שהוא נפטר. ומשכך, אני חושבת שרוב חברי כנסת בעצם נמצאים בהרבה מאוד פעולות בניגוד עניינים, ולכן כמעט ולא נמצאים בניגוד עניינים, ואני אסביר.

במליאה, אנחנו כולם פה נחות או יותר מסכימים שאין ניגוד עניינים, למעט מקרים קיצוניים. אני גם כופרת בזה, אבל אפשר לחיות עם זה שצריך לדוות כשמצביעים על משהו שהוא מאוד מאוד קרוב אליך וייחודי, אבל מכיוון שיש 120 חברי כנסת, זו לא פעולה יחידה כמו פעולה של שר, אז ברור שלא נמצאים בניגוד עניינים.

פה, חיים, אני כשרת משפטים חשבתי שגם אתה, כחלון וגלנט, עושים דבר שהוא לא נכון, שסירבתם להצביע אז על מתווה הגז. אני חושבת שזאת הייתה דוגמה שלכם לא טובה. אני אמרתי את זה אז בזמן אמת לאייל ינון, וליועץ המשפטי לממשלה, שחבר כנסת בהצבעה, לא יכול להיות בניגוד עניינים, ולכן, לדעתי, הייתם חייבים להצביע או בעד או נגד.

חיים כץ (הליכוד):

גם אם זה משפיע על הכיס שלו?

איילת שקד (הימין החדש):

כן. גם אם זה משפיע על הכיס שלו. אני אמרתי את זה אז כשרת משפטים בכל מקום.

חיים כץ (הליכוד):

זה לא על רקע חברי, זה על הכיס.

איילת שקד (הימין החדש):

על הכיס. גם אם הצבעה הופכת אותך למיליארדר, ואתה חבר כנסת, אתה צריך להצביע במליאה. לדעתי, זה היה תקדים רע, ואני אמרתי את זה אז כשרת משפטים, גם באופן אישי ליועץ וגם לאייל ינון. בוועדות הכנסת, אני חושבת, ועכשיו אני שמעתי את הפרשנות של החוק לפי היועץ, שחברי כנסת לא נמצאים בניגוד עניינים, אלא אם כן, כמובן, יש מקרה מאוד יוצא דופן. אבל ככלל, הם לא נמצאים בניגוד עניינים, והם צריכים להצביע, ולא צריך להתליף אותם. תפקיד של יושב-ראש ועדה, זה כבר עניין שאפשר לדבר עליו, כי יש לו באמת סמכויות, אפילו מנהליות רבות. אבל אני חושבת שוב, שאסור להגביל אותנו, לא צריך להגביל אותנו, אנחנו כל הזמן עוסקים בנושאים שקשורים גם לחיים שלנו, מי יותר ומי פחות.

חבר הכנסת חיים כץ, הוא פרלמנטר חרוץ מאוד, וגם אגרסיבי - אגרסיבי ולהוט. אני חושבת שהפרשנות שנתנה התביעה למעשים שלו היא פשוט פרשנות לא נכונה, כי הוא עובד בצורה אגרסיבית ולהוטה על הרבה מאוד דברים, לא רק על החוק הזה. אני חושבת בוודאי, חיים, כולנו מסכימים שעשית טעות. פשוט אמרת גילוי נאות - זה החבר הכי טוב שלי. אני חושבת שאם אני יושב-ראש ועדה, והחברה הכי טובה שלי בוועדה, אני אומר שזאת החברה הכי טובה שלי. גם דרך אגב, אם זו קבוצה גדולה שלא חלה עליה ניגוד עניינים. אני אומר, ואני מאמינה שכמעט אף פעם אין ניגוד עניינים.

תפקידו, למען תפקידו, או שלא היה כך, ואין לי ספק באשר לתחולתה של העילה השלישית שיש בגינה לתת חסינות דיונית. ארחיב בכמה מלים.

אנחנו אמורים לאזן בין שני אינטרסים ציבוריים, שניהם כבדי משקל. אחד – האינטרס, נגדיר אותו במלה התנייכית, או התלמודית – "רשע וטוב לו", דבר שאיננו רצוי מבחינת האינטרס הציבורי, אל מול אינטרס ציבורי אחר, חסינות חברי הכנסת, שאני מצטט פה את השופט ברק, מהותה – להגן על עצמאותו של חבר הכנסת, לאפשר לו על-פי שיקול דעתו, אני חוזר, על-פי שיקול דעתו להפעיל את עיקרון הייצוגיות. אלה המשפטים הרלבנטיים לעניינו.

מהות העבירה, כפי שראינו, היא חקיקה לכאורה בניגוד עניינים, ואי גילוי בפני ועדת הרווחה וועדת האתיקה. לעניין החסינות המהותית - כפי שהחוק קובע, יש חסינות בהבעה, בהצבעה ובמעשה. החסינות הזאת היא רחבה, אגב, היא תסרת תקדים ברמה העולמית, למיטב הבנתי.

גם הדיון הוא חסר תקדים – זאת אומרת, הכנסת לא נדרשה לדון בחסינות מהסוג הזה. היא דנה הרבה בחסינות בענייני הבעה. ולעניין רעיון הגלישה שאפשר לעשות ממנו היקש מדיוני חסינות-הבאה-אני יכול להגיד שהעובדה שהנושא הנדון נמצא עמוק בהסדר האתי שהכנסת הזאת קבעה. ואם נדבר אתית, זה בצורה פרטנית. סעיף 1(א)6 לכללי האתיקה כערך כללי. סעיף 5, סעיף 6 שמדבר על עניין אישי, על חובת גילוי - כל אלה הם עדות לכך שהכנסת ראתה שיתכן שחבר כנסת יגלוש לאזורים שעלולים להיות – פליליים, או משהו, וקבעה תגורה נוספת של כללי אתיקה, כללי האתיקה האלה לא חלים אצל עובדי ציבור, קל וחומר, בן בנו של קל וחומר, לא חלים אצל אדם רגיל ששם התבחנה היא בין התנהגות נורמטיבית, להתנהגות פלילית. כאן, אותה תגורה שדובר עליה, מעוגנת בכללי אתיקה. לעניין העניין השלישי – החסינות הדיונית, אדגיש כך: גם אם בוצע עבירה, קרי, נעשתה פעולה שלא במסגרת תפקידו, אותה חסינות דיונית על-פי הדין הקיים, אוהבים אנחנו, או לא אוהבים אנחנו, קיימות ומחויבים אנתנו לדון על-פי ההסדר הקיים. אני אציין שההליכים הפליליים בעניין זה, הם הליכים מושהים, הם לא הליכים מבוטלים, דבר שמקל עלינו לקבל החלטה.

אני חושב שעל-פי העילה השלישית, הכנסת קיימה הליכים, היא מחויבת לקיים הליכים על-פי הכללים והדינים הנחוגים בכנסת. שוב, הבהרה ברורה של המתוקק, שכללי האתיקה הם לא סתם בעלמא, יש להם תפקיד פונקציונלי בדיוני החסינות בצורה המהותית, ואותה אמירה של ניהול הליך פלילי, לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי. כפי שהערת את זה בשאלה ליועץ, העובדה שהחסינות הדיונית ניתנת לתקופת הכנסת הנוכחית, למיטב הבנתי, ב-2 במרץ יש בחירות.

היו"ר אבי ניסנקורן:

סליחה, צריך לסיים.

איילת שקד (הימין החדש):

אני מסיים, אני מסכם.

אינני רואה פה פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי, בשים לב לעובדה שהתיק הזה נמשך מ-2010 ל-10 שנות דיון. חכו עוד חודש, חודשיים, אין פה פגיעה מהותית באינטרס הציבורי אל מול אותו איזון אינטרסים כואב שאנחנו צריכים להחליט בין התנגשות האינטרסים.

לכן, זו אמירה סופית. גם אם נקטו – ואני נותן את דעתי, שוועדת האתיקה נקטה, או דנה באופן חלקי בעניין, עדיין אני חושב שליבת האירוע היה מונח בפניה. ואני חושב שהתרופה שעומדת בנושא האתיקה, וזה מה שאני מבקש גם מהיועצת המשפטית לתת את דעתה, ואולי התייכים בהחלטה מיוחדת לאפשר כינוס, להעביר את הנושא הזה פעם נוספת לוועדת אתיקה, או לוועדת הכנסת שתדון על-פי כללי האתיקה. להזכירכם, יש עקרונות של חיוב אישי, יש סנקציות כבדות שאפשר לחשית על חבר כנסת שעשה מעשה שהוא עמוק בהפרה של אותם כללים שנקבעו על-ידי הבית הזה. וייתכן שאותה הפעלה של אותם סנקציות, הגם, שחן לא מיתרות את השאלה אם יש פה דיון פלילי כן או לא, יכולים לחוות בפני היועץ המשפטי בהחלטתו בכנסת הבאה מעין שינוי נסיבות.

היו"ר אבי ניסנקורן:

תודה.

ניר ברקת (הליכוד):

אני הקשבתי היטב לדברים שאמר חיים. אני הקשבתי היטב לצורה שבה חבר הכנסת חיים כץ, הציג את השיטה שבה הוא עבד. לא במקרה של תיקון 44, אלא בכל החקיקות שהוא עסק בהן. הוא לקח שני חברים, גם הם באים לשם שמים לעשות טוב, שני מומחים, ושלושה חברים, ככל שהדבר רלבנטי בכל החוקים שהוא העביר, השתמש בידע והניסיון שלהם על מנת לעשות טוב.

אני לא שמעתי הבחנה אצל היועץ המשפטי, בדברים שאמר היועץ המשפטי, דווקא תיקון 44 לשאר החוקים שהעביר חבר הכנסת חיים כץ. רוצה לומר, השיטה שבה הוא עבד – כמו שזה נשמע לי, ואני התרשמתי ללא רבב במובן של - לא ניסה לעשות כסף, לא לעצמו, לא לחבריו, אלא רק לעשות טוב, להביא חוקים חברתיים בתחומים שבו הוא מתמחה, הוא ושני חבריו. אני לא מצליח להבין. אני שמעתי את הטענות של היועץ המשפטי, שאני כמובן מכבד, אבל לא הבנתי במה דווקא תיקון 44 שונה מהדברים האחרים שעסק בהם חיים כץ. כי לשיטתך, אדוני היועץ המשפטי, אחרי ששמענו את דבריו של חיים כץ, צרפו-יחד את כל החוקים שהוא העביר, ולהרחיב את האשמות לכאורה, כאילו הבן-אדם, כל מה שהוא, זה עם שני חברים לשם שמיים, בא לעשות טוב.

קריאה:

אל תפתח פה לשטן.

ניר ברקת (הליכוד):

לא, אני בכוונה מדגיש את זה. דבר אחד אני כן מסכים מהדברים שנאמרו על-ידי היועץ המשפטי. הטענה שלך זה כלפי התחליף שהוביל לחוק. ואם אני מבין נכון את המהות של חסינות מהותית, זה האם זה נעשה במסגרת הניסיון לחוקק חוק במסגרת תפקידו של חבר כנסת. אז על פניו התשובה היא, גם אם אני שומע, ואם אם לתפיסת היועץ המשפטי, נעשתה עבירה שאני תמוה. אבל גם אם נעשתה עבירה, אין ויכוח שזה במסגרת תפקידו כמחוקק בבית הנבחרים, ועונה לצורך של חסינות מהותית.

ככל שאנחנו מסתכלים על המוטיבציה, זה צריך לתת לנו, לכל חברי כנסת שעדיין מתלבטים, האם הדבר הזה נעשה במסגרת עבודתו כחבר כנסת – התשובה היא חד משמעית – כן. ואם רוצים לעשות תיקונים – יש מושג אמריקאי שנקרא – Monday night football – הפרשנים שמפרשנים את המשחק של הכדורגל, הפוטבול האמריקאי שנעשה יום לפני. זו חכמה בדיעבד לבוא ולנתח את הדברים שנעשו לפני עשור בשנים. אני השתכנעתי בדבר אחד – הכוונה שלו הייתה טובה, לא היה פה שום מוטיבציה לא שלו ולא של החברים לנסות, לייצר איזשהו הליך רמייה. הוא פעל ככה לאורך כל החזית, ולכן, אנחנו צריכים לתת לו את החסינות המהותית.

הי"ר אבי ניסנקורן:

תודה רבה.

מיקי זוהר, בבקשה.

מכלוף מיסי זוהר (הליכוד):

בהתאם לשלושת העילות בגינן הוגשה בקשת חסינות מטעמו של חייץ כץ, אני לא נכנס באמת לגופן של טענות, ולא נכנס עכשיו למהות הדיון, כי היה פה דיון רחב. טענתי את הטענות, שטחתי אותן, שמענו הכול, אני רוצה רק להתייחס לשלושת העילות ולומר את עמדותי.

בעניין טענה להגשת כתב האישום בחוסר תוס לב - אני לא שלם עם הטענה הזאת, ואני ולא אצביע בעדה. אני חושב שבמקרה דני, הייתה שגיאה בהגשת כתב האישום. אני חושב שהיה צריך לתת משקל גדול יותר להגנה על עבודת חברי כנסת, ואת האפשרות של חברי הכנסת בכנסת לעבוד מבלי לחשוש כל הזמן מכל פעולה שהם עושים, להביא את זה לכדי מצב שהציבור ישלם מחיר, וייפגע בגלל אותו חשש שאנחנו חברי הכנסת, וטעות הכי קטנה, נמצא את עצמנו, חלילה, מאחורי סורג וברית. בעיניי, הדבר הזה מסוכן, הוא מסוכן לדמוקרטיה, כך אני חושב. אני חושב שבדמוקרטיה טוב יהיה שחברי הכנסת יוכלו לעבוד בחופש עם גבולות שהם שונים מכל אזור אחר. אם חבר כנסת, כמובן, עושה פעולה שיש בה מרכיב של שוחד, בעיניי אין בכלל ספק, שלא חלה עליו שום אפשרות לקבל בקשת חסינות, אלא אם כן, חוזרים עוד פעם לעניין תוס הלב. תוס הלב, או בקשת חסינות בגין טענת חוסר תוס לב, הוא עילה יחידה שיכולה לאפשר לחבר כנסת לבקש חסינות – למה! אם יש כאן עניין של חוסר תוס לב, ואותו חבר כנסת סבור

שהוגש נגדו כתב אישום וחוסר תום לב, הדבר גם מפרך את כתב האישום מיסודו, כי כנראה כתב האישום לא הוגש כראוי. במקרה הזה, כתב האישום שהוגש בעיניי לא הוגש בחוסר תום לב, אני חושב שהוגש בשגגה, זה עניין אחד. ולכן, בסעיף הזה אני לא תומך.

יש לי בעיה גם עם עניין הבקשה של החסינות הדיונית. אני חושב שברמת העיקרון, חסינות דיונית היא דבר שאפשר להעניק אותו, אין ספק, וסביר להעניק אותו. אבל שוב, לשם אני עוד פעם חותר ובודק מה קורה עם עניין תום הלב, כי חסינות דיונית בעיניי, כדי להצדיק אותה, זה שוב חוזר לעניין תום הלב. ולכן, גם שם אני נמצא באיזושהי בעיה עם עצמי לגבי ההחלטה, כמו שאמרתי, אני לא מרגיש שכתב האישום הזה הוגש בחוסר תום לב.

ואז אני מגיע בסופו של יום לחסינות המהותית, ושם, אין לי צל של ספק, שכן, חיים כן, זכאי לחסינות מהותית, אין בכלל מחלוקת מבחינתי. למה הוא זכאי לחסינות המהותית? כי כל עבודתו בסופו של יום נעשתה בכנסת, לטובת הציבור. הוא לא ראה לנגד עיניו – לפחות מאידך שאני מסתכל, אפילו שראיתי את כתב האישום וקראתי אותו... הוא לא עשה את זה לטובתו האישית. הוא לא רצה לקדם אינטרסים אישיים שלו – הוא רצה לעזור לציבור. עניין הגילוי בעיניי מאוד מסוכן. אמרתי את זה גם קודם. אם אתם היום אומרים לי שחיים כן ששכח לגלות, שלא טרח לגלות, שנמנע מלגלות, כל דבר שתטענו בפניי – עילה פלילית, אני אומר לכם הדבר מסוכן. כי מחר בבוקר, כל אחד מתברי הכנסת יכול לשכוח, יכול לחשוב שהוא לא צריך לגלות. יכול לחשוב שהוא לא נמצא בניגוד עניינים. אז זה שהוא לא התייעץ עם היועץ המשפטי שלא אישש את חששות אותו חבר הכנסת, או שלא אישש את עמדת חבר הכנסת, הוא יהיה חשוף להליך פלילי מחר בבוקר?

לכן אני אומר, חברים, אני סבור שחסינות מהותית חד משמעית חלה. אם יש דרך שכל אחד ואחד מחברי הוועדה, שיקבל את ההחלטה, לא הסתכל מחר בבוקר מה יכתבו בעיתון עליו, אלא הסתכל על המקרה הזה לגופו של עניין, לגופה של כנסת, לגופה של דמוקרטיה במדינה שאנחנו חיים בה. אני חושב שהדבר יהיה נכון וסביר. אני מקווה שאנשים יסברו כמוני והתנהגו בצורה הכי אובייקטיבית שניתן לנהוג.

היו"ר אבי ניסנקורן:

תודה רבה.

יואב בר צור (ש"ס):

כמה דברים עוד יש?

היו"ר אבי ניסנקורן:

רויטל, אני אומר מספר דברים. אחר-כך סיכום, והצבעה. אלא אם כן, עוד מישהו רוצה לדבר. בבקשה.

רויטל סויד:

אני דווקא, חיים, רוצה להתחיל דווקא מהפן האישי. כי אני לא חושבת שיש פה מישהו אחד אדיש בזמן שאתה דיברת מדם ליבך. הדברים יצאו מלב, ונכנסו ללב. גם מאוד הבנו, אני בכל אופן. אני חושבת שאני מדברת גם בשם הרבה מאוד חברים. מה אמרת על השליחות הציבורית שלך, על המסירות שלך, על העובדה שאתה בחרת משנת 99' לעבוד אך ורק בנושאים התברתיים כדי לקדם את הדברים שאתה יודע שייטיבו עם הציבור. את העובדה שהעברת 180 חוקים. את העובדה שאתה בקיא בשוק ההון כבר יותר מ-50 שנה.

חיים כן (הליכוד):

לא, פחות – 47 שנים. צריך עכשיו לדייק במלים, את יודעת, כי מחר נקבל בראש. כשהייתי שר ב-14 ביולי הפסקתי.

רויטל סויד:

חיים, לאור העובדה שאמרת '68, ואני ילידת '67, אז אפילו אמרתי 50, אבל בסדר.

במיוחד את העובדה שבאת ואמרת - כשלת, טעיתי, הייתי צריך להגיד. אבל בסוף גם אמרת לנו, ומי כמוני יודעת על הסבל שאתה עובר שלוש שנים. מי כמוני יודעת ומכירה בדיוק איזה סבל אתה עובר. אמרת - תעצרו לי את הסבל הזה. והלוואי וכל אחד מאתנו יכול היה באמת ברמה האישית לבוא ולעצור לך את הסבל הזה, וזה סבל.

אבל בסוף, אנחנו יושבים פה, ולנו יש ארגז כלים. וארגז הכלים שאנחנו קיבלנו הוא מאוד מצומצם, כי בארגז הכלים שלנו, יש לנו שיקול דעת מוגבל. שיקול הדעת שלנו מוגבל, כי אנחנו חייבים לקחת את כתב האישום, להסתכל עליו, וזאת מבחינתנו התשתית הראייתית - אנחנו לא יכולים להתווכח איתה. אז כשיושב פה יואב סגלוביץ, ומדבר ואומר באותה תגורה, באותה מעטפת - רמיה לא נכנסת, אני לא יכולה לדעת אם הייתה רמייה, או לא, כי אנחנו לא שמענו תשתית ראייתית. אנחנו צריכים להתייחס למה שיש בכתב האישום. וכשאומר פה חבר הכנסת גדעון סער, בא ואומר, אני יכול לנתץ או להפריד את כל תשעת הפרמטרים של סעיפי ההונאה, גם אם הוא היה עושה את זה בהרבה מאוד כישרון, ומנתץ את כל תשעת הסעיפים האלה, לא היינו יכולים לקבל את זה, כי אנחנו לא שומעים פה תשתית ראייתית. אנחנו צריכים לקבל את כתב האישום כמות שהוא.

ולכן, אנחנו פה חיוס מוגבלים. ובמה שאנחנו יכולים לשיקול, אנחנו לא יכולים בשום דרך לבוא ולומר שאנחנו יכולים פה לתת את אותה חסינות מחותית. כאשר אנחנו יודעים שחסינות חלה רק כאשר הפעולה שבוצעה היא לא בכוונה פלילית ובמתחשבה פלילית, ואנחנו לא יכולים עם כל זה ששמענו אותך, ויכול להיות שגם ברמה האישית אני מקבלת את זה, את מה שאמרת - טעית, טעות בשיקול דעת. לצערי הרב, זה יכול לקרות להרבה מאוד אנשים, כל אחד בעשייה שלו, שהוא טועה בשיקול דעת. אבל עדיין המקום לבחון את זה, זה לא אנחנו כאן בוועדת הכנסת, אני אומרת את זה עם הרבה מאוד כאב, ועם הרבה מאוד קושי, ואני גם לא בטוחה כלל אחרי ששמעתי אותך, ואחרי ששמעתי את עורכת הדין שלך שטענה בהרבה מאוד כישרון, וגם אחרי שהיועץ המשפטי לממשלה, שאמר דברים מאוד קשים, חוות דעת מאוד קשה, אבל לא ענה לחלק מהשאלות שאנחנו הפנינו אליו. אני לא בטוחה שזאת לא חסינות שתקבל אותה אחר כך מבית-המשפט בעצמו.

היו"ר אבי ניסנורן:

תודה.

בבקשה, מנסור עבאס ואיתן גינצבורג. בבקשה.

מנסור עבאס (הרשימה המשותפת):

על מנת לא להצביע נגד, המשימה הראשונה שלי כחבר כנסת ערבי, צריכה להיות לנטרל את השיקול הפוליטי, ולהתרכז בעיקר בשיקול הערכי, המוסרי והאנושי. למען גילוי נאות, יש לי גם תקוות שחברי הכנסת אשר יבואו בעתיד לדון בנושאים שונים שקשורים לסוגיות שונות, פוליטיות, יפעילו את השיקול הערכי והמוסרי. יש לי תקווה, ולא להתבצר בעמדות.

אני כמובן מכבד את היועץ המשפטי לממשלה, ואת המוסד עצמו. אמרתי כבר בשנה שעברה, שאני חייב את החברות שלי בכנסת, אמנם לציבור שבחר בי, אבל בזכות מערכת המשפט צלחנו את הפסילה של ועדת הבחירות. ולכן, אין ספק, שלמערכת המשפט יש לה את הכבוד, ויש לה את המעמד המיוחד אצלנו.

אני גם מאמין לכוונותיו של חבר הכנסת חיים כץ. אני חושב שהדברים שהוא אמר בצורה רגשית וגם אנושית, ראויים להיות שיקול חשוב וכבד משקל בהחלטה הסופית. אני חושב שהפגם האתי שנפל בזה שחבר הכנסת חיים כץ לא הודיע לוועדה ולכנסת שיש קשר מסוים, את העונש הוא כבר קיבל - קיבל גם במשפט הציבורי וגם בסבל של שלוש שנים ומשחו, אבל גם בעיקר קיבל בכתב האישום של היועץ המשפטי לממשלה.

אני חושב שמעבר לזה, אנחנו לא צריכים להמשיך ולהוסיף סבל על סבלו של חבר הכנסת חיים כץ. לכן ההתלבטות היא לא בין כן ולא, אלא בין הימנעות, וכן לתמוך בבקשת החסינות. הנטייה שלי כן להימנע, כי יש גם היבטים אחרים שאנחנו צריכים לקחת בחשבון ולתת את האפשרות לחברי כנסת ותיקים, וגם מערכת המשפט והשיקולים שלה, כי בסופו של דבר, זה יגיע לבית-המשפט העליון. אני מודה, אני חבר כנסת חדש, וכמה שניסיתי להתעמק בחומר, וללמוד אותו, וגם ההשכלה שלי לא משפטית. ולכן, מבחינה מוסרית וערכית אני לא יכול לקחת על עצמי אתריות כזאת לא להצביע נגד הבקשה, אבל גם לצאת בגלוי נגד מערכת המשפט ודעתו של היועץ המשפטי לממשלה, במקרה זה גם קשה לי. ולכן העמדה שלי היא להימנע בהצבעה, במיוחד על הסעיף הראשון, על החסינות המהותית, אבל כמובן הסעיפים האחרים אנחנו לא נתנגד להם.

היו"ר אבי ניסנקורן:

תודה רבה. שלמה.

שלמה קרעי (הליכוד):

ממה ששמעתי מחלק מהחברים, אני חושב שמי שרוחץ בניקיון כפיו ובצניעות מתחסדת כזו טוען שזה לא תפקידו כאן להחליט בוועדה הזאת, הוא פשוט חוטא לתפקידו ולאמון שהציבור נתן בו. החוק בצורה מפורשת מאפשר לנו לתת חסינות מהותית, למרות נכונות כל העובדות בכתב האישום. ונניח שכל העובדות נכונות ונעברו עבירות כאן, ברגע שהדבר נעשה במסגרת מילוי תפקידו, החוק אומר: אפשר לתת חסינות, וזה תפקידנו.

הציבור נותן בכנסת אמון רב, גם זה לדעתי בניגוד למה שנאמר כאן קודם. הוא סומך עלינו, ומצפה מאיתנו. לפעול לטובתו בלי לשקול שיקולים זרים. השיקול הזר היתיד שהיה יכול להיות כאן זה אם היים כן היה טומן את הראש בחול ואומר: יכול להיות לי פה ניגוד עניינים, ולכן אני לא אקדם את החוק הזה ועוד עשרות חוקים אחרים שהוא קידם. זה בדיוק השיקול הזר שהיה יכול להיות כאן. מה שחיים כץ עשה כאן זה להתמודד עם השיקול הזה וראה את טובת הציבור לנגד עיניו, וזו בדיוק החסינות המהותית שצריכה להיות לנגד עינינו, גם לחיים כץ וגם לכבוד בית המחוקקים הזה והציבור שנתן בנו את האמון הזה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

כל הכבוד.

היו"ר אבי ניסנקורן:

תודה רבה. קארין. דקה, אמרתי.

קארין אלהרר (כחול לבן):

אז גם אני, כמו חברי הכנסת האחרונים, מכירה את חבר הכנסת חיים כץ מהרגע שהגעתי למשכן, מכירה את פועלו, מעריכה אותו מאוד. היינו שותפים לדברי חקיקה. אין מחלוקת, אני חושבת, בשולחן הזה, שחיים דאג לאורך כל השנים שאני מכירה ואני יודעת, ובוודאי גם קודם, לאוכלוסיות מוחלשות.

באתי לדיון הזה באמת בנפש חפצה, כי קודם כול זה דיון שהופך את הבטן, כי בסוף צריך לקבל החלטה שהיא הרת גורל לגבי קולגה, בן אדם שיושבים איתו ודנים איתו בחקיקה משותפת. זו סיטואציה מאוד לא נעימה ומאוד בעייתית. ובסופו של דבר המחויבות שלנו היא לחוק. אפשר לאהוב את זה, אפשר לא לאהוב את זה, ואולי לשנות, לתקן. כרגע החוק מחייב אותי לראות בכתב האישום כראש וקדש.

ושמענו פה דברים בגלישה שהייתה לתוך כתב האישום, ואני כן סבורה שיש לעשות חישוב מסלול מחדש, וכן להידבר וכן לראות. אנחנו לא דנו בראיות, אין לנו את הכלים, אבל נשמעו כאן דברים שמעמידים סימני שאלה. ואני כן מקווה שיהיה דין ודברים, כן מקווה שאנשים ישקלו מחדש את העמדה.

באמת בצער, אני אומרת, באמת מתהפכת לי הבטן, כי אני באמת גם מחבבת אותו ברמה האישית וגם חושבת שהוא באמת עשה דברים טובים. אבל בעיניי הזה אני חושבת שידיי היו כבולות, כמו של הרבה אחרים.

אני, אגב, בהזדמנות הזו כן רוצה להעיר: אני לא מקבלת את ההערה שלחברי כנסת, אין כזה דבר שאין להם ניגוד עניינים. אני לא מקבלת את זה, אני חושבת שזאת אמירה שגויה, היא מעבירה מסר לא נכון. אבל בלי קשר, אני חושבת שבנסיבות הללו אין לי יכולת לראות את הדברים אחרת, ואני מאוד מקווה שהסיפור יסתיים מחוץ לכותלי בית המשפט.

היו"ר אבי ניסנקורן:

תודה רבה. קרן ברק.

קרו ברק (הליכוד):

אני מודה שזה עצוב לי, כל הדיון הזה עצוב לי ממש. אני חייבת להגיד שאני מתזקקה עצמי אדם מאוד ישר ומאוד הגון, שפיו וליבו שווים תמיד, והמקום הזה שנקרא כנסת ישראל, נאבקתי הרבה כדי להגיע אליו ואני מתייחסת אליו בחרדת קודש. ולהיות שליחת ציבור בעיניי זה הדבר הכי חשוב, ולעשות את זה ביושרה.

ולכן אני חושבת שפה כולנו מאוחדים בהקשר הזה, שאנחנו רוצים לשמור על המקום הזה כהגון וישר. אין פה צדדים, וזה לא ישתמע שיש צדדים. הקטע שלי זה שאני חושבת שכל המהות של החסינות, כל החוק הזה – אפשר להחליט שזה באמת דיון עמוק ולהגיד: לא צריך חסינות, ישר לבתי המשפט. אבל ברגע שהכנסת קיבלה החלטה, שחשוב לעבודת הכנסת החסינות, זאת אומרת שהיכולת לקיים את השליחות הציבורית שלנו היא דרך החסינות, זאת אומרת כדי שנוכל לקיים את השליחות הציבורית, שאנחנו זקוקים גם להגנה הזאת, לחגורה של החסינות, אז הדיון הזה הוא לב ליבה של החסינות. כך אני מתייחסת לזה.

זאת אומרת, אין הבדל מבחינתי בין כניסה של חייכים למקומות אסורים או לא אסורים, או חתבטאוויות שחן בגדר לשון הרע. כל הדברים הפשוטים האלה, שהם כלי עבודתו של חבר הכנסת, אותו דבר כלי עבודתו של חבר הכנסת הוא העבודה הפרלמנטרית. זה לב ליבו של עבודת חבר הכנסת, ותהליך עבודת הכנסת הוא אותו דבר. פשוט אין הבדל ביניהם.

ואם הליך חקיקה למען הציבור – ההליך עצמו יכול להיחשב עבירה פלילית, בעיניי זה תקדים הכי מסוכן שיכול לצאת מכאן, לנו כתברי כנסת, ולנו כפרלמנט שצריך להמשיך את עבודתו ללא מורא למען הציבור.

אני חושבת שאי הגילוי של חיים היה טעות, זאת אומרת הוא שגה. אבל לא בסדר ושגיאה איננה עבירה פלילית, עם כל הכרוך בזה, שזה הליך ניהול משפט פלילי על כל המשמעות של זה. זה לא צריך להיות ככה.

וכבוד היועץ המשפטי, הנרטיב של התביעה היה שכל ההתחלה מלכתחילה הייתה עניין פסול. מכאן זה מתחיל, שכל ההתחלה מקורה בעניין פסול. אבל אני חושבת בדיוק הפוך. זאת אומרת, אני ממש חושבת הפוך לחלוטין: אני חושבת שכל ההליך התחיל מטובת הציבור, מאותה תקופה שבאותו זמן היו כל התספורות, והציבור הוא זה שגדפק, ודווקא בעלי השליטה בחברות הם אלה שהרוויחו. העוול הזה – הציבורי הם היו הליבה, פה זה התחיל.

ובגלל שהנרטיב – כאן זה התחיל בדיוק הפוך ואנחנו חושבים בדיוק הפוך, לכן אני חושבת שזה מהות העבודה, ואני כמוכן מצביעה – - -

היו"ר אבי ניסנקורן:

תודה רבה. מיכל.

מיכל שיר סגמו (הליכוד):

אני אהיה קצרה. אני תברת כנסת חדשה, ועם זאת אני מכירה את המשכן הזה 20 שנה. הייתי כאן גם בהסרות חסינות כשעבדתי בוועדת הכנסת בשנת 2003. אני זוכרת את ההליך, אני זוכרת את ארבל ונועה, באמת את כובד המשקל וגם את אי הנעימות שמלווה בתוך הדיונים האלה.

קראתי את כתב האישום, קראתי באמת לעומק את כל הטענות, שום דבר פה לא נעשה אוטומטית, ובאמת אני חושבת שגם הדיון כאן נעשה בצורה מאוד מכובדת. חופש הפעולה של חברי הכנסת הוא קריטי, הוא קריטי בעיניי. הטענות שהיועץ המשפטי, שאותו אני באמת מכבדת וגם את המוסד, בעיניי לא נתנו מענה מעבר לפרשנויות נטו. אין כאן משהו שאני יכולה להיאחז בו, מאחר שכמו שחזרו כאן ואמרו: אני לא בית משפט, אני בסופו של יום ועדת כנסת, שצריכה להכריע האם מגיעה חסינות או לא מגיעה חסינות!

ואם אני מתייחסת לטענת החסינות, ואנחנו אומרים שחבר כנסת אינו חייב לומר מנין הוא קיבל את הצעת החוק. אפילו בתלק מהמקרים המחלקה המשפטית מבקשת לא לכתוב, גם אם קיבלנו אותה מלוביסט או מאיזשהו מקום, לא לציין מאיפה קיבלנו את הצעת החוק. והליכי החקיקה עוברים מנגנונים קשים וסבוכים. וזה הליך שהוא ארוך, והוא עובר הרבה מאוד ידיים, ואנשים חכמים שיודעים את החוק

אחמד טיבי (הרשימה המשותפת):

מי שבעד הוא בעד, מי שנגד הוא נגד.

היו"ר אבי ניסנקורן:

בעד זה בעד הבקשה של חיים כץ לחסינות. נמנע ונגד זה כמובן נגור מזה. מי שמצביע זה חברי הוועדה או מי שמחליף חבר ועדה. טוב, אני אקרא את מי שרשאי להצביע פה, ואם יש פה איזשהו שינוי אז תודיעו לי, בסדר?

קריאה:היו"ר אבי ניסנקורן:

לא לא, איילת שקד למשל מחליפה את מתן.

אחמד טיבי (הרשימת המשותפת):

המהותית בסוף, נכון?

היו"ר אבי ניסנקורן:

אוקיי. אבי ניסנקורן, מיכאל ביטון, יעל גרמן, צבי האזור, אורית פרקש-הכהן, קארין אלהרר, יואב סגלוביץ, איתן גינזבורג, מכלוף מיקי זוהר, אופיר כץ, קרן ברק, שלמה קרעי, ניר ברקת, קטי שטרית, יואב קיש, מיכל שיר, מיכאל מלכיאלי, משת ארבל, עודד פורר, יוליה מלינובסקי, מרב מיכאלי, רויטל סויד, תמר זנדברג, עופר כסיף, יעקב טסלר, אופיר סופר, איילת שקד, אורי מקלב, מנסור עבאס ואחמד טיבי.

אוקיי, אנחנו מצביעים על העילה הראשונה.

אחמד טיבי (הרשימה המשותפת):

רק תסבירו לי, איך שני החיכים הערבים, הסיעה השלישית, הם אחרונים?

קריאה:

אחרון חביב.

ארבל אסטרון:

התפלגתם.

אחמד טיבי (הרשימה המשותפת):

אל תגלי.

תמר זנדברג (המחנה הדמוקרטי):

התפלגתם, אתם לא הסיעה השלישית.

היו"ר אבי ניסנקורן:

טוב. אנחנו מצביעים על העילה הראשונה: העבירה שבה מואשם נעברה במילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו כחבר הכנסת וחלות הוראות סעיף 1. מי בעד?

ועדת הכנסת
04/02/2020

נועה בירן - דדון:

.16

היו"ר אבי ניסנקורן:

16. מי נגד? 9 – זה לא מתכנס.

קריאה:

יש נמנעים.

היו"ר אבי ניסנקורן:

10. מי נמנע?

נועה בירן - דדון:

4 נמנעים.

הצבעה

בעד – 16

נגד – 10

נמנעים – 4

אושר.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אוקיי.

אנחנו מצביעים על העילה השנייה: כתב האישום הוגש שלא בתום לב או תוך הפליה. מי בעד? מי

בעד?

קריאה:

העילה השנייה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

3? אנחנו מצביעים על העילה השנייה.

קריאה:

תקריא אותה.

ארבל אסטרסון:

היו"ר אבי ניסנקורן:

בסדר, זה לא קשור.

רק שנייה, עוד פעם, לבקשת ארבל אני פשוט מסביר. ברגע שמתקבלת אחת מהעילות, זה אומר שהעילה תעבור להצבעה במליאה. אנחנו מצביעים אבל על שלוש העילות, בסדר? עילה אחת כבר מביאה להצבעה במליאה, אנחנו מצביעים אבל על כל אחת מהעילות שנטענו. כל עילה שיהיה בה רוב תעלה למליאה.

אנחנו מצביעים על העילה השנייה: כתב האישום הוגש שלא בתום לב או תוך הפליה. מי בעד?

יואב קיש (הליכוד):

אפשר רגע מילה?

היו"ר אבי ניסנקורן:

לא; אין מילה, עכשיו אנחנו בהצבעה. מי בעד?

שלמה קרעי (הליכוד):

הפליה. או זה או זה.

קריאה:

תצביעו.

קריאה:

לא הבנתי.

היו"ר אבי ניסנקורן:

טוב, עוד פעם: כתב האישום הוגש שלא בתום לב או תוך הפליה. מי בעד?

נועה בירן - דדון:

.4

היו"ר אבי ניסנקורן:

.4. מי נגד?

נועה בירן - דדון:

.16

היו"ר אבי ניסנקורן:

.16. מי נמנע?

נועה בירן - דדון:

מי נמנע? סליחה, שוב, אפשר להרים את הידיים?

היו"ר אבי ניסנקורן:

מי נמנע? רק מי שנמנע, שירים את הידיים.

נועה בירן - דדון:

.9

היו"ר אבי ניסנקורן:

חסר לי מצביע אחד.

קריאה:

אז הוא לא רצה להצביע.

היו"ר אבי ניסנקורן:

קטי שטרית.

קריאה:

היא נמנעה.

נועה בירו - דדון:

היא לא נמנעה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

את לא הצבעת? מה הצבעת? אז אני שואל.

קטי קטרין שטרית (הליכוד):

הצבעתי.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אוקיי, אז 10 נמנעים. לכן שאלתי.

הצבעה

בעד – 4

נגד – 16

נמנעים – 10

לא אושר.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אוקיי, אנחנו מצביעים על העילה השלישית.

קריאה:

רגע, לא אמרת מה התוצאה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

התוצאה היא: בעד – 4, נגד – 16, ו-10 נמנעים.

קריאה:

כמה היה בראשון?

היו"ר אבי ניסנקורן:

זה על העילה השנייה.

העילה הראשונה היה: בעד – 16, נגד – 10, נמנעים – 4.

אנחנו מצביעים על העילה השלישית. התקיימו כל אלה: הכנסת או מי שמוסמך בה לכך קיימו הליכים או נקטו אמצעים לפי הדינים והכללים הנהוגים בכנסת נגד חבר הכנסת בשל המעשה המהווה עבירה לפי כתב האישום; העבירה בוצעה במשכן הכנסת, במסגרת פעילות הכנסת או ועדה מועדונית; ואי ניהול הליך פלילי, בהתחשב בחומרת העבירה, מהותה או נסיבותיה, לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי. מי בעד?

נועה בירן - דדון:

17.

היו"ר אבי ניסנקורן:

17. מי נגד?

נועה בירן - דדון:

12.

היו"ר אבי ניסנקורן:

12. מי נמנע?

יעל גרמו (כחול לבן):

זה עולה למליאה.

היו"ר אבי ניסנקורן:

1.

הצבעה

בעד – 17

נגד – 12

נמנעים – 1

אושר.

היו"ר אבי ניסנקורן:

אוקיי, אז העילה הראשונה והעילה השלישית יעלו למליאה.

רק רגע לפני שמתפורים, אני רוצה לציין - - -

עודד פורר (ישראל ביתנו):

מה לגבי המשך סדר-היום, אבי?

נספח 4/ב

העתק התגובה המקדמית של

היועמ"ש לעתירה בבג"ץ

1276/20 מיום 8.7.2020.

**בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט הגבוה לצדק**

בג"ץ 1273/20
בג"ץ 1276/20
בג"ץ 1277/20

משמר הדמוקרטיה הישראלית ע"ר
ע"י עו"ד יובל יעזר ואוהד שפק
טל': 03-6961011 ; פקס: 03-6961021
כתובת דוא"ל: Yuvalyoas@gmail.com

העותרת בבג"ץ 1273/20

התנועה לאיכות השלטון בישראל ע"ר
ע"י עו"ד אליעד שרגא ואחרים
מרחוב יפו 208 ירושלים
טל': 02-5000073 ; פקס: 02-5000076

העותרת בבג"ץ 1276/20

התנועה לטוהר המידות ע"ר
ע"י עו"ד מוטי כץ ואחרים
טל': 02-5662211 ; פקס: 025666222
כתובת דוא"ל: Office@tlm.org.il

העותרת בבג"ץ 1277/20

נ ג ד

1. הכנסת ה-22

2. ועדת הכנסת

ע"י הלשכה המשפטית בכנסת, ירושלים
טל': 02-6408636 ; פקס: 02-6753495

3. היועץ המשפטי לממשלה

ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, ירושלים
טל': 073-392701/345 ; פקס: 02-6467011

4. ח"כ חיים כץ

ע"י עו"ד נרית נגב

טל': 03-6099914 ; פקס: 03-6099915

כתובת דוא"ל: Main@snlawyers.co.il

ה מ ש י ב י ם

תגובה מקדמית
מטעם היועץ המשפטי לממשלה

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד, מתכבד היועץ המשפטי לממשלה להגיש תגובה מקדמית לעתירות שבכותרת.

פתח דבר

1. עניינן של העתירות שבכותרת בהחלטת המשיבה 1, הכנסת ה-22, אשר נסמכה על המלצת המשיבה 2, ועדת הכנסת (להלן: **החלטת הכנסת או ההחלטה**), לקבוע כי למשיב 4, חה"כ חיים כץ (להלן: **חה"כ כץ**) תהיה חסינות מפני הדין הפלילי, בהתאם לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, תשי"א-1951 (להלן: **חוק החסינות**).
2. היועץ המשפטי לממשלה החליט, לאחר שימוע, להעמיד את חה"כ כץ לדין בעבירת מרמה והפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק העונשין, תשלי"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**). כתב האישום מייחס לחה"כ כץ קידום תיקון לחוק ניירות ערך, תוך שהוא מצוי בניגוד עניינים מהותי בין כובעו כחבר כנסת לבין אינטרסים כלכליים שבהם אחז בנוגע לתיקון, ותוך שהוא מסתיר אינטרסים אלה מחברי ועדת העבודה, הרווחה והבריאות (להלן: **ועדת הרווחה**) שבראשה עמד ובה קודם החוק, ומוועדת האתיקה כשהדבר הובא לפתחה, ואף מוסר להם מצגים כוזבים או חלקיים בעניין זה.
3. משנודעה לחה"כ כץ הכוונה להעמידו לדין פלילי, בהתאם להודעה שנמסרה לו על ידי היועץ המשפטי לממשלה, פנה אל ועדת הכנסת בבקשה להעניק לו חסינות לפי כל העילות בחוק החסינות (בהמשך זנח את העילה הרביעית בדיוני ועדת הכנסת). עמדת היועץ המשפטי לממשלה כפי שהובאה לפני ועדת הכנסת בכתב ובעל-פה, הייתה ועודנה, כי לא מתקיימות בעניין דנן אף לא אחת מעילות החסינות הקבועות בחוק החסינות.
אשר לעילה הראשונה, עילת החסינות הדיונית (סעיף 4(א)(3)(א) לחוק החסינות), עמד היועץ המשפטי לממשלה על כך כי מעשיו של חה"כ כץ בגינם החליט להעמידו לדין פלילי אינם באים בגדרו של "מתחם הסיכון המקצועי", הוא המבחן שנקבע לעניין עילת חסינות זו בפסיקת בית המשפט הנכבד, שכן הפעולות שביצע היו **פעולות אסורות מלכתחילה**, ולכן אין המדובר "בגלישה" מפעולות מותרות אל עבר שולי פעילות אסורה. משכך, סבור היועץ המשפטי לממשלה כי לחה"כ כץ לא עומדת חסינות מהעמדה לדין פלילי לפי העילה האמורה.
- אשר לעילה השלישית, אשר עניינה בניחול הליך אחר בכנסת (סעיף 4(א)(3)(ג) לחוק החסינות), הציג היועץ המשפטי לממשלה עמדתו לפיה אין באפשרותו של חה"כ כץ להיבנות על ההליך שהתקיים לפני ועדת האתיקה בו נדונה קובלנה שהוגשה נגדו בנוגע לניגוד העניינים בו היה נתון בקידומו של תיקון 44. **ראשית**, מהסיבה שחה"כ כץ מסר לוועדת האתיקה מידע חלקי, החסר חלק מהותי, ולפיכך לא היה בו כדי להעמיד את הוועדה על מצב הדברים האמיתי הנדרש להחלטתה. **שנית**, מהטעם שנוכח חומרת המעשים המיוחסים לחה"כ כץ בכתב האישום, לא ניתן לומר כי אי ניהול הליך פלילי לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי וכי די בחליטת אתי או משמעתית.
4. חרף האמור, החליטה ועדת הכנסת להמליץ ברוב קולות למליאת הכנסת ה-22 להעניק לחה"כ כץ חסינות לפי סעיפים 4(א)(3)(א) ו-4(א)(3)(ג) לחוק החסינות. בדיון שהתקיים לפני הוועדה השמיעו חברי כנסת רבים עמדתם כי המעשים כלל אינם עולים כדי עבירה פלילית. בהמשך

להמלצת ועדת הכנסת, החליטה מליאת הכנסת ה-22 ברוב קולות להעניק לחה"כ כץ חסינות על יסוד שתי העילות האמורות.

5. העותרות טוענות, כי עילות החסינות שקבע המחוקק אינן מתקיימות במקרה דנן, וכי דין החלטת הכנסת בטלות, מחמת חריגה מסמכות או אי סבירות קיצונית. בעתירות נטען, כי חברי הכנסת נסמכו בהחלטתם על בחינת עובדות כתב האישום וניתוח הראיות, הגם שבחינה זו נתונה לסמכות היועץ המשפטי לממשלה בהחלטתו אם להגיש את כתב האישום, ולסמכות בית המשפט אשר יכריע בהליך הפלילי, ובכך חרגו מסמכותם. עוד נטען בעתירות, כי בהחלטה ניתן משקל רב לשיקולים אלה הזרים להחלטה, וכן לשיקולים זרים נוספים שמקומם להישמע בטיעון לעונש, ככל שישתייך ההליך הפלילי בהרשעה, ומכאן אי סבירותה של החלטה. כן נטען, כי אי סבירותה הקיצונית של ההחלטה עולה אף מן הפגיעה האנושה שהיא פוגעת באמון הציבור בנבחרי, ומהפיכתה את הכנסת לעיר מקלט לעבירות שיבצעו חברי הכנסת תוך אי שוויון בולט בפני החוק.

על יסוד עילות אלה מבקשות העותרות, כי בית המשפט הנכבד יורה כי החלטת הכנסת בטלה. העותרת בבג"ץ 1277/20 מוסיפה ומבקשת, כי בית המשפט הנכבד יקבע כי אף המלצת ועדת הכנסת שהובאה לפני מליאת הכנסת ה-22 להעניק לחה"כ כץ היא בטלה. בנוסף, העותרת בבג"ץ 1273/20 מבקשת לקבוע פוזיטיבית, כי לחה"כ כץ לא עומדת חסינות דיונית מפני העמדתו לדין פלילי ולפיכך ניתן להגיש לבית המשפט את כתב האישום כנגדו. לחלופין מבקשת היא לקבוע, כי על ועדת הכנסת לשוב ולדון, בהקדם האפשרי, בבקשתו של חה"כ כץ לחסינות מפני העמדתו לדין פלילי, תוך קביעה כי אינה רשאית לקבוע כי עומדת לו חסינות בהתאם לעילות הקבועות בסעיף 4(א)(3)(א) ובסעיף 4(א)(3)(ג) לחוק החסינות.

6. **עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא כי החלטת מליאת הכנסת ה-22 להעניק לחה"כ כץ חסינות, כמו גם המלצת ועדת הכנסת, הן בטלות וחסרות תוקף, ולחלופין יש להורות על ביטולן. זאת מהטעם שנתקבלו בחוסר סמכות ובחריגה מסמכות, וכן מחמת חוסר סבירות קיצונית, הכל כפי שיפורט להלן.**

7. יצוין כבר כעת, כי נוכח עמדת היועץ המשפטי לממשלה בדבר בטלות החלטת הכנסת, מן הראוי היה שבית המשפט הנכבד יורה להשיב את הדיון לוועדת הכנסת לדון מחדש בבקשת החסינות. אלא שלאחר הגשת העתירות כוננה כנסת חדשה, ובנסיבות אלה רשאי היועץ המשפטי לממשלה לשוב ולאשר את הגשת כתב האישום, דבר אשר יביא (כך יש להניח) לבקשת חסינות נוספת ולקיום דיון מחדש בוועדת הכנסת (ראו סעיף 4(ג) לחוק החסינות).

ואולם, הגם שבמישור הפרוצדורה ניתן להניע כאמור קיום הליך חסינות מחדש בנסיבות שנוצרו, ראוי להדגיש כי במישור המהותי הליך זה יתייחס לאותו כתב אישום ויעורר אותן השאלות בסוגיית החסינות, משמדובר לראשונה באישום הנוגע להתנהלות חברי הכנסת בהליך חקיקה וכמי שמקדמים חקיקה. לפיכך, מבוקש כי בית המשפט הנכבד יאמר את דברו על אודות ההחלטה דנן, על מנת להעמיד לפני ועדת הכנסת בכנסת ה-23 קווים מנחים לקיום הדיון

המחודש ואמות מידה להכרעה אשר יהלו את תכלית החסינות וההלכות בנושא, נוכח השאלות היסודיות שהתעוררו בהליך קבלת החלטה דנן, כפי שנראה להלן.

בנוסף, ישנו קושי בהותרת החלטה דנן על כנה בלא דיון בה, נוכח הפסיקה לפיה להחלטה הקודמת יהיה משקל בעת קבלת החלטה חדשה בבקשת חסינות. הכרעת בית המשפט במחלוקת הנוגעת להחלטה דנן נחוצה אף נוכח ריבוי ההליכים שעלול להיווצר בנסיבות המיוחדות שנוצרו, באופן שעלול להידרש קיום הליך חסינות שלישי בעניין אותו כתב אישום ככל שלא יידונו הטענות בעניין החלטת הכנסת דנן. אף לכל אלה נתייחס בפירוט עמדתנו להלן.

8. נפנה עתה לסקירת התשתית העובדתית והנורמטיבית הצריכה לעניין, ולאחר מכן תוצג בהרחבה עמדת היועץ המשפטי לממשלה באשר לאי התקיימות שתי עילות החסינות שעל הפרק. אחר זאת נציג את ההלכה בדבר היקף הביקורת השיפוטית על החלטות מעין שיפוטיות של הכנסת, ואת עילות ההתערבות בהחלטה דנן. לבסוף נתייחס לסעד שראוי לתתו בהליך, לרבות בשים לב לכך שלמן הגשת העתירות ועד עתה כוננה בינתיים כנסת חדשה.

א. התשתית העובדתית הדרושה לעניין

1.1. כתב האישום נגד חה"כ כץ

9. ראשיתם של הדברים בחקירה שנפתחה לאחר שבמערכות הפיקוח של רשות ניירות ערך התגלה מידע שהעלה חשד, כי חה"כ כץ וחברו מרדכי בן אריה (להלן: **בן ארי**), איש שוק הון מיומן, ביצעו מסחר בניירות ערך המבוסס על מידע פנים. במסגרת הליכי החקירה התגלו נתונים נוספים בנוגע ליחסים האישיים והכלכליים בין השניים. מהחקירה עלה, כי בן ארי, שיחסיו עם כץ היו קרובים ביותר, היטיב עם חה"כ כץ כלכלית, בין היתר בכך שבשים לב ליכולותיו יוצאות הדופן במסחר בשוק ההון, נתן לו עצות והמלצות באילו ניירות לסחור, אפשר לו להעתיק באופן תדיר את הפעולות במסחר שביצע עבור חברות ציבוריות, ואף מסר לו מידע פנים, וכי במקביל פעל חה"כ כץ לקדם בתפקידו כחבר כנסת ויו"ר ועדת הרווחה תיקון חוק ששירת את האינטרסים הכלכליים של בן ארי ושל החברות בהן פעל (כמו גם של כץ עצמו).

10. תחילה נשקלה הגשת כתב אישום בעבירת שוחד. חה"כ כץ זומן לשימוע לפני היועץ המשפטי לממשלה, אשר לאחריו סבר היועץ כי אין בסיס ראייתי מספיק להעמדת חה"כ כץ לדין בגין עבירת שוחד, נוכח יחסי החברות העמוקים בינו לבין בן ארי, אך לצד זאת החליט כי יש מקום להעמידו לדין בעבירת מרמה והפרת אמונים בגין אותם מעשים.

11. ביום 14.8.19 החליט היועץ המשפטי לממשלה להגיש כתב אישום נגד חה"כ כץ, המייחס לו ביצוע עבירה של מרמה והפרת אמונים לפי סעיף 284 בצירוף סעיף 29(ב) לחוק העונשין (להלן: **כתב האישום**). יחד עמו הוחלט להעמיד לדין אף את בן ארי בגין ביצוע עבירת מרמה והפרת אמונים, וכן בעבירת שימוש במידע פנים לפי סעיף 52 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן: **חוק ניירות ערך**).

העתק כתב האישום מצורף ומסומן מ/ש 1.

12. על פי כתב האישום, במהלך השנים 2010-2011, קידם חה"כ כץ, בעת ששימש יו"ר ועדת הרווחה, תיקון לחוק ניירות ערך אשר עשוי היה להיטיב עם מחזיקי אג"ח בחברות בחדלות פירעון, בשעה שהוא מצוי בניגוד עניינים בין האינטרס הפרטי שלו ושל בן ארי, שהעניק לו באותה עת הטבות כלכליות משמעותיות וקיים עמו יחסים כלכליים משמעותיים, לבין כובעו הציבורי כח"כ ויו"ר ועדה. חה"כ כץ הסתיר אינטרס זה מחברי ועדת הרווחה; הציג את בן ארי לוועדה כמומחה אובייקטיבי, נעדר אינטרס בחקיקה, תוך שהוא מסתיר את קשריו האישיים והכלכליים עמו ואת האינטרסים שבהם אחז; ובהמשך מסר מידע כוזב לוועדת האתיקה כשהדבר הובא לפניו.

13. כעולה מכתב האישום, בין חה"כ כץ לבן ארי, איש שוק הון מנוסה ובעל מיומנויות גבוהות במסחר בשוק ההון, התקיימה מערכת יחסים חברית וכלכלית קרובה ביותר. בן ארי השיא לכץ עצות והמלצות בנוגע למסחר בניירות ערך, ואף אפשר לו לשהות תדיר במשרדו – לעיתים אף מספר פעמים בשבוע, על מנת לצפות בפעולות המסחר שביצע בניירות ערך, להעתיקן ולבצען בחשבונות שלו. השניים אף הזרימו בצורה מתואמת עשרות הוראות מסחר בניירות ערך, וכתוצאה מכך נקשרו ביניהם או בין חברות בבעלותם או בניהולם עשרות עסקאות בהיקפים של מיליוני ש"ח תוך יצירת מצג שמדובר בעסקאות מקריות. כל אלה הניבו לכץ, שנהג לכנות את בן ארי "מסי של שוק ההון", תועלת כלכלית ניכרת.

14. בסמוך למחצית שנת 2010 ביקש בן ארי מחה"כ כץ לקדם תיקון לחוק ניירות ערך, אשר יביא לשינוי בסדר הנשייה של חברות המצויות בחדלות פירעון וייתן לבעלי אג"ח "רגילים" קדימות על בעלי השליטה בחברות, דבר שעשוי היה להגדיל את העוגה לשאר מחזיקי האג"ח, ולהביא לכך שבאופן מעשי, בעלי השליטה לא יקבלו בחזרה את כספם. לבן ארי היה אינטרס כלכלי מובהק בהצעת החוק, בהיותו יועצה הפיננסי ומי שניהל את חשבון ניירות הערך של קבוצת אקויטל, חברת החזקות ציבורית דומיננטית במשק הישראלי, אשר החזיקה, בין היתר, אג"ח של חברות הנתונות בקשיים בהיקפים גדולים, וכן כמי שהחזיק בעצמו אג"ח של חברות הנתונות בקשיים. גם חה"כ כץ החזיק באג"ח כאמור והתיקון עשוי היה להיטיב כלכלית אף עמו.

דוגמה לאינטרס מסוג זה של בן ארי נוגע לחברה הציבורית ליטו גרופ. חברה זו נקלעה לחובות כבדים של יותר מ-110 מיליון ש"ח. קידום תיקון 44 עשוי היה להיטיב עם בן ארי והחברות, שהחזיקו בכ-10% מהיקף האג"ח, בשיעור שהיה עשוי להגיע כדי מיליוני שקלים. יצוין שהסיבה שמדובר בהערכה בלבד היא שעד היום לא אושר הסדר בין בעלי האג"ח לחברת ליטו, ולכן לא קיים תחשיב מדויק של התמורה שתחולק בין מחזיקי האג"ח, תוך אבחנה בין המצב טרום התיקון, שבו החלוקה מתבצעת בין כלל מחזיקי האג"ח, לבין מצב לאחר התיקון בו החלוקה מתבצעת אך ורק למחזיקים מהציבור. מכל מקום, השאלה מה קרה בפועל היא שאלה משנית, והשאלה המרכזית היא מה חשב בן ארי בזמן אמת בנוגע לשווי ההטבה שהתיקון עשוי היה להניב לו.

החוק תאם את האינטרס של בן ארי גם בהיבטים נוספים. כך, בן ארי ניהל אותה עת מאבק טעון מול בעלי השליטה בחברת ליטו גרופ, אחת מן החברות בקשיים בהן החזיקו בן ארי

וקבוצת אקוויטל באג"ח בהיקף גדול, ובמסגרת זו הטיח בבעלי השליטה כי בכוחו לקדם חקיקה שתפגע במעמד האג"ח שבהחזקתם ("אתם תראו שאני אגרום לכך שיהיה חוק שהאג"ח שאתם מחזיקים בהם יהיו נחותות ולא ישלמו לכם... תראו שזה יקרה ומהר יותר ממה שאתם חושבים"; "חוק ליטו אני אעשה לך").

15. כץ נענה ליוזמתו של בן ארי ופעל לקידומה של הצעת חוק ניירות ערך (תיקון מס' 44) (דחיית פירעון התחייבות של חברה ציבורית כלפי בעל שליטה), התשע"א-2010 (להלן: **תיקון 44**). ביום 11.10.10 הניח כץ את הצעת החוק על שולחן הכנסת כהצעת חוק פרטית מטעמו, ופעל לניתוב הדיון בה לוועדת הרווחה שבראשותו, וזאת כדי להבטיח לעצמו שליטה בהליכי קידום הצעת החוק ולזרזם. לאחר מכן, פעל בנחישות להבטיח את קידומו של התיקון מהר ככל הניתן, חרף התנגדות גורמי המקצוע הממשלתיים ואחרים. כץ הביא את בן ארי למרבית הדיונים שקיימה ועדת הרווחה בחודשים נובמבר-דצמבר 2010 בהצעת החוק, והציגו כמומחה אובייקטיבי לשוק ההון. בן ארי נטל חלק דומיננטי ומרכזי בשיבות, תוך שהוא פועל לשכנוע חברי הוועדה והנוכחים האחרים בדבר הצורך לאשר את הצעת החוק, וכן לקח חלק בניסוח ההצעה.

16. על אף ניגוד העניינים החרף בין ענייניו הפרטיים לבין תפקידו הציבורי, נמנע כץ ביוזעין מלמסור לחברי הוועדה או לגורמים אחרים שליוו את עבודתה לאורך כל דיוני הוועדה, מידע על האינטרסים הכלכליים והאישיים של בן ארי שעמדו ביסוד הצעת החוק, ועל קשריו האישיים והכלכליים עם יוזם ההצעה. חה"כ כץ לא אמר בוועדה ובמליאה דבר על מערכת היחסים האישית והכלכלית בינו לבין בן ארי, ואף לא על כך שבן ארי יזם את התיקון ועל האינטרסים שיש לשניהם בקידומו. כץ נמנע מגילוי דברים אלה ביוזמתו, נמנע אף מתיקון מצגיו של בן ארי במענה לשאלות המשתתפים בדיוני הוועדה בעניין הרקע המקצועי והעסקי שלו, ואף הציגו כמי שבא מחברה שהנפיקה אג"ח בהיקפים גדולים, כדי ליצור רושם שאין לו כל אינטרס בקידום הצעת החוק.

17. תיקון 44 אושר בוועדת הרווחה בתום שלוש ישיבות, חרף התנגדותם של רשות ניירות ערך ומשרד המשפטים לקידומו, ובראשית ינואר 2011 אושר במליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית.

18. בחודש ינואר 2011 הגישה תנועת אומ"ץ לוועדת האתיקה של הכנסת קובלנה נגד כץ "בגין העברת חוק המיטיב עם חברת ישראלמקו, שהוא מחזיק באורח אישי במניותיה". גם כעת בחר חה"כ כץ להסתיר ולהציג מצגים חלקיים וכוזבים באשר ליחסיו עם בן ארי ולאינטרסים של שניהם בתיקון. בדיון בוועדת האתיקה בחודש יוני 2011 טען, כי היוזמה לתיקון 44 הייתה שלו, וכי הוא זה שפנה לבן ארי בעניין זה כמומחה לענייני אג"ח. עוד טען כץ כי מעורבותו של בן ארי בתיקון 44 כמומחה הייתה שקופה ונטולת אינטרס, וכי התיקון אינו רלבנטי לחברת ישראלמקו בשל החזקתה הזניחה באג"ח, בשיעור של 1,550 ש"ח בלבד. כץ טען כי מערכת היחסים שלו עם בן ארי היא על רקע חברי, והוסיף כי חברי ועדת הרווחה, ובכלל זה היועצת המשפטית של הוועדה, ידעו על כך.

19. כַּךְ יָדַע כִּי טַעֲנוֹתָיו לִפְנֵי וְעֵדֵת הָאֵתִיקָה אֵינָן תּוֹאֲמוֹת אֶת מִצַּב הַדְּבָרִים בְּמִצִּיאוֹת. בְּפוֹעַל, כְּאִמּוֹר, בֶּן אַרְי הוּא שִׂזִּים אֶת תִּיקוֹן 44; הַאיִנְטֵרְסִים שֶׁל בֶּן אַרְי וְכֵן אֱלֹה שֶׁל כַּךְ הוֹסְתָרוּ וְהוֹסָו, וְלֹא הוֹבָאוּ לִפְנֵי וְעֵדֵת הַרְוּחָה; כַּךְ הִצִּיג אֶךְ אֶת הַחֲזָקָתָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִקּוֹ בְּאִגִּי"ח, אֲשֶׁר אֲכֵן הִיתָה זְנִיחָה, אֶךְ לֹא הִצִּיג אֶת הַחֲזָקוֹת קְבוּצָת אַקוּיטֵל כּוֹלָה, אֲשֶׁר חָרְגוּ מִכַּךְ בְּמִידָה נִיכְרָת וְלִכֵּן הַאיִנְטֵרְסִים שֶׁל חֲבֵרוֹת הַקְּבוּצָה בְּתִיקוֹן הִיָּה מִשְׁמַעוֹתֵי; בְּתַקּוּפָה שֶׁסִּבְּבָה אֶת חֲקִיקַת תִּיקוֹן 44, קִיבַל כַּךְ מִבֶּן אַרְי טוֹבוֹת הַנָּאָה בְּשׁוּוֹי נִיכָר; וְחֲבָרֵי וְעֵדֵת הַרְוּחָה, לְרַבּוֹת הַיּוֹעֵצָה הַמִּשְׁפָּטִית שֶׁל הוֹוֵעֵדָה, לֹא הָיוּ מוֹדְעִים לְטִיב הַיְכָרוֹתֶם שֶׁל הַשְּׁנָיִים, לֹא כֹל שֶׁכֵּן לִיחֲסִיָּהם הַחֲבָרִיִּים וְהַכְּלָלִיִּים הַקְּרוֹבִים.

20. עַל רִקְעַת הַמִּצְגִּים הַכּוֹזְבִים שֶׁנִּמְסָרוּ לָהּ, הַחֲלִיטָה וְעֵדֵת הָאֵתִיקָה בְּחֹדֶשׁ יוּלֵי 2011 כִּי מַעֲשֵׂיו שֶׁל כַּךְ אֵינָם עוֹלִים כַּדִּי הִפְרַת חוֹבָה אֵתִית, אִוְלָם קִבְעָה כִּי קִיִּים טַעַם לִפְגַּם בְּכַךְ שֶׁלֹּא יִידַע אֶת חֲבָרֵי הוֹוֵעֵדָה בְּדַבָּר קִשְׁרֵי הַחֲבֵרוֹת בֵּינָם לְבֵין בֶּן אַרְי, וּבְדַבָּר הַקִּשְׁרֵי שֶׁל בֶּן אַרְי לְקְבוּצָת אַקוּיטֵל וְהַהֲשַׁפְעָה הַפּוֹטֵנְצִיאֵלִית שֶׁל הַצַּעַת הַחוֹק עַל חֲבֵרוֹת הַקְּבוּצָה. עִם זֹאת, בְּאִין אֵינְדִיקָצִיוֹת לְכַךְ, נִמְנַעָה וְעֵדֵת הָאֵתִיקָה מִלְּקַבּוֹעַ מִמִּצָּא כְּלִשְׁהוּ בְּנוֹגַע לְתוֹעֵלַת שְׁתַּפְּיָק יִשְׂרָאֵל מִהַחוּק, לֹא כֹל שֶׁכֵּן בְּנוֹגַע לְמַעֲרַכַת הַיְחֲסִים הַכְּלָלִית בֵּין כַּךְ לְבֶן אַרְי, שֶׁלֹּא הוֹצָגָה בְּפִנְיָה.

קוֹבֵלֶנֶת אוֹמִי"ץ מִיּוֹם 23.1.11, וּמִכְתָּב הַמִּשְׁךְ מִיּוֹם 27.3.11, מְצוֹרְפִים וּמְסוּמָנִים מ/ש/2.
פְּרוֹטוֹקוֹל הַדִּיוֹן בּוֹוֵעֵדֵת הָאֵתִיקָה שֶׁל הַכְּנֶסֶת מִיּוֹם 21.6.11 מְצוֹרְף וּמְסוּמָן מ/ש/3.
הַחֲלִטָּה וְעֵדֵת הָאֵתִיקָה שֶׁל הַכְּנֶסֶת מִיּוֹם 13.7.11 מְצוֹרְפָה וּמְסוּמָנָה מ/ש/4.

21. כְּתָב הָאִישׁוּם מוֹסִיף וּמְפָרֵט אֶת הַמִּשְׁךְ הַקִּשְׁרֵי הַחֲבָרֵי וְהַכְּלָלִי בֵּין בֶּן אַרְי וְכַךְ אֵף לְאַחַר הַשְּׁלֵמַת תִּיקוֹן 44 לְחוֹק נִיירוֹת עֵרֶךְ, בְּהַמְלָצוֹת וְטִיפִים בְּנוֹגַע לְמִסְחָר בְּנִירוֹת עֵרֶךְ אֲשֶׁר הִנִּיבּוּ לוֹ רוּחַ נִיכָר, וּבִשְׁהוֹת תְּדִירָה בְּמִשְׁרָדוֹ עַל מְנַת לְצַפּוֹת בּוֹ בַּעַת שֶׁהוּא סוֹחֵר, וְלַהֲעֵתִיק אֶת הַפְּעוּלוֹת שְׁבִיצַע בְּחִשְׁבוֹנוֹ, וְכֵן בְּתִיאוּם עִסְקָאוֹת קִנְיָה וּמִכִּירָה בֵּינֵיהֶם וְקִיוּם מִסְחָר מִתּוֹאֵם בְּהִיקָף מִשְׁמַעוֹתֵי. כְּתָב הָאִישׁוּם מְפָרֵט אֵירוּעִים קוֹנְקְרֵטִים וְאֵת הַתוֹעֵלַת הַכְּלָלִית שֶׁהִפִּיק מֵהֶם כַּךְ. כֵּן מִתּוֹאֵר נִיִּסְיוֹן שַׁעֲרֶךְ כַּךְ לְקַדֵּם הַצַּעַת חוֹק נוֹסֶפֶת שִׂזִּים בֶּן אַרְי לְחִיִּיב בַּעֲלֵי שְׁלִיטָה לְהַשִּׁיב דִּיבִידָנִדִּים שְׁקִיבְלוּ בְּחִמְשׁ הַשָּׁנִים שֶׁקִּדְמוּ לְמִשְׁאֵל וּמִתֵּן לְהַסְדֵר חוֹב, שֶׁלֹּא קוֹדְמָה לְבִסּוֹף לְכַדִּי חוֹק. בֶּן אַרְי אֵף נִיָּהֵל אֶת חֲשִׁבוֹן נִיירוֹת הַעֵרֶךְ שֶׁל כַּךְ, אַחַר שְׁחַה"כ כַּךְ מוֹנֵה לְשֵׁר, בְּנִיגוּד לְחוֹבָה לְהַעֲבִירוֹ לְנִיָּהוּל חֲבֵרַת נְאֻמָּנוֹת צִיבּוֹרִית בְּלִתֵּי תְלוּיָהּ, וְאֵף בְּלֹא לְדוּחַ עַל כַּךְ וּלְבַקֵּשׁ אִישׁוֹר לְחֲרִיגָה מֵהַכְּלָלִים.

22. עַל רִקְעַת כֹּל אֱלֹה, הַחֲלִיטָה הַיּוֹעֵץ הַמִּשְׁפָּטִי לְמִמְשַׁלָּה, כְּאִמּוֹר, לְהַגִּישׁ אֶת כְּתָב הָאִישׁוּם בַּעֲבִירוֹת הַמְרַמָּה וְהַפְּרַת הָאֻמוֹנִים. נֹזְכִיר, כִּי עֲבִירָה זוֹ, הַמְנוּיָה בְּסִימָן ד' לְפָרֵק ט' בְּחוֹק הַעוֹנְשִׁין, אֲשֶׁר עֲנִינּו "עֲבִירוֹת בְּשִׁירוֹת הַצִּיבּוֹר וְכִלְפִּיּוֹ", ו"פְּגִיעוֹת בְּסִדְרֵי הַשְּׁלִטוֹן וְהַמִּשְׁפָּט" בְּהַתְּאָמָה, תְּכִלִּיתָה לְהַגֵּן מִפְּנֵי שִׁמּוֹשׁ לְרַעָה בְּהַפְּעֵלַת הַכּוֹחַ הַשְּׁלִטוֹנִי, וְהַפְּעֵלַתוֹ לְשֵׁם הַפְּקוֹת טוֹבַת הַנָּאָה אִישִׁית פְּסוּלָה בַּעֲבוּר עוֹבֵד הַצִּיבּוֹר אוֹ מְקוֹרְבִיו, תוֹךְ פְּגִיעָה בְּטוּהַר הַמִּידוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי הַצִּיבּוֹר, פְּעִילוֹתָהּ הַתְּקִינָה שֶׁל הַשִּׁירוֹת הַצִּיבּוֹרִי וְאִמּוֹן הַצִּיבּוֹר בַּעֲבוּדֵי הַצִּיבּוֹר.

23. יוֹדְגֵשׁ כְּבֵר כַּעַת, כִּי הַחֲלִטָּה הַיּוֹעֵץ הַמִּשְׁפָּטִי לְמִמְשַׁלָּה כִּי מַעֲשֵׂיו שֶׁל כַּךְ מְבַסְּסִים אִישׁוּם בְּמִישׁוֹר הַפְּלִילִי נִבְעָה מִחֻמְרַת הַתְּנַהּלוֹתוֹ שֶׁל חַה"כ כַּךְ, אֲשֶׁר פְּגַעָה בְּטוּהַר הַמִּידוֹת שֶׁל חֲבָרֵי הַכְּנֶסֶת,

בתקינות עבודת ועדות הכנסת ובאמון הציבור בכך שמוסדות השלטון מתנהלים כדין. חומרתה הייחודית של הפרשה דנן משתקפת בהצטברות מכלול הנסיבות החמורות כפי שיפורטו להלן.

2.א. הליך בקשת החסינות בכנסת

24. ביום 11.9.19, לאחר שנמסרה לחה"כ כץ החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה להעמידו לדין פלילי ולהגיש נגדו כתב אישום, פנה חה"כ כץ בכתב ליו"ר הכנסת, חה"כ יולי אדלשטיין, בבקשה כי הכנסת תקבע שעומדת לו חסינות מפני העמדתו לדין פלילי לפי חוק החסינות (להלן: **הבקשה או בקשת החסינות**).

חה"כ כץ טען בבקשתו כי בכל פעולותיו בכנסת בנוגע לתיקון 44, לרבות בתפקידו כיו"ר ועדת הרווחה, פעל באופן ענייני ונטול פניות, לטובת הציבור בלבד, וכי הליך החקיקה עצמו התקיים באופן תקין ומקצועי, במטרה להעביר חוק נכון וראוי. כן טען חה"כ כץ, כי פעל לפי הנורמות המקובלות בכנסת ולפי כללי האתיקה של הכנסת לפיהם אין בנסיבות העניין עניין אישי, וכי לא התקיים בעניינו כל ניגוד עניינים אישי ולא נפל במעשיו פגם אתי כלשהו, כפי שאף קבעה ועדת האתיקה שנדרשה לנושא. על בסיס האמור טען חה"כ כץ שלא ביצע כל עבירה פלילית ושמכל מקום, פעולותיו חוסות תחת החסינות המהותית העומדת לחברי הכנסת, כפי שנקבע בסעיף 1 לחוק. חה"כ כץ ביקש כי הכנסת תקבע כי עומדת לו חסינות מהותית לפי סעיף 1 לחוק, וכי תקבע שמתקיימות בעניינו כל ארבע העילות הקבועות בסעיף 4 לחוק החסינות.

העתק בקשת החסינות מיום 11.9.19 צורפה כנספח 3/ע לעתירה בבג"ץ 1276/20.

25. ביום 28.1.20, לקראת הדיונים בבקשת החסינות, העבירה היועצת המשפטית לוועדת הכנסת, עו"ד ארבל אסטרך, אל חברי הוועדה את חוות דעתה המשפטית, בה סקרה באופן כללי ותיאורטי את העקרונות והכללים לבחינת העילות השונות לפי חוק החסינות.

העתק חוות דעת היועצת המשפטית לוועדת הכנסת צורפה כנספח 4/ע לעתירה בבג"ץ 1276/20.

26. בהמשך לכך, ביום 29.1.20 העביר היועץ המשפטי לממשלה ליו"ר ועדת הכנסת, ח"כ אבי ניסנקורן, את עמדתו במענה לבקשת החסינות, בה עמד על עילות החסינות לפי החוק, ומדוע אין הן מתקיימות בעניינו של חה"כ כץ. לאור כל אשר פירט, ביקש היועץ המשפטי לממשלה לדחות את בקשתו של חה"כ לחסינות.

עמדת היועץ המשפטי לממשלה לוועדת הכנסת מצורפת ומסומנת מ/ש 5.

27. ביום 30.1.20 התקיים הדיון הראשון בוועדת הכנסת. בפתח הדיון הבהירה היועצת המשפטית לוועדת הכנסת, עו"ד ארבל אסטרך, כי על חברי הוועדה לבחון אם עילות החסינות הקבועות בחוק מתקיימות במקרה הנדון, ולא לדון בשאלה אם חה"כ כץ ביצע את העבירות המיוחסות לו אם לאו – עניין השמור להכרעתו של בית המשפט בהליך הפלילי.

בהמשך הציג היועץ המשפטי לממשלה את כתב האישום ואת עמדתו ביחס לבקשת החסינות. היועץ הסביר כי אין בהעמדתו לדין של חה"כ כץ במקרה הנוכחי כדי לפגוע בעבודתם של חברי

הכנסת או של הכנסת עצמה, שכן המקרה הנדון הוא מקרה שחצה את הסף הפלילי, משחח"כ כץ היה מצוי בניגוד עניינים חריף ביותר, אשר בא לידי ביטוי, בין היתר, בטיב ובאופי מערכת היחסים שניהל עם בן ארי, ובעניין הכלכלי שהיה לשניהם בקידום הליכי החקיקה, תוך הסתרת מידע זה מוועדת הרווחה וועדת האתיקה, והצגת מצגים כוזבים חוזרים ונשנים במהלך הדיונים בתיקון 44. כן הדגיש היועץ המשפטי לממשלה, כי בנסיבות אלה, לא עומדות לחח"כ כץ עילות החסינות השונות לפי חוק החסינות. להלן נציג את העמדה ביתר פירוט.

לאחר מכן, הציגה באת כוחו של חח"כ כץ את עמדתו ביחס לדברים וחברי הכנסת השמיעו עמדתם. כפי שעולה מפרוטוקול הדיון, חלק נכבד מהדיון עסק בשאלות והערות של חברי הכנסת בנוגע לתיקון 44 ובשאלה אם התיקון היטיב עם הציבור או לא, האם לפנינו פעולה בניגוד עניינים ואף האם עולים המעשים מושא כתב האישום כדי עבירה פלילית.

28. ביום 4.2.20 התקיים דיון המשך בוועדת הכנסת בבקשת החסינות. בפתח דיון זה, המשיכה באת כוחו של חח"כ כץ בהצגת עמדתו. לאחר מכן, הביעו חברי כנסת שונים את עמדתם לפיה כאשר חבר כנסת עוסק בענייני חקיקה, לא יכול להתקיים בעניינו כל ניגוד עניינים, וכי מדובר בעניין המעורר לכל היותר סוגיה אתית ולא פלילית. לדברים אלה נשוב בהמשך.

לדברים אלה השיב היועץ המשפטי לממשלה, כי מעשי חח"כ כץ לפי כתב האישום מצויים עמוק בשדה המשפט הפלילי, וכי הפעולות השונות שנקט חח"כ כץ אינן מתמצות רק בהליכי החקיקה שיוזם, אלא במגוון פעולות ומצגים כוזבים שכללו הסתרה מכוונת, ולכן מעשיו עולים כדי מרמה והפרת אמונים ברף הגבוה ביותר. כן הסביר היועץ המשפטי לממשלה כי אף אם החוק סייע לציבור רחב, תחילתו והולדתו בחטא, שכן ברקע לקידומו עמדה מערכת אינטרסים חברית וכלכלית שהתקיימה בין חח"כ כץ לבין בן ארי, אשר לא ניתן לגביה גילוי מלא. היועץ המשפטי לממשלה הדגיש גם כי בנסיבות כאלה, בעת שעסקינן בעבירות הנוגעות, בין היתר, לטוהר המידות, לא ניתן להעניק חסינות, שכן המדובר בפעולה בלתי חוקית מראשיתה.

לאחר מכן, פנה חח"כ כץ בעצמו לוועדה ונשא דברים. לאחר שסיים את דבריו, התייחסו חלק מחברי הכנסת לבקשה והביעו את עמדתם לפני יתר חברי הוועדה, אם יש לגישתם להצביע בעד או נגד מתן חסינות.

בתום הדיון הצביעו חברי הוועדה כדלקמן: הבקשה להציע לקבוע כי תהיה לחח"כ כץ חסינות לפי סעיף 4(א)(3) לחוק החסינות התקבלה ברוב של 16 תומכים מול 10 מתנגדים ו-4 נמנעים; הבקשה להציע לקבוע כי תהיה לחח"כ כץ חסינות לפי סעיף 4(א)(3) לחוק החסינות התקבלה ברוב של 17 תומכים מול 12 מתנגדים ונמנע אחד; הבקשה להציע לקבוע כי תהיה לחח"כ כץ חסינות לפי סעיף 4(א)(3) לחוק החסינות נדחתה ברוב של 16 מתנגדים אל מול 4 תומכים ו-10 נמנעים.

29. ביום 17.2.20 התקיים דיון במליאת הכנסת ה-22. בתום הדיון החליטה הכנסת ברוב דעות חבריה לקבוע כי לחח"כ כץ תהיה חסינות מפני דין פלילי, בהתאם להצעת ועדת הכנסת, בשתי עילות: עילת החסינות במילוי תפקיד אושרה ברוב של 62 תומכים מול 43 מתנגדים ו-2 נמנעים; עילת החסינות בגין ניהול הליך אחר בכנסת אושרה ברוב של 63 תומכים מול 42 מתנגדים ונמנע אחד.

30. פרוטוקולי הדיונים בוועדת הכנסת ובמליאת הכנסת, האוחזים מאות עמודים, יצורפו לתגובת הכנסת (כך על-פי בירור מקדים). על מנת שלא להכביד על תיק בית המשפט שלא לצורך, נפנה לעניין זה לנספחי תגובת הכנסת.

31. עתה לרקע הנורמטיבי הנדרש לעניינו.

ב. חוק החסינות

32. בליבת עקרון שלטון החוק ניצבת התפיסה כי אין איש מעל למשפט, וכי כל אדם אשר קיימות לגביו ראיות לכאורה לביצוע עבירה פלילית ואשר יש עניין ציבורי בהעמדתו לדין, יועמד לדין, כמתחייב גם מעקרון השוויון, הקשור קשר הדוק בעקרון שלטון החוק (בג"ץ 5023/16 ח"כ מיקי רוזנטל נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 11 לפסק דינו של השופט הנדל (12.3.2020)).

33. עם זאת, קבע המחוקק חריגים לכלל האמור. סעיף 17 לחוק-יסוד: הכנסת מורה, כי "לחברי הכנסת תהיה חסינות; פרטים ייקבעו בחוק". מכוח הוראה זו קבע המחוקק בחוק החסינות הסדר מפורט לעניין חסינות חברי הכנסת.

34. סעיף 1 לחוק החסינות קובע חסינות מהותית, וסעיף 4 קובע חסינות דיונית. שני סוגי החסינות אינם מסירים מהתנהגות חבר הכנסת את אופייה האסור, אלא מקימים "מחסום למימוש האחריות" בגין המעשה (בג"ץ 11298/93 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת הכנסת, פ"ד נט(5) 865, פסקה 10 לפסק דינו של הנשיא ברק (2005) (להלן: עניין גורלובסקי)).

חסינות מהותית קמה "אם היו ההצבעה, הבעת הדעה או המעשה במילוי תפקידו, או למען מילוי תפקידו, כחבר הכנסת" (סעיף 1(א) לחוק). נוכח הזיקה בין המעשה לתפקיד, מכונה חסינות זו גם חסינות "עניינית" או "מקצועית". החסינות המהותית יכולה להיקבע על-ידי היועץ המשפטי לממשלה (ואזי לא יוגש כתב האישום), או על-ידי בית המשפט (ואזי יופסק ההליך הפלילי) והיא אינה ניתנת לנטילה ועומדת לחבר הכנסת גם לאחר שחדל מלהיות חבר כנסת, ולכן היא מכונה גם חסינות "מוחלטת".

לעומתה, החסינות הדיונית מותנית בהחלטת הכנסת, אשר עשויה להעניקה מקום שהיועץ המשפטי לממשלה החליט להגיש כתב אישום. חסינות זו היא זמנית, ועומדת לחבר הכנסת באותה כנסת בה ניתנה, ולכן היא מכונה גם חסינות "יחסית". החסינות הדיונית אף אינה עומדת לחבר הכנסת לאחר שהוא חדל מלהיות חבר הכנסת.

35. עד לתיקון חוק החסינות בשנת 2005 (חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מסי' 33), התשס"ה-2005.¹ להלן: תיקון 33) קבע החוק ברירת מחדל לפיה חבר הכנסת נהנה מחסינות דיונית במהלך כהונתו כחבר כנסת, וככל שהיועץ המשפטי לממשלה סבר כי יש מקום להגיש כתב אישום כנגד חבר כנסת פלוני במהלך הכהונה, נדרש הוא להגיש לכנסת בקשה להסרת החסינות. במסגרת תיקון 33 שונתה ברירת המחדל, כך שכעת לא עומדת לחבר הכנסת

¹ ס"ח 2015, ג'יט בתמוז התשס"ה, 26.7.2005

חסינות באופן אוטומטי, אלא הוא יוכל לפנות לוועדת הכנסת בבקשה לקבוע כי תהיה לו חסינות, וזאת בתוך 30 יום למן המועד בו ימסור היועץ המשפטי לממשלה את העתק כתב האישום לחבר הכנסת, יושב ראש הכנסת ויושב ראש ועדת הכנסת (סעיף 4(א) לחוק החסינות).

36. אשר לעילות החסינות, הרי קודם לתיקון מס' 33 הוגדרה החסינות הדיונית בהוראה כללית שנקבעה בסעיף 4(א) לחוק בנוסחו אז: "חבר הכנסת לא יובא לדין פלילי בשל אשמה על עבירה שנעברה בזמן היותו חבר הכנסת או לפני שהיה לחבר כנסת אלא לאחר שניטלה ממנו החסינות לגבי האשמה הנידונה". פסיקת בית המשפט הנכבד אשר עסקה בחסינות, יצקה תוכן להוראה כללית זו, באשר לעילות אשר יקימו חסינות. בהמשך, במסגרת תיקון 33, קבע המחוקק ארבע עילות לביסוס חסינות דיונית. ראו העילות כפי שנקבעו בסעיף 4(א)3 לחוק:

"4(א)3. חבר הכנסת רשאי, בתוך 30 ימים מיום שהומצא לו כתב האישום, לבקש שהכנסת תקבע כי תהיה לו חסינות בפני דין פלילי לגבי האשמה שבכתב האישום, בשל אחת או יותר מהעילות האלה:

(א) העבירה שבה הוא מואשם נעברה במילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו כחבר הכנסת וחלות הוראות סעיף 1;

(ב) כתב האישום הוגש שלא בתום לב או תוך הפליה;

(ג) התקיימו כל אלה: הכנסת או מי שמוסמך בה לכך קיימו הליכים או נקטו אמצעים לפי הדינים והכללים הנהוגים בכנסת נגד חבר הכנסת בשל המעשה המהווה עבירה לפי כתב האישום, העבירה בוצעה במשכן הכנסת במסגרת פעילות הכנסת או ועדה מוועדותיה, ואי ניהול הליך פלילי, בהתחשב בחומרת העבירה, מהותה או נסיבותיה לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי;

(ד) ייגרם נזק של ממש בשל ניהול ההליך הפלילי, לתפקוד הכנסת או ועדה מוועדותיה או לייצוג ציבור הבוחרים, ואי ניהול הליך כאמור, בהתחשב בחומרת העבירה, מהותה או נסיבותיה, לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי."

37. אשר להליך בחינת בקשת החסינות קבע המחוקק הוראות בסעיפים 4 ו-13 לחוק החסינות:

מקום שהיועץ המשפטי לממשלה החליט להגיש כתב אישום נגד חבר כנסת, ימסור העתק כתב האישום לחבר הכנסת עצמו, ליושב ראש הכנסת וליושב ראש ועדת הכנסת, ואזי תעמוד לחבר הכנסת האפשרות לפנות לוועדת הכנסת בתוך 30 ימים ולבקש לקבוע כי עומדת לו חסינות דיונית (ס' 4(א)).

סמכות הכנסת לקבוע חסינות דיונית קבועה בסעיף 13(א) לחוק: "הכנסת רשאית, בהחלטה, לקבוע שלחבר הכנסת תהיה חסינות בפני דין פלילי לגבי האשמה שבכתב האישום כאמור בסעיף 4(א) וכי לא יועמד לדין בשל אותה אשמה בעת היותו חבר הכנסת". הסעיף מוסיף וקובע, כי החלטה כזו טעונה החלטת מליאת הכנסת "לפי הצעת ועדת הכנסת עקב בקשה שהובאה לפני הועדה".

על חבר הכנסת להגיש בקשה מנומקת בכתב ליושב ראש הכנסת, שיעבירה לוועדת הכנסת לדיון בהקדם האפשרי (סעיף 13(ג) לחוק החסינות). ככל שתחליט ועדת הכנסת שלא להציע לקבוע חסינות לחבר הכנסת, תהא החלטתה סופית בלא צורך בדיון במליאת הכנסת (סעיף 13(ג)). ככל שתסבור שיש להציע לכנסת לקבוע חסינות לחבר הכנסת, תידון הצעת ועדת הכנסת במליאה (סעיף 13(א)). על ועדת הכנסת ומליאת הכנסת לאפשר לחבר הכנסת וליועץ המשפטי לממשלה הזדמנות להשמיע את דברם טרם החלטה (סעיף 13(ד)).

38. עד כאן הצגת חוק החסינות. וכעת לעניינו הפרטני של חה"כ כץ.

חה"כ כץ ביקש מן הכנסת לקבוע כי עומדת לו חסינות מהותית לפי סעיף 1(א) לחוק, וכן חסינות דיונית מכוח כל ארבע העילות המנויות בסעיף 4(א)(3) לחוק. בדיון חזר בו מן העילה הרביעית (גרימת נזק לתפקוד הכנסת). ועדת הכנסת לא קיבלה בקשתו לעניין העילה השנייה (כתב האישום הוגש שלא בתום לב או תוך הפליה).

החלטת ועדת הכנסת, ובעקבותיה החלטת מליאת הכנסת שניתנה לבסוף, נסמכו על שתי עילות: עילת המעשה במילוי תפקיד (סעיף 4(א)(3) לחוק), והעילה בגין ניהול הליך אחר בכנסת (סעיף 4(א)(3) לחוק). להלן נפרט נימוקינו לכך ששתי עילות החסינות הללו אינן מתקיימות בנסיבות עניינו של חה"כ כץ. שתי העילות האחרות לא נכללו, כאמור, בהחלטת הכנסת, ולפיכך לא נתייחס אליהן.

ג. עילת החסינות במילוי תפקיד

39. סעיף 4(א)(3) לחוק החסינות, בצירוף סעיף 1(א) לחוק החסינות אליו הוא מפנה, קובע עילת חסינות במילוי תפקיד. הנה לשון שני הסעיפים:

"4(א)(3). העבירה שבה הוא מואשם נעברה במילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו כחבר הכנסת וחלות הוראות סעיף 1".

"1(א). חבר הכנסת לא ישא באחריות פלילית או אזרחית, ויהיה חסין בפני כל פעולה משפטית, בשל הצבעה, או בשל הבעת דעה בעל-פה או בכתב, או בשל מעשה שעשה – בכנסת או מחוצה לה – אם היו ההצבעה, הבעת הדעה או המעשה במילוי תפקידו, או למען מילוי תפקידו, כחבר הכנסת".

40. הדיון שהתקיים בוועדת הכנסת נסוב סביב השאלה אם מעשיו של חה"כ כץ מושא כתב האישום באים בגדר החסינות במילוי תפקיד. בניגוד לאשר הוחלט על-ידי הכנסת, עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא כי מעשי חה"כ כץ אינם באים בגדר הוראת החסינות למעשים במילוי תפקיד. תחילה נציג את המבחן לזיהוי המעשים הבאים בגדר הוראת החסינות, ולאחר מכן נסביר ונחדד מדוע אין מעשיו של חה"כ כץ דגן חוסים תחת החסינות.

1.ג. מבחן מתחם הסיכון הטבעי

41. בהתאם לפסיקה, ביסוד עילת החסינות במילוי תפקיד עומדות שתי תכליות: הראשונה, הגנה על עצמאות הרשות המחוקקת וחופש הפעולה של חבריה, על מנת לאפשר את פעילותה התקינה של הכנסת, והשנייה, תכלית כללית של חיזוק המשטר הדמוקרטי, המבוסס על שלטון החוק, שוויון לפני החוק ואמון הציבור ברשות המחוקקת. תכליות אלה הן, על פניהן, נוגדות, והאיזון העקרוני ביניהן מחייב ליישם את החסינות כך שתבטיח את עצמאותו וחופש פעולתו של חבר הכנסת תוך פגיעה מועטה ככל האפשר בשלטון החוק ובשוויון הכול בפני החוק.

ראו פסק דינו של הנשיא ברק בפסק דינו בעניין גורלובסקי:

"15. ביסוד החסינות העניינית מונחות תכליות אחדות: ראשית, הגנה על הרשות המחוקקת וחבריה. החסינות העניינית נועדה לאפשר את פעילותה התקינה של הכנסת [...] הרצון לאפשר לחבר-הכנסת לפעול בתפקידו כחבר-כנסת בלא חשש מתביעות מצד הרשות המבצעת, מצד המפלגה, מצד הבוחר או מצד אזרח מהשורה [...]"

16. חיזוק המשטר הדמוקרטי – המאפיין את התכלית הראשונה של החסינות העניינית – מונח גם ביסוד התכלית השנייה, שהיא התכלית הכללית של החסינות העניינית. משטר דמוקרטי מבוסס, בין השאר, על שלטון החוק ועל זכויות אדם. חסינות עניינית פוגעת בשלטון החוק (הפורמאלי): אף שחבר-הכנסת ביצע עבירה, לא ניתן לממש את אחריותו הפלילית. כן נפגע שלטון החוק (המהותי). זכויות האדם נפגעות. אכן, התנהגותו האסורה של חבר-הכנסת עשויה לפגוע בכבוד האדם (כגון פגיעה בשמו הטוב), בפרטיותו ובקניינו. מעל לכול, החסינות פוגעת בשוויון שבין בני-האדם. אחריותו של כל אחד מבני החברה ניתנת למימוש, פרט לאחריותו של חבר-הכנסת (ראו: פרשת מיעארי [2], בעמ' 268; פרשת פנחסי [3], בעמ' 682). כל אלה אף פוגעים באמון הציבור ברשות המחוקקת.

17. התכליות שעמדתי עליהן אינן מובילות לכיוון אחד. יש ביניהן ניגודים. הן ביטוי למתח הקיים בתוך הדמוקרטיה עצמה. [...]"

18. מכאן שתכליתה של החסינות העניינית תיקבע בדרך של איזון עדין בין מרכיבי השונים. איזון זה מן הראוי לו שיהא בעל אופי עקרוני [...]" עמדתי בפרשת כהן [5] על מהותו של איזון זה בכל הנוגע לאיזון בין התכליות הנוגדות המונחות ביסוד החסינות העניינית:

"איזון זה צריך להבטיח את עצמאותו וחופש פעולתו של חבר הכנסת, ובכך גם את פעולתה התקינה של הכנסת ואת הדמוקרטיה הישראלית. איזון זה צריך להבטיח פגיעה מועטה ככל האפשר בשלטון החוק ובשוויון הכול בפני החוק, כפי שמתבקש במדינה דמוקרטית" (שם, בעמ' 255; ראו גם פרשת פנחסי [3], בעמ' 685)."
(כל ההדגשות בציטוטים המובאים במסמך הן שלנו – הח"מ)

42. בפסק הדין בבג"ץ 1843/93 פנחסי נ' **כנסת ישראל**, פ"ד מט(1) 661 (1995) (להלן: **עניין פנחסי**), הציגו השופטים שלוש אמות מידה לזיהוי המעשים בניגוד תעמוד לחבר הכנסת חסינות במילוי התפקיד – מבחן מתחם הסיכון הטבעי, מבחן הרלוונטיות ומבחן הזיקה המהותית.

מבחן מתחם הסיכון הטבעי עניינו במתן חסינות בגין פעולות שהן בגדר סיכון מקצועי, היינו פעולה תזכה לחסינות אם היא נופלת לגדר "מתחם הסיכון שהפעילות החוקית כחבר-כנסת יוצרת מטבעה ומטיבה" (פסק דינו של המשנה לנשיא א' ברק בעניין **פנחסי**, עמ' 685-686).

מבחן הרלוונטיות עניינו בכך שהפעולה האסורה - הבעת דעה או מעשה אחר - רלוונטית לתפקידו של חבר הכנסת. לעניין הבעת דעה יש לבחון אם חבר כנסת סביר היה מבצע במסגרת מילוי התפקיד אותה עבירה של הבעת דעה באותן נסיבות, ולעניין מעשה תחול החסינות רק על עבירה שישוד המודעות נעדר ממנה (ולמשל עבירת אחריות קפידה או רשלנות) (פסק דינו של כב' השופט גולדברג בעניין **פנחסי**, עמ' 722-723).

מבחן הזיקה המהותית עניינו בכך שנדרשת זיקה הגיונית בין תפקידו של חבר הכנסת לבין המעשה שלגביו מוענקת לו חסינות, ושהפעולה מבוצעת כחלק אינטגרלי מהפעילות הלגיטימית וכעניין נגרר או משני לה (פסק דינו של כב' הנשיא מ' שמגר בעניין **פנחסי**, עמ' 727-728).

43. בפסק הדין בעניין **גורלובסקי** נקבע כי אמת המידה לבחינת קיומה של חסינות עניינית לחבר הכנסת היא מבחן "מתחם הסיכון המקצועי" או "הסיכון הטבעי". כב' הנשיא א' ברק עמד על שלוש אמות המידה הללו שנקבעו בעניין **פנחסי**, וקבע כי ראוי לראות במבחן "מתחם הסיכון המקצועי" כאמת המידה לבחינת קיומה של חסינות עניינית לחבר הכנסת (עניין **גורלובסקי**, פסקה 28 לפסק דינו של כב' השופט (כתוארו אז) ברק). לקביעה זו הצטרפו כב' השופטים ריבלין, פרוקצ'יה, ביניש וגרוניס. בצד זאת, סבר כב' המשנה לנשיא, השופט מ' חשין המנות, בדעת מיעוט, כי אין להעדיף מבחן זה על פני שני המבחנים האחרים שנקבעו בפסיקה – מבחן הרלוונטיות ומבחן הזיקה המהותית, שכן כל אחד מהם משקף זווית ראייה אחרת ומסגרת מחשבה באשר לתחום פרישתה של החסינות המהותית.

44. לפי מבחן מתחם הסיכון הטבעי "התנהגות אסורה של חבר כנסת – בין התנהגות מכוונת בין התנהגות רשלנית, בין מתוך מחשבה פלילית ובין ללא מחשבה פלילית – נכנסת לגדר (או מיתחם) החסינות העניינית אם היא נכנסת למיתחם הסיכון המקצועי שהוא טבעי לחבר כנסת" (עניין **גורלובסקי**, פסקה 19 לפסק דינו של הנשיא ברק).

בחקשר זה הסביר הנשיא ברק בעניין **גורלובסקי**, כי הגם שתפקידו של חבר הכנסת משתרע על פעולות מותרות בלבד, הסיכון שהן יוצרות מטבען לגלישה אל עבר פעולה בלתי חוקית מכוסה בחסינות העניינית. הנשיא ברק הפנה לדבריו בעניין **פנחסי** כדלקמן:

"20. [...] תפקידו של חבר הכנסת משתרע על פעולות מותרות בלבד. עם זאת, פעולות מותרות אלה יוצרות מטבען אפשרויות של גלישה לביצוען הבלתי ראוי והבלתי חוקי. גלישה זו תזכה לחסינות עניינית אך ורק באותם מקרים שבהם הפעולה הבלתי חוקית נופלת לגדר מיתחם הסיכון שהפעילות החוקית כחבר-כנסת יוצרת מטבעה ומטיבה. אכן, סביב תפקידו כדן של חבר הכנסת

מצוי מיתחם של התנהגות, המשתרע על כל אותן פעולות אסורות – שאינן חלק מתפקידו של חבר הכנסת – אך אשר התאוצה של ביצוע התפקיד יוצרת סיכון שהוא טבעי לתפקיד... פעולות אלה כה קשורות ושזורות בתפקידו, עד כי קיים החשש כי אם חבר הכנסת ידרש ליתן את הדין על פעולות בלתי חוקיות אלה, הדבר ישפיע במישרין על יכולתו לבצע את תפקידו כחוק ויגביל אותה. ודוק: החסינות בחיפוקה זה לא נועדה לעודד את חבר הכנסת לבצע פעולות אסורות. מטרתה לעודד אותו לפעול כראוי בביצוע תפקידו כחבר הכנסת. מטרת החסינות למנוע מצב דברים שבו חבר הכנסת נמנע מביצוע פעולות מותרות, בשל החשש כי הן תגלושנה, בשוליהן, לעבר פעולות אסורות. החסינות 'מכסה' שוליים אלה... חסינות זו מוענקת לו לעניין כל פעולה בלתי חוקית שניתן לראות בה אופן ביצוע בלתי נאות של פעולה חוקית שהיא בגדר תפקידו של חבר הכנסת, ובלבד שפעולה בלתי חוקית זו כה קרובה מבחינה עניינית לתפקיד של חבר הכנסת, עד כי ניתן לומר כי היא כרוכה לה והיא מהווה חלק מהסיכון הטבעי שכל חבר כנסת נתון לו. גישה זו לנקודת האיזון הראויה מבטיחה כי החסינות העניינית תהווה מגן בפני סיכונים שהם כרוכים וטבעיים לתפקידו של חבר הכנסת, בלא שתהווה היתר לניצול התפקיד לרעה" (עניין פנחסי, עמ' 685-686).

22. [...] נקודת האיזון המתמקדת במיתחם הסיכון הטבעי היא ראויה. החברות בכנסת אינה הופכת "לעיר מקלט" לחברי-כנסת המבצעים עבירות פליליות תוך כדי ביצוע תפקידם כחברי-כנסת. חבר-כנסת אינו רשאי, תוך כדי ביצוע תפקידו כחבר-כנסת, להפר את החוק בריש גלי ובאופן הפגנתי ולטעון לחסינות עניינית. חבר-כנסת אינו רשאי לתכנן מראש התנהגות פלילית מתוך מחשבה שהחסינות תעמוד לו. עם זאת, החברות בכנסת מחסנות את חברי הכנסת מפני פעולות אסורות שהן בגדר "סיכונים מקצועיים". העוסק בנאומים מצוי בסיכון גבוה להיתפס באיסורים הקשורים בלשון הרע או בהסתה. החסינות העניינית נועדה ליתן לו חסינות בתחום סיכון זה. בכך מושג איזון ראוי בין הצורך לקיים שלטון חוק ושוויון הכול בפני החוק לבין הצורך להבטיח עצמאותו וחופש פעולתו של חבר הכנסת ובכך גם את תיפקודה של הכנסת".

45. כן ראו פסק הדין בע"פ 6833/14 סעיד נפאע נ' מדינת ישראל (21.8.2015) (להלן: עניין נפאע), אשר בקשה לדיון נוסף בו נדחתה (דנ"פ 6455/15 סעיד נפאע נ' מדינת ישראל (21.10.2015)):

"מח. [...] כאמור מעלה, המבחן אשר התקבל בסופו של יום לבחינת היקפה של החסינות העניינית הוא "מבחן הסיכון הטבעי" או "מבחן הסיכון המקצועי", במסגרתו תחול החסינות על כל מעשה שהוא בגדר סיכון מקצועי של חבר-הכנסת בעת מילוי תפקידו. מבחן זה נגזר כאמור מתכלית החסינות העניינית; לאפשר לחברי-הכנסת למלא את תפקידם הפרלמנטרי – המורכב מטבעו אך ממעשים חוקיים – וזאת מבלי לחשוש שבמקרה בו מעשים אלה יחצו את גבול המותר, הם יסתכנו בתביעה אזרחית או בכתב אישום פלילי. מכאן ניתן ללמוד, כי על הטוען לתחולת חסינות עניינית על מעשים לא חוקיים שעשה, להראות, כי המעשים הללו נגזרו ממעשים אחרים, תוקיים ולגיטימיים, אשר היוו חלק ממילוי תפקידו הפרלמנטרי. בהיעדרו של בסיס לגיטימי מעין זה, לא תוכר הפעילות הלא חוקית ככזו החוסה תחת החסינות העניינית. החסינות לא נועדה לאפשר לחברי-הכנסת לבצע עבירות – אף לא ממניעים פוליטיים, חברתיים או ערכיים – אלא לאפשר להם לבצע את תפקידם. בנידון דידן, מעשיו של המערער הם מעשים פליליים עצמאיים, אשר לא נגזרו מפעילות פרלמנטרית לגיטימית ומ"סיכונה הטבעי", ולטעמי

אינם עומדים גם במבחן הזיקה הלגיטימית ובמבחן הרלבנטיות; חבר כנסת אינו סוכן לנסיעות בלתי חוקיות ול"תיירות עבריינית" למדינות אויב, וגם אינו רשאי להפוך את כהונתו קרדום למפגשים מתוכננים עם ראשי ארגון טרור. אין איפוא להיעתר לטענתו באשר לתחולת החסינות, אף מבלי להידרש למחלוקת שהתעוררה בין הצדדים לעניין תחולת החסינות על מעשים מתוכננים בהם שלובה מחשבה פלילית; ברי כי לא הרי מעשה ספונטני בלהט העשייה הלגיטימית שגלש וחצה קו פלילי מינורי, כהרי מעשה מתוכנן שכל כולו פלילי מעיקרו. נסיעה אסורה לארץ אויב וסיוע לה ומגעים עם סוכני חוץ נגועים באי חוקיות מיסודם, והם מעשים וולנטריים מתוכננים הרחוקים כרחוק מזרח ממערב מן "הסיכון המקצועי" (וגם משאר המבחנים)

46. וראו גם פסק דינה של כב' הנשיאה חיות בבג"ץ 11225/03 בשארה נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד ס(4) 287 (2006) (להלן: עניין בשארה):

8. [...] הנה כי כן, מבחן "מתחם הסיכון הטבעי" שטבע הנשיא ברק בפרשת פנחסי [5] ושאוּמץ כמבחן הקובע לצורך פירוש התיבות "במילוי תפקידו, או למען מילוי תפקידו" שבסעיף 1 לחוק החסינות (ראו פרשת התנועה לאיכות השלטון [7]), משמיע לנו כי נקודת המוצא של החסינות העניינית היא שלטון החוק (ראו ס' נבות "חסינותו של חבר כנסת בגין 'הבעת דעה ומעשה במילוי תפקיד' – מבחנים חדשים בפסיקת בית המשפט העליון" (להלן – נבות "מבחנים חדשים" [32]), בעמ' 93). לפיכך על חבר הכנסת ככלל לבצע את תפקידו במסגרת החוק תוך הקפדה על קיומו. עם זאת חוק החסינות מעניק לחבר הכנסת "חגורת ביטחון" באותם מקרים שבהם גלש במילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו אל השוליים האסורים, ובלבד שאלה מצויים במתחם הסיכון הטבעי של פעילותו כחבר כנסת. "חגורת ביטחון" זו נועדה להגן על העצמאות ועל חופש הפעולה של חבר הכנסת לבל יירתע מהצבעה, מהבעת דעה ומעשיית מעשים הקשורים קשר בליינתק לתפקידו, בשל החשש שהוא עלול לעמוד לדין בגין כך. לעומת זאת אין החסינות העניינית מיועדת להגן על פעילות אסורה, מתוכננת מראש, שמבצע חבר כנסת תוך ניצול מעמדו זה"

47. המקרים שנידונו בפסיקה, כמו גם דוגמאות שחובאו בפסקי הדין להמחשת המבחן, משרטטים את הגבול בין חגורת הביטחון של הסיכון הטבעי לבין עבירות פליליות מתוכננות מראש עליהן לא תחול החסינות העניינית. בפסק דינו בעניין פנחסי מנה הנשיא ברק מספר דוגמאות המסבירות אלו פעולות של חבר כנסת יבואו בגדר "מתחם הסיכון המקצועי" ואלו לא, לצורך בחינת קיומה של חסינות מהותית. כך, מקום שחבר הכנסת נואם בכנסת לטובת עמדת חברה מסחרית תמורת כסף:

"חבר הכנסת נוטל כסף ותמורתו נואם בכנסת לטובת עמדה של חברה מסחרית. אם יסודות עבירת השוחד מתקיימים, לא תעמוד לו חסינות העניינית. שוחד (או הפרת אמונים) אינו סיכון שהוא טבעי לחבר-כנסת..." (ראו בעמ' 688 לעניין פנחסי) (ההדגשות אינן במקור)

דוגמא נוספת שהביא הנשיא ברק בעניין פנחסי, עניינה בהבדל בין השתתפות מתוכננת מראש בהפגנה בלתי חוקית, שלא תוגן בחסינות, לבין מקרה בו חבר הכנסת ממשיך בלהט הפעילות להשתתף בהפגנה שיצאה משליטה והפכה לאסורה, שיוגן בחסינות העניינית:

"חבר הכנסת, בלהט הפעילות, ממשיך להשתתף גם בהפגנה האסורה. החסינות העניינית תעמוד לו. לא כן, אם חבר הכנסת מתכנן מראש השתתפות בהפגנה בלתי חוקית" (ראו בעמ' 689 לעניין פנחסי) (ההדגשות אינן במקור)

48. דוגמא יפה נוספת לחידוד ההבדל בין המעשה האסור הספונטני, החוסה בחסינות דין, לבין המעשה האסור המתוכנן, אשר לא יחסה בגדרה, מצויה בפסק הדין בבג"ץ 5151/95 רן כהן ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח', פ"ד מט(5) 245 (1996). כבי הנשיא ברק חידד את האבחנה בין גילוי ידיעה סודית בתגובה ספונטנית בלהט הוויכוח הפרלמנטרי, לבין נאום על דוכן הכנסת המוקרא מתוך מסמך שהוכן מבעוד מועד וכולל ידיעות סודיות:

"חבר הכנסת נתניהו לא תכנן מראש את הקראת המסמך. הוא נגרר לכך בעקבות דברי תשובתו של שר החוץ. הייתה זו תגובה ספונטנית לטענה שהועלתה, כאילו המסמך לא קיים והוא אינו אלא "בלוף". הקראת המסמך אינה אירוע העומד בפני עצמו. היא גם לא נשתזרה מראש בדבריו של חבר הכנסת נתניהו, באופן שניתן לראות בה חלק מתכנון מוקדם. הפעילות המותרת של חבר הכנסת נתניהו היא נאום בכנסת בענייני המשא והמתן לשלום עם הסורים. הגילוי הבלתי חוקי של המסמך הוא סיכון טבעי שלפניו ניצב הנואם לאור דבריו הקשים של שר החוץ כלפיו. זוהי אותה גלישה מהמותר לסוד (צ"ל: האסור), המאפיינת סיכון כרוך וטבעי לתפקידו של חבר הכנסת. הוא חלק מהסיכון הטבעי של חבר כנסת המשתתף בלהט הוויכוח הפרלמנטרי. כמובן, הדוגמה המובהקת לסיכון זה הינה, אם תוך כדי הנאום "נפלטת" ידיעה סודית. [...] ודאי שהמקרה שלפנינו אינו דומה לדוגמה המובהקת להיעדרו של סיכון טבעי וכרוך, מקום בו חבר הכנסת, מתוך התנגדותו למדיניות החוץ והביטחון של הממשלה, עולה על דוכן הכנסת וקורא מתוך רשימה שהכין מראש ידיעות סודיות."

49. כן קבע הנשיא ברק בעניין פנחסי, כי עבירה של הצהרה כוזבת, אשר יוחסה לחבר הכנסת פנחסי, אינה באה בגדר החסינות כיוון שנעשתה מתוך כוונה לרמות, ואיננה בגדר הסיכון הטבעי במילוי תפקיד חבר הכנסת:

"[...] חתימה על דין-וחשבון כוזב מתוך ידיעה שהצהרה הכלולה בו כוזבת ומתוך כוונה לרמות, אינה בגדר הסיכון שתפקידו של חבר-כנסת במילוי דין-וחשבון יוצר מטבעו וטיבו. אין כל חשש, שאם תוטל אחריות פלילית על חבר כנסת החותם על דינים-וחשבונות אלה ביודעו שהצהרתו כוזבת, ומתוך כוונה תרמית, הוא ימנע ממילוי כדין של דינים-וחשבונות אלה" (ראו בעמ' 692 לעניין פנחסי) (הדגשות אינן במקור)

דברים דומים נאמרו על-ידי הנשיא שמגר (כתוארו אז) ביחס לדברים אלו בעניין פנחסי:

"מעשים של רישום כוזב, ניסיון לקבלת דבר במירמה והצהרה כוזבת אינם בגדר מעשים שעליהם ניתן לפרוס את סוכת המגן של החסינות המהותית לפי סעיף 1, כי הם לא נעשו במילוי התפקיד או למען מילוי התפקיד" (ראו בעמ' 728 – 729 לעניין פנחסי)

50. וראו גם פסק דינו של הנשיא ברק בעניין **גורלובסקי**, בו הבהיר אימתי הצבעה אסורה עשויה לבוא בגדר החסינות, ובאלו נסיבות לא תבוא היא בגדרה:

"הייתי מוכן להשיב על שאלה זו בחיוב אילו התבטאה פעולתו האסורה של חברה-הכנסת בהצבעה שלא ממקום מושבו שלו, אלא ממקום מושבו של חבר-כנסת אחר. זוהי עשויה להיות, בנסיבותיו של מקרה ספציפי, טעות הנגרמת למשל בשל עייפות מצטברת והצבעה בשעת לילה מאוחרת או בשל חיפזון מיוחד להשתתף בהצבעה באין יכולת להגיע למושב הנכון של חברה-הכנסת. היא חלק מהסיכון ה"מקצועי" של חבר-כנסת. לא כן במקרה שלפנינו. חבר-כנסת גורלובסקי הצביע, על-פי האמור בטיטות כתב-האישום, הצבעה כפולה. הוא עשה כן פעמיים. התנהגות כזו אינה חלק מהסיכון המקצועי של חברה-הכנסת, כשם שהבעת דעה בכנסת או הצבעה בה בעקבות שוחד שקיבל חברה-הכנסת אינה חלק מהסיכון המקצועי שלו. הכרה בחסינות עניינית במקרה שלפנינו תנגוד את הטעמים המונחים ביסוד החסינות. היא אינה נדרשת כדי להגן על חופש הפעולה של חברה-הכנסת – חופש זה אינו כולל הצבעות כפולות".

51. יצוין, כי הן פסק הדין בעניין פנחסי, הן פסק הדין בעניין גורלובסקי ניתנו טרם תיקון מס' 33, אולם הקביעות הנורמטיביות כפי שהובאו לעיל, באשר לאמת המידה לזיהוי המעשים עליהם תחול החסינות העניינית, יפות אף אחר התיקון ועומדות בעין. זאת, בשים לב לכך כי קביעות אלה מתייחסות כאמור לסעיף 1 לחוק החסינות שעניינו כאמור החסינות העניינית אשר רלבנטי לדיון הנוכחי באשר לחסינות דיונית מכוח ההפניה בסעיף 4(א)(3)(א) לחוק (בהתאם החלטה פוזיטיבית לקבוע כי לחבר הכנסת תהיה חסינות מפני העמדה לדין פלילי בהתבסס על העילה הקבועה בסעיף 4(א)(3)(א) לחוק המפנה לסעיף 1, תקפה לכנסת בה נתקבלה ההחלטה בלבד).

2.ג. העבירה דנו אינה במתחם הסיכון הטבעי

52. נקודת המוצא היא, אם כן, שעל חברי הכנסת לפעול כחוק והם אינם רשאים למלא את תפקידם בדרך של ביצוע עבירות. עם זאת, נוכח הסיכון שפעולה מותרת שביצע חבר הכנסת במסגרת מילוי תפקידו תביא אותו לידי ביצוע עבירה, מעמיד לו החוק חסינות מפני דין פלילי מקום שהמעשה נופל בגדר מתחם הסיכון הטבעי של פעולתו. היינו, מדובר במעשה שהוא כרוך וטבעי לתפקידו של חבר הכנסת, וביצועו הוא חלק מהסיכון המקצועי הכרוך במילוי התפקיד.

53. החסינות במילוי תפקיד מעמידה, אם כן, שולי בטחון לביצוע פעילות מותרת, מגודרים לכדי מתחם הסיכון הטבעי ולא מעבר לכך, על מנת לאפשר לחבר הכנסת לפעול בחופשיות במילוי תפקידו, תוך ידיעה שיהא מוגן ככל שהמעשה שמלכתחילה התכוון לבצעו באופן מותר יהיה כרוך במעשה אסור או יגלוש לכך. בצד זה, החסינות במילוי תפקיד אינה מתירה לחבר הכנסת לבצע פעילות אסורה מתוכננת ומודעת תוך ניצול מעמדו וחסינותו כחבר כנסת, תוך ניצול לרעה של התפקיד ופגיעה בשלטון החוק, בשוויון הכול בפני החוק, ובאמון הציבור במוסד הכנסת ובנבחריה.

54. עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא, כי מעשיו של ח"כ כץ אינם באים בגדר מתחם הסיכון הטבעי למילוי תפקידו כחבר כנסת. מדובר בפעילות בלתי חוקית מראשיתה ולכל אורכה, מעשה מרמה ברף חמור, מודע ומתוכנן, אשר התנהל באופן נמשך, חוזר ושיטתי. משכך, לא מדובר בפעילות ספונטנית ובלתי מתוכננת אגב ביצוע פעולה חוקית, ואף לא בגלישה חד-פעמית תוך ביצוע מעשה חוקי אל עבר אי-חוקיות בגדרי שולי הביטחון לביצוע פעילות מותרת.

55. נמקד כעת את מכלול הנסיבות והמעשים מהם נגזרת מסקנתנו כי המקרה דנן אינו בא בגדר המקרים החוסים תחת החסינות לחברי כנסת.

56. ראשית, לפנינו ניגוד עניינים חריף ביותר במהותו ובעוצמתו.

בין כץ לבן-ארי התקיימה מערכת יחסים חברית וכלכלית קרובה ביותר. זהו ניגוד עניינים המצוי במדרגה גבוהה מאוד במדרג ניגודי העניינים, בשים לב להצטרפות הנסיבות הבאות: לפנינו שתי זיקות – זיקה אישית וזיקה כלכלית גם יחד; במישור הקשר האישי - אין מדובר ביחסי ידידות כי אם בקשר חברי קרוב מאוד, כבני משפחה; במישור הקשר העסקי-כלכלי - אין מדובר ביחסי עבודה רגילים בעבר, כי אם בקשר כלכלי קרוב ושוטף, המתקיים לפני, תוך כדי ואחרי המעשים מושא כתב האישום; הקשר בין השניים הוא קרוב ותדיר, ואף יומיומי.

לכך מצטרפת התמונה של מערכת יחסים כלכלית בערכים כלכליים גבוהים: לעצות שקיבל כץ מחברו בן ארי, איש שוק ההון המיומן והמנוסה, כמו גם לאפשרות העתקת פעולות המסחר שביצע בן ארי במשרדו, ולתיאום העסקאות עמו, היה ערך כלכלי רב בעבור כץ. מנגד, בן ארי אחז באינטרס כלכלי משמעותי לגבי התיקון לחוק שיזם בן ארי וקידם כץ בתפקידו כיו"ר ועדה בכנסת, כשגם לכך היה אינטרס כלכלי בתיקון זה.

57. שנית, הצטברות הנסיבות והפעולות מעמידה תמונה של מרמה המצויה ברף חומרה גבוה במושגי עבירת הפרת האמונים. גם בהינתן מתחם הפעולה הרחב של חברי הכנסת, לגביו אין חולק, המצגים והפעולות שביצע ח"כ כץ תוך מילוי תפקידו וסמכותו כיו"ר ועדה, תוך מרמה כלפי חברי הכנסת, חברי הוועדה ואפילו חברי ועדת האתיקה – מעמידים את המעשים בגרעין הקשה של עבירת המרמה והפרת האמונים.

כאן המקום למנות את הפעולות שביצע ח"כ כץ, על מנת למקד את החומרה המצטברת מהן:

- ח"כ כץ נעתר לבקשת חברו והגיש את הצעת החוק שייטיב עם חברו כלכלית, בנוסח שגיבש חברו.
- ח"כ כץ ניתב את הדיון בהצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה בראשה עמד, הגם שנושא סדרי הנשייה בחברות אינו בין תחומי עיסוקה הרגילים של ועדה זו.
- ח"כ כץ הזמין את בן ארי לדיוני הוועדה בתיקון לחוק, והציג אותו לחברי הוועדה כמומחה בנושא התיקון, מבלי לגלות להם שהוא שיזם את הצעת החוק.
- כן לא גילה להם כי לבן ארי אינטרס כלכלי מהותי בקיום התיקון, בשים לב לכך שהחברות בקבוצת אקויטל, אשר בן ארי שימש יועץ כלכלי ומנהל תיק השקעות שלהן, מחזיקות

אג"חים של חברות בקשיים בהיקף של מיליוני ש"ח, ולכך שאף בן ארי עצמו עשוי להרוויח מהתיקון לחוק נוכח החזקותיו באג"ח של חברות בקשיים. עוד נמנע כץ מלגלות לחברי הוועדה אודות העניין האישי שלו בתיקון עקב החזקת אג"ח של חברות בקשיים.

• ח"כ כץ לא גילה לחברי הוועדה עובדות אלה, על אף הזדמנויות חוזרות שהיו לו לעשות כן. בעידודו נטל בן ארי חלק דומיננטי בדיוני הוועדה, פעל לשכנע את חברי הוועדה ואת יתר הנוכחים בצורך לאשר את התיקון, ואף הצטרף לצוות שעסק בנוסח התיקון לקריאה שנייה ושלישית.

• כן נמנע ח"כ כץ לכל אורך דיוני הוועדה מלחשוף את קשרי החברות ההדוקים בינו לבין בן ארי, וכן את מערכת היחסים הכלכלית שניהלו באותה עת ואת טובות ההנאה שהניבה לו, לרבות סביב הימים בהם התקיימו דיוני הוועדה ממש.

• אף כשמשלתפי הדיון הפנו לבן ארי שאלות ישירות בנוגע לרקע המקצועי והעסקי שלו, מסר בן ארי תשובות אשר לא היה בהן כדי להביא בפני חברי הוועדה מידע על מהות האינטרסים שניצבו ברקע הבאתו לדיון. ח"כ כץ נמנע בידועין מלתקן את תשובותיו של בן ארי.

כאן יובהר: לחברה המנפיקה אג"ח בהיקפים גדולים אין אינטרס לשנות את סדרי הנשייה באופן שידחק את בעל השליטה, ולכן היא צפויה להתנגד להצעת החוק, בעוד שחברה המחזיקה אג"ח בהיקפים גדולים, תחתור לעדיפות של החזקותיה על אלה של בעלי השליטה ולפיכך הצעת החוק תאמה את האינטרס שלה. ח"כ כץ הציג את בן ארי לפני חברי הוועדה כמי שבא מחברה שאך מנפיקה אג"ח בהיקפים גדולים, על אף שניהל את תיק ניירות הערך של חברות שהחזיקו אג"ח בהיקפים גדולים, דבר שהיה בו כדי ליצור רושם שאין לו אינטרס בקידום הצעת החוק ואף יש לו אינטרס נוגד.

• אף בדיון שקיימה ועדת האתיקה בקובלנה שהגישה תנועת אומ"ץ מספר חודשים מאוחר יותר, מסר ח"כ כץ מידע חלקי וחסר. ח"כ כץ ציין כי מערכת היחסים שלו עם בן ארי הייתה על רקע חברי אך הסתיר את מערכת היחסים הכלכלית בין השניים, כפי שעשה גם בוועדת הרווחה, וכן את העניין שהיה לבן ארי ואף לו עצמו בחוק. בין היתר טען, כי היוזמה לתיקון 44 הייתה שלו וכי הוא שפנה לבן ארי בעניין זה לאור מומחיותו בתחום. כן טען כי מעורבות בן ארי כמומחה בתיקון 44 הייתה נטולת אינטרס, בצינו כי האינטרס הכספי של בן ארי בשל תפקידו בקבוצת אקויטל התמצה בכ-1,500 ש"ח בלבד, תוך שהוא נמנע מלציין כי קבוצת אקויטל החזקות אג"ח בהיקף של מיליוני ש"ח, בפרט של חברות בקשיים, וכי גם לבן ארי החזקות בהיקף משמעותי, דבר המקים לו אינטרס ברור בקידום התיקון.

58. **מתיאור מכלול הנסיבות והפעולות האמור, ובפרט הצטברותן, מתבקשת המסקנה, כי המעשים אינם חוסים תחת החסינות העניינית, שכן מדובר במסכת פסולה מראשיתה ולא בפעולה אסורה הנלווית וכרוכה בפעולה מותרת, וגם לא גלישה שהתחייבה ממעשה מותר אל מעשה אסור. כפי שחידדנו, הפעולות האסורות הן פרי תכנון מוקדם ולא שגגה ספונטנית; התנהלות פסולה חוזרת ונמשכת ולא חד פעמית; הן אינן פרי סיכון טבעי שהתממש, אלא הן פרי תכנון מוקדם למעשה פלילי. התנהלות של הסתרה כוללת וחוזרת אינה "סיכון טבעי" במילוי התפקיד.**

משמדובר בהתנהלות מתוכננת, שיטתית ומתמשכת של אי חוקיות, קשה להלום כי ההגנה עליה משרתת את התכלית של תפקוד הכנסת ואת עצמאות חבר הכנסת וחופש הפעולה שלו, כך שהעמדתו לדין בגין התנהגות כאמור תקים חשש מפני אפקט מצנן. פעילות כאמור היא בדיק זו שמבקש כתב האישום להבהיר כי כמותה יש למנוע. זאת בהתחשב בחריגות הייחודיות בהתנהלות החקיקתית המתוארת בכתב האישום.

59. ואף אם תעלה טענה, שאיננו מסכימים לה, כי ראשיתו של האירוע בהתנהלות טבעית בהליך חקיקה, ודאי לא ניתן לומר זאת על המשכו של האירוע, עת הציג חה"כ כץ לחברי ועדת הרווחה, ובהמשך גם לחברי ועדת האתיקה, מצגים חלקיים או כוזבים על אודות חברו. התנהלות זו וודאי אינה בגדר "סיכון טבעי" בעבודתו של חבר כנסת. למעשה היא כלל איננה בגדר סיכון שהתממש, שהרי מדובר בהתנהלות מכוונת וחוזרת, פלילית מיסודה.

60. הוראת החסינות לא נועדה למעשים כאלה ודומיהם. בצד הגנת החסינות על מעשים המצויים בשולי פעילות חוקית וכרוכים בה, על מנת לאפשר לחבר הכנסת פעולה ללא מורא וחשש מפני גלישת הפעולה המותרת לפעולה אסורה, חשוב להבהיר כי החסינות איננה חלה על מעשים פליליים הנעשים מתוך מודעות ומחשבה פלילית. זאת, על מנת לשמר את מורא חברי הכנסת מפני ביצוע מעשים כאלה דוגמת המעשים שלפנינו.

כאן נעיר, כי בדיון הראשון בוועדה טענה ב"כ חה"כ כץ כי מבחן הגלישה המתאים להתבטאויות חברי כנסת, אינו מתאים להתנהלות של חבר כנסת בהליך חקיקה, שלגביו הולם יותר מבחן מתחם הסיכון הטבעי. בהקשר זה נבהיר, כי שני מבחנים אלה הם ביטויים של אותו מבחן, הוא מבחן מתחם הסיכון הטבעי, המגדיר שולי ביטחון לפעולת חבר הכנסת ומגן עליו במקרים בהם התממש סיכון מקצועי והוא ביצע פעולה אסורה, שהייתה כרוכה ונלווית לפעולה מותרת שביצע, או שהוא גלש אליה אגב ביצוע פעולה מותרת. כך או כך, המעשים דגן אינם באים בגדר שולי הביטחון האמורים ואינם תולדה של התממשות סיכון מקצועי או של גלישה מותרת, כפי שהראינו לעיל.

61. לנוכח הצטברות המכלול האמור, סבר היועץ המשפטי לממשלה, ועודנו סבור כך, כי מעשיו של חה"כ כץ מושא כתב האישום אינם באים בגדרו של מבחן מתחם הסיכון הטבעי, ולפיכך החלטת הכנסת לפיה תהיה לחה"כ כץ חסינות מהעמדה לדין פלילי בגינם אינה יכולה לעמוד.

ג.3. לטענה כי מדובר בהתנהלות מותרת בהתאם לכללים בכנסת

62. בדיוני ועדת הכנסת ובמליאה טענו חלק מחברי הכנסת וכן חה"כ כץ ובאת כוחו, כי המעשים מותרים בהתאם לכללים הנוהגים בכנסת. בתוך כך נטען, כי כתב האישום מתעלם מן הכללים הנוהגים בכנסת ובפרט מבחן גודל הקבוצה לפיו מקום שחבר כנסת מקדם חוק שמיטיב עם קבוצה גדולה שהוא נמנה עמה, אין לומר שלחבר הכנסת יש עניין אישי המעמידו בניגוד עניינים, או לכל היותר מדובר בניגוד עניינים גבולי.

63. להלן נראה, כי אין בטענות אלה כדי לשנות ממסקנתנו כי מעשי כץ אינם חוסים תחת עילת החסינות במילוי תפקיד. ראשית, הטענה כי המעשים מותרים בהתאם לכללים בכנסת מבקשת למעשה לטעון שאין לפנינו כלל מעשה פלילי, ולפיכך היא מנוגדת להלכה המושרשת לפיה הנחת המוצא של הדיון בבקשת חסינות היא כי מעשיו של חבר כנסת מקימים עבירה פלילית בהתאם לאמור בכתב האישום וכי אין זה מתפקידם של חברי הכנסת לבחון שאלה זו, שתוכרע על-ידי בית המשפט הדן בתיק הפלילי; שנית, המעשים דנן אינם נופלים בגדר מתחם הסיכון הטבעי עליו משתרעת כאמור החסינות העניינית גם בראי דרכי העבודה המקובלות בכנסת, נוכח חומרתם ומהותם; שלישית, מבחן גודל הקבוצה שעמה החוק מיטיב על פי הנטען אינו רלוונטי לכתב האישום דנן, ואין בו כדי לשנות את מסקנתנו לעיל או להכניס את המעשים דנן בגדר מתחם הסיכון הטבעי.

נפרט.

הטענה שהמעשים מותרים בכנסת היא טענה נגד קביעת היועץ שלפנינו עבירה פלילית

64. עיון בפרוטוקול הדיונים בוועדת הכנסת ובמליאתה מעלה כי הטיעון לפיו מדובר במעשים מותרים לפי המקובל בכנסת הועלה על-ידי שורת חברי כנסת, כמו גם בטיעוני חה"כ כץ עצמו, כטיעון נגד קביעתו של היועץ המשפטי לממשלה כי מעשי ח"כ כץ מבססים עבירה פלילית. דא עקא, שטיעון שכזה, אין מקומו להישמע בדיון העוסק בחסינות חבר הכנסת, זאת במובחן מטענות לעניין יישום מבחן מתחם הסיכון הטבעי.

65. בהתאם לפסיקה, נקודת המוצא של הדיון בבקשת החסינות היא קביעת היועץ המשפטי לממשלה כי חה"כ כץ ביצע את המעשים המיוחסים לו בכתב האישום, וכי מעשים אלה מגבשים עבירה פלילית של מרמה והפרת אמונים. נקודת מוצא זו הובהרה לחברי הכנסת על-ידי יו"ר ועדת הכנסת והיועצת המשפטית לוועדה. הדיון בכנסת צריך היה אפוא להתמקד אך בשאלה אם העבירה שביצע חה"כ כץ חוסה תחת אחת מעילות החסינות הקבועות בחוק חסינות חברי כנסת, ולעניין העילה דנן – אם מעשיו באים בגדר מתחם הסיכון הטבעי של פעולת חבר הכנסת.

66. ואולם מפרוטוקול הדיון עולה, כי שורת חברי כנסת השמיעו עמדה שכל מהותה היא אך שלילה של פלילות המעשים לפי עמדתם ודעתם, ולא דברים המבקשים לבסס מסקנה כי המעשים באים בגדר מתחם הסיכון הטבעי. בין היתר נשמעו אמירות כי מעשיו של כץ אינם מקימים עבירה פלילית, ואפילו לא עבירה אתית; כי חה"כ כץ כלל לא פעל בניגוד עניינים; כי הפעולות כולן לגיטימיות; כי מדובר לכל היותר בפגם אסתטי; כי חה"כ כץ פעל בתום לב ולא ניתן לבסס לגביו יסוד נפשי; וכי לא היה מקום להגשת כתב האישום.

טענות אלה ואחרות כווננו במישרין נגד עצם החלטת היועץ המשפטי לממשלה כי המעשים המיוחסים לחה"כ כץ מבססים עבירה פלילית.

67. להלן נביא דוגמאות מן הדברים כפי שנאמרו בשני דיוני הוועדה וכן בדיון במליאה.

68. כך, ציין חה"כ יואש קיש: "אני חושב שכל פעילות הכנסת הייתה פה לגיטימית לחלוטין. יכול להיות שנעשו פה טעויות כאלו ואחרות שהגיעו, אבל העברה של חוק טוב זה בעיני המהות של העניין" (פרו' הדיון בוועדת הכנסת מיום 4.2.20, בעמ' 120).

69. בדיון הראשון בוועדת הכנסת ציין חה"כ מיקי זוהר: "אנחנו חושבים שלא היה צריך להגיש כתב אישום" (פרו' הדיון בוועדת הכנסת ביום 30.1.20, בעמ' 55). בהמשך הדיון הוסיף: "נשאלת השאלה: במה חטא חיים כץ. זו השאלה שנשאלת פה ולכן אנחנו גם רוצים להחליט היום בדיון אם היה פה חטא גדול, כפי שטוען היועץ המשפטי לממשלה, שמצריך את הגשת כתב האישום" (שם, בעמ' 60).

בדיון הבא הסביר חה"כ זוהר, כי ח"כ עשוי להחליט שאינו בניגוד עניינים, בניגוד לעמדת היועץ, והמענה לכך הוא במחיר הציבורי שישלם, או בצעדים שתנקוט ועדת האתיקה של הכנסת בעניינו, ולא בעבירה פלילית: "... זה אגב הגיוני שחבר כנסת ימצא לעצמו את היכולת להחליט שהוא לא בניגוד עניינים אפילו אם היועץ המשפטי חושב שהוא כן בניגוד עניינים – בשביל זה יש את המבחן הציבורי. בסוף אנחנו, נבחרי הציבור, משלמים מחיר ציבורי בגין המעשים שלנו. אם במעשה שלנו יש איזו שהיא לקות, גם אם זה בעיניים משפטיות, הציבור ישפוט אותנו על כך, ולכן גם קמה ועדת האתיקה בכנסת [...] בעצם כתב האישום הזה אי הגילוי הופך להיות לעבירה פלילית. זה דבר שאני באופן אישי לא חשבתי שקיים" (פרו' הדיון בוועדת הכנסת מיום 4.2.20, בעמ' 117).

ובדיון שהתקיים במליאה שלל קיומו של יסוד נפשי שיצדיק את הגשת כתב האישום: "...חבר הכנסת חיים כץ פעל בתום לב ולא עשה דברים בכוונה, ולכן לא היה מקום להגיש נגדו כתב אישום" (פרו' הדיון במליאה מיום 17.2.20, בעמ' 48).

בסוף הדיון במליאה הוסיף חה"כ מיקי זוהר וסיכם: "למה הוא זכאי לחסינות המהותית? כי כל עבודתו בסופו של יום נעשתה בכנסת, לטובת הציבור. הוא לא ראה לנגד עיניו – לפחות מאיך שאני מסתכל, אפילו שראיתי את כתב האישום וקראתי אותו. הוא לא עשה את זה לטובתו האישית. הוא לא רצה לקדם אינטרסים אישיים שלו - הוא רצה לעזור לציבור. עניין הגילוי בעיניי מאוד מסוכן. אמרתי את זה גם קודם. אם אתם היום אומרים לי שחיים כץ ששכח לגלות, שלא טרח לגלות, שנמנע מלגלות, כל דבר שתטענו בפניי - עילה פלילית, אני אומר לכם הדבר מסוכן. כי מחר בבוקר, כל אחד מחברי הכנסת יכול לשכוח, יכול לחשוב שהוא לא צריך לגלות. יכול לחשוב שהוא לא נמצא בניגוד עניינים. אז זה שהוא לא התייעץ עם היועץ המשפטי שלא אישש את חששות אותו חבר הכנסת, או שלא אישש את עמדת חבר הכנסת, הוא יהיה חשוף להליך פלילי מחר בבוקר?" (שם, בעמ' 177).

70. חה"כ ניר ברקת הבהיר אף הוא עמדתו כי אין בנסיבות המקרה כל עבירה: "אבל אין עבירה, לא נעשתה פה שום עבירה. החוק עצמו הוא חוק טוב. החבר של חיים כץ, אני לא יודע אם הוא ישר או לא, אין לי מושג; ואני לא יודע אם הוא עשה או לא עשה דברים בתוך הבורסה, וזה גם לא רלוונטי. אבל חבר הכנסת חיים כץ שמע ועשה, בתום לב ובנפש חפצה, את מה שהוא מאמין שצריך לעשות לטובת חוק טוב [...] אני לא מצליח להבין את הקונסטרוקציה שבניתם על העבירה בתהליך, בעוד שהתהליך הוא במטרה טובה וחיובית. ולכן כל הטענות שאתם טוענים

לגבי התהליך הן לא רלוונטיות אם לא נעשתה שום עבירה ואף אחד לא הרוויח" (פרוי' הדיון בוועדת הכנסת מיום 4.2.20, בעמ' 129). "אני השתכנעתי בדבר אחד – הכוונה שלו הייתה טובה, לא היה פה שום מוטיבציה לא שלו ולא של החברים לנסות, לייצר איזושהו הליך רמייה. הוא פעל ככה לאורך כל החזית, ולכן, אנחנו צריכים לתת לו את החסינות המהותית" (שם, בעמ' 176)

71. חה"כ מנסור עבאס ביקש להצביע על היעדר יסוד נפשי במעשיו של ח"כ כץ: "אם מערכת היחסים נמשכת עם עליות וירידות רגילות, אז אין יסוד נפשי לחשוב שלחיים כץ היה באותה תקופה אינטרס להסתיר את המערכת הזאת. כי היא מערכת יחסים נורמלית בין לקוח לנותן שירות, ולכן סביר להניח שמערכת היחסים נמשכת כרגיל לפני ואחרי, ולא עלתה אצלו המחשבה שהוא צריך עכשיו להודיע ולתת גילוי נאות" (פרוי' הדיון בוועדת הכנסת מיום 4.2.20, בעמ' 129)

72. חה"כ שלמה קרעי הסביר כי לשיטתו בהתקיים קבוצה גדולה אין עבירה: "כאשר מדובר בקבוצה שהיא גדולה והחוק חל באמת על כולם, על חלק גדול, פלח גדול, מאזרחי ישראל, לא מתקיימת בכלל העילה הזאת של עניין אישי או ניגוד עניינים שמשליך על כל אותו מגדל קלפים שאתה בונה, בעצם, כאשר אתה מניח שקיימת כאן עבירה [...] בעצם בדבר הזה כן יש את מבחן הקבוצה הגדולה והוא זה שקובע האם יש עבירה או אין עבירה" (פרוי' הדיון בוועדת הכנסת מיום 4.2.20, בעמ' 114)

73. חה"כ גדעון סער נימק אף הוא מדוע לעמדתו אין לפנינו עבירה פלילית: "בסופו של דבר השאלה שאנחנו צריכים לשאול, האם הגיוני שחבר הכנסת מקבל ייעוץ משפטי, או שיש נורמה משפטית בכנסת שהיא דין א', הוא נוהג לפי הדין הנוהג – אני לא נכנס כאן לקבוצה הגדולה וכל מה שנטען, ותקנון הכנסת – ב-2010, וב-2020 הוא עומד לדין על ידי התביעה הכללית על גישה שונה של הדין לאותה סוגיה, כי אותה סוגיה היא סוגיית ניגוד העניינים. [...] מה הכללים הנהוגים פה בבניין? אם נניח חבר הכנסת קיבל הצעת חוק מסוימת מלוביסט [...] ואפילו הוא ניסח אותה ויזם אותה והכול, האם הוא נוהג לדווח על זה לוועדה וכו'? ואם הוא לא עושה את זה – אני עכשיו לא נכנס לשאלה אם זה ראוי או לא ראוי – הוא עובר עבירה פלילית? [...] אני יודע ואני חושב שאני לא היחיד שיודע על מהות היחסים החבריים האלה. אני גם לא חושב שחיים כץ הסתיר אותם, ולכן אני גם לא מייחס לאי-הגילוי כוונת הסתרה. אבל פה, מה שמוצג כעובדות, הוא בעיניי פרשנות לעובדות. ספק אם זה עולה כדי עבירה אתית" (פרוי' הדיון בוועדת הכנסת מיום 4.2.20, בעמ' 129)

74. אף בטיעוני חה"כ כץ נשמעו טענות לפיהן מעשיו אינם מקימים עבירה. כך, בצד אמירות כי עניינו של הטיעון הוא בכך שהמעשים באים בגדר מתחם הסיכון הטבעי ולא במחלוקת על שיקול דעתו של היועץ המשפטי לממשלה בהגשת כתב האישום, הוצגו טענות לפיהן כתב האישום מתעלם מן הנורמות המחייבות חברי כנסת, ומייחס לו הפרת נורמות שאינן קיימות; כי המעשים אינם מבססים עבירה פלילית, וזאת גם אם יוכחו כל העובדות בכתב האישום; וכי לכל היותר מדובר בטעות של אי גילוי נאות שעולה לכל היותר כדי פגם אסתטי. להלן מסי דוגמאות:

"בוודאי שהיתה טעות בכך שהוא לא גילה את יחסיו עם מוטי בן ארי בפני הוועדה. הוא טעה בכך. אבל מכאן ועד להחיל מזה עבירה פלילית וליצור מכך עניין אישי וניגוד עניינים, זו לא הדרך, זה לא מה שמבסס עבירה של ניגוד עניינים [...] לטעמנו יש בעצם ייחוס עבירה של מרמה והפרת אמונים לחבר הכנסת כץ בנסיבות האלה, יש קפיצה גדולה מאוד. אנחנו לא מבקשים שתבחנו או תתערבו חלילה בשיקול הדעת של היועץ המשפטי לממשלה בעניין הזה. אנחנו מדברים על מתחם הסיכון הטבעי. [...] ואנחנו עוסקים בשאלה של ניגוד עניינים ועוצמת ניגוד העניינים, שהיא סוגיה פרשנית, היא לא סוגיה עובדתית, אז אין בכתב האישום רק עובדות קשיחות שאיתן קשה להתווכח. יש שם הרבה מאוד פרשנויות, ואני מבקשת להצביע בפניכם על אותן פרשנויות. כי לטעמנו גם הוכחת כל העובדות לא מובילה למסקנה שנעברה עבירה" (פרוי' הדיון בוועדת הכנסת מיום 4.2.20, בעמ' 60).

"בהתאם לכללי האתיקה של חברי הכנסת שהפנינו אליהם קודם, חובת הגילוי קמה כשקיים לחבר הכנסת עניין אישי, ואז יש לו ניגוד עניינים. משלא היה עניין אישי, לטענתנו, והוא לא היה מצוי בניגוד עניינים, גם לא מתעוררת חובת גילוי. ובנסיבות האלה, העובדה שחיים כץ לא אמר בדיוני הוועדה שמוטי בן ארי שהשתתף בדיונים הוא חבר קרוב שלו, בבחינת גילוי נאות מהווה לכל היותר פגם אסתטי של נראות שלא משליך על המהות" (פרוי' הדיון בוועדת הכנסת מיום 30.1.20, בעמ' 54-55)

"לטעמנו, הייתי אומרת שביסוד כתב האישום עומד חוסר הבנה או חוסר התייחסות לנורמות שמחייבות חברי כנסת. זה עלה כאן בצורה כזו או אחרת מבין החברים, וחשוב לי להבהיר; כללי ניגוד העניינים שחלים על חברי כנסת שונים מהותית מכללי ניגוד העניינים שחלים על עובדי ציבור [...] לטעמנו, הנורמות שנסען כלפי חיים כץ שהוא הפר בכתב האישום הן נורמות שלא קיימות במציאות. אין להן בסיס חוקי ונורמטיבי. בכל מקרה, עצם ההפרה של נורמות כאלה, ככול שהן ישנן, לראות אותן כעבירה פלילית – אין לזה מקום" (פרוי' הדיון בוועדת הכנסת מיום 30.1.20, בעמ' 87).

"גודל הקבוצה הוא המבחן שנקבע בשאלה אם קיים עניין אישי ואם קיים ניגוד עניינים. אם הם לא קיימים לא קמה חובת גילוי, ואם לא קמה חובת גילוי אז העניין הזה שלא אמר, לא גילה, וכו' – לא עולה בכלל, בטח לא עולה כדי עבירה פלילית" (פרוי' הדיון בוועדת הכנסת מיום 30.1.20, בעמ' 97).

"יעלה על הדעת שמישהו פועל בהתאם לכללי האתיקה אבל הוא עובר עבירה פלילית?" (פרוי' הדיון בוועדת הכנסת ביום 30.1.20, בעמ' 28)

75. ראינו להביא את הדוגמאות הללו, מבין רבות, על מנת להראות כי לאורכו של הדיון נשמעו טענות נגד החלטת היועץ המשפטי לממשלה לפיה המעשים עולים כדי עבירה פלילית, ובתוך כך אמירות כי ח"כ כץ לא פעל בניגוד עניינים בהתאם לכללי הכנסת ולפיכך לא קמה לו חובת גילוי ומשכך לא בוצעה כל עבירה. ודוקו: הטענה שהוצגה בהקשר זה היתה כי אין במעשים עבירה כלל, זאת חלף ניסיון לשכנע מדוע המעשים, אשר הנחת המוצא היא שעלו כדי עבירה פלילית, נכנסים בגדר מתחם הסיכון הטבעי שיוצרת מטבעה ומטיבה הפעילות החוקית של חבר כנסת הפועל כדיון.

המעשים דנו אינם במתחם הסיכון הטבעי גם בראי דרכי העבודה המקובלות בכנסת

76. גם בחינת המעשים בראי מאפייניה המיוחדים של הזירה הפרלמנטרית ודרכי העבודה המקובלות בה, אינה מביאה אותם בגדר מתחם הסיכון הטבעי, נוכח מהות המעשים וחומרתם.

ברי, כי אין זה חלק משגרת התנהלותו המקובלת של חבר הכנסת לקדם חוק, כאשר בד בבד הוא מקיים מערכת יחסים כלכלית וחברית קרובה עם יוזם החוק, המחזיק באינטרס כלכלי בו, והוא אף פועל להסתיר את אלה, בין היתר בשעה שהוא מביאו לדבר בפני הוועדה על תקן של מומחה אובייקטיבי, ומציג לחברי הכנסת מצגים חלקיים או כוזבים במספר הזדמנויות בדיוני הוועדה ובמליאה (וזאת, אפילו סבור הוא שהחוק משרת את האינטרס הציבורי).

77. הצטרפות כל אלה יחד יוצרת תמונה של התנהלות במרמה חמורה, שימוש לרעה בכוח המשרה והליך חקיקה בלתי תקין, שמקומם לא יכירו בהליכי החקיקה בכנסת. קיומה של אפשרות שחבר הכנסת יקדם חקיקה שיש לו עניין אישי בה – אין בה כדי לשנות ממסקנה זו נוכח חומרת המעשים דנן ומהותם.

78. אכן, לכנסת מאפיינים מיוחדים בכל הנוגע לסוגיית ניגוד העניינים. כללי האתיקה של הכנסת מורים כי "לא יהיה לחבר הכנסת במילוי תפקידו עניין אישי, ולא יהיה ניגוד עניינים בין מילוי תפקידו כחבר הכנסת לבין ענינו האישי" (סעיף 5 לכללי האתיקה של הכנסת), אולם אופי תפקידו של חבר הכנסת מחייב אותו לעיתים קרובות להיות במצב מובנה של ניגוד עניינים, שכן חברי הכנסת דנים בכל הנורמות החלות על אזרחי המדינה, ומטבע הדברים אף הם עצמם מושפעים מהן. לפיכך, הגדרת "עניין אישי" שבסעיף ההגדרות בכללי האתיקה של הכנסת מחריגה "עניין הנוגע לענף משקי שחבר הכנסת משתייך אליו", והייעוץ המשפטי לכנסת וועדת האתיקה פיתחו במהלך השנים מבחן לפיו ככל שהקבוצה גדולה יותר – לא יראו את חבר הכנסת כמצוי בניגוד עניינים, וככל שהיא קטנה יותר כך הנטייה תהיה לקבוע כי מדובר בניגוד עניינים אסור.

בצד זאת, בהתאם לכללי האתיקה של הכנסת, חלה על חבר הכנסת חובת גילוי נאות של העניין האישי שיש לו בנושא שעל סדר היום, ואחר בחינת הנסיבות הקונקרטיות אף אפשר שייקבעו מגבלות על השתתפותו בדיון ובהצבעה בוועדה (אולם חבר מסיעתו יוכל להחליפן). אשר למליאה, העיקרון החוקתי לפיו פועלת הכנסת במליאתה הוא שכלל חברי הכנסת רשאים להצביע בכל עניין, כיוון שלא ניתן להחליף חברי כנסת בהצבעות במליאת הכנסת, אולם ככל שחבר כנסת המצוי בניגוד עניינים יבחר להצביע, יהיה עליו למסור הודעת "גילוי נאות" בעל-פה במליאה, ולהציג את ניגוד העניינים בו הוא מצוי לפני ההצבעה.

לעניין זה ראו דוגמאות של החלטות ועדת האתיקה וחוות דעת היועץ המשפטי לכנסת המצורפות, חלקן מקרים בהם נמצא שאין מניעה שחברי כנסת ישתתפו בהליך החקיקה על אף עניינם האישי בחוק (מס ריבוי דירות; עניין חה"כ וקנין; עניין חה"כ דנון), וכאלה בהם נמצא שעליהם להימנע מהשתתפות בהליך החקיקה (חוק ההמלצות), או כי השתתפות חה"כ בהליך

על אף העניין האישי הפרה את כללי האתיקה (עניין חה"כ זוהר). כן נקבע בהחלטות כי גילוי נאות אינו רישיון לפעול בניגוד עניינים וכי דרך המלך היא הימנעות מהעיסוק המעמיד את חבר הכנסת בניגוד עניינים (עניין חה"כ זוהר ; עניין חה"כ חסון).

מקבץ דוגמאות החלטות ועדת האתיקה וחוות דעת היועץ המשפטי לכנסת מצורף ומסומן מ/ש/6.

79. איננו מקלים ראש ברגישות הגלומה בבחינת התנהלותו של חבר כנסת במסגרת הליכי חקיקה במשפטיים של הדין הפלילי. היועץ המשפטי לממשלה אף הבהיר בדיוני ועדת הכנסת כי הוא ער לאופיו המיוחד של השדה הפרלמנטרי ולנורמות ההתנהלות המיוחדות, ולכן נוהג הוא בזהירות בהעמדה לדין מקום שהמקרה מצוי בשטח האפור הנובע מהן. אולם, כפי שהוסיף היועץ והבהיר, **המקרה דנן אינו מצוי בשטח האפור, אלא הוא חצה את הגבול ומצוי במישור הפלילי באופן מובהק, בשים לב להצטברות הנסיבות והפעולות ולחומרה העולה מהן.**

80. העובדה כי בשגרת עבודת הכנסת מקדמים חברי כנסת חוקים אשר יש גם להם עצמם עניין בהם, אין משמעה שניתן לקבל קידום חוק כאשר ברקע לו ניצבת מערכת יחסים ואינטרסים חברית וכלכלית קרובה עם יוזם החוק, האוחז באינטרס משמעותי בו, וכל אלה אינם נמסרים לחברי הכנסת שעוסקים בקידום החוק, אלא השניים מתנהלים בדיוני הוועדות תוך הסתרת האמור, מציגים לחברי הכנסת בוועדות ובמליאה דיון אחר דיון תמונה חלקית או מצגי שווא אשר מונעים מהם להחליט על בסיס מצע עובדתי נכון ומלא, ואפילו קובלנה לוועדת האתיקה לא מביאה להסרת הלוט וגילוי הדברים כהווייתם לחברי הכנסת.

81. כאן נחדד, כי לא יכולה להיות מחלוקת כי היה על חה"כ כץ לדווח על העניין האישי שלו בחוק, ועל חברותו האישית הקרובה ומערכת היחסים הכלכלית שיש לו עם יוזמו של החוק אותו הביא כמומחה לדיונים ואפשר לו מעורבות משמעותית בדיוני הוועדה ובניסוח החוק. אולם, בהתאם לאמור בכתב האישום, לא רק שחה"כ כץ לא דיווח על אודות הדברים, אלא הוא אף מסר לחברי הכנסת מצגים כוזבים או חלקיים חלף גילוי מלא, הסתפק בהצגת חברו כ"מומחה" בנושא, ואף כשהגיע הנושא לוועדת האתיקה במסגרת בירור קובלנה, לא מסר את כל העובדות אלא רק את דבר ההיכרות האישית (תוך שהוא טוען שהדבר נמסר קודם לכן לוועדת הרווחה – דבר שאין לו בסיס במציאות), כל זאת כשבאותה עת נדונה במפורש טענה בדבר עניין אישי בחוק (גם אם מגיש הקובלנה לא היה בהכרח מודע למלוא ניגוד העניינים בפועל).

82. זאת ועוד: לו היו נודעות כל העובדות הללו במועד, עשויה הייתה להיות לכך השלכה על מעורבותו של חה"כ כץ בדיוני הליך החקיקה וההצבעה בו, לרבות ובפרט בשאלת ניהול הליך החקיקה כיו"ר הוועדה שחוק זה אינו בתחומי עיסוקה הטבעיים, כמו גם בשאלת היקף מעורבותו של בן ארי בהליך החקיקה כ"מומחה" מקצועי אובייקטיבי. מדובר בנתון רלוונטי שחה"כ כץ היה מחויב להציגו כדי להציג את מלוא התמונה ולאפשר לקבל החלטה מושכלת באשר להשתתפותו בהליך חקיקה זה.

83. לאור האמור, לא רק שכתב האישום לא מתעלם מדרכי העבודה המקובלות בהליכי החקיקה, אלא הוא דווקא מגן על הליכי החקיקה בכנסת מפני מעשים דוגמת המעשים דנו, שאינם תואמים את דרכי העבודה המקובלות בה, ואף אינם חוסים תחת החסינות העניינית משאינם באים בגדר שולי הביטחון של פעילות חבר כנסת ואינם תולדה של התממשות סיכון מקצועי. זאת על מנת להגן על הערכים המוגנים בעבירת המרמה והפרת האמונים, אשר אי אפשר להפריז בחשיבותם: תקינות הליכי החקיקה, טוהר המידות של חברי הכנסת ואמון הציבור בכנסת ובנבחריה.

מבחן גודל הקבוצה אינו רלוונטי בענייננו

84. עוד נבקש להבהיר, כי מבחן גודל הקבוצה שהחוק מיטיב עמה כנטען אינו רלוונטי בענייננו, ואין בו כדי לשנות את מסקנתנו לעיל או להכניס את המעשים דנו בגדר מתחם הסיכון הטבעי. גם אם החוק עשוי להועיל לקבוצה שאינה בהכרח קטנה (דבר שאיננו נדרשים לו במסגרת תשובה זו), אין בכך כדי לנטרל את הפסול שבפעולת חבר כנסת המשרתת אינטרסים של חברו או שלו במרמה ומצגים כוזבים.

85. מוקד כתב האישום בענייניו של חה"כ כץ איננו בשאלה אם פעל להיטיב עם חברו או אף עם עצמו או שפעל להיטיב עם הציבור, וגם לא אם החוק מבקש להיטיב עם מגזר מסוים הכולל אדם שהוא חפץ ביקרו או עד כמה גדולה הקבוצה עמה החוק מיטיב. מוקד כתב האישום הוא בכך שמערכת יחסים חברית וכלכלית עם חברו הקרוב עמדה ברקע התנהלותו כחבר כנסת וכיו"ר ועדה בכנסת ביוזמה וקידום הליך חקיקה, תוך ניתוב התיקון לוועדה שהוא עומד בראשה, ונקיטת מרמה אקטיבית, בכמה הזדמנויות שונות, בהצגת מצגים כוזבים באשר ליוזמת החוק, לזיקתו של הימומחה האובייקטיבי אל התיקון ואל יו"ר הוועדה, לעניין האישי בתיקון, וזאת תוך מתן מקום דומיננטי ומשמעותי לבן ארי בדיוני הוועדה ובגיבוש נוסח החוק וכו'.

86. קידום הליך החקיקה כאשר מערכת יחסים חברית וכלכלית קרובה ואינטרס כלכלי עומדים ברקע המהלך, ותוך שחה"כ כץ מסתיר את כל אלה מחברי הכנסת בדיונים ומציג בפניהם מצגים חלקיים או כוזבים במספר אירועים נפרדים, היא התנהלות פסולה גם אם לבסוף יועיל החוק לקבוצה ולא אך לו ולחברו. פסול כזה הוא מקדמי ונפרד לשאלה אם החוק הועיל לקבוצה מעבר לחבר הכנסת ולחברו. לא יכול להיות חולק שחבר כנסת המקדם חוק המיטיב עם מי שמיטיב עמו כלכלית באופן סמוי, לא ייחנה מחסינות רק מהטעם שהחוק הועיל לקבוצה גדולה, כפי שהבהירה אף היועצת המשפטית לוועדת הכנסת, בדבריה בדיון שיובאו להלן.

87. ונחدد: הפסול הוא בעצם הפיכת הליך החקיקה לרכיב במערכת יחסים אישית וכלכלית שבין חבר הכנסת לאדם אחר. במצב זה ישנה פגיעה ברורה בשלושת הערכים המוגנים בעבירת המרמה והפרת אמונים: הגנה על תקינות עבודת ועדות הכנסת, אמון הציבור במוסדות השלטון, וטוהר המידות של חברי הכנסת.

88. בהמשך לכך, יש להבחין בין קידום אינטרס של קבוצה, אשר גם לחבר הכנסת עניין אישי בו, לבין קידום יוזמת חקיקה של חבר אישי וכלכלי, במערכת יחסים קרובה ומתמשכת, תוך שהחקיקה עשויה להניב תועלת כלכלית עבור החבר או אף עבורו, גם אם תניב היא תועלת גם לקבוצה גדולה. במובן זה שונה המקרה דן מן הדוגמאות של מס ריבוי דירות או קצבאות לאלמנות צה"ל, אשר עלו בדיוני ועדת הכנסת, ודומה הוא יותר להסתייגות מהשתתפות חבר הכנסת בדיון הנוגע לקרוב משפחה או ניהול דיון שיש בו להניב לחבר הכנסת רווח אישי (ראו הדוגמאות המצורפות במסגרת נספח מש/6 המצ"ב). בנסיבות דן, העניין האישי של חבר הכנסת ושל חברו בחקיקה, עמדו ברקע התנהלות חבר הכנסת בקידום החוק, בנייתו בדיון בו לוועדה שאינה המקום הטבעי בו נדונים הדברים ברגיל על מנת שיוכל לנהל את הליך חקיקתו, במתן מקום דומיננטי לחברו בדיוני הוועדה ובניסוח החוק, והכל תוך אי גילוי בוטה של מערכת היחסים האישית והכלכלית שברקע קידום החוק – אין לקבל כל אלה, גם אם נניח שהחוק הניב הסדר מאוזן ותועלת לקבוצה גדולה.

89. ראו גם דברי היועצת המשפטית לוועדת הכנסת, עו"ד ארבל אסטרך, בדיוני ועדת הכנסת, באשר לאפשרות כי פעולות לקידום חקיקה הנוגעת לקבוצה גדולה יעלו כדי עבירה פלילית:

"אומרים: לא, מותר לך לעסוק בזה ברגע שהקבוצה מאוד גדולה ואתה לא תיהנה יותר מאחרים. אבל זה לא אומר שעכשיו מותר לחבר כנסת לעשות כל דבר רק בגלל שהצעת החוק הזו תשפיע על קבוצה גדולה של אנשים. אם יש פעולות שגלום בהן ניגוד עניינים בהליך, וזה יכול לקרות, אז במצב הזה גודל הקבוצה לא יעזור לך" (פר' הדיון בוועדת הכנסת ביום 30.1.20, בעמ' 46)

"כמובן, כמו שאמר היועץ, יש גם הבדל אם חבר הכנסת נמצא בדיון ומשתתף בו כאשר העניין ישפיע עליו לבין מצב בו חבר כנסת יזם הצעת חוק, הוא יושב-ראש ועדה. הייתה גם החלטה בכנסת ה-20 לגבי יושב-ראש ועדה שקידם עניינים שקשורים ליישוב מסוים. היה שם דיון על השאלה האם כאשר עוסקים ביישוב קטן, בקבוצה קטנה יותר של אנשים, זה שם אותו בניגוד עניינים כפי שחשבה הוועדה (צ"ל: הוועדה – הח"מ) לעומת אם היה מדובר בעיר שלמה או על אזור שלם שהוא לא בעייתית" (שם, בעמ' 52)

"נכון שחבר כנסת שמקדם את טובת תושבי הצפון גם כשהוא תושב הצפון, זה דבר מותר ומקובל, והרבה פעמים הוא גם נבחר כנציג הצפון ומצופה ממנו לסייע לאנשים שגרים שם גם כשהחלטות יחולו עליו. אבל, ופה יש אבל גדול, באופן תיאורטי אם חבר כנסת מקבל איזושהי טובת הנאה אסורה כדי לקדם הצעת חוק, קבלן בצפון נותן לו עכשיו דירה בשביל שהוא יקדם את אותה הצעה, האם גודל הקבוצה פותר? [...] גודל הקבוצה לא פותר את זה. זאת אומרת, מבחן גודל הקבוצה הוא לא חזות הכול, זה משהו שצריך להבין. הוא לא מאפשר לחבר כנסת לעשות הכול [...] (פר' הדיון בוועדת הכנסת מיום 4.2.20, בעמ' 60).

4.ג. לטענת האפקט המצנן וההתערבות בהתנהלות הכנסת

90. נתייחס עוד לטענה שהשמיעו חברי כנסת שונים בדיוני הוועדה, לפיה קביעה כי לא קמה חסינות במקרה דן תגביל את חופש הפעולה של חברי הכנסת ותגרום אפקט מצנן על חברי הכנסת, שיחששו לפעול בשגרת החקיקה מחשש שהתנהלותם תיחשב פלילית.

91. טענת האפקט המצנן מניחה שחברי הכנסת לא יוכלו לזהות אימתי התנהגותם עלולה לעלות כדי מעשה פלילי ולכן יחששו לפעול. הנחה כוללת זו אינה מבוססת, וזאת בשניים:

ראשית, המקרים בגינם יוגש כתב אישום נגד חבר כנסת הם מובהקים וחמורים, ולפיכך אין סיבה להניח שחברי הכנסת לא יזהו את הפסול וימנעו. כפי שהצגנו לעיל, גיבוש כתב האישום נעשה מתוך הבנה כי הזירה שבה פועלים חברי כנסת היא מורכבת, וכי האזור ה"אפור" בה משפיע על מידת המובהקות של המעשה הפסול ויכולתו של העושה להבין בזמן אמת (להבדיל מניתוח משפטי בדיעבד) את הפסול שבמעשיו, ולכן נזהר היועץ מלצבוע בדיעבד מעשה "אפור" בצבעים של פסול "שחור" שהוא פלילי. היועץ מכוון למקרים המובהקים יותר, אשר חברי הכנסת יכולים ומצופים לזהותם. כזה הוא גם המקרה שלפנינו. משמדובר בהתנהלות מתוכננת, שיטתית ומתמשכת של אי חוקיות, קשה להלום כי ההגנה עליה משרתת את התכלית של עצמאות חבר הכנסת במונח זה שהעמדתו לדין בגינה מקימה חשש מפני אפקט מצנן.

שנית, ככל שבכל זאת יתעורר סימן שאלה, בידי חה"כ לערוך "גילוי נאות" ולהודיע על אודות ניגוד העניינים ואף לפנות לברר עם היועץ המשפטי לכנסת או ועדת האתיקה אם מדובר בניגוד עניינים המחייב הימנעותו מהשתתפות בהליך החקיקה, או שמא הוא רשאי לעסוק בנושא בכפוף למגבלות שייקבעו לגבי השתתפותו בדיוני הוועדה והמליאה ועל ההצבעה, או אולי רשאי לעסוק בחוק בלא כל מגבלה. כך קובעים כללי האתיקה בכנסת, וכך ניתן היה ואף התבקש לפעול גם במקרה דנן.

92. נוכח האמור, טענת האפקט המצנן אינה משכנעת בנסיבות העניין. גידור האפשרות לכתב אישום למקרים מובהקים כפי שהוסבר, משמעה חופש פעולה רחב לחברי הכנסת. דומה, כי חברי הכנסת יוכלו לזהות את המקרים המובהקים, וככל שיתעורר סימן שאלה – יוכלו לדווח על העניין האישי לוועדת האתיקה ולברר מה השלכתו. טענת האפקט המצנן הוצגה באופן כוללני, גורף ובלתי מבוסס, עד שראוי להזכיר כי לא ניתן ולא רצוי לאפשר התנהלות בלא כל הגבלה, ולאפשר חופש פעולה רחב מרחב, כזה שיוגנו בגדרו גם מעשים העולים כדי עבירה פלילית מובהקת גם במונחי מאפייניו המיוחדים של השדה הפרלמנטרי וכללי האתיקה בכנסת, תוך איום על תקינות הליכי הכנסת ואמון הציבור בטוהר המידות של חברי הכנסת.

ד. עילת החסינות עקב ניהול הליך אחר בכנסת

93. עילה נוספת בגינה קבעה הכנסת כי תעמוד לח"כ כץ חסינות מפני דין פלילי לגבי כתב האישום נוגעת לכך שהגורם המוסמך בכנסת קיים הליך או נקט אמצעים לפי הדינים והכללים הנהוגים בכנסת. חה"כ כץ טוען, כי ועדת האתיקה של הכנסת כבר קיימה הליך משמעתי בעניינו ולא מצאה שהתקיימה עבירה אתית. כן טוען הוא כי אי ניהול הליך פלילי, בהתחשב בחומרת העבירה, מהותה ונסיבותיה לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי.

94. עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא כי אף עילה זו אינה יכולה לעמוד לחה"כ כץ בנסיבות העניין, כפי שיבואר להלן.

95. סעיף 4(א)(3)(ג) לחוק החסינות מגדיר את עלילת החסינות בגין הליך אחר כדלקמן :

"התקיימו כל אלה: הכנסת או מי שמוסמך בה לכך קיימו הליכים או נקטו אמצעים לפי הדינים והכללים הנהוגים בכנסת נגד חבר הכנסת בשל המעשה המהווה עבירה לפי כתב האישום, העבירה בוצעה במשכן הכנסת במסגרת פעילות הכנסת או ועדה מוועדותיה, ואי ניהול הליך פלילי, בהתחשב בחומרת העבירה, מהותה או נסיבותיה לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי".

96. שלושה הם, אם כן, התנאים להעמדת עלילת חסינות זו :

- הכנסת קיימה הליך או נקטה אמצעים לפי הנהוג בה בגין המעשה מושא כתב האישום ;
- העבירה בוצעה במשכן הכנסת, בפעילות הכנסת או ועדה מוועדותיה ;
- אי ניהול הליך פלילי לא יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי בשים לב לחומרת העבירה, מהותה או נסיבותיה.

97. המשיב יטען, כי התנאי השני מתקיים, שכן העבירה אמנם בוצעה במשכן הכנסת, בפעילות ועדה בכנסת, אולם התנאי הראשון והשלישי אינם מתקיימים בנסיבות העניין דנן.

98. לעניין התנאי הראשון נבהיר, כי ועדת האתיקה אמנם קיימה הליך שנוגע לעניין, אולם לא ניתן לראות את ההליך שנוהל כהליך "בשל המעשה המהווה עבירה לפי כתב האישום". ההליך בוועדת האתיקה התייחס למעשים כפי שפורטו בקובלנה ובמענה שהציג חה"כ כץ. אלא שמעשים אלה אינם חופפים למפורט בכתב האישום כלל וכלל, וזאת בשניים :

ראשית, הקובלנה שהגישה תנועת אומ"ץ לוועדת האתיקה של הכנסת נגד כץ התייחסה ל"העברת חוק המיטיב עם חברת ישראלמקו, שהוא מחזיק באורח אישי במנייתיה". בהמשך להתנהלותו קודם לכן, גם בשלב זה בחר חה"כ כץ להסתיר ולהציג מצגים חלקיים וכוזבים באשר ליחסיו עם בן ארי ולאיינטרסים שלו בתיקון כמו גם זה שלו. בדיון בוועדת האתיקה בחודש יוני 2011 טען, כי היוזמה לתיקון 44 הייתה שלו, וכי הוא זה שפנה לבן ארי בעניין זה כמומחה לענייני אג"ח. עוד טען כץ כי מעורבותו של בן ארי בתיקון 44 כמומחה הייתה שקופה ונטולת אינטרס, וכי התיקון אינו רלבנטי לחברת ישראלמקו בשל החזקתה הזניחה באג"ח, בשיעור של 1,550 ש"ח בלבד. כץ טען כי מערכת היחסים שלו עם בן ארי היא על רקע חברי ולא על רקע כלכלי, והוסיף כי חברי ועדת הרווחה, ובכלל זה היועצת המשפטית של הוועדה, ידעו על כך.

בתוך כך לא נמסרו לוועדת האתיקה העובדות והפעולות הבאות, וממילא היא גם לא נדרשה אליהן: כץ ובן ארי לא מסרו לחברי ועדת הרווחה, לרבות היועצת המשפטית של הוועדה, דבר לגבי טיב ההיכרות ביניהם, לא כל שכן יחסיהם החבריים והכלכליים הקרובים, על מנת שחברי ועדת הרווחה יהיו מודעים ליחסים אלה; בן ארי הוא שיזם את תיקון 44 ולמרות זאת הוצג לוועדה כמומחה נטול אינטרס; האינטרסים של בן ארי ושל כץ ועניינם בחוק לא הוצגו לוועדת הרווחה; החזקתה של חברת קבוצת באג"ח חרגו במידה ניכרת מאלה שהציג כץ, והאינטרס

של חברות הקבוצה בתיקון היה משמעותי; בתקופה שסבבה את חקיקת תיקון 44, קיבל כץ מבן ארי טובות הנאה רבות ערך.

שנית, התנהלותו של כץ בדיון בוועדת האתיקה הפכה לחלק מכתב האישום, וברי כי ועדת האתיקה לא נדרשה למעשים של הצגת מצגי השווא בדיון שהתקיים לפניו.

99. אשר לתנאי השלישי, הרי המשיב יטען, כי החליך החלופי והחלקי עד מאוד שנוהל אינו מספק את האינטרס הציבורי כלל, נוכח חומרת המעשים.

ועדת האתיקה אשר דנה בקובלנה החליטה כי המעשים אינם עולים כדי הפרת חובה אתית אך מצאה טעם לפגם בכך שח"כ כץ לא יידע את חברי הוועדה במצגים המלאים. אלא שהחלטה זו ניתנה על סמך תמונה חלקית ומצגים כוזבים שהציג ח"כ כץ לפניו. ומשלא עמדה לפניו התמונה השלמה והנכונה, גם לא ניתן לראות בהליך ובהחלטה שנתקבלה משום מיצוי האינטרס הציבורי.

אי ניהול הליך פלילי בגין תמונת המעשים השלמה והנכונה יפגע פגיעה ניכרת באינטרס הציבורי. מדובר בעבירה חמורה של מרמה והפרת אמונים. פירטנו לעיל את כל יסודות החומרה הגלומה במעשים בהם הואשם ח"כ כץ בכתב האישום ובהצטברותם ולא נחזור על הדברים. המדובר במעשים שהם בגרעין הקשה של עבירת המרמה והפרת אמונים, ופוגעים בערכי יסוד מוגנים כבדי משקל: טוהר המידות של חברי הכנסת, תקינות עבודת הכנסת ואמון הציבור במוסד הכנסת ובנבחריה. בנסיבות אלה, מתבקש לנהל הליך פלילי להגנת הערכים המוגנים בעבירה ולמיצוי האינטרס הציבורי, ובפרט אחר שנוהל הליך שרחוק מאוד מלהעמיד מענה ממצה לאירוע, שכן נסמך על תמונה לא נכונה ואף בו לקתה התנהגותו של ח"כ כץ במצגים כוזבים.

ה. היקף הביקורת השיפוטית על הכנסת

100. הראינו לעיל, כי לא עומדת לחה"כ כץ עילת חסינות מבין העילות המנויות בחוק. משהחליטה הכנסת לקבוע כי תעמוד לחה"כ כץ חסינות, עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא כי יש מקום להתערבות שיפוטית בהחלטה.

101. עצם סמכותו של בית משפט זה להעביר תחת שבט ביקורתו את החלטות הכנסת ומוסדותיה אינה נתונה במחלוקת (ראו למשל את דבריו של כב' השופט (כתוארו אז) ריבלין בבג"ץ 971/99 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת הכנסת**, פ"ד נו(6) 117 (2002), בפסקה 3 לפסק הדין; להלן: **עניין התנועה למען איכות השלטון**). בצד זאת, עמד בית המשפט הנכבד על כך כי ככלל, ביקורת שיפוטית על החלטות הכנסת תיעשה בזהירות ובריסון (ראו למשל את דבריו של כב' השופט (כתוארו אז) ריבלין בבג"ץ 1993/03 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש הממשלה**, נו(6) 817 (2003), בפסקה 11 לפסק הדין).

102. מפסיקתו של בית משפט נכבד זה עולה כי היקף הביקורת השיפוטית על החלטות הכנסת משתנה על-פי מהות ההחלטה העומדת לביקורת. הפסיקה נדרשה לשלוש קטגוריות עיקריות של סיווג פעולות הכנסת לעניין היקף הביקורת השיפוטית עליהן: חקיקה, הליכים פנים-פרלמנטריים והחלטות מעין-שיפוטיות. עמד על כך בית המשפט העליון בבג"ץ 9070/00 **חברת-הכנסת לימור לבנת נ' יושב ראש ועדת חוקה חוק ומשפט**, נה(4) 800 (2001) בצינו :

"לא הרי היקף הביקורת השיפוטית על מעשה החקיקה הסופי של הכנסת כהרי היקף הביקורת השיפוטית על הליכי החקיקה עצמם...; לא הרי היקף הביקורת השיפוטית על החלטות כעין-שיפוטיות של הכנסת (כגון נטילת חסינות) כהרי היקף הביקורת השיפוטית על החלטות מינהליות המהוות עניין של ניהול פנימי של ענייני הכנסת (כגון קביעת סדר יומן של המליאה או של ועדה)...; לא הרי החלטה (חקיקתית, כעין שיפוטית או מינהלית) סופית כהרי החלטת ביניים...; לא הרי פעולה בכנסת הפוגעת בזכות המעוגנת בחוק יסוד כהרי פעולה הפוגעת בהוראות תקנון הכנסת או בסדרי מינהל".

103. מקום שהחלטה של הכנסת או של ועדה מוועדותיה העומדת לביקורת היא החלטה בעלת אופי כעין-שיפוטי, כבענייננו, הכלל הוא כי היקף הביקורת השיפוטית הוא כהיקף הביקורת על החלטות מעין שיפוטיות של כל רשות שלטונית אחרת.

104. כך נקבע, למשל, בפסק הדין בבג"ץ 620/85 **ח"כ מיעארי נ' יו"ר הכנסת**, פ"ד מא(4) 169 (1987), סעיף 2 לפסק דינו של כב' השופט (כתוארו אז) ברק (להלן: **עניין מיעארי**):

"מכל סמכויותיה של הכנסת - ואלה כוללות סמכויות חקיקה, פיקוח וביצוע שפיטה - הסמכות הכעין-שיפוטית היא הפחות פוליטית. בה טבעי לדרוש אפילו מבית הנבחרים, כי ינהג על-פי אמות מידה שיפוטיות. ביקורת שיפוטית על החלטה כעין-שיפוטית של הכנסת אין בה אותו מתח, המאפיין ביקורת שיפוטית של ענייניה הפנימיים של הכנסת. לעומת זאת, יש בה תמיד אמות מידה שיפוטיות לעריכת הביקורת, ועל-כן אין מקום לרוב לטענה של "חוסר שפיטות". אך טבעי הוא, על-כן, כי בסוג מקרים זה מקובלת ביקורת שיפוטית, בישראל".

105. וראו גם פסק הדין בעניין התנועה למען איכות השלטון :

"הכנסת ומוסדותיה נדרשים תכופות להחלטות כעין-שיפוטיות; כך באשר לערעורי בחירות, להחלטות בדבר הסרת החסינות מחברי הכנסת, בדבר השעייתו של חבר הכנסת או בדבר העברתו מכהונה. היקף הביקורת השיפוטית על פעולת הכנסת רחב יותר בנושאים מעין-שיפוטיים אלה, וְרף הביקורת נמוך יותר. הכנסת במקרה זה אינה שונה במעמדה, מבחינה עקרונית, מרשות מעין-שיפוטית אחרת (בג"ץ 1843/93 הנ"ל [6], בעמ' 701). החלטותיה מחויבות באמות-המידה המשפטיות המקובלות (בג"ץ 620/85 הנ"ל [2], בעמ' 195). "...הנוטל על עצמו תפקידי שפיטה, מן הראוי שינהג כפי שבעל סמכות שפיטה נוהג" (בג"ץ 620/85 הנ"ל [2], בעמ' 265).

ביקורתו השיפוטית של בית המשפט באשר להחלטות כעין-שיפוטיות של הכנסת היא אפוא ביקורת "רגילה" (בג"ץ 652/81 הנ"ל [11], בעמ' 202).

בעניינים אלה אין מקום לריסון עצמי בהפעלת שיקול-הדעת השיפוטי. ריסון עצמי כזה לעניין הביקורת השיפוטית על החלטות כעין-שיפוטיות עשוי להביא לפגיעה בהגינות האלמנטרית של ההליך הפרלמנטרי (בג"ץ 1843/93 הנ"ל [6], בעמ' 702). במלאה תפקיד זה מתרחקת הכנסת מפעילותה ה"פוליטית" ומהליכי החקיקה הפנימיים שלה, וזהו טעם נוסף התומך בהפעלת ביקורת שיפוטית רגילה".

106. וראו גם דבריו של בית המשפט הנכבד בעניין פנחסי :

"נטילת החסינות משפיעה לא רק על פעולתו של בית המחוקקים, אלא על פעולות רשויות השלטון האחרות, כגון בית המשפט ורשויות אכיפת החוק. נטילת החסינות נעשית על רקע אמות מידה נורמטיביות החלות על כל פעולה כעין-שיפוטית. כל אלה שוללות את הצורך בריסון עצמי מיוחד ומאפשרות ביקורת שיפוטית מקובלת על החלטותיה הכעין-שיפוטיות של הכנסת. ודוק: ביקורת זו אינה מכוונת כלפי השאלה אם ראוי ליטול את חסינותו של חבר-כנסת. ביקורת זו אינה בוחנת את התבונה שבהחלטה ליטול או שלא ליטול את החסינות. ביקורת זו מכוונת אך כלפי חוקיות החלטת הנטילה. מטרתה למנוע פער בין ההלכה לבין המעשה. מטרתה להבטיח כי החלטותיה הכעין-שיפוטיות של הכנסת יעלו בקנה אחד עם דרישותיה של הכנסת – כפי שנתפרשו ופותחו על-ידי בתי המשפט – באשר לחוקיות ההליך הכעין-שיפוטי. "הנוטל על עצמו תפקידי שפיטה, מן הראוי שינהג כפי שבעל סמכות שפיטה נוהג" (בג"צ 620/85 [1] הנ"ל). ושוב: מעמדה המיוחד של הכנסת נלקח בחשבון בגיבוש הדין המהותי החל על פעולותיה הכעין-שיפוטיות. מעמד מיוחד זה אינו צריך לפעול פעם נוספת לצמצום היקף הביקורת השיפוטית. ביקורת זו נועדה להבטיח כי אותו סף מינימאלי הנדרש לתקפותה של החלטה כעין-שיפוטית יישמר. ריסון עצמי בהפעלת שיקול הדעת השיפוטי בביקורת השיפוטית על החלטות כעין-שיפוטיות משמעו פגיעה בהגינות האלמנטרית של ההליך הפרלמנטרי. לכך אין כל צידוק."

כן ראו עניין גורולובסקי, סעיף 49 לפסק דינו של הנשיא ברק; בג"ץ 652/81 ח"כ יוסי שריד נ' יושב-ראש הכנסת מנחם סבידור פ"ד לו(2) 197 (1982); בג"ץ 306/81 שמואל פלאטו שרון נ' ועדת הכנסת פ"ד לה(4) 118 (1981).

נ. עילות ההתערבות בהחלטה דנו

107. כאמור לעיל, עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא כי החלטת הכנסת להעניק לחה"כ כץ חסינות אינה יכולה לעמוד והיא בטלה (ולמצער ניתנת לביטול) כיוון שהתקבלה בחוסר סמכות או בחריגה מסמכות, כמו גם תוך אי סבירות קיצונית וחריגה משמעותית ממתחם שיקול הדעת של ועדת הכנסת ומליאת הכנסת, מתן משקל בלתי ראוי לשיקולים בלתי רלוונטיים ואי מתן משקל ראוי לשיקולים רלוונטיים.

108. הראינו לעיל, כי המעשים אשר הקימו עבירת מרמה והפרת אמונים עקב קידום חוק שעשוי להניב לחה"כ או לחברו תועלת חומרית תוך מסירת מצגי שווא אינם באים בגדר "מילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו" של חבר הכנסת, ואינם נופלים בטווח הסיכון הטבעי הכרוך במילוי התפקיד ואינם בגדר גלישה טבעית מביצוע פעולה חוקית במסגרתו.

המחוקק הורה כי החסינות תעמוד מקום שהעבירה נעברה במילוי תפקיד. משמאנו כי המצב המשפטי הוא שאין מדובר במעשים הבאים בגדר עילת החסינות במילוי תפקיד בהתאם ליישומו של המבחן שנקבע לכך בפסיקה על עובדות המקרה, כפי שהוסבר בהרחבה לעיל, הרי שהחלטה להעניק חסינות בגינם היא פעולה בחוסר סמכות ולכן בטלה.

הקישו והשוו בעניין זה לפסק דינו של הנשיא שמגר בעניין מיצ'רי, שם ניזונה סיטואציה הפוכה מענייננו, בה החליטה הכנסת ליטול את חסינותו של חבר הכנסת בגין נאום הזדהות שנשא לזכרו של מנהיג אש"ף (בהתאם לחוק במתכונתו הקודמת). הנשיא שמגר קבע כי מקום בו מדובר במקרה שנופל בגדר עילת החסינות אך הכנסת קבעה שהחסינות אינה חלה - החלטת הכנסת בטלה מחמת חוסר סמכות: "הסרת חסינותו של העותר בשל מעשה, הנופל לגדר החסינות המהותית המנויה בסעיף 1 לחוק החסינות, נוגדת את חוק החסינות, וזו, על-כן, פעולה ללא סמכות שאין לה קיום משפטי; במלים אחרות, לאור הוראותיו של חוק החסינות היא בטלה ונטולת תוקף" (פסק דינו של הנשיא שמגר, פסקה 23 לפסק הדין).

מקביעת כבי הנשיא שמגר עולה, כי החלטה המוציאה מעשה חסיני מגדר החסינות היא פעולה ללא סמכות. מכאן, שגם החלטה המוסיפה לגדר החסינות מעשה בלתי חסיני, כבענייננו, היא פעולה ללא סמכות והיא בטלה ונטולת תוקף, בדומה לאשר נקבע בפסק הדין.

109. זאת ועוד, "שיקול-הדעת של ועדת הכנסת אינו מוחלט. על הוועדה להפעיל את שיקול-דעתה בנטילת החסינות..." במסגרת הכללים והעקרונות החלים על גוף שלטוני, המפעיל סמכות כעין-שיפוטית" (עניין פנחסי, בעמ' 696).

110. הראינו לעיל, כי החלטות ועדת הכנסת ומליאת הכנסת לוקות ביישום שגוי של עילות החסינות, תנאייהן ומבחינהן. פירטנו לעיל מדוע אין המעשים באים בגדר מבחן מתחם הסיכון הטבעי, וכן אינם באים בגדר התנאים לעילת החסינות השלישית המייחסת לניהול הליך אחר בכנסת. חברי הכנסת שגו ביישום מבחן הסיכון הטבעי על נסיבות המקרה דנן, וביישום התנאים של עילת החסינות השלישית.

בתוך כך, מפרוטוקולי הדיונים בוועדת הכנסת ובמליאת הכנסת עולה כאמור עיסוק נרחב בשאלה אם נעברה בענייננו עבירה פלילית. שורת חברי כנסת השמיעו עמדה לפיה המעשים שלפנינו אינם מקימים כל עבירה; כי ח"כ כץ לא פעל בניגוד עניינים; שלא יכולה לקום עבירה מקום שבו החוק מועיל לקבוצה גדולה; כי ח"כ כץ לא הציג מצג תרמיתי; שאי גילוי המידע אינו בגדר עבירה משום שלא חלה על ח"כ כץ חובת גילוי; שלא התגבש בענייננו של ח"כ כץ יסוד נפשי; שלא היה מקום להגשת כתב האישום. זאת, חלף נימוקים שיבארו מדוע המעשים דנן באים בגדר מתחם הסיכון הטבעי של פעולת חבר הכנסת, מהו הסיכון הטבעי לעבודת חבר כנסת שהתממש במקרה דנן, מהי הנקודה בה הביאה פעילות חקיקה חוקית את חבר הכנסת לדבר עבירה כהתפתחות טבעית של פעילותו התקינה וכיוצא ב.

כל זאת, הגם שכמקובל בדיון חסינות היה על חברי הכנסת להניח את דבר התקיימותן של עובדות כתב האישום כהנחת מוצא (ראו למשל עניין פנחסי בעמ' 674), ועל אף ההלכה לפיה

טענות בנוגע לעצם ההחלטה להגיש כתב אישום, אין מקומן להישמע בדיון בחסינות חבר הכנסת (השוו לעניין זה לדברי בית המשפט הנכבד בעניין גורלובסקי, פסקה 41 לפסק הדין).

111. בצד האמור, לא ניתן משקל הולם לחומרת המעשים דנן, ולאינטרס הציבורי בתקינות הליכי החקיקה, טוהר המידות של חברי הכנסת ואמון הציבור במוסד הכנסת ובנבחריה. מתן משקל הולם לאינטרסים ציבוריים כבדי משקל אלה, לו היה ניתן, היה מטה את הכף לטובת עריכת בירור של העבירות החמורות מושא כתב האישום במסגרת הליך פלילי, וזאת הן לשם הגנה על הערכים המוגנים האמורים במקרה הקונקרטי, הן לשם הגנה עליהם באופן כללי, בהעמדת מסר ברור לחברי הכנסת למען יידעו כיצד לפעול.

112. אי שקילת חומרת העבירה מקרינה גם על דרך יישומו השגוי של מבחן הסיכון הטבעי. זאת, שכן מעשים כגון אלה המיוחסים לח"כ אינם מצויים בשוליים הבלתי חוקיים הסובבים את מעשיו החוקיים של ח"כ, אשר אליהם עלול הוא לגלוש במסגרת מילוי תפקידו, אלא הרחק מהם, בתחום המובהק של העבירות הפליליות, שעליו מוסד החסינות לא נועד להגן. אי מתן חסינות בנסיבות אלה אינו מקים חשש לאפקט מצנן לעבודת הכנסת. נהפוך הוא – הוא מבקש להבטיח את תקינות עבודת הכנסת ואת אמון הציבור בה.

113. עוד נציין, לעניין התייחסות חברי הכנסת לנסיבותיו האישיות של ח"כ כן, גילו, תרומתו לציבור ועוד, כי מקומם של אלה להישמע בהליך הפלילי, בשלב הטיעונים לעונש, אם וככל שירשע חבר הכנסת בעבירות שיוחסו לו, ואין הם רלוונטיים לשאלת החסינות. השוו לעניין גורלובסקי בו נאמר לעניין ההצבעה הכפולה: "הנסיבות המקלות" שהועלו בעניין זה בוועדת הכנסת – הצבעה בשעת לילה מאוחרת, הסנקציה של ועדת האתיקה, ההצבעות המרתוניות, העייפות המצטברת – הן שיקולים ליועץ המשפטי לממשלה ולבית-המשפט הפלילי" (פסקה 43 לפסק דינו של הנשיא א' ברק).

114. הצטברות כל האמור מביאה לעמדתנו לתוצאה לפיה ההחלטה אינה יכולה לעמוד והיא בטלה (ולמצער ניתנת לביטול), משהתקבלה בחוסר סמכות או בחריגה מסמכות כמו גם תוך אי סבירות קיצונית וחריגה משמעותית ממתחם שיקול הדעת של ועדת הכנסת ומליאת הכנסת.

2. הסעד

115. פירטנו לעיל עמדתנו לפיה, החלטת המשיבה 1 בטלה ואין לה תוקף ולמצער היא ניתנת לביטול. בהתאם, סבור המשיב, כי הסעד הראוי בעתירות הוא קביעה בדבר בטלות ההחלטה ובתוך כך, מתן הנחיה ברורה לכנסת בדבר מתחם שיקול הדעת של חברי הכנסת בעניין דנן, באופן שיקבע לקראת הדיון בבקשת החסינות מחדש אמות מידה להכרעה אשר הולמות את תכלית החסינות וההלכות בנושא.

116. תחילה נבחר, כי בהתאם לפסיקת בית המשפט הנכבד, מקום שהחליטה הכנסת כי לא עומדת לחבר הכנסת חסינות, הרי החלטתה סופית, וההליך הפלילי בו הוחל לאחר שניתנה יימשך כסדרו גם בהיבחר כנסת חדשה (בג"ץ 507/81 אהרן אבו הצירא נ' היועץ המשפטי לממשלה,

פ"ד לה(4) 561, 566 (1981)). לעומת זאת, מקום שהחליטה הכנסת כי תהיה לחבר הכנסת חסינות מפני דין פלילי באשמה פלונית, חלה היא אך בתקופת כהונת הכנסת בה ניתנה (ראו סעיף 4(ג) לחוק החסינות; כן ראו בג"ץ 5368/96 רפאל פנחסי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד (נ)4 364 (1996), פסקה 18 לפסק דינו של כב' הנשיא ברק (להלן: עניין פנחסי השני)).

117. נוכח עמדת היועץ המשפטי לממשלה בדבר בטלות החלטת הכנסת, מן הראוי היה שביט המשפט הנכבד יורה להשיב את הדיון לוועדת הכנסת לדון מחדש בבקשת החסינות. אלא שלאחר הגשת העתירות כוננה כנסת חדשה, ובנסיבות אלה רשאי היועץ המשפטי לממשלה לשוב ולאשר את הגשת כתב האישום, דבר אשר יביא (כך יש להניח) לבקשת חסינות נוספת ולקיום דיון מחדש בוועדת הכנסת (ראו סעיף 4(ג) לחוק החסינות).

ואולם, הגם שבמישור הפרוצדורה ניתן להניע כאמור קיום הליך חסינות מחדש בנסיבות שנוצרו, ראוי להדגיש כי במישור המהותי הליך זה יתייחס לאותו כתב אישום ויעורר אותן השאלות בסוגיית החסינות, משמדובר לראשונה באישום הנוגע להתנהלות חברי הכנסת בהליך חקיקה וכמי שמקדמים חקיקה. לפיכך, מבוקש כי בית המשפט הנכבד יאמר את דברו על אודות ההחלטה דנן, מהטעמים הבאים:

118. **ראשית**, על מנת להעמיד לפני ועדת הכנסת בכנסת ה-23 קווים מנחים לקיום הדיון המחודש ולהבנות את הפעלת שיקול הדעת בו, נוכח השאלות שהתעוררו בהליך קבלת ההחלטה דנן, שעסק לראשונה בסוגיית החסינות בגין אישום הנוגע להתנהלות חברי הכנסת בקידום הליך חקיקה.

כעולה מכל האמור לעיל, בדיוני ועדת הכנסת התעוררו שאלות הטעונות הכרעה והנחייה מאת בית המשפט הנכבד. המקרה שלפנינו נוגע ללב עבודת חברי הכנסת בקידום הליכי החקיקה ומבקש לשרטט את שאלת הגבול בין עניין אישי לגיטימי, אשר אפשר שיהיה לחבר כנסת בהליך החקיקה בו הוא עוסק, לבין כזה החוצה את הרף הפלילי ואשר אין לאפשר לו לחסות תחת חסינות חברי הכנסת. הכרעת בית המשפט הנכבד בשאלות שעל הפרק, נחוצה על מנת להגדיר אמות מידה להפעלת שיקול הדעת של חברי הכנסת בדיון בשאלת חסינות המעשים מושא כתב האישום דנן, כדי שניתן יהיה לקיים דיון אפקטיבי על יסוד הבהרת המסגרת המשפטית ומתן מענה לשאלות היסודיות שהתעוררו.

119. **שנית**, טעם נוסף לדון ולהכריע בשאלות השנויות במחלוקת כבר כעת, עולה מן הפסיקה בעניין משקלה של ההחלטה הקודמת בעת קבלת ההחלטה החדשה. ישנו קושי בהותרת ההחלטה דנן על כנה בלא דיון בה, נוכח הפסיקה לפיה ההחלטה הקודמת משקל בעת קבלת החלטה חדשה בבקשת חסינות.

בעניין פנחסי השני נקבע, אמנם, כי "אין להתנות את שיקול-דעתם של היועץ המשפטי לממשלה ושל הכנסת – המבקשת לעיין מחדש בהחלטה שלא ליטול חסינותו של חבר-כנסת בדרישה כי מאז ההחלטה הקודמת חל שינוי נסיבות מהותי", אולם נקבע גם כי "מכאן לא נובע כי אין להתחשב כלל בעובדה שבעבר החליטה הכנסת שלא ליטול את חסינותו של חבר הכנסת.

זהו נתון רלוואנטי, שיש להתחשב בו. הוא עשוי להשפיע על סבירות שיקול הדעת בעניין זה" (עניין פנחסי השני, סעיף 24 לפסק דינו של הנשיא ברק).

משכך, אין מדובר בדיון שני המתקיים מבראשית. ככל שחברי הכנסת יראו ליתן משקל לכך שכבר החליטו להעניק לחה"כ כץ חסינות בהליך הראשון, לפני חודשים ספורים, ויעשו כן אף בלא הבהרת השאלות שהיו שנויות במחלוקת בהליך החסינות הראשון, הרי נימצא חוזרים על אשר כבר הוחלט ולא מקיימים עיון מחדש בהחלטה.

בכך שונה ענייננו מבג"ץ 5372/05 התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' ועדת הכנסת (9.10.2005), בו הוחזר העניין לכנסת לקבלת החלטה מיוחדת בהתאם לתיקון 33 שנחקק בסמוך, תוך שבי"כ הכנסת הודיעה כי לא יינתן משקל להחלטתה הקודמת של הכנסת.

120. שלישית, נצביע גם על השיקול המעשי על ציר הזמן וריבוי ההליכים שיווצר בפרשה אחת. הכרעת בית המשפט בעתירות כעת נחוצה נוכח ריבוי ההליכים שעלול להיווצר בנסיבות המיוחדות שנוצרו, באופן שעלול להידרש קיום הליך חסינות שלישי ככל שלא יידונו הטענות בנוגע להחלטה דנן.

ככל שלא יידונו העתירות כעת ויתקיים הליך חסינות שני מבלי, לכל הפחות, להנחות את הצדדים באשר לשאלות היסודיות שהיו שנויות במחלוקת ביניהם, אזי יש להניח שמחלוקת זו תוסיף לעמוד בין הצדדים גם כעת, ולא יהיה מופרך להניח, כי תהא אשר תהא ההחלטה שתתקבל בכנסת, תוגש נגדה עתירה, בין אם מצד חבר הכנסת ובין מצד העותרים הציבוריים דנן. לכך נוסיף, כי ככל שבהליך זה ישיב בית המשפט הנכבד את הדיון לכנסת אחר בחינת ההחלטה, הרי אפשר שנגיע, חלילה, להליך חסינות שלישי באותו עניין, ואפשר שגם החלטה זו תיתקף בבית המשפט, ונמצאנו מאריכים את ההליך יתר על המידה.

לעומת זאת, בירור העתירות כעת עשוי לקצר את ההליכים משמעותית – ככל שיידחו העתירות ייבחנו נימוקי ההכרעה ואפשר שבחינה זו תביא לכך שכתב האישום לא יוגש ותייתר הליך חסינות נוסף שלא לצורך; וככל שיוגש כתב האישום פעם נוספת, יתקיים הדיון בכנסת אחר הנחייה לוועדה לקראת הדיון המחודש, והדבר יאפשר לקיים דיון אפקטיבי יותר בהליך החסינות השני, ולהימנע מהליך חסינות שלישי.

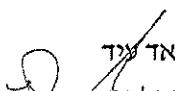
לפיכך, עמדתנו היא כי נכון להחליט כבר כעת בשאלות המסגרת שעלו בהליך הראשון, על מנת להבהיר את הטעון הבהרה מראשית הדרך, ובכך להביא למניעת התארכות יתר של ההליך.

121. לאור כל האמור לעיל, עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא כי נכון לברר את העתירות כעת, וכי הסעד שראוי לתיתו בהן הוא קביעה בדבר בטלות החלטת החסינות, ולחלופין מתן צו לביטולה, תוך מתן הנחיות לוועדת הכנסת והתווית מתחם שיקול הדעת, כמפורט לעיל.

סיכום

122. מכל הטעמים שפורטו בהרחבה לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבל את העתירות ולהורות כי החלטת החסינות היא בטלה, ולחלופין ליתן צו לביטולה.

היום, ט"ז בתמוז תש"פ
08 ביולי 2020

רנאד עיד
סגן בכיר במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

שוש שמואלי
סגנית מנהל מחלקת הבג"צים

בפרקליטות המדינה

נספח ב/5

מכתב המבקשת ליועמ"ש
ולפרקליט המדינה בעניין הטלת
קלון על חה"כ כץ מיום
.10.11.2021

סימוכין: 82956

טופס פנייה ללשכת היועץ המשפטי לממשלה

פרטי הפונה (שדות המסומנים בכוכבית (*) הם שדות חובה)

שם פרטי	שם משפחה	
חיתם	בבלי דביר	
רחוב	מען למשלוח דואר	
יפו	ירושלים	
מיקוד	תא דואר	מספר בית
		208
פקס	טלפון מישני	טלפון ראשי
02-5000076	054-5392423	02-5000073
	דואר אלקטרוני	
	rotem@mqq.org.il	

מענה המשרד יישלה בפקס או בדואר בלבד

פרטי הפנייה (שדות המסומנים בכוכבית (*) הם שדות חובה)

נושא
דרישה להטלת קלון במסגרת ההליך הפלילי בעניינו של חבר הכנסת חיים כץ
תיאור המקרה:
דרישה מהיועמ"ש ומפרקליט המדינה לפעול על מנת לדרוש מבית המשפט להטיל קלון על חבר הכנסת כץ, בעקבות הסדר הטיעון המקל מיום 9.11.2021

שורה 1

מסמך

דרישה להטלת קלון במסגרת ההליך הפלילי בעניינו

טופס זה מנוסח בלשון זכר אך מיועד לשני המינים כאחד.
טופס זה מכיל מידע מוגן על פי חוק הגנת הפרטיות.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

10 בנובמבר, 2021; ו' בכסלו, תשפ"ב

לכבוד	ד"ר אביחי מנדלבליט, עו"ד
	היועץ המשפטי לממשלה
	לשכת היועץ המשפטי
	לממשלה
	ירושלים
עמית איסמן, עו"ד	
פרקליט המדינה	
לשכת פרקליט המדינה	
ירושלים	

שלום רב,

הנדון: דרישה להטלת קלון במסגרת ההליך הפלילי בעניינו של חבר הכנסת חיים כץ

סימוכין: פנייתנו מיום 18.8.2020.

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, (להלן: "התנועה"), אנו מתכבדים לפנות אליכם כדלקמן:

1. אמש, ביום 9.10.2021 פורסם בכלי התקשורת השונים כי הפרקליטות הגישה "כתב אישום נגד חבר הכנסת חיים כץ כחלק מהסדר טיעון שנחתם עמו, שלפיו ייגזר עליו קנס כספי ומאסר על תנאי בלבד".¹
2. עוד פורסם, כי במסגרת הסדר הטיעון, הופחתה עבירת המרמה והפרת אמונים שיוחסה לחבר הכנסת חיים כץ (להלן: "ח"כ כץ") במסגרת כתב האישום הקודם שהוגש נגדו ביום 14.8.2019, לעבירה של קשירת קשר להשגת מטרה כשרה באמצעים פסולים.²
3. וכן, פורסם כי היועץ המשפטי לממשלה (להלן: "היועמ"ש") הודיע לעורכי דינו של ח"כ כץ כי "לא יבקש מבית המשפט להטיל על חבר הכנסת קלון".³
4. כבר בראשית הדברים, נציין כי כתב האישום המקל בעקבות הסדר הטיעון מהווה שינוי קיצוני לעומת עמדתו היועמ"ש בעניינו של ח"כ כץ כפי שבאה לידי ביטוי בכתב האישום הקודם שהוגש נגדו וכלל עבירה של מרמה והפרת אמונים, ובעמדת היועמ"ש כפי שהוצגה בדיונים בכנסת ה-22 בעניין בקשתו של כץ לחסינות.
5. עוד נוסיף, כי לעבירה בגינה הוחלט להגיש כתב אישום כנגד כץ ישנה השפעה מכרעת על השאלה האם יוטל עליו קלון באופן שימנע ממנו, ביו היתר, לכהן כחבר כנסת. הנה, לא רק שהתביעה הפחיתה את חומרת העבירה אשר מיוחסת לח"כ כץ בגין מעשיו במסגרת כתב האישום, אלא, כך לפי פרסומים, הודיעה כי אין בכוונתה לבקש מבית המשפט שיטיל קלון על ח"כ כץ.

¹ נטעאל בנדל ורן מענית "הושג הסדר טיעון עם ח"כ חיים כץ: יודה וירשע בעבירה מופחתת, יקבל מאסר על תנאי" באתר "הארץ" (9.11.2021), זמין ב: <https://www.haaretz.co.il/news/law/1.10367843>

² שם.

³ שם.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

6. לעמדת התנועה, החלטה זו פוגעת אנושות באמון הציבור במערכת אכיפת החוק ובנחישותה להביא לביורר ומיצוי הדין המלא, ובפרט בעניינם של נבחרים ציבור. זאת, בשל ההקלות מרחיקות הלכת שבוצעו בכתב האישום (ונוכח, כתב אישום מרוכך לאחר שימוע), והן משום שלמרות שח"כ כץ כיהן בתפקידים מהבכירים ביותר בכנסת ובממשלה, הפר את אמון הציבור אשר הוא מייצג, וכן נקט באמצעי מרמה תוך ניצול תפקידו הרם, הוא יוכל לכהן בתפקיד ציבורי בכיר אחר.

7. לפיכך, נתכבד לפנות אליכם במכתב זה, ולבקש כי התביעה תבקש מבית המשפט להטיל על חה"כ כץ קלון לאחר הרשעתו בהסדר הטיעון, ומתוך הטעמים אשר יוצגו להלן.

כתב האישום הראשון כנגד חה"כ כץ

8. ביום 14.8.2019 הודיע היועמ"ש על החלטתו להגיש כתב אישום נגד חה"כ חיים כץ, בעבירות של מרמה והפרת אמונים.

9. כתב האישום המקורי כלל מסכת עובדות של קשרי הון-שלטון נרחבים בהיקפם שהתקיימו, לכאורה, בין חה"כ חיים כץ למקורבו מדרכי בן אריה (להלן: "בן אריה"). כך, ועל פי המתואר, נעזר תחילה חה"כ כץ בידיעותיו של בן ארי בשוק ההון, ואף תיאם עם בן ארי עסקאות בהיקפים של מיליוני ₪. זאת, תוך שהשניים נמנעים מלקיים את חובות הבורסה לניירות ערך, ולדווח על כך שהעסקאות ביניהן מתואמות.

10. על-פי עובדות כתב האישום, בן ארי החזיק באג"ח בשווי מיליוני שקלים בחברות שעמדו בקשיים, וכך גם חה"כ כץ שאיתו תיאם את השקעותיו. כן, לפי כתב האישום, בכדי להבטיח שהשניים ירוויחו במקרה שהחברות בהן הם השקיעו יהיו חדלות פרעון, פנה בן ארי לחה"כ כץ, על מנת שיקדם במסגרת תפקידו כחבר כנסת ויו"ר ועדה, תיקון לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן: "תיקון 44"), אשר יביא לשינוי בסדר הנשייה, כלומר בסדר מקבלי הכספים, במקרים בהן החברות חדלות פרעון. השינוי אותו הציע בן ארי הוא שבעלי אג"ח, כמו בן ארי וחה"כ כץ, יקבלו את כספי החברה לפני בעלי השליטה בחברה. חה"כ כץ הניח את הצעת החוק כפרטית מטעמו.

11. ביום 3.11.2010, התקיים במליאת הכנסת דיון מוקדם בהצעת תיקון 44, שבו נמסר לחה"כ כץ כי ועדת השרים לחקיקה החליטה לתמוך בהצעת החוק בקריאה טרומית. לפי כתב האישום, למרות שהנושא אינו נוגע כלל לענייני רווחה, חה"כ כץ פעל לניתוב הדיון בחוק לוועדה אשר הוא עומד בראשה, קרי וועדת הרווחה, וזאת כדי להבטיח לעצמו שליטה בחליכי קידום הצעת החוק ולזרזם.

12. יתרה מזאת, לפי כתב האישום, חה"כ כץ הזמין את בן ארי לדיוני וועדת הרווחה בנוגע לתיקון 44 כמומחה אובייקטיבי לשוק ההון, וזאת מבלי להתייחס להכרות רבת השנים בין השניים,

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

לרווחים ששניהם יפיקו במידה והחוק יועבר, ולכך שכן ארי הוא יוזם התיקון. יש לציין, כי

משרד המשפטים והרשות לניירות ערך התנגדו בזמן אמת לתיקון 44.

13. זאת ועוד, לפי האמור בכתב האישום, גם בקריאה השנייה והשלישית להצעת החוק, נמנע חה"כ כץ מלמסור את פרטי המידע המהותיים המפורטים לעיל. בראשית ינואר 2011 אושר תיקון 44.

14. לפי כתב האישום, במקביל, במהלך תקופה זו יזם בן ארי הצעות חוק נוספות שייטיבו עם מצבם הכלכלי של השניים כמחזיקי אג"ח בחברות רבות, בהן הצעת חוק שהגיש חה"כ כץ ביולי 2013, לתיקון חוק החברות, בו במקרה וחברה תגיע להסדר חוב, בעלי השליטה יחזירו לחברה דיבידנדים שלקחו ממנה עד לסכום שהוא שווה ערך לאחזקות אג"ח במסגרת הסדר החוב. הצעת חוק זו, שכאמור, נועדה להיטיב כלכלית עם השניים, לא קודמה לכדי חקיקה.

15. יתרה מזאת, לאחר שחה"כ כץ מונה לשר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לפי סעיף 16 לכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים, הוטל עליו להעביר את תיק ניירות הערך, שכאמור, הושפע מאוד מקשריו עם בן ארי, לחברת נאמנות ציבורית בלתי תלויה. לפי כתב האישום, חה"כ כץ בחר בבן ארי לנהל את תיק ניירות הערך, וזאת ללא דיווח לגורמים המוסמכים ומבלי לקבל את אישורם לכך. יצוין כי על פי הנטען, לבן ארי לא היה רישיון תקף לניהול תיקים.

16. ברקע הדברים יצוין כי כבר בחודש ינואר 2011 הגישה תנועת אומ"ץ קובלנה נגד חה"כ כץ לוועדת האתיקה של הכנסת, לנוכח כך שהעביר חוק המיטיב עם חברה שהוא מחזיק באג"ח שלה. לפי כתב האישום, בדיון לפני ועדת האתיקה, חה"כ כץ בחר שלא לומר לוועדה את האמת בנוגע לכך שכן ארי יזם את החוק המדובר, כי מעורבותו של בן ארי הייתה גדושה באינטרסים כלכליים, היקף שווי האחזקות של החברה בה בן ארי עבד, שהגיע לכדי מילוני שו"רבים, ולגבי טיב היחסים העסקיים בין השניים.

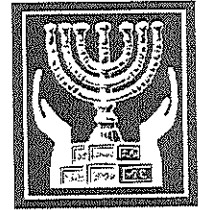
17. לאור השמטת העובדות הללו, ועל רקע המצגים הכוזבים שחה"כ כץ הציג בפני וועדת האתיקה, החליטה וועדת האתיקה בחודש יולי 2011 – מבלי שעמדה מולה התמונה העובדתית המלאה – כי מעשיו של חה"כ כץ אינם עולים כדי הפרת חובה אתית. יחד עם זאת, על אף המידע החסר ועדת האתיקה קבעה שיש בכך טעם לפגם בנוגע להסתרת הקשרים החבריים, כביכול, בין חה"כ כץ ובן ארי בפני הוועדה.

בקשת חסינות של חה"כ כץ

18. ביום 11.9.2019, הגיש חה"כ כץ בקשה למתן חסינות מפני העמדה לדין פלילי, בהתאם לסעיף 4 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, תשי"א-1951 (לעיל ולהלן: "חוק החסינות"). הבקשה נדונה על-ידי הכנסת ה-22, בדיונים אשר התקיימו בוועדת הכנסת.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

19. היועמי"ש נכח באותם הדיונים בכנסת בעניין בקשתו של חה"כ כץ למתן חסינות, ואף הציג עמדה עקבית וברורה לפיה המעשים של חה"כ כץ חמורים ביותר, עולים בכדי עבירות טוהר מידות מהחמורות שקיימות בספר החוקים, וכן נתמכים בחומר ראיתי מבוסס.
20. כך, למשל, בתגובה לדברים שאמרה באת כוח של חה"כ כץ, עוה"ד נויט נגב, אמר היועמי"ש שלו "אין בעיה" להכנס לראיות כי קיים כתב אישום, ולא בטוח שלבאת כוחו של כץ כדאי להכנס לדיון בסוגייה הזו (ראו: פרוטוקול מס' 3 מישיבת ועדת הכנסת מיום 4.2.2020, בעמ' 66 (להלן: "פרוטוקול ועדת הכנסת מיום 4.2.2020")).
21. בהתייחס לחומרת המעשים המיוחסים לחה"כ כץ, נשא היועץ המשפטי לממשלה את הדברים הבאים:

"קודם כול אני רוצה להדגיש שיהיה ברור, וזה כתב האישום, הפעולה, למרות כל הניסיונות לטעון את זה, היא ממש לא רק עצם חקיקת החוק, אלא מגוון של פעולות ומצגים שנעשו, שכללו לדעתנו הסתרה מכוונת ואקטיבית, מצגים כוזבים שהוצגו לחברי הוועדה ולמשתתפים בה, ותכף אפרט אותם. אני מזכיר שהייתה הזמנה לשימוע, ובאמת עורכת הדין נגב בכישרון רב שכנעה והרימה לפחות ספק לגבי השאלה האם הדברים האלה נעשו בקשר עם מילוי התפקיד, ובעבור מתת שניתן עבור התפקיד, וזאת הסיבה למעשה שבסופו של יום שאין פה כתב אישום של שוחד. אבל צריך להבין שמדובר פה במרמה והפרת אמונים, לשיטתנו, ברף הגבוה ביותר ולא במקרה שהוא אפור, למרות שמדובר בפעילות שהייתה בכנסת.

כמו שאמרתי, אני ממש לא מקל ראש ברגישות הרבה שגלומה בבחינת התנהלות של חבר כנסת במסגרת תהליך של חקיקה באספקלריה של עבירה פלילית. אני חושב שגם ההפך הוא הנכון, אני מודע לאופי עבודתם של חברי הכנסת. אמרתי גם ששילבתי בצוות שסייע לי לקבל את ההחלטה אנשים שיש להם ניסיון רב ביעוץ משפטי בכנסת ומכירים את אופי המלאכה הזאת. ואני ממש לא מתכוון להתערב בעבודה הסדירה של חברי הכנסת.

המעשה הפלילי שבגיננו נחקר חבר כנסת כץ הוא לא ניגוד עניינים עם קבוצה רחבה, אלא ניגוד עניינים בשל ענייני האישי של חברו הקרוב מאוד ובמידה רבה מי שאפשר לכוונת אותו, למרות מה שנאמר קודם, מנטור שלו לענייני מסחר בשוק ההון. תוך הסתרה של ניגוד העניינים, משיכת הצעת החוק לוועדה שבראשה הוא עומד, הצגת חברו כמומחה אובייקטיבי שהוא לא מכיר, מבחשה חברית ומבחינה כלכלית. הסיפור שהוצג פה לגבי הקבוצה הרחבה, זה ממש לא הסיפור של כתב האישום. אנחנו עוסקים בשאלה של מערכת יחסים קונקרטיים, מערכת יחסים חיה שיש בה אינטרסים כלכליים ברורים וחבריים. לא בשאלה אם פעולה מסוימת הייתה טובה לציבור או לא. [...]

אני מזכיר שאנחנו לא עוסקים בשוחד וזו הייתה הקביעה שלי, אבל עדיין צריך להבין שכשמדובר במקרה כזה של ניגוד עניינים חריף וזה מקרה פרטני חמור במיוחד של ניגוד עניינים, עבירות השוחד היא בעצם מדרגה אחת מעל מה שבדרך כלל קורה, כמו שקרה במקרה הזה, נותר ספק בשאלת הקשר הסיבתי בין המתת לבין התמורה.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

ניגוד העניינים שלנו במקרה הזה לא היה רחוק בסיטואציה שמוגנת למעשה בעבירת השוחד. העמדה הזו עולה בקנה אחד, בניגוד למה שנטען קודם, עם החלטות הייעוץ המשפטי של הכנסת לאורך שנים... " (פרוטוקול ועדת הכנסת מיום 4.2.2020, בעמ' 88).

22. כמו כן, היועמ"ש התייחס בדבריו לכך שבמעשיו עבר חה"כ כץ גם על כללי האתיקה וגם ביצע עבירה פלילית (פרוטוקול ועדת הכנסת מיום 4.2.2020, בעמ' 91), וכן התייחס לכך שלמרות הניסיונות להפוך את מעשיו של חה"כ כץ והעבירה בה הוא מואשם למינוריים, אין לכך מקום לאור חומרת העבירות והמעשים שביצע. לכן, אומר היועמ"ש: "עלו שאלות על הקבוצה הרחבה, עלו שאלות על תקנון האתיקה, אז לא היה מנוס לפרט את הדברים ולהסביר למה לדעתנו האירוע הזה הוא אירוע חמור. לא הייתי מגיש כתב אישום אם הייתי חושב שהדברים לא חמורים." (פרוטוקול ועדת הכנסת מיום 4.2.2020, בעמ' 92, וראו גם דבריו בעמ' 112).

23. למעשה, מסביר היועמ"ש, כתב האישום המקורי שהוגש היה פסע מלכלול עבירת שוחד, והסיבה היחידה בגינה לא נכללה עבירה זו היא חששו של היועמ"ש בעניין הוכחת הרכיב של מתת תמורת מילוי תפקיד, לאור יחסי החברות הקודמים בין בן ארי לבין חה"כ כץ. לאחר קיום השימוע ולאחר שהיועמ"ש התשכנע כי מתקיימים יסודות העבירה של מרמה והפרת אמונים, הוחלט להגיש כתב אישום בעבירה חמורה זו, כדלקמן:

"עכשיו, אם זה היה מתת תמורת מילוי תפקידו ואם אפשר היה, להבנתי, להוכיח את זה מעבר לכל ספק סביר... זאת הייתה התזה בהתחלה. אבל זה לא הגיע לשוחד, מאחר ששוכנעתי שהרכיב הזה לא מתקיים מעבר לכל ספק סביר, בעיקר בגלל נושא החברות. ולכן העבירה ירדה למרמה והפרת אמונים. אבל צריך להבין שכלל שהחברות עוצמתית יותר זה מעמיק למעשה את עוצמת ניגוד העניינים בין השניים, ולכן זה מחייב יותר חובות גילוי, יותר להראות את הדברים, יותר להסביר את הדברים. וזאת למעשה העבירה שמיוחסת לו." (פרוטוקול ועדת הכנסת מיום 4.2.2020, בעמ' 130).

וראו גם דבריו של היועמ"ש בעמוד 142 לפרוטוקול ועדת הכנסת מיום 4.2.2020.

24. כן אמר היועמ"ש, כי המעשים המיוחסים לכץ מהווים: "מקרה חריף של ניגוד עניינים ואני חושב שהדברים שנעשו פוגעים באמון הציבור, בתקינות העבודה ובטוהר המידות." (פרוטוקול ועדת הכנסת מיום 4.2.2020, בעמ' 141).

25. על אף הדברים החמורים, החליטה וועדת הכנסת להציע למליאת הכנסת לקבוע כי יש להעניק לחה"כ כץ חסינות בהתאם לעילות המופיעות בסעיפים 4(א)3(א) ו-4(א)3(ג) לחוק החסינות. הצעה זו אכן אומצה, ובעקבותיה, כזכור, הוענקה לחה"כ כץ חסינות בהתאם לשתי העילות.

26. שאלת החסינות של חה"כ כץ נידונה בבג"ץ במסגרת עתירה שהגישה התנועה ביום 18.2.2020 (1276/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת, פורסם בנבו (9.9.2020)). עמדת היועמ"ש בסוגיה זו הייתה כי אין מקום להעניק לחה"כ כץ חסינות, וכי החלטת הכנסת ניתנה בחוסר סמכות בשל חריגה מהעילות הקבועות בחוק, ולפיכך היא בטלה.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

27. בפסק דינו מיום 9.9.2020, דחה בית המשפט את העתירה, וקבע כי היא תיאורטית ומוקדמת. זאת מאחר שממועד קבלת בקשת החסינות ועד מועד הדיון, התפזרה הכנסת ה-22, ולאחר מערכת בחירות נוספת, הושבעה הכנסת ה-23. לפיכך, הדיון בהחלטת הכנסת ה-22 הפך לתיאורטי, בהתאם לסעיף 4(ג) לחוק החסינות, הקובע כי קביעת הכנסת בדבר חסינות תקפה לתקופת כהונתה של אותה כנסת. בנוסף, נקבע כי הדיון בסוגיה הפך מוקדם ביחס להחלטה הפוטנציאלית של הכנסת ה-23, אם וכאשר יגיש ח"כ כץ בקשת חסינות נוספת.
28. הנה, לסיכום הביניים של חלק זה, עניין לנו בכתב אישום חמור ביותר, כפסע מאישום בשוחד, המגובה – לדברי נציג התביעה הבכיר ביותר – בראיות חזקות וממשיות אשר נותרו בעוצמתן אף לאחר שהתקיים שימוע בעניינו של ח"כ כץ, ולאחר שהתביעה שקלה בכובד ראש את טענותיו של ח"כ כץ.
29. לא זו אף זו, התביעה התייצבה לדיון בבג"ץ כבעלת דין, שם טענה כי בנסיבות העניין החמורות אין להעניק לח"כ כץ חסינות בשל מעשיו החמורים.
30. ישאל השואל, כיצד בנסיבות כה נחרצות, מחליטה התביעה באחת לרכז את כתב האישום, עד שלא יותר ממנו דבר וחצי דבר, להמיר את העבירה החמורה בעבירה פחותה ולהמנע מדרישת הקלון הכה מתבקשת?
- ההליכים שהתקיימו לאחר פסק הדין בבג"ץ 1276/20, והחלטה על הסדר טיעון בעניינו של כץ**
31. ביום 27.10.2020, הודיעה פרקליטות המדינה לחבר הכנסת כץ כי היועץ המשפטי לממשלה שוקל להעמידו לדין בפרשה נוספת, בכפוף לשימוע, בחשד לעבירות מס.
32. בהתאם, פנתה התנועה ליועמ"ש מספר פעמים בבקשת עדכון בנוגע למצבם של כתבי האישום בעניינו של ח"כ כץ. פניות אלו לא זכו למענה לגופם של דברים מצד היועמ"ש.
33. והנה, כאמור, ביום 9.11.2021 פורסמה החלטת היועמ"ש בדבר הסדר הטיעון המקל אשר נחתם עם ח"כ כץ, בנינו הוא יואשם בעבירה של קשירת קשר להשגת מטרה כשרה באמצעים פסולים, והיועמ"ש אף לא ימליץ לבית המשפט להטיל עליו קלון.
34. אם כן, עמדתו הראשונית של היועמ"ש בעניין המעשים המיוחסים לח"כ כץ הייתה שמדובר במעשים חמורים העולים כדי שוחד. לאחר שימוע שהתקיים בעניינו, הצליחו באי כוחו לשכנע כי מדובר בעבירת מרמה והפרת אמונים, ולבסוף, לאחר סבב ארוך של דין ודברים בין היועמ"ש לבין באי כוחו של ח"כ כץ, החליט היועמ"ש על הגשת כתב אישום בעבירה חמורה עוד פחות.
35. כתב האישום הדל, אשר מונה שני עמודים וחצי בלבד וכולל תיאור לקוני של המעשים המיוחסים לכץ, תוך הקביעה כי הוראת החוק עליה עבר ח"כ כץ היא של קשירת קשר בלבד מהווים "סיבוב פרסה" של היועמ"ש לעומת עמדתו הקשיחה בעניין חומרת מעשיו של כץ אותה הביע אך לפני כשנה.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

36. החלטתו שלא לבקש להטיל קלון על כץ תמוהה וחריגה עוד יותר, משום שהיא מאפשרת לחה"כ להמשיך ולכהן כחבר כנסת ונבחר ציבור הן בכנסת הנוכחית, וללא מגבלה בכנסות הבאות.

37. זאת, בהתאם לסעיף 42א(א) לחוק יסוד: הכנסת, אשר קובע את הפסקת הכהונה של חבר כנסת אשר הורשע בעבירה שנקבע שיש עימה קלון, כדלקמן:

"חבר הכנסת שהורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית, וקבע בית המשפט, ביוזמתו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שיש עם העבירה קלון, תיפסק חברותו בכנסת ביום שפסק הדין נעשה סופי, ואין נפקא מינה אם העבירה נעברה בזמן שהיה חבר אותה הכנסת, חבר כנסת קודמת או לפני שהיה לחבר הכנסת."

38. ויובהר: הפסיקה קבעה כי היועמ"ש רשאי ליתן ביטוי לעמדתו בשאלת הקלון כחלק מההודעה לבית המשפט על תנאי הסדר הטיעון. ראו לעניין זה פסק דינה של כבוד הנשיאה (בדימוס) ביניש, בפסקה 36 לפסק דינה בעניין בג"ץ 5699/07 פלונית (א') נ' היועץ המשפטי לממשלה, (פורסם בנבו, 26.2.2008), אליה הצטרפה גם כבוד השופטת פרוקצ'יה בפסקה 86 לפסק דינה באותה הפרשה, כדלקמן:

"יובהר כי בנסיבות בהן הסמכות להכריע בשאלת הקלון נתונה לפי חוק בידיו של בית-המשפט הדין בעניינו של הנאשם, רשאי היועץ המשפטי לממשלה - אם הוא מוצא זאת לנכון לפי שיקול-דעתו ובהתאם לנסיבות העניין - ליתן ביטוי לעמדתו בשאלת הקלון במסגרת ההודעה על תנאיו של הסדר הטיעון בסייגים שצוינו לעיל. עם זאת, בנסיבות כאמור אין בית-המשפט מחויב לעמדה המופיעה בהסדר הטיעון המובא לאישורו, והוא רשאי להכריע בשאלת הקלון בהתאם לשיקול-דעתו תוך התייחסות לאישומים בהם הורשע הנאשם במסגרת ההסדר."

39. כמו כן, הפסיקה קבעה זה מכבר כי צירוף התיבות "עבירה שיש עמה קלון" הנו מושג מסגרת ובעל רקמה פתוחה, אשר יסודו בהוויות חברתיות לבר-משפטיות, ובשיקולי מוסר וצדק (בג"ץ 103/96 יוסף פנחס כהן נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 24 לפסק דינו של כבוד השופט (בדימוס) חשין (פורסם בנבו, 3.11.1996) (להלן: "עניין פנחס").

40. כך, בפסיקה נקבע, כי השיקול העיקרי אשר מנחה את היועמ"ש בהחליטו אם לבקש מבית המשפט להטיל קלון על נבחר ציבור, הינו של טובת הציבור ורווחתו. ראו לעניין זה פסקה 25 לפסק דינו של כבוד השופט (בדימוס) חשין, בעניין פנחס:

"כשאני לעצמי, סבור אני כי השיקול העיקרי האמור לבון את היועץ המשפטי בדרכו הוא שיקול טובת הציבור ורווחתו. [...] יתר-על-כן: הדעת נותנת כי תהא שקילות בין מעשה הקלון - בנסיבותיו של כל עניין ועניין - לבין מעשה העברתו של ראש רשות מכהונתו. לא כל מעשי קלון שבעולם נעשו מחומר אחד, ולא הרי מעשה קלון כהרי מעשה קלון. ואולם, עיקר הוא שבמרכז הבימה ניצבת הקהילה, ועל דרך העיקרון נאמר שטובתה של הקהילה היא שתקבע ותכריע. [...]"

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

כללם של דברים: שעה שנמלך הוא בדעתו אם יפתח בהליך של קלון נגד ראש רשות שהורשע בעבירה פלילית, אמור היועץ המשפטי לשקול - בראש ובראשונה, ובעיקר - את שיקולי הקהילה ואת טובת הציבור, לאמור: האם נכון וראוי הוא שאותו ראש רשות ימשיך וינהיג את הקהילה כבעבר? ולא הרי הליכי קלון כהרי ההליך הפלילי. בגדרי ההליך הפלילי נוכל לנהוג ברחמים ולפנים משורת הדין. לא כן בהליך הקלון. בהליך זה ראוי לנו כי נישמר מן הרחמים. את מחיר הרחמים תשלם הקהילה שאותו ראש רשות מנהיג, והקהילה לא חטאה שנשית עליה עונש... לא למותר להוסיף - הדברים ברורים מאליהם - כי בצד טובתה של הקהילה הספציפית שבה מדובר, יוסיף היועץ המשפטי וישקול בדעתו את אינטרס הכלל, להודיע בקול לכל באי עולם מה הם כללי התנהגות ראויים שיאמצו להם האומרים להנהיג קהל ועדה, מה הם סטנדרטים של אתיקה ציבורית שכוחם יפה כלפי כולי עלמא. אכן, חייב הוא היועץ המשפטי לעשות כדי שהנגע לא יפשה במחה. שיקול הכלל משקלו עמו, ומשקל כבד הוא."

41. והדברים מדברים בעד עצמם. בענייננו, שעה שעמדת היועמ"ש עד להגעה להסדר הטעון עם חה"כ כץ הייתה שמעשיו כוללים עבירות מטוהר המידות "ברף הגבוה ביותר", ולא מדובר במקרה אפור, כפי שהתבטא בכנסת, שומה על היועמ"ש להישמר מן הרחמים ולבקש הטלת קלון על חה"כ כץ, וזאת על מנת שהנגע לא יפשה במחה.

42. אשר על כן, אנו מתכבדים לפנות אליך על מנת שתבקש הטלת קלון על חה"כ כץ במסגרת ההליך הפלילי כנגדו. זאת, לאור חשיבותם הרבה של המלחמה בשחיתות הציבורית ושל טוהר המידות בשירות הציבורי, בפרט מקום בו מדובר בנבחר ציבור שנבחר בבחירות דמוקרטיות ואמור לייצג את האינטרס הציבורי בלבד.

43. לנוכח חשיבותו הציבורית הרבה של העניין, נודה לתשובתך המפורטת בהקדם.

בברכה,

רותם בבלי זביר, עו"ד
מחלקת ליטיגציה מנהלית

תומר נאור, עו"ד
ראש האגף המשפטי